

TRANSILVANIA

Organul societății culturale „Astra“.

Nr. 2801/1929.

Convocare.

În înțelesul Art. 22 din statute, membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român Astra“ se convoacă la

Adunarea generală

ce se va ține în Turda (Sala Prefecturii), în ziua de Duminecă, 6 Octombrie 1929.

Programul adunării:

Duminecă, 6 Octombrie 1929, ora 8:30:

Serviciu divin în bisericile românești.

Ora 10: **Ședința I.**, cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale;
2. Inscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor;
3. Inscrierea delegaților, autorităților și societăților culturale surori și mulțumiri pentru prezența lor, într'o *singură* alocuție a președintelui „Astrei“;
4. Raportul general al comitetului central pe anul 1928/29;
5. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general pe anul 1928/29;
 - b) censurarea socotelilor pe anul 1928 și a proiectului de buget pe anul 1930, precum și a raportului asupra revizuirii socotelilor pe mai mulți ani din urmă;

c) înscrierea de membri noi;

d) examinarea propunerilor intrate în termenul reglementar.)

Ora 12. Participare la desvelirea statuei lui Dr. Ioan Rațiu în parcul Regina Maria.

După prânz la ora 6:

Sedința festivă a Secțiunilor literare-științifice ale „Astri”.

Luni, în 7 Octomvrie 1929, la ora 10:

Ședința II-a a adunării generale cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiei pentru examinarea raportului general;
2. Raportul comisiei încredințate cu cenzurarea socotelilor și proiectului de buget, precum și a raportului asupra revizuirii socotelilor pe mai mulți ani din urmă;
3. Raportul comisiei pentru înscrierea de membri noi;
4. Raportul comisiei pentru examinarea propunerilor intrate în termenul reglementar;
5. Fixarea locului pentru ținerea adunării generale în anul 1930;
6. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Sibiu, din ședința plenară a comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român — Astra”, ținută la 10 și 11 Septemvrie 1929.

V. Goldiș
președinte.

Romul Simu
secretar.

) Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului „Asociațiunii”, Sibiu, strada Șaguna Nr. 6, cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Raportul general

prezentat de comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român — Astra“ asupra lucrărilor și situației sale în anul de gestiune 1928/1929 și cu o scurtă reprivire asupra activității în cei 10 ani de după unire.

Onorată adunare generală!

Pe lângă un an de muncă anul 1928/29, asupra căruia facem darea de seamă prezentă, a fost anul jubilar, în care neamul nostru a prăznuit aniversarea a 10 ani dela data epocală a încheurii sale depline într'un stat național.

Pentru serbarea Unirii Ardealului cu vechiul Regat și cu celelalte țări surori societatea noastră făcuse mari pregătiri în jumătatea a doua a anului 1928, pregătiri arătate pe larg în darea noastră de seamă către adunarea generală trecută. Imprejurări schimbate au împiedecat însă desfășurarea serbărilor proiectate de noi în cadre largi, la 1 Decembrie, în Alba Iulia.

Astfel Asociațiunea, care după rășoiu îngrijise ca, an de an, despărțămintele sale să serbeze această zi, a purtat de grijă ca ele să serbeze cu vrednicie și de astădată, amintirea acestei zile mari.

Iar când guvernul actual, ajuns la cârma Statului, în preajma zilei de 1 Decembrie 1928, a hotărât să pregătească însuș marea serbare de 1 Decembrie, Asociațiunea a serbat această zi, ca și în alți ani, numai prin despărțămintele sale. Dar totdeodată a hotărât să-și dea concursul și pentru festivitățile ce guvernul hotărâse să aranjeze. Așa a și făcut. Pentru serbările din *București* și-a dat concursul la desfășurarea *Expoziției etnografice*, aranjate din acel prilej, prin trimiterea de obiecte din Muzeul său, iar la pregătirea Poemului muzical etnografic de cătră dl Dr. Tiberiu Bre-diceanu, președintele secției artistice a Asociațiunii noastre, prin alegerea din diferite părți ale Ardealului, a persoanelor și porturilor, cari au avut rol în poem.

Pentru marea zi de 10 Maiu 1929 și în legătură cu serbările Unirii Asociațiunea a mobilizat despărțăminte, în care, „Universitatea Liberă“ din București cu care colaborăm, și-a trimis conferențiarul său.

Iar pentru o cât mai bună reușită a serbărilor dela Alba-Iulia societatea noastră, la dorință publică deplin justificată și îndemnată chiar de Ministerul Cultelor și Artelor a înființat în numita cetate un Muzeu al Unirii în palatul de lângă Catedrala Unirii. Cu acest Muzeu s'a unit apoi și Muzeul de antichități romane din Alba-Iulia al episcopiei romano-catolice și Muzeul numit „Battyanum“ al societății arheologice din județul Alba, ce s'a inaugurat acolo cu ocazia serbărilor dela 20 Maiu 1929. A îngrijit de pregătirea tablelor comemorative și a mobilărilor și a adunat și aranjat obiectele expuse în Muzeu. A transportat pentru acest scop și o parte din obiectele Muzeului Avram Iancu dela Vidra.

În chipul acesta Muzeul Unirii are 7 secțiuni reprezentând: Epoca Romană, Epoca Mihailu Diteazul, Epoca Horia-Cloșca-Crișan, Epoca Avram Iancu, Epoca luptelor politice până la 1916 și Memorandul, Epoca pentru întregirea neamului, Epoca pregătirii și înfăptuirii Unirii.

Acest Muzeu deci va fi un document de deosebită importanță al istoriei noastre, susținerea și augmentarea lui viitoare va constitui una dintre cele mai binefăcătoare înfăptuiri naționale pentru consolidarea și aprofundarea sentimentului de solidaritate națională, cea mai de căpetenie condiție a progresului viitor al națiunii române și al Statului român.

Asociațiunea, luând angajamentul de a îngriji pe viitor, prin oamenii dela conducerea despărțământului din Alba-Iulia, de sporirea și prosperarea acestui Muzeu, — a cerut în acest scop dela Ministerul Cultelor și Artelor o subvenție de Lei 300.000 — care să fie permanentizată și în bugetele anilor viitori, special pentru îngrijirea și augmentarea numitului Muzeu.

Alte pregătiri ce Asociațiunea făcuse pentru serbarea zilei de 1 Decembrie 1928, ca s. e. proiectata lucrare comemorativă „Ardealul în cei 10 ani după rășboiu“, la care se angajase Secțiile literare-științifice ale Asociațiunii și despre care se raportează pe larg în darea de seamă a Secțiilor, anexată la acest raport, — a trebuit să cadă, scoțându-se numai din partea Centralei broșura pentru popor cu titlul „Astra în anii de după rășboiu“. Tot ca omagiu Unirii de acum zece ani Asociațiunea a tipărit broșura cu discursurile Regelui Ferdinand I-ul, întemeietorul

României întregite, pe cari le-a rostit în legătură cu Asociațiunea la diferite prilejuri, precum și discursul dlui D. Goldiș, rostit cu prilejul Unirii în 1 Decembrie 1918, apoi toate discursurile acestuia în legătură cu Asociațiunea, discursul fostului principe Carol și al președintelui Academiei Române, ținute cu ocaziunea vizitei de înfrățire a Asociațiunii la București în 1924.

Pentru că însă în darea noastră de seamă din anul trecut nu ne oprimem la activitatea Asociațiunii în cei 10 ani dela Unire, ținem că e nevoie, la această răspântie a istoriei neamului nostru și în special și a societății noastre, să ne oprim acum, dând împreună cu raportul despre activitatea Asociațiunii pe anul 1928/29 și un scurt rezumat al activității acesteia în numita perioadă de timp.

Pentru a se cunoaște și aprecia cât mai bine activitatea Asociațiunii și importanța ei în viața neamului nostru înainte de războiu este, credem, îndeajuns să arătăm că *Adunările generale ale centralei și cele vreo 80 adunări generale ale totaților despărțăminte ale „Astrei“ erau totațtea sărbători sufletești, prilejuri minunate de a ne cunoaște, de a ne strânge mâna și de a ne încheia rândurile toți Români fără deosebire de confesiune și de vederi politice. Membrii societății au sporit an de an în mod îmbucurător și prin ei mijloacele materiale de propagandă. „Biblioteca populară“ se scotea regulat și cu ajutorul unui administrator se răspândea în pătură tot mai largă ale poporului, dându-se membrilor ajutători în schimbul unei taxe de 2 coroane anual. „Transilvania“ revista Asociațiunii apărea regulat, lunar, distribuindu-se deasemenea, în schimbul taxei, membrilor actui, celor pe viață și celor fondatori. Biblioteca „Astrei“ se pornise cu „Istoria literaturii“ de dl Dr. Sextil Pușcariu. Numărul de 6 al „Secțiunilor literare și științifice“, se ridicase la 8 și în Secția școlară au intrat aproape toți oamenii de școală mai însemnați, atrăgându-se la sânul ei și toate reuniunile învățătoresți prin președinții lor.*

Un *agronom specialist*, angajat la „Astra“, făcea propagandă economică în mijlocul țăranilor noștri și un *specialist în domeniul cooperativelor* desvolta o propagandă frumoasă pe acest teren, înființând bănci populare la sate. *Cursuri de analfabeți, prelegeri populare sistematice, conferințe pentru intelectuali și șezători culturale* întregesc munca sistematică de deșteptare și întărire a poporului nostru. *Muzeul și Biblioteca centrală* sporesc an de an. *Școala civilă de fete cu internat*, cea mai de seamă instituție a noastră de acest fel, crețată de „Astra“, își urmează drumul ei de lumină tot mai cu avânt. *Burse și ajutoare*

din fondurile și fundațiile administrate de „Astra“ se împart tot mai multe tinărilor dela școli și dela meserii.

Pe lângă toate aceste Asociațiunea ridică și un *bust lui Gheorghe Bariștu*, celui mai bine meritat pentru „Astra“, care a îndrumat-o și însoțit-o pe toate căile ei dela leagăn până la 1893, când și-a dat nobilul său suflet în mâinile Ziditorului.

Era timpul când toată lumea românească din cuprinsul Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului se adună eu drag în jurul „Astrei“ și munca sistematică și conștientă se făcea pas de pas în toate direcțiile.

Dar această muncă sistematică și conștientă la „Astra“ a încetat cu începerea războiului mondial, în care perioadă de timp societatea a fost nevoită, ca și alte societăți similare, să-și restrângă activitatea la un minim, funcționarii ei aproape toți fiind chemați să-și facă datoria în războiu; dar și din cauza pentru că, cum e îndeobște cunoscut, în cursul războiului orice propagandă în mijlocul poporului era eu neputință.

După încheierea atât de fericită a războiului datorită celor ce se aflau la conducerea „Astrei“ a fost să lege firul întrerupt al activității atât de rodnică din trecut al acestei societăți și să o continue cu puteri proaspete, în noule împrejurări, pe cari le credeam mult mai favorabile pentru activitatea ei viitoare, munca pentru luminarea, întărirea și înălțarea neamului nostru.

Prima întrebare ce s'a pus la 1 Decembrie 1918 era: „Ce soartă va avea Asociația noastră în noule împrejurări? Va mai avea ea rostul de până acum? Se mai potrivește năzuințele ei cu cadrele largi, ce ni se deschid pe toate terănelle? Și se răspundea“.... de aici înainte ea-și va putea împlini cu *mult mai bine* menirea sa de luminătoare a păturilor largi ale poporului, de cultivătoare a năravurilor bune, de propagatoare a sentimentului național.

„Alătura de celelalte surori ale ei, ea va contribui de aici înainte în *măsură cu mult mai mare ca până acum*, la ridicarea materială, morală și intelectuală a neamului nostru și mai pre sus de toate, la *înfrățirea sufletelor*, care va forma pentru vece, pe lângă unitatea politică, legătura cea mai puternică a tuturor celor de o limbă și de un sânge“.

Dar deja dela început s'au putut constata, pe lângă mulțimea de avantagii ce ni s'au creat în noule împrejurări și mari greutăți și piedeci ce „Astra“ a întâmpinat în calea sa, din cari multe nu sunt înlăturate nici după 10 ani dela Unire.

Astfel în anii cei dintâi de după unire, Asociațiunea se reunește numai cu încheierea din situația în care ajunsese în timpul războiului.

În noua eră atât de prietenoasă pentru viitorul neamului nostru se credea, cum am arătat mai înainte, că împrejurările vor fi totați de prietenoase și pentru viitorul Asociațiunii.

Dar numai s'a crezut; de fapt însă nu a fost așa.

Deoarece prin luarea în stăpânire a Ardealului și a celorlalte ținuturi românești de dincoace de Munți se întâmplă o dislocare a celei mai mari părți a intelectualilor noștri. Intelectualii mobilizați în timpul războiului rămân și pe mai departe dislocați, iar cei rămași nemobilizați în timpul războiului, se mobilizează acum pentru diferitele cariere și funcțiuni, ce-i așteaptă în noua stare de lucruri de la noi, când pentru ei, în toate părțile se îmbie mil și mil de condiții mai favorabile de viață și când noua organizare de Stat le reclamă ajutorul. Ca să ilustrăm prin câteva exemple această nouă stare de lucruri, vom arăta aici ce s'a întâmplat cu aproape toți funcționarii Asociațiunii.

Însuș fostul președinte al societății noastre, ia un serviciu de Stat, ca inspector regional în învățământ.

Ambii foști secretari ai Asociațiunii devin în scurt timp după Unire miniștri, conferențarii săi devin, unul consilier agricol, altul Director la unul din domeniile Statului. Secretarul administrativ, pe lângă serviciul de secretar, organizează, ca director, timp de un an, școala de ucenici din Sibiu.

Directori de despărțăminte și alți funcționari ai acestora trec ca șefi de resort al Consiliului Dirigent, sau ocupă alte oficii din diferitele orașe ale țării, desfășcându-se de vechile lor îndelungite și fără să poată fi și pe mai departe un razim pentru instituția noastră.

De altă parte, toate clasele sociale se adună și se pregătesc pentru a putea face față mai bine multiplelor cerințe create de noua împrejurări. Se adună în congrese profesorii, apoi, deosebit, învățătorii, preoții, noștrii, peste tot funcționarii publici, inginerii, avocații, comercianții, meseriași și a.

Se ține Statul țării, se fac alegeri pentru Parlament și astfel întreaga lume românească este preocupată, ca nici când altădată de tot felul de probleme, în tot cazul însemnate, dar partea cea mai mare depărtate de interesele bine înțelese ale instituției noastre.

În astfel de împrejurări cine era să se mai oprească și la interesele de viață ale unei societăți culturale, de unde

nu avea să câștige nimica, ci dimpotrivă să aducă jertfe depunând în serviciul ei muncă gratuită?

Numai astfel se poate explica cum, s. e. chiar la Sibiu, la Brașov și Cluj, să nu mai amintim și de alte centre culturale ardelen, bănățene, etc., nu s'a găsit câte o mână de oameni, chiar și numai unul singur, care să pornească o activitate sistematică în despărțămintele acestor însemnate centre de cultură.

Desp. Sibiu abia la 5 ani după unire își găsește un președinte devotat, pe d. *Dr. Gheorghe Preda*, care cu o mână de oameni harnici și luminați reorganizează acest despărțământ și pornește o propagandă culturală sistematică, pe care dela 1926 o continuă urmașul său, dl Inspector *Silviu Teposu*, cu aceeași dragoste, hărnicie și pricepere.

Desp. Brașov, odinioară unul din cele mai înfloritoare despărțăminte ale Asociațiunii, care atât în timpul războiului cât și după războiu adormise cu totul, abia în 1926 își găsește, în persoana dlui profesor *Axente Banciu*, omul prin a cărui muncă cu totul devotată, devine în timp de abia trei ani un despărțământ model în tot înțelesul cuvântului.

Tot numai la 5 ani după Unire se reculege Clujul, acum în frunte cu dl prof. universitar *Dr. Iuliu Hațieganu*, care a pornit un adevărat apostolat pentru organizarea culturală în județul Cluj.

Alte despărțăminte își vin în fire și mai târziu, ca s. e. despărțământul Timișoara (Timiș-Torontal), Carașul (Oravița), Maramureșul (Sighet) și Bihorul (Oradea-Mare), iar Severinul (Lugojul) se reorganizează în lunie a. e. după o stagnare de aproape 15 ani. O seamă de despărțăminte s'au reorganizat, ce e drept, mai de grabă sau ceva mai târziu, dar activitatea lor a fost de scurtă durată, ca s. e. Sătmarul, Bata-Mare ș. a. Multe despărțăminte s'au reorganizat cu însuflețirea pentru ca după un an doi să cadă iarăși în amorțeală ca s. e. Belușul.

Despărțămintele înființate după războiu ca s. e. Aradul, Sălajul, (Zălaul) și Cluceul își continuă cu hărnicie munca de culturalizare a masselor; altele ca s. e. Bucureștiul, Cristurul-secuiesc nu au putut să se valideze până acum în cadrele Asociațiunii.

O altă cauză de căpetenie, care a pricinuit întârzierea reorganizării instituțiunii noastre în tot cuprinsul teritoriului, unde ea și-a dezvoltat activitatea înainte de războiu, a fost, fără îndoială, neorientarea, ce a produs în publicul nostru numărul mare de Societăți culturale create cu acelaș scop ca și societatea noastră în tot cuprinsul țării.

Afară de *Liga Culturală*, ne-am pomenit deodată față 'n față cu societățile culturale următoare: 1. *Fundația culturală Principele Carol*; 2. *Cultura Poporului*; 3. *Casa centrală de educație națională*; 4. *Asociația culturală bănățeană*; 5. *Cele trei Crișuri*; 6. *Asociația Andreiu Șaguna a clerului Mitropoliei ortodoxe române din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș*; 7. *Uniunea învățătorilor români din Ardeal, Banat și părțile ungurene*, etc.

Afară de aceste se mai înființează și numeroase alte societăți de breaslă ca s. e. Asociațiile profesorilor, ale meseriașilor, comercianților, cele de femei și cele studențești etc., toate create de dorul de înaintare cât mai repede pe toate terenele de activitate ale neamului nostru întregit și trezit la o viață nouă.

Acest belșug de societăți a produs precum era de prevăzut, o desorientare în public, care nici acum nu e limpezită pe deplin; constatăm însă că a pierdut tot mai mult din intensitate, lumea începând să înțeleagă rostul nouilor societăți profesionale (Asociația profesorilor, învățătorilor, clerului, femeilor, meseriașilor, comercianților, studenților), cari servesc binele unor categorii sociale importante; nu a înțeles însă rostul unora din nouile societăți de propagandă culturală. Pentru că a fost și este interes național primordial să nu se pulverizeze forțele creind cadre și organizații, care există de mult la noi și care au așteptat muncitorii harnici să le umple cu demnitate.

Această pulverizare a forțelor noastre a fost combătută întotdeauna de „Astra” și pe acest motiv a stăruit și după războiu, pentru o colaborare cu vechile societăți culturale românești și tot pe acest puternic motiv a chemat și chită în ajutor, după cum cer nevoile și interesele speciale ale vechii noastre instituțiuni, toate asociațiile profesionale. Și constatăm cu bucurie că în interesul propășirii neamului *principiul de colaborare al asociațiilor de tot felul se învederează tot mai mult din an în an.*

Afară de dificultățile de ordin general amintite până aci instituțiunea noastră a avut să lupte și cu dificultăți de ordin particular: nestabilitatea multor elemente la sprijinul cărora contăm, goana după situații și avantajii materiale, un egotism și indolență necunoscute, înainte de războiu, în proporțiile de acum ș. a.

Un eveniment dureros care a produs o încetinire în mersul lucrărilor Asociațiunii a fost trecerea din viață a mult merituosului fost președinte Andreiu Bârseanu, întâmplată la 19 August 1922, încetinire care a durat timp de un an până în alegerea președintelui actual în 1923.

Sub noua conducere se face, îndată la început, modificarea statutelor și regulamentelor, introducându-se în Art. 38 al statutelor o dispoziție din cele mai norocoase pentru dezvoltarea viitoare a activității Asociațiunii, dispoziția pentru *crearea de despărțăminte central-județene și regionale în cadrele societății noastre.*

Dela data acestei dispozițiuni avem cele două regionale, cu o activitate mult promițătoare: Regionala „Astra Basarabeană” și „Astra Dobrogeană” și tot de atunci, ca dintr'un ceas cu noroc, vedem pornindu-se mult îmbucurătoarea schimbare în bine, produsă prin activitatea mai multor *despărțăminte central-județene.*

Brașovul, Sibiiul, Clujul, Blajul, Timișoara, Alba-Iulia, Sălajul, Aradul, Mureșul, Someșul, Bihorul și Maramureșul, toate și-au început activitatea în numele principului susardat și în fiecare din ele, ca și în Caraș, Treiscaune, Ciuc, Târnava-mare (Sighișoara), Făgăraș și Severin, se produce, în felul acesta o schimbare în bine pentru organizarea despărțămintelor de plasă și pentru propaganda culturală în numitele județe. Câteva din aceste despărțăminte central-județene, în *abia 3—4 ani*, au obținut rezultate, am putea zice, *ulmitoare față de trecut.*

Această acțiune de înviore a activității despărțămintelor central-județene a fost precedată de un turneu de propagandă culturală, făcut de noul președinte în interesul Asociațiunii în toate cele 23 județe ale Ardealului, în toamna anului 1925, luând contact cu oamenii dela conducerea județelor și a despărțămintelor și intervenind pretutindeni pentru ajutoare financiare din partea județelor, orașelor și satelor, iar prin aceste ajutoare contribuind la o lucrare mai de seamă în scopul culturalizării maselor.

Noul președinte stăruie mereu pentru ca directorii despărțămintelor dintr'un județ să se adune și sfătuiască, iar cu prilejul adunărilor generale să convină toți directorii de despărțăminte, comunicându-și unii altora experiențele, descoperind greutățile și pledecile ce întâmpină, căutând mijloace pentru înlăturarea lor și în chipul acesta contribuind ca activitatea despărțămintelor să devină tot mai intensivă și rodnică.

În 1924 președintele pune la cale neuitatele serbări centenare întru preamărirea eroului Avram Iancu în Munții Apuseni și frumoasa descălicare la București, Vălenii de Munte și Breaza.

Cu ocazia acestor serbări Asociațiunea, cu ajutorul guvernului, a clădit în preajma casei de naștere a lui Avram Iancu, la Vidra, o Casă națională și un Muzeu, pe piscul

cel mai înalt al muntelui Găina a înălțat o cruce de grant în amintirea eroului, iar cimiterul dela Tebea l-a prefăcut într'un Panteon al eroilor din 1848 și al celor căzuți în războiul de Untre, clădind lângă biserică și o Casă Națională.

Caută în tot chipul să facă mai spornică lucrarea Secțiilor literare și științifice, pentru care scop, după o nouă modificare a statutelor acestora, sediul lor se trece la Cluj, unde avem cel mai mare și mai select număr de membri ai secțiilor. Mai târziu le dă și un secretar general, le închiriază un local și le pune la îndemână un ofțiu de desfacere a publicațiilor.

Unele din regimentele care după război și-au făcut stagiul în orașele ardelenene și mai ales în Sibiu, luând exemplul dela activitatea „Astrei“, și-au organizat culturale-licește cadrele, înființând cercuri culturale pe companii și în ele biblioteci populare cu cărți trimise de societatea noastră.

S'au distins în această privință Regim. 28 Inf. Radu Negru, Ismail, Regim. Matei Basarab, Cetatea Albă, Batalionul staționat în Tighina și Regimentele din Dobrogea.

La chemarea repetită a fraților din Basarabia și din incredințarea adunării generale o solie, compusă din președintele societății noastre dimpreună cu câțiva membri ai comitetului au mers, în luna 1925, în *Basarabia* luând contact cu elementele de conducere bisericească și culturală, cu care au ținut o importantă adunare la Chișinău.

În urma acestora s'a ajuns la trimiterea din partea Asociațiunii în Basarabia, pe timp de un an, în 1926, a unui Comisar general, în persoana dlui Dr. Onisifor Ghițu, prin care s'a pus temelul acolo la organizarea culturală după tipul organizării societății noastre, organizare condusă din Octombrie 1927 de fost Ministru dl Ioan Peltvan dimpreună cu o mână de oameni entuziaști și pătrunși de dragoste pentru progresul cultural al neamului, lucrare asupra căreia am publicat date în anii trecuți și publicăm și în anul crt., în *Anexa I*.

Aceștinea culturală în Dobrogea a fost inițiată și este condusă în mod exemplar de către dl *General I. Vlădescu*, înființând până acum 4 despărțăminte central-județene și un număr mai mare de cercuri culturale, provăzute cu începuturi de biblioteci populare, trimise de societatea noastră, aranjând numeroase conferințe, reprezentații artistice, etc.

Despre activitatea acestei regiionale publicăm raportul din *Anexa II*.

După aceste, vom arăta de tot sumar: ce s'a adus după războiu la opera, mult apreciată din toate părțile, săvârșită la Asociațiune înaintea războiului.

La centru. La întâia modificare a statutelor și regulamentelor, în 1920, li s'a făcut acestora aproape numai schimbări de stil și limbă.

La a doua modificare în 1924, însă, li s'a adus schimbări radicale.

Pentru ca să poată fi angajați cât mai mulți bărbați de seamă la lucrările Asociațiunii, numărul membrilor din comitetul central s'a ridicat la 50, cu prezidentul la 51, alegându-se 15 membri din Sibiu, iar 35 din diferite alte centre culturale: Cluj, Blaj, Brașov, Oradea, Satu-mare, Sighet, Arad, Timișoara, Lugoj, Sebeș, București și Chișinău.

Membrii comitetului cu locuința în Sibiu, inclusiv d-nii vice-președinți și-au dat gratuit concursul lor binevoitor în tot timpul pentru bunul mers al lucrărilor, d-nii vice-președinți prin conducerea de fiecare zi a lucrărilor, iar d-nii membri, fie luând parte la numeroasele ședințe ale comitetului și diferitelor comisii, fie făcând propagandă culturală, în despărțăminte sau reprezentând Asociațiunea, ca delegați în diferite ocazii în Sibiu sau în alte orașe.

Mare parte a membrilor comitetului central cu locuința în alte orașe au stăruit pentru o lucrare mai de seamă în despărțământul cărui îi aparțin.

În ce privește mijloacele financiare de propagandă peste tot pentru existența și prosperarea Asociațiunii, împrejurările de după războiu s'au schimbat radical îndeosebi prin *deprecierea valutei*.

De altă parte prin răslăftirea și preocuparea lor pentru alte nevoi, cum am arătat mai sus, membrii Asociațiunii nu au mai dat societății în aceeași măsură mijloacele trebuincioase pentru o lucrare spornică și rodnică.

Taxe de membri, din cari mai ales s'a susținut Asociațiunea înainte de războiu, nu s'au putut urca la valoarea lor dinaintea războiului.

Ca să fi putut corăspunde valorii aur dinaintea războiu taxele de membri ar fi trebuit să se urce aproximativ în următoarea proporție:

a) Taxa de membru ajutător, de 2 cor., ar fi trebuit să se urce, nu la 10 ci la 70 Lei;

b) Cea de membru activ, de 10 cor., nu la 50, ci la 350 Lei;

c) Cea de membru pe viață, de 200 cor., nu la 500, ci la 7000 Lei;

d) Cea de membru fondator, de 400 cor., nu la 1000, ci la 13.000 Lei;

e) iar taxa de membru fondator al Casei Naționale centrale, de 2000 cor., nu la 5000, ci la 66.000 Lei.

Tot așa s'a întâmplat și cu darurile benevole de după războiu; nici aceste nu s'au mai putut urca la valoarea celor dinainte de războiu.

De aici a urmat, că Asociațiunea nu a mai putut da membrilor săi, în contul taxei, publicațiile editate de ea și din această cauză propaganda prin publicații a devenit tot mai dificilă.

Tot de aici a urmat, că Asociațiunea a fost nevoită să recurgă și la crearea altor mijloace financiare pentru satisfacerea multiplelor ei nevoi.

Între aceste mijloace numim, în locul prim, aranjarea unei loterii, în stil mare, în anul 1920, ceea ce nu a izbutit, cum nu izbutesc de regulă nici alte încercări de acest fel.

Drept urmare a celor schițate până aci Asociațiunea a fost nevoită să se adreseze la Stat pentru ajutoare necesare continuării propagandei culturale ce o desfășurase timp de aproape 6 decenii. Și Statul nu i-a refuzat ajutorul său, deși nu în măsura ca societatea noastră să-și poată executa, dacă nu toate frumoasele proiecte arătate în broșura Nr. 100 din Biblioteca populară, cel puțin o parte însemnată din ele.

Deodată cu cererea ajutoarelor dela Stat ne-am adresat organelor administrative ca să îndemne orașele și satele să se înscrie în rândul membrilor Asociațiunii; iar mai târziu am cerut prefecturilor, orașelor și satelor să ne dea și ajutoare permanente. Din 1926/27 avem și o seamă de venituri după concesiunile de cinematograf, ce am primit dela Ministerul Cultelor și Artelor pe timpul când actualul președinte al instituțiunii noastre era titularul acestui Minister.

Am cerut ajutoare dela frații din America, dela bănci etc. Și, ce e drept, nu ni s'a refuzat ajutorul din nici o parte; dar pentru o lucrare vastă, cum se concepuse la Asociațiune după războiu, toate aceste ajutoare nu au fost și nu sunt îndestulitoare.

Cu toate acestea societatea noastră a putut să îndeplinească în cei 10 ani de după războiu lucruri frumoase, atât la centru, cât și în despărțăminte.

În acest an (1929) însă tăindu-ni-se, cu excepția sumei de Lei 400.000— dela Ministerul Instrucțiunii publice, toate celelalte subvenții dela Stat, pe seama Centralei, situația financiară a instituțiunii noastre a devenit dintr'odată în-

grajorătoare, cu atât mai mult, pentrucă în anii din urmă nici cinematografele nu au prea prosperat și nici prefecturile și orașele nu au mai fost așa darnice față de Asociațiunea noastră ca în anii anteriori.

Scoala civilă de fete a Asociațiunii, la propunerea Consiliului Dirigent, a fusionat deja în 1919 cu Liceul de fete „Domnița Ileana”, ce Statul a înființat în Sibiu, rămânând *Internatul de fete* să adăpostească și să dea educație românească și morală fetițelor din diferitele regiuni ale țării, cari urmează acest Liceu, cărui Asociațiunea i-a pus la dispoziție, până acum, *gratuit*, și un corp de casă, în care sunt instalate clasele.

Biblioteca centrală s'a sporit în mod neobișnuit în anii de după războiu și mai ales de când instituția noastră primește *gratuit* toate publicațiunile din țară, astfel că locurile ei actuale nu-i mai sunt îndestulătoare. Această bibliotecă se reorganizează tocmai acum așa că la anul vom putea da o statistică completă a ei.

Muzeul etnografic și arheologic s'a augmentat și se augmentează an de an cu obiecte de valoare, între cari rămasul pictorului Victor Smigelschi cumpărat în anul 1921 ocupă singur întreg etajul II. din edificiul Muzeului, iar foarte multe obiecte, în lipsa de camere, stau îngrămădite prin unghere.

O achiziție prețioasă făcută de „Astra” este *Muzeul de științe naturale*, cumpărat în 1919 dela fer. Adam Buda din Rea (Hunedoara) și instalat în 5 camere mari din Casa situată în str. Șaguna Nr. 6, împreună cu un număr însemnat de arme dăruite în 1919 de Comandamentul trupelor din Transilvania.

Biblioteca poporală și Calendarul Asociațiunii, care s'a continuat după războiu începând din anul 1920, dela numărul 92, a ajuns la Nr. 170. Sutele de mii de cărțițele ale acestei Biblioteci s'au răspândit, cea mai mare parte *gratuit*, ca colecții pentru începuturi de Biblioteci populare ale Asociațiunii și pentru augmentarea a tot felul de Biblioteci populare, înființate de alte societăți culturale, de coli, biserici, de Armată, spitale, închisori etc.

Biblioteca „Astra”, pentru intelectuali, începută în 1914 cu *Istoria literaturii* de Dr. Sextil Pușcariu (care s'a putut termina numai după războiu), a ajuns la Nr. 16. Exemplarele din această Bibliotecă au servit, mai ales, pentru augmentarea Bibliotecilor populare regionale ale Asociațiunii (din centrele despărțămintelor județene).

Revista „Transilvania” care apare în anul al 70-lea, s'a continuat și după războiu, depunându-se stăruințe indeo-

sebi în ultimii doi ani, ca ea, cu colaborarea secțiunilor literare și științifice, să se ridice la un nivel tot mai înalt.

Adunările generale. După prima adunare generală de după războiu, ținută în Ianuarie 1920, în Sibiu, s'a prins firul acestora cu frumoasele adunări generale dela granița de vest: în Oradea (Octombrie 1920), Sighet 1921, Timișoara 1923, Arad 1924 (când Asociațiunea culturală Aradană a fusionat cu societatea noastră) apoi în Reghin 1925, Zălau 1926, iar celelalte 3 adunări generale ținute în Sibiu, fără serbări fastuoase: în 1922 din cauza morții fostului președinte A. Bârseanu, în 1927 din cauza morții M. S. Regelui Ferdinand I., Președintele de onoare al Astrei și în 1928 din cauza că se făcuse pregătiri pentru ținerea adunării la Alba-Iulia și în ultimul moment nu se mai putea face pregătiri pentru ținerea ei în alt oraș afară de Sibiu.

Despărțămintele. Înainte de războiu Asociațiunea a avut 87 despărțăminte.

Din aceste s'au reorganizat după războiu 77.

S'au înființat de nou în cei 10 ani de după războiu în părțile ardelene 70. Deci numărul desp. reorganizate și înființate de nou este de 147.

Din aceste 147 scoase fiind cele 4 desp. rămase în Jugoslavia, rămân 143, la cari se mai adaugă următoarele 7 despărțăminte din vechiul Regat, Basarabia și Dobrogea: 1. București, 2. Ceahlău (Tulgheș), 3. Cetatea Albă, 4. Constanța, 5. Durostor (Silistra), 6. Caltacra, 7. Tulcea. Deci în total 150, fără să socotim aici și despărțămintele, cari s'au înființat, dar de prezent nu mai funcționează:

1. Tighina (Batalion), 2. Tighina (oraș), 3. Tighina (județ), 4. Ismail (Regiment. de inf. 23 Radu Negru), 5. Mateiu Basarab (Regim. de inf. 35 Cetatea Albă), 6. Panciu.

Sau mai precis, în părțile ardelene:

1. Înainte de războiu despărțăminte 87;

2. Din ele reorganizate după războiu 77;

3. Înființate de nou după războiu 70;

4. Scoase cele din Jugoslavia 4;

5. Adăugate cele 7 din vechiul Regat, Basarabia și

Dobrogea 7. În total 150, număr care se sporește cu cele 2 Regionale: Cea Besarabeană cu centrul în Chișinău și cea Dobrogeană cu centrul în Constanța.

Tabloul despărțămintelor ardelene ale Asociațiunii după județe, la 1914, împreună cu al celor reorganizate și al celor înființate de nou după războiu îl dăm în Anexa III.

În anul de gestiune asupra cărui facem darea noastră de seamă prezentă s'au reorganizat despărțămintele:

1. Severin (Lugoj), 2. Sasca-montană (Uchente Babeș). S'a înființat de nou desp.: Sf. Ana (Arad), 2. Durostor, 3. Caliacra și 4. Tulcea.

Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1928—29 o dăm în Anexa IV.

Înainte însă de a încheia capitolul asupra activității despărțămintelor ținem să evidențiem aici pe scurt activitatea exemplară a câtorva din ele, în Anexa IV arătând în întregime activitatea lor.

1. *Desp. Brașov* îl putem numi cu drept cuvânt Icoană a lucrărilor unui desp. model în toate privințele: după cum își creiază mijloacele financiare, cum își adună colaboratorii, cum a înființat în județ 11 desp. pe lângă cel central județean, cu numeroase cercuri culturale și biblioteci populare, cu numeroase conferențe la centru și în sate, cu un număr frumos de membri de toate categoriile, cu ajutoarele ce el împarte altor instituțiuni, cu administrarea exemplară a unui cinematograful etc.

Raportul îl dăm aproape în întregime și el merită să fie citit și luat ca model de toți iubitorii de progres al neamului nostru.

Conducătorii entușiști ai acestui desp. în frunte cu dl președinte *Axente Banciu*, sunt de admirat și merită recunoștința tuturor, îndeosebi dl Banciu, care din cauză de sănătate, o spunem cu mult regret, a trebuit să se retragă dela conducerea acestui despărțământ.

2. *Desp. Sibiu*, care ca și desp. Brașov excelează prin activitate exemplară în toate privințele, se dovedește, de câțiva ani drept un răscolitor de suflete în județul Sibiu, unde a mobilizat pe toți cărturarii cu dragoste de neam, însuflețindu-i pentru cauza culturală și pentru solidaritatea masselor, atât de desbinate prin politică și nu arareori pe motive confesionale sau de alt fel.

Recunoștință și laudă merită dl inspector *Silviu Țeposu* președintele desp. central județean și colaboratorii săi plini de râvnă și dragoste pentru înaintarea poporului nostru.

Și frumosul raport al acestui desp. îl dăm aproape în întregime, ca să se vadă lucrările exemplare săvârșite și să fie cunoscuți oamenii angajați de bună voie în serviciul cauzei de cultură și progres în acest corn de țară.

3. *Desp. Cluj*, reorganizat în Martie 1929, la conducere cu noul președinte dl. prof. univ. *Dr. Iuliu Hațieganu*, a pornit o activitate din cele mai frumoase în baza unui program de muncă, bine determinat, în primul loc pentru reorganizarea despărțământului central-județean și a des-

părtămintelor de plasă, ca și a cercurilor culturale din întreg județul.

Din Martie până la 14 Iulie au descins în toate centrele de plasă, unde au ținut consfătuiri cu intelectualii din întreagă plasa, au căutat să-i câștige pentru scopul urmărit, schițând și metodele și mijloacele de realizare ale propagandei.

Pretutindeni s'a desfășurat câte un program ales de conferințe, cu cântări executate de către Corul Episcopiei ort. din Cluj, declamațiuni, exerciții executate de echipa de propagandă a „Astrei”.

Pentru dezvoltarea gustului de citire desp. a abonat 100 ex din ziarul „Foaia Noastră” pentru țărani știutori de carte (din diferite comune) cu îndatorirea ca ei să cetească această foaie în toate duminicile grupurilor de țărani neștiutori de carte.

Averea desp. Lei 89.578·19, Fondul Casei Naționale Lei 76.978. Mai administrează și alte fonduri. Cercuri culturale 8, Conferințe 40.

4. *Desp. Târnava-mică (Blaj)*, unul din cele mai bine conduse desp. central-județene (Președinte părintele canonic Ștefan Roșianu). Nici când nu a dezvoltat o muncă mai bogată decât în anul care se încheie. Conferințarii desp. au cutreerat nu mai puțin de 33 comune, ținând câte 2–3 prelegeri religioase, culturale și economice, semănând cuvântul cel bun și povața înțeleaptă.

Conferințele și prelegerile predate de oameni luminați, cu autoritate, cunoscători ai nevoilor poporului, buni vorbitori și iubitori de popor.

Raportul despre ținerea adunării generale a desp. ținută în comuna Tapu și publicat în foaia „Unirea Poporului” Nr. 28 delă 14 Iulie 1914 este un model de felul cum ar trebui să se aranjeze adunările generale ale despărț. „Astrei”.

Ajutoare a primit delă județ și delă orașele Dumbrăveni în total Lei 60.000.

5. *Desp. Caraș*. Adunarea generală din 18 Iulie a. c., este vrednică de relevat în urma interesului deosebit al intelectualilor de acolo față de îndreptarea relelor ce bântuie viața, economică și morală.

S'au pus probleme foarte însemnate pentru a fi soluționate.

1. Chestia reuniunilor de cântări;
2. Combaterea plăgilor sociale;
3. Combaterea analfabetismului la sate.

Se stăruie ca adunările generale să fie festive, cu un program instructiv și atrăgător cu conferințe, cântări și declamațiuni. *La adunare să ia parte și tinerimea școlară*, luând exemplul de la activitatea Asociațiunii noastre în sensul, că în viața lor viitoare se vor putea valida nu numai în cadrele vreunui partid politic, ci și în cadrele unor asemenea asociații culturale.

Despre *cinematograf* se accentuează, că este un mijloc modern de propagandă culturală și un izvor de câștig. Nici cultura nu se mai poate răspândi fără bani. Achiziția celor 2 cinematografe este scocotită a fi fericită.

În ce privește *Reuniunile de cântări* se observă un abis între preoți, învățători și popor.

Ar fi mare binefacere ca conducerea acestor reuniuni să ajungă iarăși în mâna intelectualilor. Să se deschidă *cursuri pentru învățarea notelor* și să se pregătească conducători de fanfare țărani.

Pentru *Casa națională* sunt divergențe între diferitele societăți. Aceasta trebuie să o construiască „Astra” și ei să-i aparțină.

O deosebită importanță se dă colaborării diferitelor societăți culturale.

Țăranul pare a deveni indiferent la atâtea conferințe ținute de cercurile învățătoresți, preoțesți, ale Astrei etc., mai ales că adesea aceeași chestiune se tratează de mai mulți și în diferite feluri.

Scopul ar fi coordonarea activității diferitelor instituții în spre acelaș scop.

Se stăruie ‘asupra plăgilor sociale, îndeosebi asupra concubinajului etc.

Desp. central jud. numără 5 desp. de plasă și 9 cercuri culturale.

Peste tot raportul cuprinde date interesante despre membri, prelegeri, conferințe, casele naționale, cinematografe.

Ajutor de la județ și comune pe 1928 a primit Lei 58.275.

Președinte al desp. este mult merituosul dl *I. Rusmir*, dir. liceului din Oravița.

Tot astfel de cuvinte de laudă aducem pentru frumoasa lor activitate și următoarelor despărțăminte central-județene :

6. *Alba* (Alba-Iulia), unde dl secretar *L. Opris* a cercetat toate despărțămintele din județ, stăruind ca ele să se reorganizeze. În desp. s’au ținut multe prelegeri și comitetul desp. a dezvoltat activitate intensivă în interesul

serbărilor Unirii și mai ales în interesul Muzeului Unirii înființat în anul 1929, în Alba-Iulia.

7. Arad, care a ținut multe conferințe, a înființat un nou desp. la *Sf. Ana* și a reorganizat *desp. Șiria*.

8. *Cetatea-Albă* în Basarabia și

9. *Constanța* în Dobrogea, amândouă cu o activitate laudabilă.

10. *Maramureș*, unde dl. președinte al *desp. dr. V. Ilea*, cu o mână de oameni entuziaști a deschis în Sighet pentru propaganda culturală și pentru creierea de venit pe seama *desp.* un cinematograful acestui despărțământ.

11. *Mureș*, unde an de an s'a dezvoltat după războiu, o activitate din cele mai îmbucurătoare.

12. *Someș* de unde ni-se raportează despre o intensivă *colaborare* cu cercurile învățătoresci și despre obținerea unui număr mai mare de terenuri pentru casele naționale.

13. *Severin*, reorganizat de curând, a pus la cale înființarea a 4 despărțăminte de plasă și a început cu ținerea prelegerilor la sate.

14. *Timiș-Torontal* (Timișoara), unde dl. dr. *Patriciu Țiuera* președ. *desp.*, a început o frumoasă propagandă prin prelegeri, înființarea de biblioteci etc.

15. *Târnava-mare* (Sighișoara), al cărui președinte dl. *A. P. Bănuț*, prefectul județului cu dl. dr. *Horia Teculescu*, secretarul *desp.* au dezvoltat o activitate ca nici când altă dată în acest despărțământ.

16. *Trei-scaune* a înființat 4 cercuri culturale noi, a făcut un pas însemnat spre întemeierea unei Case Naționale în *Sf. Gheorghe* prin achiziționarea unei case. Stăruie mereu pentru adunarea de mijloace financiare prin un cinematograful, prin colecte, donațiuni etc.

17. *Făgăraș*, care de asemenea depune multe stăruințe pentru îndeplinirea unei activități culturale însemnate.

18. *Ciucul*, și 19. *Odorheiul*, în mijocul altor neamuri, fac și ele sforțări pentru progresul cultural în cadrele Asociațiunii.

20. *Turda*, 21. *Bistrița-Năsăud*, 22. *Hunedoara* (Deva) se manifestează mulțumitor.

23. *Sălajul* și 24. *Salu-mare* nu ne-au trimis de astă dată raport despre activitatea lor.

Dar nu numai despărțămintele centrale județene, ci și o seamă din *desp. de plasă*, se remarcă prin o activitate culturală din cele mai îmbucurătoare.

25. *Sasca-Montană* („Dichente Babeș“), de curând organizat, rivalizează cu despărțămintele central-județene prin ținerea de conferințe, serbări etc. Are o bibliotecă frumoasă, are săli de citire, a ridicat un monument al eroilor etc.

26. *Reghin* a dezvoltat o activitate foarte laudabilă, stăruind pentru o colaborare din cele mai fructuoase cu cercurile învățătoresți.

De remarcăt îndeosebi avem faptul că *multele deplasări la sate n'au costat nimic, cheltuind totul dela sine în acest scop, maritimul și generosul domn președinte al desp. dr. Eugen Nicoară*, care a muncit din greu și a și jertfit ca puțini alții.

27. *Orăștie* a dezvoltat o activitate laudabilă în multe direcțiuni. La „*Ziua cărții*“ a vândut 200 ex. cărți. A aranjat *curs de analfabeți*, la care au participat și 127 soldați; de asemenea au participat și 196 soldați cari știau puțin românește. A înființat o *fanfară* din 22 țărani, cheltuind pentru instrumente Lei 82.707. Administrează un fond „*Aurel Vlaicu*“.

28. *Viștea* (jud. Făgăraș) are schiopticon, cu care a ținut prelegeri religioase, istorice și literare în 16 comune, colaborează cu societățile culturale sociale ale cercurilor învățătoresți și preoțesți. Are 130 membri activi noi cu participare la biblioteca populară, cum ar trebui să se întâmple în toate despărțămintele.

29. *Sălciua* (jud. Turda), colaborează intensiv cu cercurile culturale preoțesți și învățătoresți. A aranjat expoziții de sugaci și de lucruri din industria casnică, cu premii etc.

30. *Mociu* a ținut prelegeri în 8 comune, festival, în Mociu, cu conferințe, coruri, declamări și demonstrații de cercetași. Ziua temperanței s'a serbat aproape în toate comunele. Teren pentru case naționale s'a dat în 23 comune.

31. *Jiu* (Hunedoara). Harnic despărțământ.

32. *Hunedoara*, 33. *Almaș* (Cluj), 34. *Mărghita* (Bihor), reorganizat în mod vrednic de laudă, 35. *Tinca* (Bihor), 36. *Ugocea* (Satu-mare), toate cu o activitate laudabilă, 37. *Codlea* (Brașov), care a făcut uz de toate mijloacele prin cari se înaintează cauza culturii în comune, 38. *Teregova* (Severin) a colaborat cu Camera agricolă. Cu prelegerile și întreagă activitatea nu a cheltuit nici un ban; a desfăcut multe calendare de ale Așociațiunii, 39. *Orșova* a aranjat,

între altele, expoziții de porturi, de jocuri și de frumusețe și sănătate, 40. *Budila* (Brașov) are casă națională, a ținut prelegeri multe și variate, a făcut cetiri bine alese și serbări la toate zilele mari naționale.

În sfârșit aproape toate celelalte despărțăminte înșiruite în *Anexa IV* au stărut cu dragoste de îndrumătoare ale poporului pe calea culturii.

Alte despărțăminte cari au dezvoltat activitate în anul de gestiune 1928/29 sunt următoarele:

În *jud. Alba*: 41. Ighiul, 42. Vințul de jos și 43. Zlatna.

În *jud. Arad*: 44. tânărul despărțământ Nădlac, 45. și 46. Hălmagiul.

În *jud. Brașov*: 47. Hărman, 48. Săcele și 49. Teliu.

În *jud. Caraș*: 50. Moldova nouă.

În *jud. Ciuc*: 51. Ciuc-Sânărtin.

În *jud. Cluj*: 52. Câmpia și 53. Huedin.

În *jud. Hunedoara*: 54. Brad, 55. Geoagiu, 56. Ghelar, 57. Ila și 58. Sarmisegetuza.

În *jud. Mureș*: 59. Bandul, 60. Râciul și 61. tânărul și harnicul desp. Toplița.

În *jud. Năsăud-Bistrița*: 62. Năsăud, vechiu și distins despărțământ.

În *jud. Sălaj*: 63. Băsești, care ne descrie o tristă icoană a stărilor din acele părți, 64. Jiboul.

În *jud. Satu-mare*: 65. Copalnic-Mănăstur, 66. Chioarul, amândouă harnice despărțăminte.

În *jud. Severin*: 67. Sacul, de nou înființat.

În *jud. Sibiu*: 68. Avrigul, 69. Mercurea, 70. Nocrichul, 71. Ocna-Sibitului, 72. Săliștea și Turnișorul, toate desp. harnice, iar Săliștea îndeosebi unul din cele mai excelente desp. ale Asociațiunii.

În *jud. Someș*: 73. Becleanul, 74. Gârboul, 75. Gherla, 76. Tg.-Lăpușului, toate desp. harnice.

În *jud. Târnava-mare*: 77. Agnita, 78. Hendorf, 79. Mediaș și 80. Șeica-mare.

În *jud. Târnava-mică*: 81. T.-Sânărtin.

În *jud. Timiș-Torontal*: 82. Comloșul-bănățean, 83. Deta, 84. Lipova, 85. Sânicolaul-mare.

În *jud. Turda*: 86. Iara.

În *jud. Treiscaune*: 87. Tg.-Săcuiesc.

Despărțăminte cari nu au putut arăta nici un fel de activitate sunt: 88. Sf. Ana (de nou înființat) în *jud. Arad*,

89. Salonta, 90. Beiușul în jud. Bihor, 91. Cristur în jud. Odorhei, 92. Ileana în jud. Someș, 93. Țara-Oașului în jud. Satu-mare, 94. Luduș în jud. Turda, 95. Covasna în jud. Treiscaune și Gurghiu (jud. Mureș).

Afară de desp. Sălaj nu au raportat despre activitatea lor și următoarele despărțăminte: Abrud, Ocna-Mureșului, Sebeș și Teiuș (jud. Alba); Ineu, Radna, Săvârșin, Sebeș, Șiria (jud. Arad); Beliu, Ceica, Tileagd (jud. Bihor); Bran, Buzău, Feldioara, Târlungeni, Zărnești (jud. Brașov); Bocșa, Bozovici, Reșița (jud. Caraș); Cincul, Șercata (jud. Făgăraș); Baia de Criș, Dobra, Hațeg, Simeria (jud. Hunedoara); Iza, Vișeu (jud. Maramureș); Teaca (jud. Mureș); Bucium, Carei, Crasna, Șimleu, Supurul de jos, Tășnad, Valea lui Mihai (jud. Sălaj); Arded, Baia-mare, Seini (jud. Satu-mare); Caransebeș (jud. Severin); Rupeni (Cohalm) (jud. Târnava-mare); Bahnea, Iernut (jud. Târnava-mică); Buziaș, Ciacova, Gataia, Jimbolia, Giulvăz, Periam, Recaș, Dinga (jud. Timiș-Torontal); Ozun (jud. Treiscaune); Câmpeni, Câmpia Turzii (jud. Turda).

Prin urmare, clasificate după activitatea lor sunt:

I. Despărțăminte central județene cu o activitate distinctă	17
II. Despărțăminte de plasă cu activitate laudabilă	16
III. Despărțăminte cu activitate satisfăcătoare	54
IV. Despărțăminte care nu au dezvoltat activitate	8
V. Desp. care nu au raportat despre activitatea lor	55

In total . . . 150

*

III. Cercuri culturale, biblioteci populare, conferințe, prelegeri, serate artistice și teatru, expoziții, averea despărțămintelor. Referitor la situația acestor organizații și a activității lor prezentăm în Anexa V. un tablou sumar din care rezultă că avem: 704 cercuri culturale și toatătea bibliotecii populare reorganizate, că s'au ținut 331 conferințe, 1262 prelegeri populare, 401 serate artistice și teatru, 10 expoziții și că averea despărțămintelor dela care am primit rapoarte este de Lei 2,481.252-94.

IV. Casele Naționale. Despre Casele Naționale ne întreținem și în Capitolul VII. „Despre inițiativele la Asociațiune după războiu“. În legătură cu această problemă dăm în Anexa: VI. „Tabloul terenurilor de Case Naționale, a suprafeței lor și a arenzilor încassate până la 1 Septembrie 1929“.

V. Colecțiile de biblioteci populare distribuite de Asociațiune. Numărul colecțiilor de cărți distribuite de Asociațiune, dela ultima adunare generală, din Decembrie 1928, până la sfârșitul lunii August 1929, este următorul: s'au dat bibliotecilor cercurilor culturale 114, bibliotecilor școlare 22, bibliotecilor regimentelor 19, bibliotecilor parohiale 11, bibliotecilor spitalelor și închisorilor 4, iar la diferite alte societăți 18 colecții din Biblioteca poporală, în total 188 colecții, cari cu cele date în anii trecuți se ridică la 3434 colecții.

Tuturor bibliotecilor din despărțăminte Asociațiunii s'au trimis ca și în anii precedenți, numerii apăruiți în biblioteca poporală în an. crt., prin cari aceste biblioteci se sporesc an de an. În modul acesta se sporesc și bibliotecile din cercurile noastre culturale.

Pentru propaganda culturală s'a dat fiecărui despărțământ câte 10 ex. din fiecare număr al bibliotecii populare cea apărut în acest an și deosebit 650 ex. diferite broșuri de teatru etc.

Pentru cursurile de analfabeți s'au dat gratuit 780 abecedare.

S'au mai distribuit gratuit cercurilor culturale, școlilor etc. 216 colecții din diferiți ani ai revistei „Transilvania“.

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VI. Cursurile de analfabeți. Pentru stârpirea analfabetismului, „Astra“ culturală a distribuit și în anul 1928/29 780 abecedare elevilor lipsiți de mijloace materiale, cari au participat la cursurile de analfabeți, inițiate de această instituțiune, punând în vedere și premiarea cu câte Lei 2000 a conducătorilor acestor comune, cari vor arăta rezultate satisfăcătoare.

Cum instituțiunea noastră nu a primit în anul 1928 subvențiile prevăzute în buget, Comitetul central nu și-a putut îndeplini angajamentul luat: de a distribui premiile conducătorilor de cursuri, în număr de 28, cari au reflectat la aceste premii.

*

VII. Directorul artistic. Ca și în anii trecuți dl Nicolae Băilă a trebuit să îndeplinească mai mult lucrări de birou.

În afară de acestea D-sa, cu aprobarea Comitetului Central, a condus ca director de scenă, reprezentațiile operei „Carmen“, aranjate de către „Reuniunea română de cântări“ din Brașov, în zilele de 5 și 7 Martie 1928, contribuind astfel la frumosul succes, repurtat de această Reuniune.

La expoziția etnografică, aranjată cu prilejul serbărilor Unirii, în București, D-sa a fost încredințat să aleagă un anumit număr de obiecte din Muzeul Central al instituțiilor noastre și să aranjeze „colțul Astrei“ la această expoziție.

În ședința comitetului central din 22 August 1929 i s'a încredințat D-lui Nicolae Băilă pe lângă altele și agendele de custode al Muzeului Central din Sibiu și referada tuturor muzeelor „Asociațiunii“ din alte orașe etc.

*

VIII. Inițiativele la Asociațiune după războiu. Pe lângă problemele îmbrăcișate de Asociațiune înainte de războiu și continuate în proporții mai mari, cu toată stăruința, și după terminarea acestuia, s'au mai adus următoarele probleme:

1. *Aranjarea unei loterii*, despre care am mai amintit și în altă parte a acestei dări de seamă.

2. *Agonisia și îngrijirea unui Muzeu de științe naturale*, pe lângă Muzeul arheologic — etnografic.

3. *Inițierea problemei caselor naționale*, de care avem câteva: în Vidra, Țebea, Lipova, Milova etc.

Dar cea mai însemnată inițiativă luată de Asociațiune în interesul caselor naționale este *câștigarea terenului necesar pentru acest scop* în satele și orașele noastre, evidența acestor terenuri, arendarea lor și administrarea sumelor rezultate din aceste arendări.

4. *Înființarea de muzee în despărțăminte* ca s. e. Muzeul Avram Iancu la Didra și cel din Țebea, cum și câteva alte muzee în colaborare cu Muzeul național militar din București; iar acum Muzeul Unirii din Alba-Iulia.

Trecerea activității Asociațiunii în Basarabia, Dobrogea și în vechiul Regat.

6. *Problema cinematografelor.*

7. *Ridicarea de monumente comemorative (trotje):* la Șelimbăr, Guruslău și Mirislău.

8. *Multe comemorări* ale evenimentelor mari în viața neamului nostru și ale bărbaților noștri mari, ca și îngrijirea mormintelor lor.

9. *Participare la diferite expoziții mari* în străinătate cu obiecte din Muzeu și cu publicațiuni editate de Asociațiune.

10. *Pe lângă modificarea repetită a Statutelor și Regulamentelor diferite încercări de a reorganiza Asociațiunea și de a-i crea noi condiții de dezvoltare și prosperare,*

încercări proiectate din mai multe părți, între cari și din partea dlui vicepreședinte dr. Gh. Preda, de prin anul 1927, dar neisbutite.

Tot aici aparțin și *încercările cu conferențiarilor propagandiști* (dintre cari în anul 1928, dl dr. *Nicodim Cristea* a desfășurat o activitate din cele mai rodnice), cu *Oficiul de desfacerea publicațiilor* etc. a cărora activitate a trebuit să fie suspendată, îndeosebi din cauza lipsei mijloacelor financiare necesare pentru a le putea susține.

Și toate aceste lucrări, am putea spune, îndoite față de cele dinainte de războiu, au fost îndeplinite aproape numai de acelaș număr de funcționari.

Așa însă este imposibil să mai mergă, și să mergă bine.

*

IX. Oficiul de desfacere a publicațiilor Asociațiunii. Cum am fost arătat în darea noastră de seamă din anul 1928, la sediul secțiilor literare și științifice ale „Astrei” în Cluj s’a înființat *Oficiul de desfacere al publicațiilor instituțiunii noastre*, conceput de secții și pus în funcțiune la 1 Septembrie 1928.

Conducător al acestui oficiu a fost angajat, tot la propunerea secțiilor, dl *Grațian C. Mărcuș*, un tânăr de bună nădejde. Angajamentul s’a făcut pe timp de un an până la 31 August 1928.

Acest an al activității Oficiului se caracterizează prin încercări de tot felul de a ridica nivelul desfacerii publicațiilor Asociațiunii precum și a desfacerii cărții în general, prin întocmirea și răspândirea de cataloage, prin organizarea în 5 locuri a câte unei „Zi a cărții”, prin participarea la adunări vorbind despre dragostea de carte, iar în ziua serbărilor Unirii distribuind poporului cărți, mai departe prin diferite alte planuri de activitate în interesul desfacerii cărții, prin concentrarea editurilor și darea lor în întrepriză prin licitație, prin un concurs pentru desene pe copertele broșurilor și prin întocmirea unui plan pentru tipărirea Bibl. populare în baza cărui să se reducă prețul general de cost cu Lei 41.850.

Tot la activitatea ofietului trebuie înșirată și activitatea publicistică, desvoltată de conducătorul Oficiului, în interesul desfacerii cărții (17 articole, publicate mai ales în ziarul „Patria” din Cluj).

Referitor la editarea rev. „Transilvania” conducătorul ofietului a fost de părerea ca prețul de abonament să rămână și în anul 1929 de Lei 200, care însă comitetul l’a ridicat din cauza împrejurărilor de scumpete cu Lei 300. Pe acest

motiv conducătorul oficiului nu a mai făcut propagandă pentru desfacerea revistei în anul 1929.

Mijloacele financiare procurate de comitetul central oficiului de desfacere au fost: un salariu de Lei 8000 lunar, bilet de călătorie cl. II. pe C. F. R. și 25% din desfacerea publicațiilor.

Statistica vânzărilor este următoarea:

Vânzare în 1928 (4 luni)	16.968	exemplare.
„ „ 1929 (7 luni)	20.481	„
Total		37.449 ex. vândute
In valoare de: în 1928	Lei 101.924	—
„ 1929	„ 107.883	50
Total		Lei 209.807.50

Global pe bani gata și credit, din care Lei 163.514.50 pe bani gata.

Di Mărcuș cerând să fie definitivat în calitatea de conducător al Oficiului de desfacere a publicațiilor cu beneficiile avute, cerând să i se facă rost de un camion pentru această desfacere și ca să se concentreze toate editurile (un fel de experiment de comercializare), — comitetul central nu a putut să accepte aceste cereri și astfel în ședința dela 2 Iulie a. c. i-a abzis angajamentul în condițiile de până aci, cu începere dela 1 Sept. 1929, dar mai ales și pe motivul, că nu aveam deocamdată, în perspectivă mijloace financiare îndeajuns și sigure în acest scop.

La dorința Dsale însă, comitetul a acceptat ca dl Mărcuș să rămână și pe mai departe în calitatea de conducător al Oficiului din chestiune, acordându-i-se 40% din vânzarea publicațiilor Asociațiunii, fără un alt obligament material din partea instituției noastre.

Revizuirea socotelilor Oficiului de desfacere a publicațiilor încheiate cu data de 31 Iulie 1929 a rămas să se facă ulterior.

*

X. Concesiunile de cinematograf. Comitetul central văzând, că din taxele de membri Asociațiunea nu se mai poate susține și temându-se că pot veni vremuri când să nu poată beneficia nici de ajutorul statului în măsura nevoilor sale mereu crescânde — cum e cazul chiar în anul de față — a crezut că face un lucru bun și de folos pentru această instituție, intervenind ca ea să primească un număr cât mai mare de concesiuni de cinematografe, din care să profite atât centrala cât și despărțămintele.

Dar nu a fost numai profitul material cauza intervențiilor făcute pentru obținerea acestor concesiuni, ci și principiul, că cinematografele sunt un mijloc important de propagare a culturii în masele poporului.

Astfel în baza Regulamentului pentru cinematografe, întocmit în anul 1927, când titularul Ministerului Cultelor și artelor era președintele actual al societății noastre, Asociațiunii i s'au acordat un număr de 247 astfel de concesiuni.

Din aceste concesiuni 215 sunt pentru cinematografe stabile, iar 32 concesiuni pentru cinematografe ambulante.

Din concesiunile stabile s'au plasat până acum în diferite orașe și sate, mai ales în părțile ardelene 122, iar 93 au să fie plasate în viitor.

Din concesiunile de cinematografe ambulante au fost predate până acum, pentru a fi utilizate 17 (9 din ele Regionalei basarabene) iar 15 au rămas să fie plasate în viitor.

Suma anuală a chiriei concesiunilor stabile este de Lei 3,003 000.—.

În anii 1927, 1928 și 1929 (până la 10 August) s'a încassat ca chirie suma de Lei 4,702.085 și mai era la numita dată o restanță de Lei 2,897.343.

De observat este, că și cu cinematografele nu merge treaba strună.

De dorit ar fi fost, înainte de toate, ca toate despărțămintele Asociațiunii să poată deschide câte un cinematograf pentru propagandă culturală și pentru a-și crea mijloacele necesare pentru multele lor trebuințe: întemeierea unei case naționale, sporirea bibliotecii, expoziții etc., dar până acum numărul acestor despărțăminte se poate număra pe degete, iar elementele cărora s'au închiriat concesiunile găsesc nenumărate pretexte de a amâna plătirile și chiar de a se subtrage dela îndatoririle de plată.

Adevărat că nici criza economică și financiară în care se sbate țara noastră, nu a fost și nu este favorabilă cheștiunii cinematografice.

Despre „Astra“ *cinografică*, care anul trecut răscolise toată lumea contra comitetului central, nu vom spune multe.

Această societate anonimă *pentru filme* este cu totul a parte de Asociațiune. Spunem aceasta, și de astădată, pentruca toată lumea să o știe.

Atâta că ea lucrează cu concesiunea primită dela minister din partea societății noastre și că pentru utilizarea concesiunii ne-a asigurat 30% din capitalul societar și 10% din beneficiu.

*

XI. Muzeul central. Muzeul central a sporit în cursul anului 1928 cu 71 obiecte și anume: s'au cumpărat dela d-na Sofia Imbroane (Timișoara) obiecte în valoare de 22040 Lei (2 cadre, 1 casetă, 1 notes, 1 album, 3 gobelinuri, 3 cruciuri, 2 traiste, 10 scoarțe); o colecție botanică dela dl. Al. Borza, cu 10.000 Lei; un covor basarabean cu 8000 Lei; d-na Aricescu 2 cămăși, cu 4000 Lei; un album, dela dl D. Comșa, cu 3500 Lei; 2 fote dela d-na Ioana Sbânfu, 1800 Lei; fotografiile dela Cebea (Mârza), cu 1500 Lei; dela d-na Sigerus, o fotă, cu 800 Lei; dela dl Al. Samoilă obiecte, în valoare de 620 Lei (3 fibule, 2 cane, 5 monede romane, 4 buc. dintr'un cercel vechiu, 1 măciucă, 5 meiți petrificați și 8 monede); dela dl Victor Lupea 7 icoane mărunte, cu 600 Lei; tot Victor Lupea (Dale) două cruci, cu 200 Lei; dela Paraschiva Gaba, 1 cămașe, cu 600 Lei; o cană romană, dela I. Nicola, cu 500 Lei; 4 icoane, dela dl I. Ițu, cu 200 Lei și 1 monedă veche, dela dl Aron Anghel, cu 20 Lei. „Astra“ a plătit pentru obiectele acestea suma de Lei 54180.—

Obiecte donate au fost următoarele: dela d-șoara *Felicia Dr. I. Rațiu*: Cununa dată de „Liga Culturală“, în 1902, lui Dr. I. Rațiu, patul în care a murit Dr. I. Rațiu; o perdea, donațiune din partea doamnelor și domnișoarelor din Cehoslovacia, pe timpul procesului „Memorandului“; covorașul din temnița Seghedinului și bățul lui Dr. I. Rațiu, călimara lui, chibritelnița, o serie de fotografii a membrilor familiei Rațiu. Ținem să exprimăm și pe această cale mulțumirile noastre pentru cadourile acestea, precum și d-nelor Bucur Dordea, Tola Răhătan și dlor Ioan Lazăr, Teodor Țiglaru, Bucur Dordea și Vasile Florea, pentru perinița cu țesături naționale, dăruită nouă din prilejul adunării generale a despărț. Blaj, în Iulie 1929, în comuna Țapu.

Muzeul central a fost deschis în anul trecut publicului vizitator, zilnic, între orele 9—1 a. m. și 3—6 p. m., și a fost vizitat de 5242 vizitatori.

Muzeul dela Vidra, după înființarea Muzeului Unirii, (Alba Iulia) mai conține secț. etnografică și o parte din obiectele din 1848/9.

*

XII. Biblioteca centrală. Constatându-se necesitatea ca „Biblioteca centrală“ să fie aranjată după un nou sistem, comitetul central, în șed. sa din 5 Aprilie 1929, la propunerea comisiunilor: de organizare, financiară și a Muzeului și Bibliotecii (șed. 18 Martie), a încredințat, în mod provizor și cu postul de *bibliotecar* al Asociațiunii, pe dl secr. lit. *Dr. Horia Petra-Petrescu*, cu începere dela 15 Maiu 1929.

Dl secretar are misiunea să inventarizeze biblioteca centrală, să constate lacunele și să refereze mai apoi în cunoștință de cauză.

Inventarizarea s'a început, având bibliotecarul la dispoziție și pe dl colonel în r. Oscar Criste, pe d-șoarele D. Jourca și Minodora Citiriga, pe lângă 5 tineri elevi de liceu și școala comercială.

Lucrarea înaintează. Câtă vreme se inventarizează s'a luat hotărârea ca „Biblioteca centrală” să fie închisă pe seama publicului.

„Biblioteca centrală” a sporit în decursul anului 1928 cu 2300 volume. S'au împrumutat acasă 1490 vol. de 310 persoane. Sala de citire a fost consultată de 4220 cetitori.

*

XIII. „Biblioteca populară a Asociațiunii”. În anul acesta după repășirea dlui *Victor Lazăr*, s'a dat redactarea „Bibliotecii populare” în grija secretarului literar *Horia Petrescu*. Secțiile literare-științifice își exprimaseră dorința, în șed. lor din 10 Ian. 1929, ca să se retipărească vreo câteva din broșurile epuzate ale bibliotecii, cari s'au adevărit ca fiind lectură atractivă și utilă pentru țărântimea noastră. Din lista lor a ales secr. lit., în înțelegere cu comisia publicațiilor și comitetul central patru lucrări (pe toate le găsește cetitorul indicate în raportul secțiilor) și anume: „*Inceputul neamului românesc*” de dl *Dr. I. Lupăș*; „*Cărticica sănătății*” de dl *Dr. Ilie Beu*; „*Ingrășatul sau gunoarea pământului*” de dl *A. Cosciuc* și „*Despre testament*” de dl *Dr. Valer Moldovan*. La acestea s'au adăugat manuscrisele inedite.: Piesa teatrală în trei acte, pentru popor: „*Ziua Unirii*” (1. Dec. 1918) de soții *Elena* și *C. Sporea*; „*Traista bunicului*”, legende și povestiri, de *păr. Sabin G. Truția*; „*Vorbe de demult*”, povestiri și legende din Vechiul Regat, adunate de folkloristul *N. I. Dumitrașcu*; poezii și chiuțuri populare de pe Câmpie, sub titlul „*Flori de pe Câmpie*”, adunate de dl *T. Podariu*; „*Povești în versuri*” de *Gh. Coșbuc*, (tip. sub supravegherea dlui prof. univ. *Nic. Drăgan*) și „*Stan Bolovan*” și alte povestiri ardelenesti, de *Ioan Pop-Reteganul*. Cu totul zece broșuri, unele trecând de 100 de pagini de tipar, fiecare cu câte o copertă deosebită, în două colori, cu un desen artistic și pe lângă prețul nespus de mic de 5 Lei exemplarul.

După cum se vede din înșirarea titlurilor broșurilor am oferit țărântimii hrană sufletească aleasă, din toate domeniile, utile cum dulci, ca să aibă și sfinței la greul vieții.

dar să aibă și medicină sufletească în ceasurile de reculegere sufletească.

E de dorit numai ca această bibliotecă, bine primită și acum la sate, să se răspândească în pături cât mai largi, spre binele țărănimii.

Material prețios, ales, așteaptă să vadă lumina zilei în stările precare materiale din ziua de astăzi, însă cu anevou se vor putea tipări atâtea broșuri câte ar trebui să apară, ca să alimentăm bibliotecile noastre populare.

Intre manuserisele, cari așteaptă să se tipărească sunt: o lucrare despre *tuberculoză*, de președintele despărț. Reghin Dr. *Eugen Nicoară*; două colecții „*Steaua dela Răsărit*“, cântări de *stea* și *colinde* de N. I. *Dumitrașcu* și pr. *Valeriu Crișan*; „*De haz și necaz*“, vorbe de clacă, de N. I. *Dumitrașcu* și I. N. *Popescu*; „*Plantele medicinale*“, de dl. *Dr. Nandriș*; „*Flora Câmpiei ardelenne*“, de dl. *I. Prodan*, manuscrise inedite de I. *Pop-Reteganul*, broșurile recomandate spre retipărire, din partea secțiilor, etc.

*

XIV. Revista „Transilvania.“ În raportul secretarului secțiilor se referă pe larg despre conduita „Transilvaniei“ în decursul anului 1928 și 1929 și contribuția secțiilor și a celorlalți colaboratori.

Aici e locul să accentuăm că revista va trebui să fie mult mai bine sprijinită din partea publicului cititor *platinic*, ca să poată presta ceace doresc cei ce o editează.

E grea criza cărții și a revistelor din zilele noastre! Multe se nasc și mor, efemerde. Ar fi trist ca revista „Astrei“ — „Transilvania“ — să nu poată trăi, din lipsa de sprijin pecuniar, câtă vreme a dat probe, și în trecutul apropiat și dă probe și acum, că poate fi o revistă redactată la nivel cu revistele serioase streine.

În șed. din 27 Iulie a referat dl. N. Băilă, încredințat cu purtarea socotelilor revistei „Transilvania“, despre starea financiară cu sfârșitul lunii Iunie 1929. Cităm din aceste date următoarele: abonați a avut revista 425, în comision s'au dat câte 68 ex., din fiecare număr, iar încassarile au fost până la 30 Iunie 1929 de lei 25.933'50.

*

XV. „Foaia Noastră“ cu „**Pagina Astrei**“. În 20 Ian. 1929 a apărut în „Foaia Noastră“ pentru popor, trecută dela Cluj la Sibiu și redactată de domniile Dr. *Iosif Stoichița* și *Victor Lazăr*, întâitul număr din „**Pagina Astrei**“.

În șed. din 12 Ian. 1929 a hotărît comitetul central ca „să se tipărească de aici înainte, până la revocare, în foaia poporală „Foaia Noastră“, câtă vreme nu va face politică de partid sau confesionalism, câte o pagină — deocamdată — ca „Pagina Astrei“, redactată de secretarul lit. Horia Petra-Petrescu, în colaborare cu un comitet ce se va înființa în Sibiu din membrii desp. jud. Sibiu (dl Silviu Teșosu, etc.). „Astra“ va da pentru această pagină dlui Dr. Iosif Stoichița, săptămânal, 1250 Lei (sumele de bani se vor da din escedentul anului 1928). Pe fron-tispiciu va putea să se tipărească iarăș: „Foaie de propa-gandă poporală în serviciul Asociațiunii“...

În „Foaia Noastră“ s'au tipărit 29 numere din „Pagina Astrei“ — până în 4 August. „Pagina“ a fost redactată în întregime de dl Horia Petra-Petrescu, conținând dări de seamă de prin despărțăminte despre activitatea lor, reco-mandări de cărți valoroase, articole despre „Astra“ și binefăcătorii ei, discutarea problemelor culturale, poezii ocazionale, recomandarea publicațiilor „Astri“, etc. Co-respondența avută în legătură cu „Pagina Astrei“ și răsune-tul de prin satele românești ne îndeamnă să constatăm că publicația aceasta a fost utilă, dând prilej la o emulație nobilă, culturală, între despărțămintele noastre.

Criza financiară a silit comitetul central să aducă ho-tărîrea (în șed. sa din 27 Iulie 1929) ca să se sisteze apa-riția „Paginei Astrei“ pentru popor.

*

XVI. „Biblioteca Astra“ pentru intelectuali și „Discursu-riile“ dlui președinte. În decursul anului a apărut, cu Nr. 16 din „Biblioteca Astra“ scrierea dlui *Ioan Georgescu*: „*Dr. Ioan Rațiu, cincizeci de ani de lupte naționale ale ro-mânilor ardeleni*“. (224 pag., cu 13 ilustrații și 2 faximile, 100 Lei). Lucrarea a fost bine primită din partea presei și publicului cititor. Va prinde bine și la desvelirea mo-numentului lui Dr. Ioan Rațiu, în Turda, când memoria marelui dispărut va fi serbătorită de toată suflarea româ-nească.

Din cauze financiare nu s'au putut tipări lucrările despre cari referă raportul general din anul trecut. Să sperăm că în curând va putea tipări „Astra“ tot alte și alte lucrări prețioase, în colecția aceasta destinată pentru intelectuali.

Până la sfârșitul anului va apărea — totuș — încă un volum, acesta scris de dl director al Arhivelor Statului din Cluj, *Ștefan Meteș*: „*Viața bisericească a Românilor din*

Tara Oltului — o reproducere din revista „Transilvania” din decursul anului 1929.

Tot aici amintim „Discursurile”, „rostite în preajma Unirii și la asociațiunea culturală „Astra”, din partea președintelui nostru, dl Vasile Goldiș. Discursurile au apărut la „Cultura națională” din București, în condiții tehnice ireproșabile, cu o reproducere a tabloului „Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia, 1 Noembrie 1599” de pictorul D. Stoica. (147 pag. 100 Lei. În editura „Astrei”.) În prefață scrie dl președinte: „Credințele și gândurile mele pentru Asociațiune se reflectează în discursurile și articolele reproduse în broșura de față, la serbătoarea primei decade a ei în patria română. Se găsesc aici discursurile mele rostite la congresele „Astrei” în anii 1923—1928, apoi alte discursuri la diferite ocazii, precum și câteva articole publicate prin reviste, toate în legătură cu Asociațiunea... Ce fericit aș fi, dacă broșura aceasta ar deștepta interes în pături cât mai largi pentru Asociațiunea istorică dela Sibiu, dacă ar trezi conștiințele adormite”. Discursurile evocă figuri istorice ca G. Lazăr, Avram Iancu, Bar. Șaguna, Gh. Bariț, militează pentru strângerea rândurilor, pentru ridicarea satelor românești, pentru conștiința națională, etc. Au fost bine primite de publicul cetitor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XVII. Arhiva Corpului XII. de Armată Austro-Ungar. În actele fostului corp de armată austro-ungar, examinate de dl Colonel i. r. Oscar Criste s’au mai găsit un număr de piese destul de importante pentru istoria poporului nostru, astfel d. e. mai multe piese relative la răscoala lui Horia și Cloșca.

Dela 1 Iulie 1929, dl Criste ajută la noua aranjare a Bibliotecii centrale.

*

XVIII. Subvențiile primite dela Stat în anul 1928 au fost de Lei 1,900.000— anume:

1. Dela Ministerul Cultelor și Artelor Lei 50.000— + 500.000— + 850.000—. 2. Dela Ministerul de Instrucție Lei 150.000— + 150.000— + 150.000—. 3. Dela Ministerul Sănătății Lei 50.000—, ordonanțat direct la Cluj (pentru Secția medicală și biopolitică).

*

XIX. Ajutoarele dela județe și orase și instituții particulare pe seama despărțămintelor în 1928, în suma de Lei 497.140— le dăm în Anexa VII.

TABLOUL

subvențiilor date despărțămintelor de către județe,
primării și alte instituții.

Nr. curent	Despărțământul	Dela județe		Dela primăria orașelor și comunelor		Dela instituții particul.		Suma totală		Observări	
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.		
1	Alba	25.000	—	—	—	—	—	25.000	—		
2	Arad	—	—	62.818	—	—	—	62.818	—		
3	Brașov	—	—	37.597	—	—	—	37.597	—		
4	Caraș	58.275	—	—	—	—	—	58.275	—		
5	Hunedoara (Deva)	—	—	5000	—	—	—	5000	—		
6	Hunedoara	—	—	6000	—	—	—	6000	—		
7	Mureș	—	—	5000	—	—	—	5000	—		
8	Năsăud	—	—	—	—	3100	—	3100	—		
9	Orăștie	—	—	950	—	—	—	950	—		
10	Reghin	—	—	5000	—	—	—	5000	—		
11	Sălciua	—	—	200	—	500	—	700	—	500— dela desp. cent. jud. Turda	
12	Someș	—	—	4500	—	—	—	4500	—		
13	Tárn.-mică	n e s p e c i f i c a t						60.000	—	—	
14	Treiscaune	—	—	—	—	123.200	—	223.200	—	Dela jud. și prim. Dumbrăveni și Sănmărtin. 100.000 Lei dela desp. cent. jud. Brașov.	
	Total	83.275	—	127.065	—	126.800	—	497.140	—		

XX. Internatul de fete al Asociațiunii, a funcționat și în anul școlar 1928/29, în condițiuni bune, adăpostind 79 eleve, mai ales dela liceul de fete „Domnița Ileana“ din Sibiu, origine din toate provinciile române.

În cursul anilor precedenți, 1923/24—1927/28, edificiul internatului, clădit cu 44 de ani înainte de aceasta, a trebuit să fie reparat în părțile deteriorate de vreme și de armatele străine în timpul războiului și să fie pus în legătură cu canalul orașului. S'a mai completat apoi și aranjamentul intern cu baie proprie etc., ca să corăspundă tuturor cerințelor igienice. Aceste reparaturi și instalațiuni au reclamat cheltueli de Lei 1,348.705.— din care sumă s'au amortizat pân'acum Lei 1,193.504.— din venitele proprii ale internatului, rămânând să se mai amortizeze Lei 155.201.

Astfel internatul Asociațiunii nu apasă de loc bugetul ei, dar contribuie foarte mult, ca și sub vechea stăpânire, la promovarea culturii și educației naționale și la unificarea vieții noastre sufletești, dat fiind că și astăzi adăpostește eleve origine din toate părțile pământului românesc. Dreptaceea internatul este o necesitate culturală și de

educație pentru fetele poporului român, până când Statul își va clădi în Sibiu un edificiu propriu corăspunzător pentru liceul de fete cu internat.

Socotelile internatului se înaintează cu act separat. În decursul anului școlar 1928/1929, anume la data de 30 Iunie 1929, *intratele* internatului au fost Lei 1.615.133'25 b., *cheltuelile* Lei 1.567.372'80 b., *excedent* Lei 47.760'45 b.

*

XXI. Fondațiunile și fondurile administrate de Asociațiune.

1. Înainte de războiu.

Instituțiunea noastră administra înainte de războiu următoarele :

- a) 21 de fondațiuni :
1. Dr. Grigorie Sândeian	16. Ioan și Zinea Roman
2. E. D. Bașiota	17. Dr. Ioan și Ana Moga
3. Anonimă Dobâca	18. Gheorghe Boertu
4. Gheorghe Filep	19. Petru Mureșianu
5. Ioan Gallianu	20. Ioan Petran
6. Ioan Iancu	21. Fond. Balomiriana.
7. Nicolae Marinovici	
8. Ioan Pop-Maior	
9. Radu Răureanu	
10. Ioan și Ecaterina Rusu	
11. Demetriu Suciu	
12. Ioana Bădilă	
13. Ioan Oltean	
14. Teodor Sandul	
15. Dr. Ioan Nichita și fondul cultural Sălăgean	
- b) 9 Fonduri :
1. Fondul general
2. „ desp. Deva
3. Andreiu Mureșianu
4. Fondul Ioan Simu
5. Fond. Cultural al băncilor
6. Fond. desp. Torac
7. Avram Iancu
8. Gheorghe Barțiu
9. Nicolae Densușianu.

Fonduri și fondațiuni în total 30.

II. După războiu :

- Fondațiuni :
1. Nic. și Cornelia Rusu	10. Ioan și Ecaterina Rusu
2. Dr. Cornel Păcuraru-Bianu	11. Nicolae Balanescu
3. Alex. Lapedatu	12. Ioan Albon
4. Bădilă Moldovan	13. Ioan Oltean
5. Ioan Petran	14. Gheorghe Filep
6. Andreiu Bârseanu	15. Dr. I. Nichita
7. Regele Ferdinand I.	16. Sidonia Muntean
8. Dr. Gr. Sândeian	17. Teodor Sandul
9. P. Mureșianu	18. Andreiu Boboroni
	19. Avram Iancu
	20. Dr. Gh. Anca

21. Adam Boda	4. Nicolae Iorga
22. Demetriu Suciu	5. Internatului de fete
23. Il. Ninița și Monasterianu	6. Mih. Cogălniceanu
24. Iuliana Pop	7. Vasile Alexandri
25. Grigoriu Forro	8. Partente Cosma
26. Ioan Iancu	9. Dr. Cornel Diaconovich
27. N. Marinoviciu	10. Andreiu Mureșianu
28. Ioan Pop-Maior	11. Gheorghe Barițiu
29. Dr. Ioan și Ana Moga	12. Gheorghe Coșbu
30. Ioan și Zinea Roman	13. Simion Bărnauțu
31. Gheorghe Boeriu	14. Vasile Stroescu
32. Nic. Densușianu	15. Nicolae Grigorescu
33. Nic. Opincariu	16. Nicolae Bălcescu
34. Simion Balomiri	17. I. M. Clain
35. Nicolae Petra-Petrescu	18. Gheorghe Lazăr
36. Grigorie Bozacu	19. Ioan Creangă
37. Radu Răureanu	20. Andreiu Baron de Șaguna
38. E. D. Bașiota	21. Al. Odobescu
39. Ioan Gallianu	22. Timoteiu Cipariu
40. Anonimă Dobâca	23. Ioan M. Moldovan
41. Ioan Oncescu	24. Titu Măiorescu
42. I. Cav. de Pușcariu	25. Aurel Vlaicu
43. Ioan Hangea	26. Alexandru I. Cuza
44. Dum. Birăuțu	27. Mihail Eminescu
45. Sim. Stoica	28. Bibl. Univ., Cluj
46. Ioan Simu	29. Ladislau Vasile Pop

Fonduri :

1. Fondul general	31. Desp. Timișoara
2. Fond. de pens. al funcț.	32. Internatul Petran
3. Const. Brâncoveanu	33. Carmen Sylva
	34. Desp. Torac

*

Fonduri și fundațiuni în total după războiu: 80, deci o creștere de 50. O seamă de fonduri (26) înființate de Asociațiune, cu scopuri bine determinate, după războiu, au fost încuviințate în adunarea generală ținută în 17 și 18 Octombrie 1920 la Orade.

Toate fondurile și fundațiunile ce le aveam la schimbarea coroanelor în 1920 s'au redus la jumătate și în urma deprecierei crescândă a valutei noastre aproape nu s'au mai putut distribui din ele ajutoarele și bursele în înțelesul dispozițiilor testamentare ale fondatorilor. Ele însă au crescut și cresc pentruca măcar mai târziu să se poată da destinației în conformitate cu nobilele intenții ale martimoșilor fondatori.

În pragul inactivării stau câteva din fundațiunile și fondurile mai mari:

Creșterea totală față de anul trecut (7795) cu 920 ne dă numărul actual al membrilor Asociațiunii de 8715, arătat mai sus.

*

XXIII. Colaborarea cu alte societăți. Și în anul acesta am avut deosebita plăcere de a lucra braț la braț cu „*Universitatea liberă*“ din București. Societatea aceasta, condusă cu atâta inimă și destoinicie din partea d-nei *Sabina Cantacuzino*, ne-a oferit conferențieri, pe lângă ai noștri, din prilejul serbărilor aranjate — în diferite orașe și orășelele din despărțămintele noastre — de 10 Maiu 1929. Conferențierii aceștia au fost totodată și reprezentanți ai guvernului, încât ziua de 10 Maiu a fost serbătorită în anul acesta, în cea mai bună armonie, de despărțămintele noastre, în legătură cu trimișii guvernului și ai „*Universității libere*“.

Ministerul Sănătății și al Ocrotirilor Sociale a trimis „*Astrei*“ (cu adresa 4988 din 11 Maiu) o rugare ca să întreprindem și noi, prin despărțămintele noastre, o propagandă în folosul mișcării antialcoolice, dându-ne concursul la „*Ziua Temperanței*“ din 2 Iunie. Biroul central a trimis o circulară tuturor despărțămintelor noastre, rugându-le să intre în legătură cu autoritățile statului și cu ligile de temperanță, pentru ca „*Ziua Temperanței*“ să reușească cât mai multumitor.

Am primit rapoarte (despărțămintele Sf. Gheorghe, Budila, Teaca, Dârste, Stupini, Râșnov) și am cetit dările de seamă de prin ziare, cari toate ne îndeamnă să susținem că „*Ziua Temperanței*“ a reușit bine în cadrele proiectate, cu conferențele și prelegerile populare, la cari și „*Astra*“ și-a dat concursul. Da fi bine ca „*Ziua Temperanței*“ să ajungă o zi hotărâtă în fiecare an, la care să-și dea, ca și în anul acesta, concursul „*Astra*“ noastră.

Și în anul acesta am stat în strânsă legătură cu „*Extensiunea universitară*“, a dlor profesori din Cluj, condusă cu atâta pricepere; despărțămintele noastre au primit cu deosebită dragoste pe trimișii *Universității* din Cluj.

*

XXIV. Momente de importanță. În 4—5 Aprilie 1929 și-a ținut „*Asociația generală a profesorilor secundari români din România*“ adunarea generală, anuală, în Sibiu. Deoarece corpul profesoral, atât cel din Sibiu, cât și celelalte, din alte orașe ale țării, au dat deosebită atenție propagandei culturale a „*Astrei*“, am ținut ca, atât la ședința de deschidere, cât și la banchetul din 4 Aprilie „*Astra*“ să-și tâlmăcească sentimentele prin graiul vicepreședin-

telui ei, dl *Dr. Gh. Preda*. Congreșiștii au onorat instituția noastră, făcându-ne o vizită, în Muzeu, a doua zi, în 5 Aprilie. Au fost primiți și salutați din partea secr. lit., dl *Dr. Horia Petra-Petrescu*.

Tot în luna Aprilie — în 23 — a dat „*Societatea scriitorilor români*“ un festival în Teatrul orașenesc din Sibiu. După cum au fost serbătorii și de despărțămintele noastre scriitorii români în turneu, așa și în Sibiu, au fost binevențați la gară de dl vicepreșed. *Dr. Ch. Preda*, iar seara, la festival, a citit din lucrări proprii secretarul *Horia Petra-Petrescu*.

În 9 Maiu am avut bucuria să putem saluta în „Muzeul“ nostru „central“ pe vestitul profesor de gramatică comparată a limbilor indoeuropene, dela Sorbona din Paris, pe dl *Ioseph Vendryes*, când a fost primit și condus de dl vicepreșed. *Dr. Gh. Preda*.

Tot francezi, oaspeți iubiți, au fost și delegații studențimii franceze la serbările dela Alba-lulia, cari s'au oprit, în drum spre Alba-lulia și în Sibiu, în 17—18 Maiu. La banchetul dat în onoarea delegației franceze a vorbit, în franțuzește, dl *Dr. Gh. Preda*, iar în „Muzeu“ *Dr. Horia Petra-Petrescu*.

Frații noștri români din America, sosiți și ei ca să pelertneze la Alba-lulia, au vizitat Sibitul în zilele de 18—19 Maiu, fiind salutați, în „Muzeu“ tot de dl vicepreș. *Dr. Preda*. Drept semn de mulțumită și de bună aducere aminte a primit „Astra“ („Muzeul“) două drapele de mătase, aduse din America, unul din partea „*Societății de ajutor și cultură Frăția și Sămănătorul român*“ din *Cleveland-Ohio* (A. de Nord), pentru ceace îi aducem și pe această cale calde noastre mulțumite.

Am urmărit cu drag, întotdeauna, „*Cercetășia*“ și când am fost invitați de cohorta „*Negoiul*“ din Sibiu să fim de față la depunerea jurământului, am trimis ca delegat al nostru pe membrul nostru în comitetul central dl *Dr. Vas. Bologa*.

La „congresul profesorilor de istorie“ din România întreagă, ținut în Sibiu, în zilele de 7 și 8 Iunie, a luat cuvântul în adunarea generală, ședința festivă, condusă de dl prof. *Nic. Iorga*, vicepreșed. nostru dl *Dr. Gheorghe Preda*. Dl prof. *Iorga* a răspuns îndată, în termeni măgulitori pentru societatea noastră. A doua zi, 8 Iunie, li s'a arătat congreșiștilor „Muzeul Astrei“ din partea secretarului *Horia Petra-Petrescu*, care a ținut și o alocuție: „Nex causal în istorie“ (v. „*Transilvania*“ Nr. 7—8, 1929).

Tot dl vicepreșed. *Dr. Gh. Preda* a reprezentat „Astra“ și în 9 lunie, în *Arad*, din prilejul desvelirii busturilor istoricului *A. D. Xenopol* și poetului *Gh. Coșbuc* (v. „*Transilvania*“ Nr. 7—8, 1929).

La congresul inițiat de soc. „*Sănătatea Socială*“ din *București*, sub patronajul Sanctității Sale Patriarhul *Dr. Miron Cristea*, congres împotriva flagelului alcoolismului, la „*Ateneul Român*“ (*București*), în 10 lunie, ne-a reprezentat, luând cuvântul, membrul nostru în comitetul central, dl director al liceului *Sf. Sava* din *București*, *Ștefan Pop*.

O impresie deosebit de plăcută a făcut „*Muzeul*“ nostru „central“ asupra congresiștilor dela „*Congresul internațional de agricultură*“, în 13 lunie, când au fost primiți de dl vicepreșed. *Preda* și doamne și domnișoare din societatea sibliană, în costume naționale, au arătat „*Muzeul*“. La banchet au dat expresie mai mulți oratori streini sentimentelor de mulțumită „*Astrei*“.

La congresul „*Ligii culturale*“, ținut în *Cluj*, 22—24 lunie, am avut ca reprezentanți pe dnii *Dr. Iuliu Hațieganu* și *Dr. Elie Dăianu*.

În 28 lulte am avut bucuria să salutăm în Sibiu pe excursioniștii din *Basarabia* și *Moldova*, conduși de inimosul președinte al „*Ateneului popular*“ *Tătărași-lași*, *Ifrim*. l-a primit comitetul central în „*Muzeu*“, în frunte cu președintele nostru, dl *Vasile Goldiș*, care a ținut un discurs de bineventare, la care i-a răspuns dl președ. *Ifrim*. Seara s'a dat o reușită serbare culturală, la care a luat parte tot ce are Sibiul de seamă, în frunte cu comitetul „*Astrei*“.

*

XXV. Secțiunile literare și științifice. În primii ani după războiu și aceste organe de prima importanță în viața Asociațiunii, ca și despărțămintele, au stăruiet an de an, mai ales, să se reorganizeze, iar comitetul central să le creeze condiții de desvoltare. Astfel, cum am arătat la alt loc, ele și-au modificat statutele, după aceea sediul lor a fost strămutat la *Cluj* și li s'a pus an de an la dispoziție, în măsura disponibilităților, sume pentru acoperirea măcar a o parte din multiplele lor trebuințe. Dar, cum Asociațiunea a trebuit să-și restrângă peste tot și întotdeauna lucrările din cauza lipsei de mijloace financiare satisfăcătoare, așa s'a întâmplat și cu Secțiunile ei. Totuș ele au isbutit să realizeze în ultimii ani o seamă de lucrări îmbucurătoare: conferențe, publicațiuni etc.

Despre activitatea lor în anul 1928/29 prezentăm în Anexa VII. un frumos raport.

Activitatea Secțiunilor ar fi fost, fără îndoială, și mai rodnică, dacă li s'ar fi putut pune la dispoziție sumele prevăzute în bugetul pe anul 1929.

În anii din urmă Asociațiunea s'a bucurat de fapt de binevoitoarea sollicitudine a tuturor guvernelor noastre, dar acum în anul curent, suntem convinși, din pricina crizei financiare și economice, subvențiile dela Stat ale instituțiunii noastre, în loc să fie sporite paralel cu sporul nostru de muncă națională-culturală, au fost reduse în mod foarte simțitor. Am ajuns astfel în situația de a nu mai putea face față celor mai utile angajamente ale noastre pentru propaganda culturii românești, nici prin Secțiunile literare și științifice, nici prin despărțăminte și tânjind în acelaș timp și centrala.

Astfel în anul 1929 am ajuns în trista situație de a nu putea pune la dispoziția Secțiunilor ajutoare financiare măcar în măsura anilor precedenți (în 1927: Lei 744.282.—, în 1928: Lei 911.610.—); iar pentru anul 1930, cu excepția Secțiunii medicale și biopolitice, căreia Ministerul Sănătății i-a acordat, în August 1929, un ajutor de Lei 300.000.— să restrângem activitatea celorlalte 9 Secțiuni, neputând da ajutoare pentru tipărirea lucrărilor deja pregătite de tipar, și neavând prospecte de a plăti pe secretarul general al Secțiunilor, pe conducătorul Oficiului de desfacere a publicațiunilor și chiria localului din Cluj al Secțiunilor, în suma totală de cel puțin un milion de Lei, — dacă Statul nu ne va veni într'ajutor cu sumele cerute de birou pentru acoperirea acestor trebuințe.

*

XXVI. Schimbări intervenite în personalul funcționarilor Asociațiunii. După ce dl Ioan Banciu, — în calitatea sa de casier-contabil, custode al Muzeului și bibliotecar a adus Asociațiunii timp de 18 ani, servicii însemnate, iar în cei 3 ani din urmă și în calitate de referent al cinematografelor, — începând cu 1 Ianuarie 1929 a fost angajat de director al soc. anon. „Astra cinematografică“ și după ce ajutorul de casier dl Constantin Simțion a fost dimis din cerșietul Asociațiunii, — comitetul central a angajat de casier provizor pe dl Ioan Morariu, colonel în rezervă, încredinșându-i și chestia fondurilor și fundațiunilor precum și aceea a cinematografelor; de contabil a angajat pe dl Nicolae Petrușiu, funcționar superior la institutul „Albina“, Sibiu, iar oficiul de controlor a binevoit a-l primi în mod gratuit dl Ioan Vătășian, dir. general al institutului „Albina“.

Cu conducerea biroului a fost încredințat și pe mai departe dl secretar administrativ *Romul Simu*, având d-sa afară de atribuțiunile cuprinse în art. 29 al Statutelor și art. 27 al Regulamentului intern, ca șef al cancelariei, să controleze la toți ceilalți funcționari respectarea obligămintelor etc.

Dlui *Nicolae Băilă*, dir. artistic al instituțiunii noastre i s'a încredințat, pe lângă îngrijirea problemelor artistice și îngrijirea chestiei despărțămintelor și cercurilor culturale, postul de Custode al Muzeului central și muzeelor regionale cum și a caselor naționale și administrarea publicațiunilor Asociațiunii. Dlui profesor *Valeriu Hurdu*, i s'a încredințat îngrijirea Muzeului de științe naturale.

Dlui *Dr. Horia Petra-Petrescu*, pe lângă îndatoririle sale de secretar-literar, i s'a încredințat în mod provizor și postul de bibliotecar, având să reorganizeze Biblioteca centrală, cu ajutorul d-șoarei *Victoria Jourca*, care și până acum a fost în serviciul bibliotecii.

Ca econom (administrator) al imobilelor Asociațiunii a rămas vechiul econom dl *Dr. Vasile Bologa*, dir. Internatului de fete.

La îngrijirea Arhivei și ca registratoare rămâne d-șoara *Minodora Citirigă*, iar ca dactilografă d-na *Valeria Cojocariu*.

Acest aranjament s'a făcut prin *Ordinul prezidial* Nr. 2572, de data 22 August 1929, aprobat în ședința comitetului central, ținută în aceeași zi.

Tot în aceeași ședință a comitetului s'a aprobat și noul *Regulament de casă și contabilizare*.

*

XXVII. Ședințele comitetului central. Dela ultima adunare generală, ținută în 8 Decembrie 1928 până la 11 Septembrie 1929, adecă în timp de 9 luni, comitetul central a ținut 25 ședințe, rezolvând în acestea 561 chestiuni mai însemnate.

*

XXVIII. Situația financiară a Asociațiunii este arătată în *Anexele* despre socoteli și buget și în legătura cu aceste dăm și un *raport separat asupra revizuirii socotelilor pe anii 1919—1928 resp. 1929* (finea luni lujie).

*

XXIX. Notăm cu mare părere de rău, că nici de astădată nu s'a putut îndeplini dorința l. P. S. Sale Mitropolitului Gurie al Basarabiei și în general dorința fraților basarabeni, care a fost și fierbinta noastră dorință de a

ținea Adunarea generală anul acesta la Chișinău. Anul economic nefavorabil, îndeosebi, a zădărnicit și de astădată această veche dorință a noastră, a tuturor, dorință care rămâne să ni-o îndeplinim în viitorul apropiat.

*

XXX. De încheiere rugăm Onor. Adunare generală:

1. Să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general pe anul 1928/29.

2. Să dea expresiune durerii sale pentru pierderea membrilor și binefăcătorilor decedați ai „Asociațiunii“.

3. Să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea anului 1928, și să-l desărcineze de această gestiune.

4. Să aprobe proiectul de buget pe anul 1930.

5. Să mulțumească tuturor celor ce au venit în ajutorul „Asociațiunii“ cu mijloace morale sau financiare în anul 1928/29.

6. Să fixeze locul pentru ținerea adunării generale din anul 1930.

7. Să ia dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Din ședința plenară a comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român Astra“, ținută în Sibiu, la 10 și 11 Septembrie 1929.

V. Goldiș,
președinte.

Romul Simu,
secretar.

Regionala Basarabiei.

Regionala noastră, prin activitatea sa de propagandă culturală și națională pășește tot mai ferm în ținutul dintre Prut și Nistru.

Concentrarea forțelor culturale și naționale ale provinciei se face cu pași siguri, iar satele își îndreaptă tot mai mult, cu o insistență tot mai năvalnică, gândurile și nădejdlile înspre noi. Intențiile noastre, — stabilite după un program bine organizat, clar și precis, și în conformitate cu cerințele provinciei noastre, — atrag sufletele moldovenești, dornice de o independență culturală, sufletească și economică.

Sforțările noastre sunt mari, având de luptat cu trei rele cari pun pe gânduri pe orice cetățean, care e român, nu numai fizicește, ci și sufletește.

În linii generale, ele se pot reduce la trei:

1. *Greutățile materiale*, asupra cărora nu insistăm, fiind cunoscute de toți cei cari s'au ocupat și se ocupă cu propaganda culturală și națională.

2. *Indiferentismul cras* al celor chemați să sprijine culturalizarea națională a provinciei noastre. Organele administrative escelează în aceasta meteahnă, care, aci la noi, a ajuns a fi considerată ca o *calitate*. Iar când aceste organe pun piedici — direct sau indirect — „calitatea” aceasta e considerată ca o *virtute*.

Să mai vorbim de politicianismul nenorocit, care e și indiferent, dar mai ales împiedecător al propagandei culturale, și mai ales naționale, pe meleagurile lui Ștefan cel Mare?!

Acest fel de politicianism, această administrație, dă pe moldovan peșcheș pe mâna dușmanilor interni ai țării și neamului, pentru un simplu vot la alegeri.

Înima noastră e plină de durere, iar condeiul nostru expune numai o constatare reală, bazată pe explozia de desperare ce ne vine din satele Basarabene, și care de acum înainte nu mai poate fi trecută sub tăcere.

3. Al treilea rău, care roade tenace la romanitatea viitoare a Basarabiei, este *acapararea economică*, fapt aproape îndeplinit.

Și pentru ca viitorul să le fie asigurat, aci, în țara lui Ștefan cel Mare, dușmanii interni ai neamului, încep lupta sistematică *pentru anihilarea oricăror sforțări puse în trezirea conștiinței naționale*, ce începe a miji cu încetul, dar din ce în ce mai conștient, în sufletele moldovenești, până acum amortite.

Aceste situații dureroase ne silesc să facem eforturi, cari nu sunt în concordanță, nici cu mijloacele financiare ale Regionalei noastre, și nici cu puterea de muncă a câtorva slujitori culturali, cari muncesc desinteresat și cari, prin munca lor, caută să umple golurile ivite prin absoluta inactivitate a celorlalte societăți culturale din Basarabia.

În intervalul de timp dela 1 Noemvrie 1928, până la 1 August 1929, s'au ținut următoarele conferențe, în cadrele Regionalei noastre :

Domnii Tzigara-Samurcaș, profesor universitar-București, a conferențiat despre „Importanța Artei românești” cu proiecțiuni. L. T. Boga, profesor, „Rolul românilor din aceste provincii în închegarea unității sufletești a poporului român și la înfăptuirea „României Mari”. Dr. Pop Fr., secretarul general al Regionalei „Ardealul și Unirea”. S. Pamfil, profesor „Principiile radiofoniei” cu explicarea aparatului și urmată de audiere radiofonică. I. Macovei, profesor, „Viața și opera lui Schubert”. Grigore Gâdei, profesor la „Conservatorul Unirii”, „Viața și operele lui Gavril Muzicescu”. General Radu Rosetti București, „Regele Ferdinand I.” Idem, la Tighina, același subiect. Vetica General Dr. Firu, „Variațiile moralei”. Profesor L. T. Boga, vice-președintele Regionalei „Unire”. Ioan Pelivan, președintele Regionalei, „Despre Unire și chipul în care ofițerimea moldovenească din anul 1917, a pregătit unirea Basarabiei cu Patria-Mumă”. G. Pascu profesor universitar Iași, „Cultura moldovenească în secolul XVII”. Orighen Carp, polițaiul orașului Chișinău, „Focare de imoralitate la sate și orașe”. L. T. Boga, vice-președintele Regionalei, la închisoarea Centrală, despre „Drepturile și datorile omului în societate”. Alex. Iconaru, absolvent al școlii de viticultură Chișinău, „Chipul cum e alcătuită o gospodărie model în Ardeal”. L. T. Boga, vice-președintele Regionalei, „Scopurile și tendințele „Astrei” Basarabene”. Idem, „Menirea tineretului de azi”. Idem, „Intențiile Astrei Basarabene”. Păr. Tinică, la Închisoarea Centrală a conferențiat despre „Mângăierea sufletească și luminarea minții prin învățăturile lui Hristos”. Fr. Pop, secretarul general al Regionalei, „Tuberculoza ca pericol social”. Idem „Paralelă între activitatea „Astrei” și Cercetășia”, ținută cu ocazia șezătorii Cercetășilor României în saloanele Astrei. Idem, „Bolile venerice ca pericol social”. Idem, despre „Acțiunea luminei și razelor solare asupra trupului”. Macovski, student la Facult. teolog. Chișinău despre „Biserica ortodoxă ca scut național”. Dr. M. Rădulescu, profesor Chișinău, „Individualitatea și factorii ei determinanți”. Doamna L. Florov, profesoară, „Evoluția individualității”. Al. Ebervein, dir. Șc. Comerciale sup. „Cunoașterea individualității”. Vasiliu, profesor „Personalitate”. I. Macovei, dir. liceului „A. Donici”, despre „Realizări pedagogice în ultimele decenii în țările

civilizate și la noi". Revent, profesor, despre „Eminescu și opera sa". Fr. Pop, secretarul general al Regionalei, „Alcoolismul ca pericol social". Idem, „Politica sexuală a satelor europene și americane". Idem, „Sifilisul".

Șezători artistice culturale s'au ținut în număr de 10, în programul cărora au intrat câte o conferință de propagandă, coruri, orchestră, teatru, recitări, filme de propagandă, după cari (afară de șezătorile dela închisoare) urma dans timp de 2 ore. La aceste șezători nu se servea alcool sub nici o formă.

Am organizat șezători culturale și de propagandă prin satele județului Lăpușna, cu concursul tinerimei: cu câțiva studenți membri ai Soc. Stud. univ. Chișinău—București și cu absolvenții liceului „A. Donici", Chișinău, cari au dat 17 șezători în următoarele sate (jud. Lăpușna): Strășeni, Capriana, Vorniceni, Lozova, Miclăușeni, Nisporeni, Nemțeni, Bujor, Pereni, Ciuciuleni, Dahnovici, Văsieni, Suruceni, Bardar, Costești, Ialoveni, Durlești. Populația satelor a primit călduros pe acești tineri moldoveni, eșiți din școlile românești de după Unire.

Pentru reînvierea datinelor strămoșești de sărbătorile Crăciunului s'au organizat pentru Chișinău două echipe de colindători, sub conducerea a 2 d-ni profesori de muzică Căpriță și Gâdei, cari au reputerat succese remarcabile, fiind bine primite de elita creștină a orașului nostru. Colindele de Crăciun, etc. în viitor voim să le organizăm mai sistematic, nu numai în Chișinăul înstrăinat ci și în celelalte orașe și târguri basarabene.

Pentru a atrage elementele doritoare de muncă în sfera de activitate culturală și de propagandă națională a Regionalei noastre, am făcut legături:

Cu societatea „Temperanța" pentru combaterea alcoolismului. *Cu „Oficiul de desfacere a zahărului"*, care prin înființarea de ceainării, contribuie la combaterea alcoolismului. *Cu școala de contabilitate și educație cooperatistă* din Chișinău; *cu centrala cooperativelor — Chișinău*, cu colaborarea cărora am organizat serbări cooperatiste, conferințe. *Cu consiliul eparhial al Eparhiei Chișinăului.*

Această legătură a făcut obiectul unor ședințe a acestui Consiliu, fiind apreciată călduros, legându-se mari speranțe în combaterea sectelor religioase, cari se întind mereu în Basarabia, apoi în ridicarea nivelului moral al moldovenimei basarabene, lovită din toate părțile de valuri desnădăjduitoare a vremurilor critice de azi. Cazeta noastră „Cuvânt Moldovenesc", va pune la dispoziția secției culturale a cons. eparhial coloanele necesare acestei propagande sufletești.

Consiliul eparhial va pune la dispoziția Regionalei noastre misionarii eparhiei pentru propaganda religioasă și antisectară la sate. Va pregăti pentru la iarnă un ciclu de conferințe cu caracter

religios-moral-social, ce se vor ține în localul Regionalei noastre. Prin această colaborare nădăjduim să intensificăm și editarea broșurilor de propagandă necesară moralizării vieții săteanului nostru. Așteptăm rezultate frumoase din această colaborare a Regionalei noastre cu secția culturală a Consiliului eparhial.

Problema sporturilor în provincia noastră deocamdată e un capitol extrem de interesant pentru viața orașelor basarabene.

Prin creierea secției de educație fizică și a clubului sportiv vroim să ne creem elementele conducătoare necesare pentru punerea în practică a dezvoltării educației fizice, nu numai la orașe, dar și mai ales la sate.

În cadrul acestei secțiuni vom forma echipe de dansatori, cari să reintroducă în viața satelor noastre frumoasele dansuri naționale strămoșești, dispărute azi și necunoscute de tineretul rural basarabean.

Necesități imperioase, reclamate de culturalizarea națională, ce stă la baza activității Regionalei noastre, ne-au îndemnat să procedăm la înființarea unui cor al nostru. Există ce e drept organizații corale în capitala provinciei noastre, aceste însă nu le putem folosi pentru nevoile noastre de propagandă, atât prin faptul că unele sunt minoritare, cât și din cauza că altele nu se pot deplasa la sate.

Pe lângă gazeta „Cuvânt Moldovenesc”, s’au editat în timpul dela 1 Noemvrie 1928 — 1 August 1929 următoarele *broșuri*:

1. „Cum să lucrăm ogoarele noastre ca să scoatem mai mult folos”.
2. „Folosul și primejdia băuturii”.
3. „Din înțelepciunea poporului român” (folclor basarabean).
4. „Unindu-ne învingem”, teatru cooperatist pentru tineret.
5. „Chemarea lui Ștefan cel Mare”, poemă dramatică pentru tineret.

S’au dat ajutoare pentru tipărirea următoarelor *broșuri*:
a) Documente basarabene din anii 1672—1858. b) Foi de zestre din Basarabia anii 1734—1844. c) Scrisori și răvașe, anii 1660—1860. d) Un învățător martir (din vremurile grele ale românismului basarabean).

S’a instituit trei premii (3000, 2000, 1000 lei) pentru cel mai frumos „Imn al Unirii tuturor Românilor”, făcut de basarabeni.

Au intrat la acest concurs până acum 16 poezii, dintre cari cele mai bune se publică în prezent în gazeta noastră „Cuvânt Moldovenesc”. Un premiu (un plug) a fost dat pentru cetitorii gazetei noastre. Premii în cărți, pentru deslegarea unor gâcitori. Acest concurs a avut un răsunet neașteptat, întrucât a luat parte 531 de concurenți.

Centrala Sibiiu a Asociațiunei a avut bunavoință să pună la dispoziția Regionalei noastre un număr de 500 abecedare pentru cursurile gratuite de adulți, ce urmau a se înființa în Basarabia.

Inceputuri de biblioteci am făcut în 15 centre rurale, unde e pe cale să se înființeze și cămine culturale, organizarea acestora urmând a se face în cursul iernii, când sătenii vor fi liberi de munca câmpului.

Comitetul Central al Regionalei noastre aduce și pe aceasta cale mulțumiri recunoscătoare următoarelor instituții și persoane cari au binevoit a ne face *donafii în cărți, reviste, etc.*: Asociația „Astra” Sibiiu. — Academia Română, — „Cartea Medicală”, — „Casa Școalelor”, — Ministerul Agriculturii, — Ministerul Cultelor, — Dir. G-rală R. M. S., — Consiliul Central bisericesc-București, — apoi d-lor: Alex. Gogu-București, — deputat Stirbăț, — părintele protoereu Eremia Cecan-Chișinău.

Mișcați și cu sufletul plin de recunoștință Comitetul Central al Regionalei noastre aduce mulțumiri, pentru ajutorul bănesc dat, de următoarele instituții:

Băncilor: Banca Crisovelonî, Maramorosch Blank & Co., B. de Credit Român; Ministerelor: Culte, Răsboiu și Instr. publică; Uzinele de fier Reșița; Primăriilor: Constanța, Bistrița, Tg. Săcuesc; Prefecturilor: Ilfov, Ismail; Camerelor de Comerț: Tg.-Murăș, Turnu-Măgurele; Camerei agricole Hotin; Băncei Basarabiei, Chișinău, Banca Dacia-Iași; Banca Albina-Sibiiu, Banca Românească, Fabrica de bere Azuga, „Tiparul Românesc” București.

În sediul Regionalei noastre am deschis o sală de lectură, cu începere dela 15 Aprilie, care e frecventată din ce în ce mai mult de cătră tineret și funcționari. La dispoziția cetitorilor stau cărțile din biblioteca centrală a Regionalei, gazetele zilnice, reviste române și străine.

Cinematografele „Astrei” basarabene. 1. Cinematograful ambulat, pus la dispoziția noastră de către Onor. Ministerul Sănătății, care ne-a împrumutat pentru propagandă și cinci filme de propagandă medico-socială, ce le-am rulat în cursul anului.

2. Cinematograful despărțământului Cetatea-Albă, din cauza crizei financiare nu a dat venituri.

3. Am ajuns la o înțelegere cu dl Gh. Papadachi anteprenorul cinematografului „Orfeum” Chișinău ce se aillă în clădirea Primăriei.

Am contractat cu d-sa pe timp de un an și jumătate (câtă vreme are contractul cu Primăria) pentru exploatarea cinematografului și folosirea lui la scopurile de propagandă culturală și națională a Regionalei.

La 1 Decemvrie 1928, în ziua „Astrei”, cheta organizată de Regionala noastră în Chișinău a produs suma de Lei 15.016.

Președ. Regionalei „Astra Basarabeană”.
I. PELIVAN, fost ministru, deputat.

Regiunea Dobrogeană.

În timpul dela 1 Iunie 1928 — Iunie 1929. „Astra Dobrogeană” a luptat pentru a prinde puternice rădăcini în județul Constanța, desfășurând și activitate culturală în orașul Constanța după cum se arată mai jos:

Cu ocazia Semicentenarului Dobrogei s'au organizat o serie de trei conferințe în legătură cu Dobrogea și anume:

Profesor Universitar C. Brătescu:

„Autohtoni și Coloniști în Dobrogea”, avocat I. Roman, „Drepturile noastre asupra Dobrogei”, profesor I. Georgescu: „Școala primară în Dobrogea”, iar la 1 Decembrie 1928: Un festival cu care ocazie a vorbit dl avocat I. Roman, despre „Insemnătatea zilei pentru Neamul Românesc”.

— S'a căutat a se reinvia datinile strămoșești cu ocazia sărbătorilor de iarnă, organizându-se concursuri de colinde, stele, etc., pentru care s'au dat ca premii 12.000 lei. La 20 Ianuarie 1929, a conferențiat dr. Pilescu despre „Viciu și virtute” în sala cinema Tranulis. La 24 Ianuarie avocat Alecu Dan în sala cinema Regal. În cursul lunilor Ianuarie, Februarie și Martie, sau ținut o serie de șezători la școlile primare din suburbiile orașului, despre cari vom relata detaliat în revista „Astra Dobrogeană”. La 30 Aprilie 1929, dl avocat Beiu a vorbit despre Regele Carol, iar la 5 Maiu Protoereul Anastase Popescu despre Regele Ferdinand. La 10 Mai a avut loc un mare festival în sala Cazinoul Municipal cu care ocazie a conferențiat ocazional dl profesor Papastopol. La 25 Maiu, dl ziarist Mihail Negru a vorbit despre raidul avionului România Sf. Maria prin Europa. La 2 Iunie 1929, au avut loc două șezători în legătură cu lupta contra alcoolului, conferențind dl dr. Mărgărit și Rădulescu. La 29 Iunie dl dr. Pilescu a vorbit la cinema Tranulis despre nevoia de a avea o aviație puternică.

Pentru reușita artistică a celor arătate mai sus au concurat: secția corală în frunte cu dl prof. Moruzov, muzica instrumentală cu dl prof. Edmond Pinelis, secția teatrală cu dl C. P. Dumitrescu, secția sportivă condusă de dl Alex. Demetriad.

De remarcat concursul neprețuit ce ni-s'a dat în ceea ce privește muzica vocală de către doamnele: Moldova Alexandrescu, Valeria Cociubanu, dnii Cristache Petrescu, Al. L. Bunaru, Sariany, iar în ceea ce privește pianul dl Pinelis Teodor și

Gh. Bottea. Secția de muzică instrumentală a dat un reușit concert în luna Martie, iar secția teatrală, sub conducerea dlui C. P. Dumitrescu a reprezentat de 2 ori cu deplin succes Poemul „Fântâna Blanduziei” la Cazinoul Comunal, în cursul lunii Iunie a. c.

În cursul lunii Maiu, în prezența dlui președinte al Regionalei a luat ființă despărțămintele: Caliacra, Durostor și Tulcea. Despărțământul Caliacra s'a și manifestat în ziua de 23 Iunie a. c. printr'un mare festival.

Darea de seamă a despărțământului Constanța vi se trimite separat iar celelalte două n'au avut timpul a se manifesta.

Regiunea scoate revista „Astra Dobrogeană” care a ajuns la No. 4.

S'a recomandat despărțămintelor și filialelor sătești a se abona la „Foaia Noastră”, revista Transilvaniei, Biblioteca populară și ziarul Cuvântul Moldovenesc al Astrei Basarabene.

În cursul anului 1928 am fost subvenționați de Prefectura județului cu 10.000 lei.

Președintele Regionalei.
General, I. VLADESCU.

despărțimintelor Asociațiunii după județe la 1914, al celor reorganizate după războiu și al celor înființate de nou după războiu.

La 1914	Reorganizate după războiu	Inițiante după războiu	La 1914	Reorganizate după războiu	Inițiante după războiu
Alba-Iulia Abrud-Câmpeni Aiud-Teiuș Mureș-Uioara	Alba-Iulia Abrud Aiud Ocna-Mureșului Sebeș	Ighiu Teiuș Vințul-de-jos Zlatna			Odorheiu Cristur
Boroș-Ineu Boroș-Sebeș Hălmașiu	Ineu Hălmașiu	Arad Nădlac Radna Săvărsin Sl.-Ana Șiria	Băsești Bucium Crasna Jibou Șimleu Țașnad	Băsești Crasna Jibou Șimleu Țașnad	Sălaj (Zălau) Carei Valea lui Mihai
Bihor (Orade) Beiuș Ceica Mărghița Tinca	Bihor (Orade) Beiuș Ceica Mărghița Tinca	Beliu Salonta Tileagd	Satu-mare Baia-mare Chioar Seini	Satu-mare Baia-mare Chioar Seini	Ardeu Copalnic-Mănăst. Tara-Oașului Ugocea
Brașov Bran Zărnești	Brașov Bran Zărnești	Budila Buzău Codlea Feldioara Hărman Râșnov Săcele Târlungeni Telin	Severin (Lugoj) Caransebeș	Severin	Orșova Săcul Teregova
Carăș (Oravița) Bocșa	Carăș (Oravița)	Bozovici Moldova-nouă Reșița Sasca-montană (Vichente Babeș)	Sibiiu Mercurea Nocrich Săliște Sebeș	Sibiiu Mercurea Nocrich Săliște	Avrig Ocna-Sibiului
Giurgeu	Gheorgheni	Ciuc Ciuc-Sânămărtin	Someș (Dej) Beclean Cjachi-Gârbou Gherla Lăpușul ung.	Someș Beclean Gârbou Cherla T. Lăpuș	Ileanda-mare
Cluj Almaș Huedin Mociu	Cluj Almaș Huedin Mociu	Câmpia (Șărmaș)	Târn.-mare (Sighișoara) Agnita Cohalm Mediaș	Târn.-mare Agnita Rupeni (Cohalm) Mediaș	Hendorf Șeica-mare
Făgăraș Cincul-mare Șercaia Viștea	Făgăraș Cincul-mare Șercaia Viștea		Târn.-mică (Blaj) Ibașfalău Dicio-Sânămărtin	Târn.-mică Dumbraveni Dicio-Sânămărtin	Bahnea Iernut
Hunedoara (Deva) Brad Dobra Hațeg Hunedoara Ilia-Mureșană Jiu Orăștie	Hunedoara (Deva) Brad Dobra Hațeg Hunedoara Ilia-Mureșană Jiu Orăștie	Baia de Criș Ghelar Geoagiu Pui Sarmiseghetuza Simeria	Timiș-Toront. (Timișoara) Buziaș Ciacova Lipova Sânmicl.-mare Biserica-Albă Vârșeț	Timiș-Torontal Buziaș Ciacova Lipova S.-Nicolaul-mare	Deta Comloșul-băn. Gâtaia Jimbolia Giulvăz Periam Recaș Vinga
Maramurăș (Sighet) Vișeu-Iza	Maramurăș (Sighet) Iza	Vișeu	Trei-Scaune	Treiscaune	Covasna Ozun T.-Sacuiesc
Murăș (M.-Oșorheiu) Gurghiu Răciu Reghin Teaca	Murăș (M.-Oșorheiu) Gurghiu Răciu Reghin Teaca	Band Toplița	Turda Indol M.-Luduș Mahaciu Sălcuia	Turda Luduș Vințul-de-sus Sălcuia	Câmpeni Câmpia-Turzii Iara
Năsăud (Bistrița) Năsăud	Bistrița Năsăud		Becicherec.-mare Panciova		

Despărțăminte înființate după războiu în vechiul Regat, în Basarabia și Dobrogea:
1. București, 2. Panciu, 3. Regim. 28 Inj. Radu Negru, Ismail, 4. Regim. Mateiu Basarab, Cefateia-Albă, 5. Batalionul 2 Vânători, Tighina, 6. Constanța, 7. Durostor, 8. Caltaera, 9. Tulcea.

Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1928/29.

I. 1. Alba (Alba-Iulia desp. central județean).

Desp. constă din 16 comune și are 5 biblioteci populare.

Secretarul desp. dl. L. Opreș a cercetat pe toți președinții despărțămintelor de plasă din județ, invitându-i să desvoalte o activitate mai rodnică în anul acesta.

1. Astfel în *Abrud* luând contactul cu dl președ. Dr. C. David, deputat și cu membrii comitetului dir. Ioan Micu, vice-președ., Petru Popovici protopop ort., Iuliu Suciuc preot gr.-cat., Ioan Simulescu dir. șc. prim., i s'a promis din partea tuturor și îndeosebi a dlui președ., că se vor ținea conferințe în Abrud și jur. S'a pus în vedere vice-președintelui, ca în absența președintelui, ocupat cu demnitatea de deputat să conducă comitetul și întrucât i s'ar pune piedeci în cale de orice natură, să se facă o reorganizare a despărțământului.

2. Desp. *Aiud*, fiindu-i președintele ocupat cu prefectura și 'n lipsa unui secretar destoinic, a stagnat, neorganizând nici conferințele Extenziunii Universitare din Cluj.

3. Președintele desp. *Ocna-Mureș*, dl deputat Dr. I. Rîșca a lucrat mai mult pentru meseriași din localitate, în fruntea căroră se află.

4. În schimb desp. *Ighiu*, reorganizat prin dl Leonte Opreș sub conducerea actualului președinte P. Circo a ținut 9 conf. în centru și 2 în Șard.

5. Deasemenea desp. *Teiuș*, în lipsa președintelui decedat și a vice-președintelui demisionat și-a ales în adunarea generală, convocată de secr. desp. Alba-Iulia, pe dl Iosif Pop preot, Galtiu de președinte și Vasile Gruia, preot Teiuș, vice-președinte, a organizat în Teiuș 6 conf. cu intelectuali din Alba-Iulia și Teiuș și în jur a făcut propagandă culturală cu fruntași din Teiuș și jur.

6. *Vințul de jos* pentru care se emise ideea desființării, având comune puține și împrăștiate, în legătură cu cercul învăță-

torilor și al preoților a dezvoltat o activitate frumoasă. La sediul desp. s'au ținut 3 conf., iar la adunarea generală din 22 Iunie, luând parte și deleg. desp. Alba-Iulia, dl Leonte Opreș, s'a pus bază unui fond al Monumentului Eroilor din Vințul de jos, pentru care scop harnicul președinte Nic. Oancea din Cioara depune o muncă încordată.

7. In desp. Zlatna s'au trimis din Alba-Iulia 2 conferențieri.

8. Numai asupra desp. Sebeș nu s'a putut influența într'un mod mai vizibil (insemnat), întrucât președintele dl Cărpinișan n'a răspuns la invitarea desp. Alba-Iulia de-a trimite conferențieri din Alba-Iulia.

Pe lângă aceasta desp. județean a depus o muncă încordată de-a determina societatea arheologică județeană să-și mute muzeul în localul Unirii al Astrei din clădirea încoronării, și după ce profesori și învățători s'au înscris membrii la aceea societate abia la insistența dlui insp. adm. Dr. Ioan Pop, din Alba-Iulia, și a secr. L. Opreș s'a ajuns la adunarea comitetului Soc. Arhi. din 4 Maiu 1928, în care deleg. Astrei, L. Opreș a obținut mutarea obiectelor, cecece a și început să ducă la îndeplinire încă înainte de serbările Unirii.

La serbările „Unirii”, încă și-a avut partea de lucru.

Alba-Iulia, despărțământ de plasă, a organizat conferințe pentru intelectualii din Alba-Iulia cu ajutorul Extenziunii Universitare și-a profesorilor dela Academii teologice din Blaj și Cluj, iar pentru meseriași a ținut deosebit 3 conferințe.

În comunele din jur s'au ținut mai multe conferințe căci în cele mai depărtate, din cauza gerului, nu s'a putut străbate deocamdată.

În total s'au ținut 52 conferințe, dintre cari 2 în despărț. Zlatna, 9 Ighiu, 6 Teiuș, 3 Vințul de jos, total 20, iar în Alba-Iulia 13 și în jur 19, tot în desp. Alba-Iulia 32 conferințe și anume:

Prelegeri ținute în Alba-Iulia: col. Grigoriu com. Reg. 91 inf. Alba Iulia, „Armata română”, G. Mateescu prof. univ. Cluj (Ext. univ.), „Bogățiile arheologice din România”, Ioan Sandu dir. lic. Alba-Iulia, „Societatea națiunilor”, Popescu P. prof. Școala sup. com. Alba-Iulia, „Radiofonia”, Onisifor Ghiбу prof. univ. Cluj (Ext. univ.), „Unirea Basarabiei”, Dr. Ioan Lupaș prof. univ. Cluj (Ext. univ.), „Prăbușirea imperiului Habsburgic și 1 Dec. 1918”, Dr. Iosif Boca notar public Alba-Iulia, „Statul și funcțiunea lui”, Dr. Aug. Tătar prof. Acad. Teol. Blaj, „Ce este și ce trebuie să fie pentru oricine Hristos”, G. B. Duică prof. univ. Cluj (Ext. univ.), „Nicolae Bălcescu”, Dr. Aug. Popa prof. Acad. Teol. Blaj, „Idealul societății de azi”, Vlad. Ghidionescu prof. univ. Cluj (Ext. univ.), „Realitatea și idealul”, Vasile Urzică protopop gr.-cat. Alba-Iulia, „Teatra la Români”, Dr. Ioan Vasca prof. Academia Teol. Cluj, „Educația tineretului”. Partoș: Leonte Opreș prof. lic.

Alba-Iulia, „Cum ne-am unit“, Vasile Albu învățător, Partoș, „Gheorghe Cârțan“, Lucian Muntean, prof. Alba-Iulia „Din trecutul nostru“ și „Viața sufletescă“. Păclișa: Vasile Albu inv. Partoș, „Vasile Lucaciu“. Partoș: Leonte Opreș prof., „Tovărășile“, Vasile Albu, învățător, „Vasile Lucaciu“. Micești: Ioan Bucerzan prof. șc. com. Alba-Iulia, „Greutăți financiare“, L. Opreș, prof. „Folosul cărții“. Oarda de jos: Lucian Muntean prof., „Cultura cartofilor“ și „Stabilizare“, Ioan Trifa învățător, Alba-Iulia, „Tovărășii“, Ioan Câmpean dir. Camerei agricole Alba-Iulia, „Sfecla și trifoiul“. Oarda de sus: Leonte Opreș prof., „Frământările de azi ale neamurilor“. Limba: L. Opreș, „Asigurări de vite“. Drâmbar: L. Opreș, „Biblioteci populare“. Ighiu: Leonte Opreș prof., „Cum trebuie să muncim“, Traian Achim prof. lic. Alba-Iulia, „Arte și meserii“, Ioan Dumitru prof. șc. com. Alba-Iulia, „Impozite“, I. Bucerzan prof. șc. com. Alba-Iulia, „Despre stabilizare“, Ioan Câmpean dir. Camerei agricole Alba-Iulia, „Insămânțările de primăvară“, Petru Circo preot ort. Ighiu, „Beția“, Leonte Opreș prof. „Tăria țării sau vatra familiară“, Ioan Goța inv. șc. prim. Alba-Iulia, „Sănătate“, L. Opreș, „Chestia optanților“. Zlatna: Popescu P. prof. șc. com. Alba-Iulia, „Radiofonia“, Economu Const. prof. lic. Alba-Iulia, „Românii de peste hotare“. Teiuș: L. Opreș, „Cum se muncește în alte țări? (Germania)“, Med. căp. Dr. Stanislav Reg. 6 art., „Îngrijirea copiilor“, Const. Economu prof. lic. Alba-Iulia, „Graiul românesc“, Leonte Opreș prof., „Bănci populare“, Dr. Răhăian, avocat Teiuș, „Criminalitate în popor“, Ioan Dumitru prof. șc. com. Alba-Iulia, „Drepturi și datorii“. Bărbant: Leonte Opreș prof. „Eroii neamului“. Șard: L. Opreș prof., „Societăți cooperative“, Ioan Bucerzan, „Valoarea de azi a leului“. Vințul de jos: Lucian Muntean, „Din tainele naturii“. L. Opreș, „Despre stabilizare“ și „Munca, cel mai important factor al producției“.

Teren pentru Casele Naționale s'a dat în Alba-Iulia 1 jug. 260 st. □ și în Hăpria 400 st. □.

În 4 Iunie 1929 expoziție de copii 1—3 ani la adunarea generală din Hăpria.

S'a primit ajutor dela județul Alba Lei 25.000.

Președ.: I. Sandu, dir. de liceu.

2. Ighiu (jud. Alba.)

Acest desp. constă din 13 comune.

După constituirea despărțământului, întâmplată în iarna trecută, s'au mai ținut 2 prelegeri populare în comuna Ighiu despre „Agricultură, viticultură, monedă“ și „Urmările beției“.

Președ. desp. Petru Circo, preot.

3. Vințul de jos (jud. Alba).

Constă din 8 comune și are 3 biblioteci populare.

Prelegeri populare s'au ținut în cursul anului 1928 în: Vințul de jos: Const. Oancea „Istoricul Astei și problemele actuale de rezolvat”, D. Lăncrăjan „Școala și tinerimea adultă”, Zavilon Cornea „Istoricul Unirii Provinciilor Românești” și N. Stoica „Obiceiuri din viața socială a poporului săsesc și aplicarea lor la poporul român”. Tărtăria: Const. Oancea „Organizarea tinerimii adultă” și „Indiferentismul inteligenței față de problemele culturale ale Astei”, D. Lăncrăjan „Datorințele părinților față de educația copiilor”. Cioara: Const. Oancea „Problemele actuale ale Astei”, directorul camerei agricole din Alba-Iulia „Mașinile de treerat”, D. Lăncrăjanu „Educația tineretului”. Blandiana: Const. Oancea „Rostul-cooperăției”. Cioara: protopop S. Median „Femeia ca model de virtute, exemple din istoria neamului”, C. Oancea „Eroii neamului” și I. Barbură ing. „Sentimentul patriotic”. În cursul anului 1929 s'au ținut prelegeri populare în următoarele comune: Vințul de jos: Const. Oancea „Monumentele Eroilor”, D. Lăncrăjan „Rolul educator al părinților”, L. Opriș, prof. Alba-Iulia „Organizarea muncii” și „Stabilizare”. Sibîșeni: I. Stanca „Armonie”, D. Lăncrăjan „Educație”, Const. Oancea „Monumentele Eroilor” și „Rolul cetățitorilor între Alba-Iulia și Deva, în timpul ocupației Traiane”. Vulpăr: Const. Oancea „Cultul Eroilor”. Blandiana: Zavilon Cornea „Eroi”. Acmar: Const. Oancea „Eroi”.

Cu prilejul acestor prelegeri s'a colectat suma de Lei 55.000 pentru ridicarea a câte unui monument al eroilor în comunele Vințul de jos, Vulpăr și Blandiana. În comuna Cioara s'a pus baza fondului „Crucea Libertății și Desrobirii Naționale”, fiind colectată, până în prezent, suma de Lei 38.000, iar din averea bisericii s'a ridicat cu suma de Lei 40.000. Monumentul Eroilor. Avera desp. este de Lei 15.000 depuși la banca „Izvorul”.

Conducerea despărțământului s'a ocupat îndeosebi cu organizarea tinerimii adulte, organizarea caselor naționale și cu ridicarea în fiecare sat a Monumentului Eroilor.

Președ. desp. *Constantin Oancea*, preot.

4. Zlatna (jud. Alba).

Comitetul desp. a ținut în anul 1928/29 5 ședințe în cari principala preocupare a fost alcătuirea programelor de propagandă culturală pe sate și înființarea cercurilor culturale.

Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune: Almașul de mijloc: Gh. Popescu „Insemnătatea Astei” și Traian Baicu „Insemnătatea meseriilor și comerțului”. Poiana: Partenie Duca „Rolul cultural avut de Astra în trecut, precum și scopul cel urmărește în viitor”. Almaș-Suseni: Dr. Ioan Rece „Bolile

venerice" și Ioan Fodorean „Rolul și activitatea Astei”. Almaș-Joseni : aceleași prelegeri și Alexandru Fărcășan „Insemnătatea Astei”.

Conferențe s'au ținut în Zlanta : Alexandru Fărcășan „Legea ref. la munca femeilor și a minorilor” și alte 2 conferențe „Românii de peste hotare” și „Radio-fonie” (conferențiarilor nu sunt indicați).

Președ. desp. *Ioan Fodoreanu*, preot.

II. 1. Arad (desp. central județean).

Dacă în acest an, nu ne putem lăuda cu o activitate culturală mai de seamă, aceasta nu e vina noastră. Așa a fost semnul vremii în acest an. Prefacerile politice și economice, luptele acerbe și interminabile pe teren politico-social, spiritele agitate cu ocazia alegerilor electorale din anul 1928, au zădărnicit, în bună parte, interesul pentru propagarea culturii mai ales la sate. În consecință și activitatea despărțământului nostru, pe acest teren, a rămas în urmă față de anii precedenți.

Cu toate aceste greutăți, despărțământul nostru și-a dat toată silința, ca făcând față tuturor obstacolelor — inerente timpului în care trăim — să poată arăta totuși și anul acesta o satisfăcătoare activitate culturală, întreprinsă atât din inițiativa proprie, cât și prin colaborarea cu alte societăți culturale din loc și alte părți.

După aceste constatări facem cuvenitul raport general asupra momentelor mai importante în legătură cu activitatea despărțământului, desfășurată între 30 Iunie 1928—30 Iunie 1929 inclusiv.

I. *Cu privire la activitatea administrativă și de birou* raportăm următoarele :

a) În total s'au ținut 4 ședințe de comitet, în cari s'au luat dispozițiuni importante pentru reorganizarea cercurilor culturale la sate, precum și a aranjării festivalurilor cu ocazia serbărilor naționale dela 1 Decembrie 1928, 24 Ianuarie și 10 Maiu 1929. Tot în acest an s'a ținut și adunarea generală din 16 Decembrie 1928, pentru verificarea gestiunii anului 1927;

b) Actele intrate și ieșite s'au înregistrat cu 116 numeri, fiecare act fiind rezolvat, în merit.

II. *Organizarea de cercuri culturale :*

După cum am amintit mai sus, organizarea acestor cercuri a întâmpinat greutăți. Am trimis delegații noștri pe la sate, ca de comun acord cu fruntașii comunelor, să pornească o mișcare culturală în popor, prin a organiza cercuri culturale și biblioteci populare la sate.

Astfel dl profesor Inocențiu Langa în 2 Noemvrie 1928 a fost delegat în comuna: Șiria, pentru reorganizarea despărțământului de plasă, iar dnii prof. Caius Turicu și Grigorie Someșan, membri în comitet, în ziua de 8 Noemvrie acelaș an, au fost în comuna: Sfânta Ana, unde au pus bazele unui nou despărțământ de plasă, un dar care — în urma schimbărilor obvenite în conducerea administrativă a plasei — acest despărțământ până în prezent a rămas inactiv, nădăjduim însă că acest desp. își va începe activitatea având în acest centru un gimnaziu, în frunte cu un corp didactic.

III. Biblioteca despărțământului:

În acest an biblioteca noastră s'a sporit prin următoarele reviste și broșuri: Am abonat revista „Natura” și gazeta „Foaia Noastră” care apare la Sibiiu, scrisă pentru luminarea poporului, cu o pagină oficială a „Asociațiunii”. Deasemenea am cumpărat 50 exemplare din monografia „Ținutul Hălmașului” a dlui prof. Traian Mager, pe care la rândul său vom distribui-o bibliotecilor populare. Dela Asociațiunea centrală din Sibiiu am primit următoarele broșuri: Dr. I. Lupaș: „Începutul neamului românesc”, 10 ex., Sabin Truța: „Traista bunicului”, 10 ex., Dr. Ilie Beu: „Cărticica Sănătății”, 10 ex., N. Dimitrescu: „Vorbe de demult”, 10 ex., Elena și C. Sporea: „Ziua Unirii”, (piesă în 3 acte), 10 ex., A. Banciu: „Țara Bârsei”, (revistă), 1 ex. În legătură cu aceasta trebuie să amintim, că despărțământul nostru, anul acesta a avut deosebita cinste de a primi — prin Ministerul Afacerilor Străine — o carte valoroasă, scrisă în limba japoneză și engleză, adresată direct nouă din partea autorului ei, Dr. N. Mașunami, vicepreședinte al mai multor conferințe internaționale maritime.

IV. Conferințele despărțământului:

Prin colaborarea cu societatea culturală „Infrățirea”, această chestiune a fost soluționată în mod foarte satisfăcător. Ținerea conferințelor a început în a doua jumătate a anului 1928/1929. Despărțământul nostru a făcut apel la „Extensiunea Universitară” din Cluj, care ne-a dat prețiosul concurs, prin iluștrii ei conferențieri, primiți din partea noastră, ca întotdeauna, cu nespusă dragoste. Conform programului stabilit de comun acord cu societatea „Infrățirea”, conferințele au avut loc după cum urmează: a) 27 Ian. 1929 prof. univ. V. Ghidionescu: „Realitatea și Idealul”, b) 3 Febr. prof. univ. Petre Sergeșcu: „50 de ani de știință românească”, c) 10 Febr. prof. univ. Vasile Meruțiu: „Prin Țara noastră”, (cu proiecțiuni). Pentru conferința aceasta, despărțământul a organizat și un reușit program artistic literar, cu cân-

tece românești și dansuri naționale, bine potrivit subiectului conferinței; d) 17 Febr. 1929 prof. univ. Aug. Maior: „Cosmogonia modernă”; e) 3 Martie prof. univ. Silviu Dragomir: „Propaganda ungurească în străinătate”; f) 10 Martie prof. univ. Coriolan Petran: „Arta Vechiului-Regat”, cu proiecțiuni. Conferința a fost ținută în cadrele unui program artistic literar cu recitări de poezii cântece românești și arii clasice cu acompaniament la pian, g) 17 Martie 1929 prof. univ. Fl. Ștefănescu-Goangă: „Utilizarea științifică a capitalului uman”. Trebuie să constatăm cu o deosebită satisfacție, că publicul arădan a manifestat un deosebit interes față de aceste conferințe, participând în număr, care a umplut întotdeauna vasta sală a Palatului Cultural.

V. Serbările despărțământului:

a) *Ziua de 1 Decembrie 1928.* Aniversarea de 10 ani a Unirii Ardealului cu Patria Mamă, anul acesta s'a sărbătorit cu un deosebit fast. Din vreme am luat toate măsurile necesare, pentru ca să întocmim un program demn de măreția acestei zile. Serbarea s'a ținut la Teatrul orașenesc din loc, orele 5 p. m., asistând un public numeros. Programul alcătuit din vreme și cu binevoitorul concurs al autorităților civile și militare, s'a executat întocmai, fiind îndelung aplaudat de Onor. asistență. Pentru aceasta zi am avut conferențiar, pe învățatul prof. univ. G. Bogdan-Duică, delegat al Extensiunii Universitare din Cluj, care — prin cunoscutu-i talent oratoric — a ilustrat, în vii tablouri, marele act al Unirii; b) *Serbarea zilei de 24 Ianuarie.* Ca în toți anii și anul acesta „Aniversarea zilei unirii principatelor române” s'a serbat cu toată amploarea, ce i se cuvine. Festivalul s'a dat în sala mare a Palatului Cultural orele 5 p. m. unde — în cadrele unui variat program artistic-literar — domnul prof. Grigorie Someșan, a ținut o însuflețită cuvântare ocazională despre însemnătatea zilei. Sala arhiplină a Palatului cultural a aplaudat frenetic pe executorii programului, bineintocmit și demn pentru comemorarea acestei zile istorice; c) *Ziua de 10 Maiu,* serbarea aniversării de 10 ani a Unirii tuturor Românilor cu Patria Mamă și la Arad am sărbătorit-o cu deosebită grandoare. După masă la orele 5 p. m., despărțământul nostru a organizat în Palatul Cultural un festival artistic-literar, având conferențiar pe simpaticul orator, dl Gheorghe Fotino, delegat al Guvernului și Universității Libere din București, care a ținut o foarte frumoasă și, în același timp, instructivă conferință, arătând — printre altele — că toți Românii deopotrivă și din toate timpurile — fără deosebire de ținuturi — au lucrat pentru înfăptuirea marelui act al unirii. După conferință a urmat programul: cu declamații, coruri și dansuri naționale, având prețiosul concurs al „Reuniunii de cântări Armonia” și al Școlii Normale de învățătoare.

VI. Colaborări cu alte societăți:

Despărțământul și-a dat tot concursul său tuturor societăților culturale și de binefacere, cari i-au solicitat aceasta, în scopul programei culturale în oraș și la sate. 1. Astfel, despărțământul nostru la cererea societății culturale și muzicale a ucenicilor industriali din Arad, a donat 1000 Lei, pe seama acestei societăți. 2. Am luat parte la serbarea pomilor din 2, 3, 4, 5, Aprilie, serbări organizate de Direcțiunea a IX. Silvică în ținutul Hălmagiului, la care am delegat pe dl prof. Traian Mager, ca să reprezinte „Astra.” 3. La serbarea zilei Eroilor din 9 Maiu, Despărțământul nostru a luat parte activă, fiind delegat prof. Vintilă Popescu, care prin o cuvântare de înalt nivel, a slăvit memoria eroilor noștri. 4. Deasemenea am dat concursul la organizarea programului pentru desvălirea busturilor Al. D. Xenopol și Gh. Coșbuc, serbare organizată din partea Palatului Cultural și la care Despărțământul nostru a fost reprezentat prin președintele ei, Dr. Teodor Botiș. Părintele Dr. Botiș a prezidat totodată și ședințele comitetului de organizarea programului pentru desvălirea busturilor, iar la festivalul artistic literar, ținut cu acest prilej la Palatul Cultural, în după masa zilei de 9 Iulie cor. a comemorat pe marele nostru istoric Al. D. Xenopol, alături de dl prof. univ. G. Bogdan-Duică, care a slăvit memoria poetului Gh. Coșbuc. La aceste serbări, comitetul central al Asociațiunii a fost reprezentat prin Dr. G. Preda, vice-președinte, care a adus omagiile Asociației în memoria celor sărbătoriți, printr'un discurs însuflețit și mult apreciat. 5. Pentru ziua de 2 Iunie c., decretată și ziua temperanței, Despărțământul nostru, de comun acord cu Dr. D. Cosma, președintele Astrei medicale din loc, a aranjat în cartierul muncitoresc din Micălaca Nouă, un mic festival urmat de o conferință a dlui Dr. Pleșa, prin care s'a combătut flagelul alcoolismului. La fel s'a ținut un festival, urmat de o conferință în legătură cu combaterea alcoolismului și la Casa Națională din Pârneava, organizat de conducătorii Ateneului Popular din localitate, în frunte cu părintele Caius Turicu, membru în comitet. În centrul orașului deasemenea s'a făcut o vastă propagandă de Societatea Antialcoolică din loc. 6. Despărțământul nostru, în colaborare cu Societatea „Infrățirea”, a primit și găzduit pe scriitorii români, cari ne-au făcut cinstea de a vizita orașul nostru în ziua de 20 Aprilie c.

VII. Subvenții și ajutoare.

Despărțământul nostru în anul 1928, a fost sprijinit numai din partea Primăriei orașului Arad, dându-ne o subvenție de 50.000 Lei. Prefectura Județului nu ne-a acordat nici un ajutor, deși am făcut cuvenintele intervenții, în acest senz.

VIII. Incheiere.

Acesta ar fi, în rezumat, raportul nostru asupra activității Despărțământului, în cursul anului 1928/29, Iunie inclusiv.

Rezultatul acestei activități nu ni-l putem revendica numai nouă, dându-ne seamă, că fără sprijinul, ce ni s'a acordat din atâtea părți, Despărțământul n'ar fi putut realiza, nici aceea ce a realizat. Deaceea exprimăm mulțumiri și recunoștință tuturor autorităților, instituțiilor și societăților pentru binevoitorul concurs, ce ni l-au dat.

Contul de gestiune pe anul 1928, este următorul:

Venituri: Sold la Banca „Victoria” Arad Lei 23.238. Subvenții: dela comunele județului Arad Lei 12.818. Dela Primăria Orașului Arad Lei 50.000. Venitele conferințelor și festivalurilor Lei 21.470. Dobânzi Lei 1382. Debitori: Căminul Cultural al Astreii Lei 171.500. Laolaltă Lei 280.408.

Cheltueli: Onorarul secretarului Lei 20.500. Idem prin Contul Căminului Lei 2500. Retrib. servitorilor Lei 2500. Cheltuelile conferințelor Lei 8085. Extensiunii Universitare Lei 4000. Imprimare, și abonamente Lei 5571. 3 Acțiuni „Victoria” Lei 1500. Sold depunerea „Arădana” No. 596 Lei 59.579. Sold depunerea „Victoria” No. 45.343 Lei 9098. Numerar în Cassa Lei 155. Sold Co, Căminul Cultural al Astreii Lei 166.920. Laolaltă Lei 280.408.

Președinte: *Dr. Teodor Bobeș.*

2. Hălmațiu (jud. Arad).

Desp. constă din 30 comune, are 9 cercuri culturale, fiecare cu câte o bibliotecă populară.

Activitatea desp. din cauza neinteresării membrilor a fost în 1928/29 foarte redusă și s'a restrâns mai mult la serbările naționale, la cari au ținut conferențe președintele desp. dl Cornel Lazar, protopop, dl inv. dir. I. Mizeș, inv. V. Cătană, iar corul meseriașilor și elevii dela școala primară au declamat și au executat diferite cântări.

Casă culturală este în Hălmațiu.

Averea desp. de Lei 1350— este depusă la banca „Crișana”.

Președ. desp. *Cornel Lazar*, protopop.

3. Nădlac (jud. Arad).

Acest desp. înființat în 8 Martie 1928, n'a putut desfășura activitatea dorită, din cauza lipsei de local.

Conferințe au ținut domnii: Petru-Țiucra-Pribeagul, secretarul desp., „Drapelul”, „Fericii cei ce plâng, că aceia se vor mângăia”, „Ziua Astreii”, „Stejarul Unirii” și Dr. Paul Oprișă, medic, vicepreședintele desp., „Educația fizică”.

Averea desp. cu 31 Dec. 1928 a fost de Lei 6.230.08, de puși la banca „Nădlăcana“ și mobiliar, conf. inventarului în valoare de Lei 150.000.

Președ. desp. *Aurel Șterca-Șuluțiu*, dir. de bancă.

4. Săvârșin (jud. Arad).

Activitatea despărțământului Săvârșin pe anul 1928/1929 se prezintă nu prea favorabilă. Cauzele acestei lipse de activitate sunt multe. În primul rând trebuie să amintesc o totală indiferență a intelectualilor din acest despărțământ. A doua oară cred că a creat o influință nefastă și situațiunea economică precară, care a durat în tot timpul exercițiului anului 1928/29. În total președintele despărțământului a ținut 3 conferințe tratând despre diferitele plăji sociale. La fiecare conferință s'a prezentat public în număr indestulitor.

Părintele Ioan Tomuța din comuna Lupești a ținut 4 prelegeri însoțite de proiecțiuni tratând subiecte biblice, având la fiecare prelegere asistență număroasă.

S'au desfăcut broșurile „Astrei“ și 100 exemplare calendare.

Situațiunea materială a despărțământului este de prezent 3447 Lei, prezentând un spor de 2900 Lei și mai sunt membri în restanță cu taxele pentru anul 1928. Incassarea lor o să fie posibilă doar după strângerea recoltei.

S'ar simți lipsa arzătoare de o casă culturală pe care însă despărțământul sprijinit numai pe propriile sale puteri nu o va putea realiza.

Președ. desp. *Dr. Romuald Coțioiu*, medic.

5. Sfânta Ana (jud. Arad).

În 8 Noemvrie 1928, dnii prof. Caius Turicu și Grigore Ionescu, membri în comit. desp. central jud. Arad au fost în comuna *Sfânta Ana*, unde au pus bazele unui *nou desp. de plasă*, care, însă, în urma schimbărilor obvenite în conducerea administrativă a plasei, până în prezent a rămas inactiv.

III. Bihor (desp. central județean).

Din diferite motive acest desp. nu a putut desvolta în anul 1928/29, o activitate culturală, cum a desvoltat în anii 1926 și 1927 și s'a mărginit în anul 1928/29, la 14 șezători culturale, ținute în comunele: Luncșoara, Miersig, Hususău, Hotare, Groși, Măraș, Siad, Stoimești, Bratca, Tileagd, Aleșd, Secueni, Cefa și Tinca. La aceste șezători au conferențiat d-nii Dr. Aurel Lazar, Dr. Lăzărescu, Dr. Lazar Iacob, Dr. Matei, Teodor Neș, Dr. Silaghi, I. Cotruș, I. Pogăan, Dr. Egy Gelu, Zaharie Moga, Ioanovici și A.

Fritea, iar corurile liceului „E. Gojdu” și al școlii normale de băeți și-au dat concursul la aceste șezători. În cursul anului 1928, s'au distribuit 735 de volume la bibliotecile populare din acest desp.

Președ. desp. *Dr. Aurel Lazar*, avocat.

2. Beiuș (jud. Bihor).

Acest desp. din motive neatârnatore de voința conducerii nu a putut desfășura în anul 1928/29 nici o activitate remarcabilă. Avem însă promisiunea, că în scurtă vreme se va reorganiza și se va reveni la frumoasa activitate din anii trecuți a acestui despărțământ.

3. Mărghita (jud. Bihor).

„Astra” a fost reinviată în comuna și plasa Mărghita la 2 Decembrie 1928, când a început a desfășura o activitate deamă de rostul ei.

A luat contact dela început cu Cercul cultural din Mărghita, care a continuat activitatea sa sub egida Astrei. Acest cerc cultural a ținut mai multe ședințe și anume: I. La 17 Martie 1929, în comuna Chiribiș unde un public numeros de naționalitate română a ascultat cu interes prelegerile despre: 1. Casa și copiii curați cîntesc pe gospodina de Clara Sandor și 2. Vlad Țepeș de Demetriu Cozma. II. La 16 Decembrie 1928, în comuna Buduslău, unde înaintea unui auditoriu numeros au fost dezvoltate disertațiunile despre: 1. Rostul femeiei în gospodărie de Elena Iarabic și 2. Vlad Țepeș de Farcaș Alexandru. III. La 21 Aprilie 1929, în comuna Ghetea a continuat misiunea culturală și poporul românesc din această comună, au fost instruiți asupra: 1. Domnia regelui Carol de G. Petruț și 2. Supunerea la legi de Iosif Scrofan. IV. 19 Maiu 1929, s'a organizat o ședință la centrul Mărghita și auditorul mai select a fost viu impresionat de frumoasele prelegeri: 1. Nașterea poporului român de Sand Iuliu și 2. Boalele molipsitoare de Toduțiu Sabin.

În acest foarte scurt rezumat am indicat activitatea Astrei, făcută în contact cu Cercul cultural din Mărghita, a cărui vrednic președinte Demetriu Cozma, învățător-director din Mărghita a contribuit mult la reușita ședințelor de mai sus.

Trupa teatrală „Vestul Românesc” a vizitat în 2 rânduri plasa noastră, jucând piese cu caracter național, și anume „Desrobirea Bihorului” și „Ultimul Vlăstar” cu rezultat impunător, a asistat o mulțime de oameni și din jur. Reprezentația II, a fost aranjată exclusiv de Astra, respective cei grupați în jurul ei.

În 10 Maiu 1929, s'a aranjat o serbare populară sub președinția dlui sub-președinte A. Harșianu. Cu această ocaziune

dl avocat Mihuțiu a fixat însemnătatea zilei în prelegerea „Însemnătatea zilei de azi“.

În cursul unei Maiu președenția despărțământului a mai ținut 2 adunări populare în comunele Almaș și Sânlazar, în prima disertând dl președinte Dr. Iuliu Chișiu despre „Obligativitatea în scris a contractelor de vânzare pentru imobile“ și în a doua Dr. Alexandru Reti despre „Testamente“ în general.

În 20 Iunie 1929, despărțământul a organizat în comuna Popești o serbare populară. Cu acest prilej s'a adunat o mulțime din comunele mărginașe și au ascultat discursul președintelui Dr. Iuliu Chișiu despre „Vitalitatea poporului românesc“, al secretarului Dr. Alexandru Reti, despre „Cartea își face parte“ și al protopopului Ioan Popa, despre „Ravagiile alcoolului“.

În ziua de 29 Iunie 1929, a fost ținută adunarea generală a despărțământului deodată cu festivitatea închiderii anului școlar.

Președ. desp. *Dr. Iuliu Chișiu*, avocat.

4. Salonta (jud. Bihor).

Dl *Dr. Moise Coșiu*, avocat, președintele despărțământului raportează, că membrii „Asociațiunii“, (mai ales funcționarii), înscriși cu ocazia organizării acestui desp. aproape toți au fost transferați în alte părți, în Salonta venind alte elemente, cari nu-i dau nici un concurs în scopul propagandei culturale.

Roagă să se trimită din centru o persoană, cu ajutorul căreia să se facă reorganizarea despărțământului.

5. Tinca (jud. Bihor).

1. Numărul comunelor din despărțământ: 22. 2. Numele comunelor în cari se află cercuri culturale (agenturi): Tinca, Oșand, Hususău, Gepiș, Cociuba-Mare, Miersig. 3. Numărul bibliotecilor de pe teritoriul despărțământului: 6. 4. Conferințe s'au ținut în decursul anului 1928/1929 în comunele: Miersig, Hususău, Oșand, Tinca, Gepiș, Petid, Suplac, Carasău. Au conferențiat Dnii T. Neș dir. de liceu, Dr. V. Lăzărescu prof. academ. teolog., J. Pogan prof. de liceu, Dr. A. Lazar deputat Oradea, Ioan Cătone protopop și Dr. Cornel Vaida avocat, Tinca. A dat concurs corul elevilor de liceu din Oradea sub conducerea prof. C. Moșă. Cea mai remarcabilă conferință s'a ținut la 1 Dec. 1928, cu ocazia aniversării de 10 ani a Unirii în com. Tinca, participând din toate comunele despărțământului săteni în număr de aproape 1000. S'a dat teren pentru casa națională 400 stângeni patrați. Averele despărțământului 6036 Lei 36 bani.

Președ. desp.: *Dr. C. Vaida*, avocat.

IV. 1. Braşov (desp. central judeţean).

Din frumoasa introducere la Raportul general, al desp. Braşov, redăm următoarele: „înfăţişem realizări şi intenţii. Faptele mari sau mici, nu au nevoie de pene de păun; intenţiile bune sau criticabile din anumite puncte de vedere, — în nici un caz rele — le prezentăm desbrăcate de orice poleială care ia vederea”.

I. Secretariatul.

Dintre actele mai de seamă rezolvite în cursul anului, pomnim acelea referitoare la înfiinţarea unui Conservator de Muzică la Braşov „Astra” şi acelea cu privire la redarea dreptului de folosinţă despărţământului asupra imobilului (Casa Baiulescu) pe timp de 10 ani, în mod gratuit.

Sedinţe: Toate hotărârile noastre au fost luate cu unanimitate de voturi şi în procesele noastre verbale se poate vedea cum şi cele mai mici chestiuni au trecut prin şedinţă.

Dela 8 Aprilie 1928 până la 24 Martie 1929 s'au ţinut 12 sedinţe de comitet, aproape în fiecare lună câte una, iar când necesitatea o cerea, două sau chiar şi trei.

Hotărârile s'au luat totdeauna în conformitate cu Regulamentul.

S'a mai ţinut şi o adunare generală extraordinară, în chestiunea Conservatorului de muzică.

II. Propaganda culturală.

a) *Despărţăminte.* De aici încolo dăm raportul în întregime pentruca celelalte despărţăminte ale instituţiei noastre să aibă un model de felul cum ar trebui să se lucreze ca să obţină rezultate reale.

După trei ani de muncă în această direcţie, ultimul despărţământ a fost reorganizat în ziua de 17 Martie c., astfel că astăzi, judeţul Braşov are toate despărţămintele organizate. Dacă Târlungenii — acesta e ultimul — n'a putut fi înviat până mai zilele trecute, vina s'o poarte păstorul sufletesc al cetăţenilor din aceea comună. Nu-i facem cinstea să-i amintim numele în acest raport general, dar nici nu-l putem acoperi cu desăvârşire, pentrucă tăcând asupra acestui fapt trist, tăcerea noastră, în faţa opiniei publice întregi ar fi vinovată.

Pentru orientarea tuturor, dăm un tablou al celor 11 despărţăminte din jud. Braşov.

Nr. crt.	Numele desp. in ordinea infiintării	D a t a			Președintele
		ziua	luna	anul	
1	Zărnești	—	—	1910	Dr. P. Nistor
2	Săcele	—	—	—	Zenovie Popovici, pr.
3	Feldioara	26	Sept.	1926	Elie Ioanovici, pr.
4	Codlea	10	Oct.	1926	Fl. Prejmereanu, pr.
5	Râșnov	24	Oct.	1926	Eug. Popescu, dir. șc.
6	Buzău	14	Nov.	1926	Ioan Modroiu, pr.
7	Hărman	21	Nov.	1926	Dim. Greceanu, pr.
8	Teliu	25	Martie	1927	Daniil Cojocariu, pr.
9	Budila	20	Maiu	1928	I. Curcubătă, pr.
10	Târlungeni	17	Martie	1929	
11	Bran			1926	Victor Pușcariu, pr.

Ne bucurăm că putem spune cuvinte de laudă pentru activitatea despărțămintelor: Zărnești de sub conducerea — până mai deunăzi — a Drului P. Nistor; Săcele, Codlea și Râșnov. Dacă celelalte au lucrat, noi n'avem cunoștință. Știm însă precis despre unele că n'au lucrat nimic și între acestea în primul rând trebuie să cităm pe amorfitul Hărman și pe total inactivul Feldioara. Fi-rește, nu satul e de vină, ci acei care au avut conducerea acestor despărțăminte. Noi nu ridicăm acuze; dar când n'ai timp și — poate — nici dragoste pentru asemenea lucruri, ai datoria să te dai la o parte și să faci loc altuia, mai ales când ești rugat să faci aceasta, în termeni cu totul urbani.

b) *Cercuri culturale.* Am reorganizat încă trei cercuri culturale, toate aparținând despărțământului Feldioara. Tabloul de mai jos arată că acest comitet, din Februarie până astăzi a reușit să inființeze sau reinființeze 14 cercuri culturale și anume: 5 în 1926, 5 în 1927 și 4 în 1928. Dintre acestea numai 5 aparțin desp. nostru.

1926	1927	1928
1. Brașov Pe-Tocile	6. Cristian	11. Crizbav (A. Banciu)
2. Brașovul-Vechiu	7. Bod	12. Sâmpetru (A. Banciu)
3. Prejmer	8. Stupini	13. Măeruș (A. Banciu)
4. Tohan	9. Țânțari	14. Rotbav (I. Colan)
5. Dârste	10. Hălhiu	

Din activitatea cercurilor noastre culturale, unul, cel din urmă înființat, tinde spre întăietate. E vorba de cercul cult. Sâmpetru (președinte pr. I. Nan). Din raportul lui general extragem date cu gândul că pot servi drept indemn altora.

Are 110 membri înscriși, toți cu taxele achitate.

Biblioteca numără 119 volume așezate într'un dulap propriu.

În mai puțin de un an, cercul are o casă de citire, mobilată, funcționând regulat.

A organizat 4 șezători culturale la care a conferențiat fie delegați dela noi, fie din comună.

În cadrele Astrei au înființat secția „Picătura de lapte“ la inițiativa d-nei Maria Popescu-Bogdan, cu scopul de a veni în ajutorul copiilor, mai ales în timpul verii și sezonului de muncă la câmp. Secția dă rezultate minunate, făcând o deosebită cinste sătenilor și desigur și Reuniunii fem. române deacolo. De remarcat faptul îmbucurător, că s'au găsit oameni, care deși n'au vaci, au cumpărat lapte pentru ca să-și poată da și ei contribuția la susținerea acestui cămin.

Bugetul cercului pentru 1929 e de 5940 Lei.

Pentru sufletul pus de prof. A. Creangă la reorganizarea acestui cerc și pentru dragostea cu care a lucrat în el după aceea, se cuvine să-i mulțumim și aici.

Bodul, condus de părintele I. Micu, înaintează mai ales în ceea ce privește propaganda pentru citit. Raportul general ne informează, că au fost în total 77 de cititori și s'au citit 258 de cărți. Cifrele, raportate la *sat*, nu pot decât să ne bucure.

Dârstele, condus de părintele I. Broșu, are 65 de membri, distribuie cărți spre citire regulat, abonează patru reviste și își procură fondurile necesare și prin colinde, păstrând astfel și vechile noastre obiceiuri. Bugetul însemnează 3840 Lei la venituri și 1100 la cheltuieli.

Despre celelalte cercuri aparținătoare desp. nostru, am vrea să spunem ceva, dar n'am primit rapoartele generale. Și e rău așa.

III. Membrii despărțământului.

Datele au caracter statistic și le dăm, nu atât pentru cei de acum, cât pentru viitorime.

Nr.	Calitatea	1927	1928	1929	Total
1	Fondatori	26	1	—	27
2	Pe viață	147	23	5	175
3	Activi	295	220	127	127
4	Ajutători	188	247	255	255
Total general . .					584

Adică 584 membri cu taxele plătite până la 1 Martie 1929, conform tabloului alfabetic anexat acestui raport. Natural, numărul lor va crește, întrucât noi, aici, n'am considerat ca membri ai Astei decât pe cei care și-au achitat taxa până la data de mai sus. (Deci 584 înscriși în Ianuarie și Februarie).

V. Conferințe.

a) *La sate.* Dacă, în general, despărțămintele noastre din județ ar fi organizat activitatea culturală după un plan bine chibzuit de care să avem și noi cunoștință din vreme, și alergătura noastră poate n'ar fi atât de obositoare și, firește, numărul conferințelor la sate s'ar fi putut mări. În lipsa acestui plan, cerut de noi în repetate rânduri, am încercat să fixăm noi data conferințelor, căutând să facem și economie în plata mașinilor necesare deplasării, aceeași mașină să ducă două sau trei echipe de conferențieri, în două sau trei sate, dintr'odată. În parte, am reușit, totuși, cu mai multă bunăvoință din partea conducătorilor dela sate, lucrurile ar fi putut fi aranjate uneori și mai cuminte.

Un timp, și lipsa conferențiarilor ne creia o situație nu tocmai plăcută când cutare Despărțământ sau Cerc cultural ne ruga să trimitem pe cineva dela „Centru”. Iarna grea, cu șosele impracticabile, apoi, ne-a zădărnicit serii întregi de conferințe organizate la sate. În timpul din urmă însă, un grup de tineri intelectuali brașoveni s'au pus în slujba „Astei” cu tot sufletul și ori de câte ori am apelat la el, au răspuns fără zăbavă. E locul să le arătăm recunoștința noastră și aici. Sunt Dnii: Dr. V. Stinghe, Ing. V. Micu, Ing. Bujor Măzgăreanu, prof. Eugen Hulea, avocat Traian Trifan și prof. I. Butnaru.

Conferințele le-am ținut, fie în cadrele „Astei” respective, fie ca invitați la Cercurile învățătorești sau preoțești.

Tabloul pe care-l dăm e făcut în ordinea cronologică a conferințelor: Bod: I. Colan, „De unde am plecat și unde trebuie să ajungem”. Bran: Dr. N. Căliman, „Boalele infecțioase și sifilisul”. Sâmpetru: A. Banciu, „Insemnătatea și tolosul reuniunilor țărănești”. Dna Maria Popescu Bogdan, „Iubirea deapropelui și mila ce trebuie să o arătăm către cei lipsiți”. Zărnești: Nic. Orghidan, „Drepturile la existență ale României Mari”. Sâmpetru: Dr. N. Căliman, „Creșterea și îngrijirea copiilor”. Măeruș: Axente Banciu, „Ce a fost Astra și ce vrea să fie”. Rotbav: Ioan Colan, „Astra, ieri și azi”, Ing. B. Măzgăreanu, „Cum s'a născut aviația și însemnătatea ei pentru noi”. Măeruș: Dr. N. Căliman, „Creșterea copiilor sugaci”, Ghimbav: Dr. V. Stinghe, „Tuberculoza”. Rotbav: Dr. N. Căliman, „Sifilisul”. Ghimbav: Ing. V. Micu, „Despre calendar”. Vlădeni: Ioan Colan, „Astra și morții noștri”, Eugen Hulea, „Evoluția stării țaranului român în Ardeal”. Zărnești: A. Banciu, „Cum cred eu că s'ar putea sălta mai repede comunele noastre din situația în care se găesc azi”. Râșnov:

Dr. N. Căliman, „Sifilisul“. Dârste: A. Banciu, „Din pildele altora“, Bod: Ing. B. Măzgăreanu, „Aviația și însemnătatea ei pentru țara noastră“, Tr. Trifan, „Despre cărțile funduare“. Codlea: A. Banciu. „Ce îndatoriri ne impun celor de azi datoria pe care ne-au lăsat-o înaintașii“. Țânțari: I. Butnariu, „Despre bani“, Dr. N. Căliman, (titlul neindicat). Cristian: Ioan Colan, „Astra și ideea de solidaritate în cadrele ei“, Ing. B. Măzgăreanu, „Aviația, istoricul și însemnătatea ei“. Poiana Mărului: Dr. V. Stinghe, „Tuberculoza și gripa“, Ioan Colan, „Despre datoria pe care o avem față de cei căzuți pentru întregirea neamului“. Târlungeni: Dr. N. Căliman. „Despre „Astra“.

b) *In Brașov*: Adunarea generală a anului trecut își exprimase dorința de a organiza, noi Brașovenii, un ciclu de conferințe cu subiecte despre Brașov sau în legătură directă cu Brașovul. Dorința era prea bine motivată pentru a nu fi îndeplinită, mai ales că în Comitetul Astrei, chestiunea se discutase și mai înainte.

Ciclul a fost organizat. Sunt zece conferințe. Șapte s'au ținut, aici la liceul Șaguna în fața unui public numeros; restul de trei vor urma după Paști.

Dacă scopul preconizat de „Astra“ a fost ajuns sau nu, ascultătorii pot spune mai bine. Noi avem o convingere: Brașovul cu trecutul lui merita mai mult decât desinteresul de până acum. Noi ne-am făcut datoria.

Conferințele „Astrei“ la Brașov: N. Orghidan, insp. șef școlar, „Brașovul, așezarea geografică“, Ioan Colan, prof., „Figuri uitate din trecutul Brașovului: I. Scriitorul Ioan Barac“, M. Sotiriu, dir. lic. Meșotă, „Din împărăția luminei; spectrul și razele invizibile“, Ioan Moșoiu, dir. lic. Șaguna, „Țara Bârsei. Considerațiuni istorice“, Oct. Giurgiu, prof., „Titu Maiorescu“, Eugen Hulea, prof., „Legăturile Brașovului cu Țara Românească“, Dr. Voicu Nițescu, Ministrul Ardealului, „Brașovul și viața socială și națională în trecut. Considerațiuni la istoricul presei“, Dna M. Baiulescu, președ. U. F. R., „Femeia din Scheiu“, N. Baboie, insp. școlar, „Românii din Scheiu; originea și trecutul lor“, Ioan Pricu, dir. școlii comerciale, „Comerțul brașovean“.

Tot aici amintim conferința ținută de dl Axente Banciu, în sala cinematografului Astra, la 1 Dec. cu prilejul serbărilor pentru aniversarea a 10 ani dela Unire.

S'au ținut, așadar, 39 de conferințe, numai de către membrii „Astrei“ Brașov, față de 25 anul trecut.

1 Decembrie 1928. Era vorba să sărbătorim 10 ani dela Unire. Trebuia un festival, iar nu o simplă serbare obicinuită la care oboseala elevilor să concureze uneori pe aceea a spectatorilor. Aniversam Unirea Ardealului. În sală trebuia să se creieze o atmosferă de sărbătoare națională.

Am fost mulțumiți acum un an de ceea ce am făcut; suntem mult mai mulțumiți astăzi, chiar dacă, ziarele locale și-au uitat să înregistreze această serbare.

VI. Subvențiuni și ajutoare.

a) *Primate.* La acest capitol informațiunile pe care le putem da sunt rele. Primăria pe temeiul unei dispozițiuni Ministeriale, ne-a tăiat subvenția de 250.000 Lei; Prefectura ne-a tăiat și ea subvenția de 50.000 Lei; Comunele din județ, afară de 12, de asemenea nu ne-au mai dat nimic. Ceeace tradus în cifre însemnează, că anul acesta am fost lipsiți de 353.415 Lei, adică $\frac{1}{4}$ din bugetul întreg.

Totuși, bugetul a putut fi echilibrat; ceeace am fi putut face însă cu acești bani, tot numai cu aceeași sumă vom putea face, dar nu vedem de unde o putem lua. Și, ciudățenia jocului de cifre, pentru noi tot în minus, e completată de o altă sumă pe care o dăm cu titlu de curiozitate: numai impozit la Stat cinematograful nostru a plătit acum un an 829.365 Lei + 100.000 Lei chiria.

Iar noi, în schimbul acestor „ieșite” am primit, în total 27.500 Lei + 10.097 restanțe din anul 1927, adică în total 37.597 Lei conform tabloului de mai jos:

T A B L O U

de subvențiunile primite dela comunele din jud. Brașov.

No.	Comuna	Restanța din 1927	Subvenție pe 1928	
1	Măeruș	1.000	—	
2	Măgura	97	—	
3	Barcan	500	—	
4	Vama Buzăului	500	—	
5	Feldioara	5.000	3.000	
6	Prejmer	3.000	—	
7	Rotbav	—	2.000	
8	Bod	—	2.000	
9	Baciu	—	1.000	
10	Satulung	—	3.000	
11	Cristian	—	5.000	
12	Purcăreni	—	1.000	
13	Zizin	—	1.000	
14	Holbav	—	500	
15	Teliu	—	2.000	
16	Cernatu	—	5.000	
17	Hărman	—	2.000	
		10.097	27.500	Total 37.597 Lei

Comunelor care ne-au dat, le mulțumim și aici, iar celorlalte le mulțumim pentru ceea ce ne-au dat altădată.

b) *Subvențiuni și ajutoare date.* Acum un an spuneam : banii primiți dela sate, tot la sate se întorc, fie ca bani, fie schimbați în cărți, broșuri calendare etc. Din tabloul ajutoarelor și subvențiilor date, oricine se poate convinge de aceasta.

T A B L O U

de subvențiunile și ajutoarele date Despărțămintelor sau Cercurilor culturale ale „Astrei“ din județ.

Nr. crt.	COMUNA	Natura ajutorului	1926/27	1927/28	1928/29
			Lei	Lei	Lei
1	Apața . . .	25 cărți legate Rechizite de birou			2.059 473
2	Bod	Cărți 33 broșuri Rechizite de birou Calendare Placa comemorat.	150 450	1.981 80 406 340	1.003 165 380 500
3	Budila . . .	Cărți Rechizite de birou		2.337 372	
4	Buzău . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Calendare	2.586 473 600		
5	Codlea . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Calendare Placa comemorat. Subvenție	2.604 375	1.050 5.000	1.015 200 1.000
6	Cristian . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Placa comemorat.	1.377 426		1.015 500
7	Crizbav . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Calendare Placa comemorat.		2.201 552 375	500
8	Dârste . . .	Cărți și broșuri Calendare Rechizite de birou Placa comemorat.	2.827 87		300 500
9	Feldioara . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou	1.565 368		

Nr. crt.	COMUNA	Natura ajutorului	1926/27	1927/28	1928/29
			Lei	Lei	Lei
10	Ghimbav . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Placa comemorat.	1.823 461	272	969 500
11	Halhiu . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Placa comemorat.		2.407 440	500
12	Hărman . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou	2.657 . 473		1.960 350 550
13	Măeruș . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Calendare			
14	Pe-Tocile . . .	Cărți și broșuri Calendare		64 270	
15	Râșnov . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Subvenție	3.093 462	5.000	
16	Rotbav . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Calendare Placa comemorat.			2.991 451 450 500
17	Săcele . . .	Subvenție		5.000	
18	Sâmpetru . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Calendare Placa comemorat. Subvenție		2.294 372 750	1.002 400 500 3.000
19	Satu-nou . . .	Placa comemorat.			500
20	Sohodol Bran	Cărți și broșuri Rechizite de birou Calendare			2.037 473 300
21	Stupini . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou	2.367 473		
22	Țanțari . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Placa comemorat.	2.572 473		969 500
23	Teliu . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou	2.463 476		
24	Târlungeni . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Placa comemorat.			1.963 350 1.000

Nr. crt.	COMUNA	Natura ajutorului	1926/27	1927/28	1928/29
			Lei	Lei	Lei
25	Poiana Mărului	Cărți și broșuri Placa comemorat.			1.005 500
26	Vlădeni . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou Placa comemorat.		1.470 195	969 500
27	Vulcan . . .	Cărți și broșuri Rechizite de birou	1.453 473		
28	Zărnești . . .	Cărți și broșuri Calendare Placa comemorat. Subvenție		300 375 5.000	1.000
Total Lei . . .			33.607	38.903	35.799
Total general . . .					108.309

BCU Cluj / Central University Library Cluj

c) *Subvențiuni și ajutoare date altor instituțiuni.* Acum trei ani eram bucuroși când cineva mai darnic ne dăruia cinci sute de Lei și, ca să fim sinceri, evenimentul se trecea prin ședință, iar comitetul exprima vii mulțumiri generosului donator. Facem și azi acelaș lucru pentru că darul, mare sau mic, are în el ceva din sufletul cald al donatorului, dar — totuș — față de ceace noi primim, darul nostru altora e mult mai mare.

Astra Brașov, în acest sens, face sacrificii pentru că, să nu se uite, Biblioteca și Muzeul, dacă ținem neapărat să nu facem lucrurile numai de jumătate, vor avea nevoie de multe sute de mii.

La acest capitol înregistrăm în primul rând ajutorul dat de Astra la înființarea Conservatorului de muzică de aici. Inițiativa a pornit dela soc. „Gh. Dima”, dar ar fi rămas numai o frumoasă inițiativă dacă Astra Brașov nu i-ar fi pus la dispoziție etajul întreg al cinematografului — hotărâre a comitetului aprobată de adunarea generală extraordinară din 30 Sept. 1928.

Gesful Astei, schimbat în bani valorează cam 150.000 Lei anual, dat fiind că etajul fusese închiriat, iar chiria era trecută în bugetul nostru la venituri.

T A B L O U

N ^o	Numele instituției sau societății	1927
		L e i
1	Așezământul „N. Iorga” dela Vălenii de Munte	20.000
2	Fondul monumentului inv. Gh. Lazăr	5.000
3	Fondul monumentului V. Pop	5.000
Total		30.000
		1928—1929
		L e i
4	Conservatorul de muzică „Astra”	150.000
5	Asociației A. R. P. A.	12.028 Cinema
6	Societatea Orfanilor de războiu	3.000 ”
7	Societatea Profilaxia tuberculozei	3.000 ”
8	Societății Principele Mircea și Aviației	660 ”
9	Căminul Orfanilor de războiu	3.000 ”
10	Pentru ucenicii industriali	1.000 ”
11	Pentru șomerii Brașovului	2.000 ”
12	La diverse soc. mărunte	4.932 ”
		179.620 +
		30.000 in 1927
Total		209.620

Prin aceste ajutoare, credem, legătura cu celelalte societăți e bine ținută, fără să mai amintim de legătura culturală realizată prin participarea conferențiarilor „Astrei” la cercurile culturale ale învățătorilor și preoților, fiind uneori direct invitați de către acestea.

VII. Biblioteca.

Dintre *faptele* Astrei Brașov, cea mai însemnată este Biblioteca. La temelia ei se vor găsi puținele cărți rămase dela Dr. Alexandru Bogdan, mii astăzi, mâine — desigur — zeci de mii. De acum înainte, totul nu depinde decât de noi. Vrem să creiem o instituțiune bogată, bine organizată și utilă, o putem face; am trecut de jumătatea începutului: județul ne-a cedat — deocamdată parterul — când se va putea toată casa jud. fostă Baiulescu, având dreptul de folosință pe timp de zece ani. Situația acestei case — ferită de șgomotul și praful orașului, având camere spațioase, proprii unei Biblioteci publice, ne îndreptățește să credem că cecece vom face acolo va corespunde necesităților actuale ale Brașovului.

Consiliul județean în ședința din 21 Noemvrie 1928, prin dl raportor Aurel Căpățînă, avoc., decide:

1. „Acordarea dreptului de folosință asupra parterului imobilului din B-dul Regele Ferdinand, fostă casa Baiulescu, în favoarea societății „Astra“ pe timp de 10 ani, gratuit, începând dela data când hotărârea Consiliului Județean se va ridica la putere de drept.

2 După expirarea contractului de locațiune pe care Prefectura județului îl are cu Camera Agricolă asupra etajului și când Astra va simți necesitatea de a se extinde și asupra acesteia să poată lua în folosință etajul în aceleași condițiuni.

3. Să se pună la dispoziția Astei spre folosință gratuită, toate dependențele de care va avea nevoie ca: pivniță, depozit de lemne, garaj, locuință pentru îngrijitori etc.

4. Pentru ca succesorii noștri să nu modifice cumva hotărârile noastre de azi, propun intabularea dreptului de uzufruct în favoarea Astei, în condițiunile amintite“.

Propunerea aceasta a fost primită cu 24 voturi contra 2, împreună cu amendamentul propus de dl cons. Dr. N. Ioaneș, ca Prefectura să elibereze document apt de intabularea dreptului de folosință.

Hotărârea Consiliul județean a fost ridicată la putere de drept în urma avizului Consiliului Superior Administrativ Nr. 152 din 19 Ianuarie 1929.

Și astfel, după doi ani de insistențe în această direcție, suntem mulțumiți că cei 24 de consilieri județeni, cari au votat la 21 Noemvrie trecut ne-au înțeles și ne-au ajutat.

Iată de ce acest raport cuprinde și mulțumirile pe care le datorăm celor 24 de consilieri.

Ceeace vom face acolo, deocamdată schițăm aici în linii mari: o sală de lectură, o sală depozit inzestrată cu rafturi de fier comode și moderne, o secție a periodicelor, o secție a manuscriselor, o cameră specială a „Catalogului“, care va sintetiza totul, cu dulapurile de fișe, acesta formând un adevărat element de colaborare intelectuală pentru toți cetitorii.

Atât putem spune deocamdată. Că vom putea face totul sau numai o parte, depinde de foarte multe lucruri și în primul rând de interesul pe care-l vor depune cei cari o au în grije.

Până acum, în lipsa localului n'am făcut decât să acumulăm lucrări vechi și noi, ziare și reviste, completând când puteam și, în acelaș timp catalogând, fără a putea însă întocmi inventarul, așa încât, valoarea bibliotecii noastre, de abia la viitoarea adunare generală o vom putea evalua.

Situația Bibliotecii până la data de 1 Martie 1929 (anii 1926-1929).

1926	1928	1929	Spor.
1235	9672	10.778	1106
			Reviste spor
	Ani compleți		109
	Ani incompleți		15
	Numere răslețe		1031

Datele sunt aproximative în minus. Ele nu vor să arate decât progresul pe care l-am făcut într'o perioadă de trei ani, ținând socoteală că acest progres a fost în funcție și de local.

E bine să amintim că am înființat o secție a ziarelor, abonând deocamdată 13 ziare — cele mai importante din România. Și iarăși, un lucru de mai mare importanță, avem și o secție a manuscriselor, de mare valoare, îmbogățită anul acesta cu încă trei volume. De fapt, numărul manuscriselor încă nu-l putem preciza, neputând clasifica anul acesta decât 16 volume (100—200 foi).

a) *Donațiuni.*

Nr.	Donatorul	Cărți	Broșuri	Reviste	No. rev.	Msse
1	Ion Iordache, șef-contabil	500	—	44	1000	—
2	Ilie Savu, comerciant	125	—	42+15	—	3
3	Academia Română	6	9	—	—	—
4	Gabriela Ciornei	1	6	2	22	—
5	Dna Dr. Popescu Ismail	1	—	—	—	—
6	Ioan Suci, dir. șc. retrag.	15	—	—	—	—
7	Dr. Al. Tălășescu	1	—	—	—	—
8	Fabiu Sânjoanu	—	—	—	—	1 foale
9	Ion Mușlea, prof., Cluj	6	—	—	—	—
10	Academia Română	21	—	—	—	—
11	Dr. V. Stînghe	46	10	—	—	—
12	B. Măzgăreanu, inginer	—	—	—	9	—
13	Maxim Romulus	—	—	1	—	—
14	Șc. sup. comerc. băieți	1	—	—	—	—
15	Dr. C. Lacea	1	—	—	—	—
16	A. A. Mureșianu	1	—	—	—	—
17	A. Banciu	—	2	—	—	—
18	I. Colan	1	—	—	—	—
19	V. Popp, maior	—	—	8	—	—
20	Constantin Mihăilescu	—	1	—	—	—
	Total . . .	725	28	109	1031	3+1
				+		
				23 ani incompleți		

Ceeace însemnează că apelurile noastre n'au răsunat în pustiu.

b) Legatul cărților.

à Lei	40	s'au legat	542 vol.	Lei	21.680
" "	80	" "	46 " "	" "	3.680
" "	100	" "	17 " "	" "	1.700
" "	140	" "	16 " "	" "	2.240
" "	320	" "	3 " "	" "	960
			<u>624 vol.</u>	<u>Lei</u>	<u>31.260</u>
à Lei	40	s'au legat pt. sate	333 vol.	Lei	13.320
					<u>Total Lei 44.580</u>

c) Cetitul.

Biblioteca n'a fost deschisă, dar am împrumutat cărți acasă cu gândul, că scopul pentru care biblioteca este creiată trebuie ajuns chiar fără un local propriu: principiul era cel vechiu: drumul pe care cartea-l face până să ajungă în mâinile cetitorului să fie cât mai scurt posibil. Adevărat, puțini au știut că dăm cărți acasă, dar acești puțini au citit, începând cam din August 1928, în 6 luni, 332 volume și s'au consultat 28 reviste. Mai mult nuvele și romane, mai puțin teatru și poezii, criticele și studiile ținând locul de mijloc.

VIII. Muzeul.

Muzeul înregistrează anul acesta câteva achiziții deosebit de valoroase. Dar activitatea noastră în această direcție a trebuit să se oprească din lipsa localului. Lucrurile adunate, închise în dulapuri, sau — când era cazul — atârinate de pereți, nu puteau fi sporite cu altele, întrucât riscam deteriorarea tuturor.

Situația 1927—1928.

1. Două tablouri-fotografii reprezentând un jurnal de modă vechiu, ceialaltă, pe Maria Păuna (1802—1862) prima prezidentă a Reuniunii femeilor Române din Brașov și pe Bălașa I. Copeșcu 1784—1843, fiica protopopului Făgărașului Gheorghe Petrașcu, ambele donate de Dl A. A. Mureșianu.

2. Patru fotografii mari, reproduceri din Mănăstirea Argeșului (interior) donate de dl Victor Beldiman, Dârste.

3. O mască în ghips a tribunului „Axentie Severu“ donată de dl Petru Popovici, Brașov.

4. Nouă (9) fotografii-reproduceri dela Expoziția internațională din Paris (1889) împreună cu raportul asupra acestei Expoziții, donate de dl Victor Beldiman, Dârste.

5. Patru (4) tablouri în ulei reprezentând figuri din trecut Brașovului, pictate de Mișu Pop, donate de dl Teodor Spuderca.

6. Una frigare veche de fier, donată de Al. Muşlea, elev.
7. O ploscă veche, donată de Al. Muşlea, elev.
8. O bluză veche turcească, purtată cca acum o sută de ani de o Moldoveancă, donată de d-na Maria Popescu-Bogdan.
9. Patru păpuşi reprezentând porturi ţărăneşti, două donate de Şcoala Normală „Domniţa Florica”, iar două cumpărate.
10. Un tablou în ulei, reprezentând de dr. Alexandru Bogdan (pictura de A. Murnu) donat de d-na Maria Popescu-Bogdan, directoara Şcoalei normale, pentru conducătoare de grădini de copii.

In 1928—1929.

11. Trei fotografii reprezentând porturi şi oameni din trecutul Săcelelor, donate de dl Constantin Albuţ, Satulung.

12. O serie de timbre poştale din timpul ocupaţiei germane primite dela dl dr. V. Stînghe.

13. O serie de timbre jubilar „Serbările Dobrogei” şi Aviaţia, cumpărate. Lei 113.

14. Şapte fotografii luate la serbările din Sept. 1924, implinindu-se 100 de ani dela naşterea lui Avram Iancu şi reprezentând :

- a) Avram Iancu.
- b) Gorunul lui Horia.
- c) Casa unde s'a născut Avram Iancu.
- d) Moşii în jurul mormântului lui.
- e) Mormântul lui Iancu.
- f) Un luptător al lui Iancu : Simion Gheorghea.
- g) Regina Maria şi A. S. R. principesa Ileana punând flori pe mormântul eroilor dela Ţebea.

15. Un bust în bronz, reprezentând pe principele Leopold de Hohenzollern, tatăl Regelui Ferdinand şi fratele Regelui Carol I. Sculptura de A. Stehe din München. Cumpărat dela dl Victor Beldiman din Dârste, cu Lei 7000.

IX. Cinematograful.

1. *Imobilul.* Planul de îmbunătăţiri propus pentru anul expirat nu s'a executat decât în parte, întrucât procesul dintre Stat şi moştenitorii Rosner, cu privire la dreptul de proprietate asupra imobilului, în stadiul în care se afla, nu ne permitea cheltuieli prea mari, putând lua întorsături nefavorabile în dauna Statului şi — implicit — a Asociaţiunii noastre. De fapt n'a fost decât o temere a Comitetului, care-şi afla justificarea în grija omului apăsător de răspunderea banului public.

Oricum, ceea ce s'a făcut până astăzi, cu destul de mari cheltuieli şi trudă, a adus un nepreţuit serviciu publicului, punându-i la dispoziţie o sală în care oricine să se simtă bine, iar

cinematograful, luat din punct de vedere comercial, și-a sporit numărul spectatorilor și, deci, și încassările.

Din raportul amănunțit înaintat Comitetului de către Administratorul delegat al cinematografului „Astra“, dl Petru Munteanu, extragem ceea ce credem, că ar putea interesa on. adunare generală și ceea ce credem, că merită să rămână într'un raport general, ca dovadă de bună gospodărie a bunului public. Pentru amănunte, raportul amintit stă la dispoziția oricui și, prin felul cum e întocmit, cu numeroase date statistice, așa cum nu credem că se mai face la vreun alt cinematograful, lucrarea dlui Munteanu, având și un caracter științific, poate — nu numai lămuri nedumerirea oricui asupra unei chestiuni, dar și îndruma.

Investițiuni s'au făcut de	Lei 155.843
Reparațiuni	„ 82.101
Curentul electric	„ 190.001

la care adăogându-se chiria de Lei 72.000 asupra celor două camere care stau la dispoziția mecanicului uzinei „Unirea“, curentul ne costă 234.000 anual sau 641 Lei pe zi, o cheltuială prea mare pentru ceea ce primim în schimb. Pe de altă parte, prezența uzinei în curte mai provoacă și alte neajunsuri, destule pentru a ne determina să căutăm o altă soluție — în viitor — pentru a ne procura curentul de care avem lipsă.

Întreținerea curentului	„ 77.000
Cheltuieli cu prevenirea incendiului	„ 62.992
Asigurarea	„ 22.165
Telefonul	„ 18.730
Combustibilul	„ 74.733

Total . . Lei 503.665

2. *Locatarii imobilului.* În afară de sălile și dependențele necesare funcționării cinematografului, personalul nostru de acolo a ocupat diferite camere pentru care cinematograful a plătit comitetului central chiria legală. Astfel:

Pentru Ad-torul delegat dl P. Munteanu s'a plătit	Lei 36.000
„ Secretarul tehnic dl Foti	„ 24.000
„ Operatorul șef	„ 18.000
„ Mecanicul uzinei	„ 24.000
„ Uzină	„ 48.000

Restul camerelor disponibile a fost închiriate :

1. Dlui Gh. Cuteanu, farmacist, cu	„ 80.000
2. „ Tisescu, ziarist	„ 36.000
3. „ Tului, farmacist	„ 50.000

4. Drei Fodor, funcționară	Lei	7.200
5. Dlui I. Zane, agent teatral	„	7.200
6. „ Boroianu, funcționar	„	9.600

Total Lei 340.000.

In plus, Conservatorul de Muzică ocupă 9 camere, trei antreuri și o toaletă, neplătind nici o chirie.

3. <i>Impozite către Stat.</i> Capitalul impozitelor plătite pe anul 1928 este de	Lei	829.365
Chiria către Ministerul Cultelor și Artelor	„	100.000

Total . Lei 929.365

4. *Serviciul comercial.* La început, când nu eram introduși în operațiunile comerciale ale unui cinematograf, lucrurile — natural — nu puteau merge așa cum noi am fi vrut. Ascunsele subtilități ale speculei ce stă la baza acestor operațiuni, poate nici astăzi nu le cunoaștem îndeajuns spre a le evita totdeauna. Ori cum, astăzi putem para orice încercare de inducere în eroare la încheierea contractelor cu Casele de filme, nelipsindu-ne rutina de a distinge operațiunile bune de cele nesigure. Rezultatul se vede de altcum, comparând bilanțul anului trecut cu al anului 1928 și desigur, în viitor, numai la mai bine trebuie să ne nizuim.

Și să nu se uite, mai ales de către cei prea pesimiști, pre-dispuși a vedea tot numai firicelul de praf din ochiul altuia, că suntem — dacă nu singura — aproape singura Asociațiune Astra care conducem și exploatăm direct concesiunea de cinematograf ce ni s'a dat. Pentru cei neinițiți în asemenea chestiuni trebuie să spunem: e și acesta un curaj pe care mulți nu l-au avut, probabil, fiind mai comod altfel.

Alegerea filmelor — și aici intră contractul cu Casa de filme — reclama și lansarea lui, aflarea timpului potrivit pentru rulare, nu sunt lucruri tocmai atât de ușoare pe cât spectatorul ar fi inclinat să creadă. Gustul publicului, simpatia pentru unii artiști, pătura socială în fața căreia se rulează, starea materială a populației, confortul sălii, anotimpul, vremea, concurența altor cinematografe, felul conducătorilor de a se comporta cu publicul, mișcarea și intensitatea altor fel de spectacole în localitate, propaganda exercitată de cei care au văzut filmul, reclama, ... de toate acestea și de multe altele încă stă în funcție urcarea sau scoborârea rețetei.

Numărul reprezentațiunilor a fost de 1030, 972 seara 59 matineu, adică mai mult decât în 1927 cu 44 reprezentațiuni.

Numărul filmelor jucate a fost de 148, dela următoarele case de filme: (Amintim aici că s'a jucat mai mult decât în 1927 cu 21 de filme. Din totalul filmelor jucate, 58 au fost angajate în 1927, iar 38 în 1928. In afară de acestea s'a mai rulat 43 de

jurnale și anume: 17 Matador, 17 Emericus, 1 Propaganda Aviației, 1 Iordache și 1 Ero-film.

Filmele au fost angajate fie cu o locațiune procentuală, care varia între 20⁰/₀ și 50⁰/₀, fie cu o locațiune fixă care s'a ridicat și până la 40.000 Lei.

Am angajat filme dela: Filmcentrala 22, Matador-film 21, Ero-film 29, Metro-Golwuin 21, Emericus-film 9, Regal-film 6, Concordia-film 16, Dorian-film 11, Slager-film 6, Ulpia-film 10, Imperator-film 2, Astra-film 1, Arta-film 1.

Incassări :

1. Dela reprezentațiunile de cinematograf	Lei 6,822.576
2. Dela reprezentațiunile de matineu	" 311.121
	Total Lei 7,133.697
3. Chirii dela diferite trupe de spectacol, care au întrerupt reprezentațiunile de cinema. Aproape toate aceste trupe au fost autorizate de Ministerul Cultelor și Artelor să joace în sala noastră pe baza obligațiunilor din contractul de închiriere ce avem cu acel Minister	
	Lei 207.737
4. Chirii dela alte spectacole care n'au întrerupt reprez. de cinema, ele fiind găzduite în zile când n'am avut programate filme	
	Lei 227.529
	Total general . Lei 7.568.963

Cheltueli.

1. Cheltueli speciale făcute numai pentru filme și valorificarea lor	Lei 2,608.356
2. Cheltueli comune de regie	Lei 3,647.800
	Total cheltueli Lei 6.256.156
	Total beneficiu Lei 1,312.807
	Beneficiu Bilanț Lei 1,306.793

5. *Alte reprezentațiuni.* E îndeobște cunoscut că celelalte reprezentațiuni, de teatru, operă operetă, concert, revistă etc., stânenesc reprezentațiunile de cinema, aducând și pagube aceasta, vorbind din punctul de vedere comercial al întreprinderii, lăsând la o parte ori ce alte considerațiuni culturale.

Motive sunt două: 1. Casele de filme știind că li se pun în coaste teatre, evită să angajeze filmele cu o locațiune procentuală, sau pretind procente mai mari întrucât, o reprezentațiune intercalată în zilele când e programat un film, scade rețeta filmului, și 2. Teatrele nu pot plăti nici măcar regia zilnică, iar ceea ce plătesc se încasează, de atâteaori, cu mare greutate.

În total, sala a fost dată anul trecut la 28 de trupe sau societăți dela care s'a încassat o chirie între 4000 și 15.000 Lei, adică 227.529 Lei.

Spre a corespunde și rostului nostru cultural, cinematograful „Astrei” fiind, am dat sala, *in mod gratuit*, la 23 de societăți, pentru festivaluri, serbări, concerte etc.

6. *Personalul*. Se compune din 32 persoane și anume: 4 la serviciul Cassieriei, 1 la serviciul contabilității, 4 la serviciul tehnic, 1 la serviciul administrativ, 9 la orchestră, 9 la serviciul pentru controlul biletelor, 4 personalul de serviciu.

Salariile variază între 1000 și 15.000 Lei, ceea ce înseamnă, că cinematograful plătește salarii lunare Lei 139.400, anual Lei 1,792.800.

Am crezut că este interesul întreprinderii dacă salarizăm omeneste personalul pe care-l avem acolo. Numai așa el nu se va răsbuna, căutând să-și procure pe alte căi diferența care-i lipsește pentru a-și îndestula lipsurile și numai așa putem pretinde acestui personal să-și facă datoria cu conștiințiozitate.

Unii din angajații noștri la cinema, în afară de salariu, au și alte avantajii, în natură sau în bani. Astfel secretarul tehnic are locuință, luminat și încălzit, evaluate la lei 40.000 plus 10% din reprezentațiunile de matineu (Dumineca) care anul acesta a însemnat 27.679, adică în total Lei 67.679.

2. Operatorul Makay, la fel, locuință, luminat și încălzit, plus avantajii în bani după cei 27.000 pe care-i primește pentru întreținerea curentului total Lei 39.500.

3. Servitorul Balázs, locuință, luminat și încălzit Lei 8800.

În afară de aceasta, pentru a câștiga sufletul personalului pentru întreprinderea noastră, obligându-i moralmente la o cât mai mare dragoste pentru funcția pe care o îndeplinesc, la Crăciun li s'au acordat gratificații care au variat între 500 și 6000 Lei, total Lei 36.500.

Și deoarece pentru noi, înlesnirea făcută angajaților noștri prin mărirea salariilor nu constituie un capitol de risipă a banului, ci, dimpotrivă un act de umanitate, cităm date comparative asupra salarizării.

1. Voicu Stefan	primea în 1926	. . .	7500	iar azi	15.000
2. Carol Fothi	„	„	7000	„	10.000
3. Todoran Ana	„	„	3000	„	6.000
4. Makay Egon	„	„	6000	„	7.000
5. Tömpe Iosif	„	„	4000	„	4.500
6. Cassierii de bilete	„	„	2225	„	2.800
7. Controloarele	„	„	600	„	1.000
8. Muzicanții	„	„	3-4000	„	3.500—8,000
9. Servitorii	„	„	2500	„	3.500

Inventarul. Din bunurile aflătoare la cinematograful, o parte sunt ale statului iar restul, ale Astrei, fie cumpărate de noi, fie trecute în patrimoniul nostru, conform contractului pe care-l avem cu dl Al. Băcilă.

Natural, prin uzaj, o mică parte s'au deteriorat, așa încât vor trebui scoase din inventar.

Ajutoare și recompense. Cinematograful a dat, diferitelor societăți, instituțiuni etc. ajutoare în sumă de Lei 65.235. Atât inventarul cât și specificarea ajutoarelor, cui și cât am dat, sunt trecute în raportul Consiliului de Administrație.

Incheiere.

Din înșiruirea sistematică, sau mai puțin sistematică, pe care am încercat-o, membrii „Astrei” Brașov, având latitudinea să uite totul, doar un singur lucru sunt rugați să reție: activitatea Comitetului de acum, *are câteva realizări în plus.*

Fără să căutăm, numai decât, a înfăptui lucruri mari dintr'odată, fără a ne îmbăta de farmecul planurilor irealizabile, avem, totuși, un plan de acțiune, pentru înfăptuirea căruia nu simțim nevoia să alergăm în galop și nici nu e bine. Incet, cu grije, calculat, zidim mereu, zid tare pe care numai nepriceperea și reaua credință a urmașilor îl poate dărâma, transformându-l în ruine.

La sate, ca și în oraș, activitatea „Astrei” se simte, interesul pentru Asociațiune crește.

Banul muncit de noi, noi îl administrăm, așa cum ne-a învățat greutatea câștigării lui. Ceeace produce o întreprindere comercială, susține întreprinderea noastră culturală, fără ca „Astra” să fie numai decât în funcție de prima. E fapt: cinematograful ne ajută mult, dar nu e o condiție a existenței noastre. Dar, vorbind despre acest lucru, nu e rău dacă mai repetăm: acolo, muncește un Consiliu de Administrație neretribuit; și e muncă, nu distracție; și e greu, nu lucru de petrecere; și e răspundere mare, și vreme răpită multă, și nervi sdruncinați.

Ne oprim aici ca nu cumva ceeace spunem să se ia drept o justificare a ceeace n'am făcut. Când ai conștiința împăcată nu prea simți nevoia astorfel de justificări.

Noi suntem mulțumiți. Ceeace nu însemnează că, în viitor, nu nizuim în spre *mai bine*. Dimpotrivă; lăsând în urmă idealuri succesive atinse, tot înainte, spre alte idealuri. Doar un sigur lucru; nu vom încerca niciodată drumul spre ceeace numai în aparență e realizabil. Călcăm mai bine pe pământ tare, să-l simțim sub picioarele noastre și astfel niciodată nu ne vor cerca decepții.

Ce va fi mâine?

Nu știm și nu putem afirma ceva sigur; deaceia nici nu promitem nimic. E o întrebare la care vom răspunde în Duminica de Florii a anului 1930.

Ferindu-ne noi de decepții, nu vrem să vi le creiem Dvs.

Președinte, A Banciu, profesor.

2. Budila (jud. Brașov).

La despărțământul Astra Budila deși aderase comunele Zizin și Cărpiniș, n'au sosit nici un raport despre vre-o activitate a acestor cercuri, ba Zizinul ar fi trecut la despărțământul Tărlungeni, ca mai aproape. Din cercul cultural Marcoș încă n'a sosit nimic. E de dorit ca despărțământul central Brașov să dispună și să delege pe cineva să activeze și aceste cercuri.

Biblioteca are numai centrul despărțământului, care numără 163 volume, pe lângă ziarele: „Universul”, „Telegraful Român”, gazeta Transilvaniei”, „Glasul Ardealului”, „Lumina Satelor”, „Glasul Vremii”, „Casa Noastră”, „Ardealul și Crucea”, cari președintele le pune gratuit la dispoziția cetitorilor; iar „Foaia Noastră”, „Țara Bârsii” și „Transilvania” abonate de despărțământ. *Cetitori* peste 200.

Prelegeri populare s'au ținut în centrul despărțământului: în 8 Sept. 1928, vorbește președ. Iordan Curcubătă despre „Obligatoritatea în școala primară și cooperarea în școală”. Se cetesc mai multe părți din biblie. În 14 Oct. conferențiază președintele despre: „Inviorarea bisericii prin școală” și face un apel călduros la scoaterea cărților din bibliotecile din sat și abonarea de foi.

În 28 Oct. vorbește I. Curcubătă despre „Cum să-i ferim pe copii de vițiul geloziei și să desvoltăm în ei simțul dreptății, inima bună și compătimirea”. În 4 Noembrie preotul Ioan Greceanu din Marcoș vorbește despre „Apostolatul laic al femeii în cadrele Reuniunilor de femei”. Președintele despărț. ține conf.: „Tutunul și alcoolul” ca otravă a satelor noastre, din punct de vedere moral, sanitar și economic. Poezii, cântări și recitări de elevii școlai. În 21 Noembrie vorbește dr. E. Stănicel despre „Mama ca crescătoare de copii, moral și religios”. Declamări de elevii școlai de copii mici. În 16 Decembrie conferențiază președintele „Despre obiceiurile și portul Românilor”. Poezii și declamări de elevii școlai primare.

În 17 Februarie 1929, președ. vorbește despre „Stabilizarea leului și cum trebuie să se ferească țăranul de speculatori”. Vorbește apoi despre „Originea Românilor în com. Budila”. Membrul și cantorul Gh. Ionescu cetește și explică câteva medicamente pentru vindecarea paserilor de curte. Președ. cetește după Beldie: „Din viața Mântuitorului”, insistând în special asupra

desfășurării evenimentelor din săptămâna patimilor. Ca variație mai cetește președ. câteva istorioare din viață după Răzeșu: „Binele făcut se uită”, „Nici o faptă fără plată” „Acul în caru cu fan”.

În 24 Februarie. Preot. I. Curcubătă cetește din viața Mântuitorului: „O zi de lumină” și întreagă partea din viața dela inviere până la înălțarea lui Isus la Cer. Explică după Foaia noastră: „Scarlatina între copii și mijloacele de vindecare”. Secretara cetește după Răzeșu: „Ce e degeaba-i fără noroc”, „Nevasta cea isteată”, „Dați de pomană”, „Cui dă, lui își dă”.

În 3 Martie Președ. ține conferință despre „Originea școlii românești în Budila”. Cetește apoi după Beldie pentru meditație credincioșilor, în vederea cuminecării, părți din psalmi și pildele sfinților. Din „Foaia Noastră” cetește și explică: „Constipația și ameliorarea ei”, d-șoara secretară cetește din Răzeșu: „Urechiatul din pod”, „Cei trei surzi”, „Judecata la bolșevici” „Prostia ome-nească”. Prezenți foarte mulți.

În 10. Martie dl președinte cetește după Giovanni Papini: „Despre fiul risipitor” și „Oi și țapi”, d-șra E. Stanicel cetește: „Legendele Rândunicii” și „Floarea Paștilor”. Președintele cetește: „Tot mai sunt inimi bune pe lume” și explică „Hemoroizii”. Inv. d-șra Maria Ioanovici cetește „Din viața sfinților”. Cantorul Gh. Ionescu cetește unele glume: „Orbul, surdul și calicul”. Elevii școlii de copii mici recitează câteva poezii, jucând și dansuri naționale.

În 17 Martie președ. conferențiază despre: „Luxul la nunți din punct de vedere al risipii”. Le explică după „Foaia Noastră”: „Incurcătura intestinelor și mijloacele de apărare până la sosirea medicului”. Cantorul Gh. Ionescu cetește din Ispirescu: „Zâna munților” și „Omul de piatră”. Președ. cetește din viața sfinților: „Sfinții Andronic și Anastasia”. Secretara cetește din „Lumina Satelor” „Spirtul etilic și metilic, ca otravă trupească și sufletească”.

Serbări, conferințe și serbări culturale naționale s'au ținut în 28 Oct. 1928, când conferențiază inv.-dir. Ioan Dincă despre „Cehoslovacia” și rapoartele de amicitie cu țara noastră, amintind și însemnătatea serbării semicentenarului realipirii Dobrogeii la sânul mamei. Declamări, cor și teatru de elevii școlii primare. În 1 Decembrie președ. desp. I. Curcubătă vorbește despre „Insemnătatea zilei de 10 ani dela Unirea tuturor românilor”. Inv.-dir. Ioan Dincă vorbește despre unirea Bucovinei și d-șoara secretară E. Stănicel conferențiază despre „Îngrijirea copilului dela naștere până la 5 ani”. Recitări, coruri cu elevii școlii de copii mici și primară. În 22/XII. președ. vorbește despre „Insemnătatea colindelor pentru păstrarea naționalității și obiceiurilor strămoșești”. Colinde cu elevii școlii.

În 31 Martie 1929 la sărbătoarea culturală națională conf. președ. despre: „Ținuta socială a țăranului pentru a nu cădea în bolșevism”. Cor, teatru și declamări cu membri soc. Sf. George și din Reuniunea de femei. Rezultă un venit net de Lei 4034 care intră în fondul despărțământului pentru procurarea unei scene în casa națională. În 10 Maiu vorbește președ. despre „Insemnătatea zilei pentru românii de pretutindeni”. Coruri și recitări cu elevii școalelor. D-șoara secretară încheie serbarea mulțumind publicului și apelând la datorința fiecărui cetățean român de a ținea și sărbători cu sfințenie sărbătorile naționale.

În 2 Iunie c. vorbește președ. despre „Alcool”, privit din punct de vedere al degenerării morale, culturale, sufletec, fizic și material al neamului. Un raport mai detaliat s'a trimis centrului Sibiu.

Președintele I. Curcubătă încheie ciclul prelegerilor și serbărilor culturale ale desp. Astra Budila, arătând rezultatul real ce l-a avut asupra ascultătorilor în seria amintită și invită populația să se înscrie cât mai mulți membri ai despărțământului.

Casa națională în ședința comitetului de construcție din 14 Maiu și 24 Iunie 1928, la recomandarea președ. preot Iordan Curcubătă, a fost dăruită desp. Astra Budila, cu dreptul de a și-o întabula ca proprietate.

Comitetul desp. Astra Budila, în ședința din 5 Decembrie 1928 primește cu mulțumită acest dar și înaintează prin președinte și secretar un Memoriu desp. central Brașov, rugându-l să mijlocească întabularea dreptului de proprietate pe casa națională din Budila, asupra desp. Astra Budila. Rezultat la aceasta nu s'a primit.

Avea Despărțământului este un imobil (casa națională) în valoare de 500.000 Lei și în bani 7857. Despărțământul a abonat ziarele: „Foaia Noastră” și revista „Țara Bârsii”. A donat bibliotecilor școlare 8 volume cărți, bibliotecii parohiale 8 volume și a dat premii la finea anului elevilor merituoși 28 volume.

Despărțământul colaborează cu Școala primară și de copii mici, cu soc. „Sf. Gheorghe”, soc. „Casa culturală” și Reuniunea de femei.

Președ. desp. Iordan Curcubătă, preot.

3. Codlea (jud. Brașov).

Activitatea desp. nostru a fost în genere mai spornică decât în anul precedent. Lucrul se explică prin interesul, ce crește din zi în zi ce merge, față de problemele Aștei.

Pulsul tot mai accelerat al vieții sociale ce e în funcție de spiritul vremii, și de marile mișcări ale vieții naț. și cari s'au-

evidențiat într'un cadru neobișnuit de solemn, în zilele noastre, și-a făcut simțită influința lui și în raporturile noastre cu Astra. Ba, aceasta și-a luat rolul de a organiza aceste manifestațiuni de ordin național-cultural.

Astfel ținem să amintim înălțătoarele *serbări* aranjate la 24 Ian. a. c., la ziua Eroilor și 10 Maiu, cari au decurs cu un fast neobișnuit până acum.

Cu deosebită bucurie ținem să constatăm surprinzătoarele rezultate obținute în direcția *trezirii gustului de cetit*, așa, că *casa de lectură* nu numai că a fost zilnic cercetată de un apreciabil număr de membri, dar ea a devenit o necesitate adâncă.

Preocuparea noastră e, ca să facem ca acest gust, să nu fie unilateral dezvoltat, arătându-se preferință numai anumitor ziare de partid, iar față de altele tocmai aversiune.

Cu durere constatăm și cu acest prilej, că preocupările de partid fac adevărate ravagii.

Așa se explică, că vezi pe mulți cetind cu lăcomie știri politice pe când ce e cu adevărat de folos, chestii de știință, și culturale, se trec cu vederea.

În privința aceasta, autorul acestor rânduri, a trebuit să poarte adevărată luptă.

Dar oricum s'ar interpreta aceste fapte, sigur e, că în locul aversiunii, ce o manifestau Românii din Codlea față de cetit, așa, că cu greu puteai să reții pe lângă tine câteva momente pe careva la masa de cetit, — azi pentru ei a devenit o necesitate de viață.

Lipsa unui număr mai proaspăt din vreun ziar, e imediat observată și semnalată, ba chiar reclamată.

Ce altă dovadă mai vreți despre interesul de toată clipa și de preocupări mai deosebite spirituale?

Până vom putea face educația deplină a gustului de cetit, ne mulțumim și cu acest fel de preocupări de ordin mai inferior cultural. E vorba ca Satana, să nu poată recolta roadele sale în loc de perzare, în cărciumă etc.

Astfel am ajuns să înregistrăm o simțitoare *descreștere a alcoholismului*. Printr'o paralelă stăruință a noastră și a autorităților întru aplicarea cât mai severă a repausului duminical vom ajunge în curând să vedem cu totul stârpită patima beției.

Casa de lectură amenajată cu mobilierul necesar întreg: 2 mese mari, 15 scaune elagante, 2 dulapuri, unul pentru bibliotecă, iar altul pentru ziare și celelalte obiecte strict necesare, oferă publicului o înfățișare plăcută.

În tot decursul anului localul a stat deschis și iarna bine încălzit, cu mesele garnisite cu toate cotidienele noastre.

Comitetul a ținut în decursul anului mai multe ședințe în cari s'au desbătut chestii curente. În cadrele acestor discuțiuni, au luat

ființă multe din acțiunile folositoare menite a îndruma spre bine gospodăria noastră locală.

Membrii, fiind și membri ai Consiliului parohiei, acest fapt a făcut cu puțință, ca aceste două așezăminte să lucreze mână în mână, întrecându-se în acțiuni de binefacere.

Cercurile culturale. Ce privește Cercurile culturale, s'a căutat să se țină tot mai vie legătura între centru și acestea. Datorită stăruințelor depuse de biroul desp., suntem în plăcută situație, de a Vă putea raporta unele progrese față de trecut.

Astfel cu laudă trebuie să facem mențiune de *Cercul Cultural „Crizbav“*, care deși mai tânăr, totuși a înțeles apelul nostru călduros.

Acesta și-a început activitatea la 28 Oct. anul trecut, aranjând o șezătoare culturală, împreună cu toți învățătorii din loc, cari toți sunt membri ai Astei.

Localul de întrunire al școalei ev. la cele 7 șezători culturale câte au aranjat în iarna trecută, s'a dovedit de neîncăpător.

Spre laudă le poate servi conducătorilor faptul, că au putut duce la îndeplinire opera de înfrățire a ambelor confesiuni, cari datorită acestor manifestațiuni, s'au putut înfrăți la o frumoasă conclurare.

Programul ce ni s'a trimis despre festivalul din 20 Maiu a. c., în care ocură piese de mâna întâiu, ne face să legăm cele mai frumoase nădejdi față de acest Cerc.

La serbarea Unirii a avut loc sfințirea tabloului Eroilor din comună.

Semn de viață a început să dea și *Cercul „Vlădeni“*.

Primindu-și păstorul lor sufletesc, pe care l-am însărcinat cu conducerea Cercului, precum și în vederea, că în curând vor avea local de întrunire într'o încăpere a școlii, ne îndrituește, să sperăm că și el se va așterne pe muncă.

O cauză a lipsei de activitate fiind frecările dintre membri, credem și noi că e necesară o reorganizare a cercului, coniform dorinței exprimate de fostul președinte.

Cercul Satu-Nou, din lipsă de conducători nu s'a evidențiat nici în anul expirat printr'o activitate mai de seamă.

Cercul Țânțari inaugurându-și Casa de lectură la adunarea sa generală din anul trecut, la care a luat parte președintele desp., ținând o conferință despre rosturile înalte ale Astei, e pe cale bună de înaintare.

Cercul „Holbav“, numai acum trecut la noi, neavând încă cadrele organizate, nu a putut să se remarce.

Despre stadiul în care să găsesec *Casele naționale*, nu avem nici o cunoștință. Lipsa acestora deși atât de mult simțită, nu a ajuns să fie împăcată nici la centru. Localul casei de lectură, suplinește binișor această lipsă.

Cinematograful. O problemă, a cărei însemnătate nu prea știm să o apreciem, e înființarea unui Cinema, la centru.

Cu toate încercările făcute de noi, lipsa de interes ne-a zădărnicit acest scop, de a ne vedea și noi realizat acest mijloc excelent de distracție dar și de educație și cultivare în acelaș timp.

Intr'ucât toate încercările mele n'au ayut răsunset, țin să declar, că concesiunea pusă nouă la dispoziție, prin subscriere de contract pe 20 ani, stă de doi ani aproape, nefolosită.

Pentru orice fel de pretensiuni de despăgubire, declar, că declin orice răspundere dela mine. Dar pare că n'am pierdut orice nădejde.

Poate că și din această adunare se va ivi fericita idee, care să electrizeze inimile, pentru înfăptuirea acestui scop. Chestiunea preocupării unui *aparat portativ*, în genere n'ar trebui să inspire atâta teamă.

Mai ales, că binevoitoarea noastră solitudine, ce am acorda acestei chestiuni, desigur că ar determina și pe cei dela centru să ne vină în ajutor.

Adunarea gen. chiar și numai făcând obiect de discuție, și-ar asigura un titlu de merit, încreștarea căruia n'ar scăpa atenției celor dela centru.

Casele de lectură. Despre ele a fost deja la început vorba, ele fiind nervul de viață al unui cerc, fără de cari nici nu se poate nimic încreșta la răboj.

Nu-i mirare, că în cercurile noastre, nu putem să mobilizăm energii creatoare de eforturi nobile în direcția culturalizării maselor, căci din lipsa de mijloace nu suntem în stare nici măcar să închiriem câte un local de casă de lectură. Și ce e mai duros, nici factorii noștri de școală nu se sesizează de cererea noastră, pentruca inspectoratul școl. să pună la dispoziția Astei câte o cameră din sălile de învățământ.

Prelegeri, conferințe și șezători. Convinși de importanța acestor excelente mijloace de propagandă, conducătorii desp. și-au făcut o preocupare din această problemă, fixând, în mai multe rânduri, câte un program de acțiune pentru propaganda culturală.

Pe lângă desele cetiri din autori și din ziare cu conținut educativ, atât din partea preș. cât și a membrilor, s'a căutat să se atragă și elementul intelectual în acest cerc de nobile preocupări spre a conlucra cu noi prin ținerea de conf. cecece s'a și făcut intrucât au permis împrejurările.

Șezători culturale au avut loc la centru, conferențiind, președ. Gh. Fl. Preșmereanu, despre: „Unele obiceiuri rele în creșterea copiilor“, precum și despre: „Binefacerile unei vieți pătrunse de un adânc simț religios“.

Un eveniment cultural deosebit, ne-a prilejuit venirea între noi a delegatului Astei, dl președ. al desp. Brașov, Axente Banciu,

care prin interesanta sa conf. despre „rosturile Astrei“, a făcut ca într'o oră și mai bine să bată mai intens inimile noastre, emoționându-ne până la lacrimi. Astfel de conferințe au darul să trezească interesul față de mișcarea noastră culturală. Cât pentru noi, experiențele făcute, ne îndeamnă să le continuăm cu mai multă râvnă în vara aceasta.

E de dorit însă, ca la acestea să nu lipsească partea distractivă, fie cântându-se în cor, fie cu muzică instrumentală.

Iar ilustrarea prin proiecțiuni sau filme a celor conferențiate, să nu rămână un simplu desiderat. În privința aceasta ne poate servi ca exemplu desp. Sibiiu, care a întrecut orice așteptare prin entuziasmul ce-l trezește prin toate comunele din jur. O, ce n'am face noi, dacă am dispune de un asemenea aparat.

În decursul anului am avut 200 cetitori.

S'au cetit 300 cărți în partea cea mai mare povestiri și nuvele. Totuși și un serios început de interes pentru lucruri de știință se semnalează cu frumoase perspective.

Numărul cărților s'a sporit cu cele aduse dela centru în număr de 140 și cele adause în 1929 de 18, total 158.

Ziarele. Dintre ziarele abonate și cetite regulat, amintim: „Gazeta Transilvaniei“, „Craicul vremii“, „Foaia Noastră“, „Curentul“, „Dimineața“, „Libertatea“, „Lumina Satelor“. S'au mai cetit aproape regulat: „Universul, Telegraful Român, Poșta Țăranului, Crucea, Dreptatea, Viitorul“, iar dintre reviste: „Câmpul, Transilvania, Foaia Poștii, Comoara Darurilor, Revista Teologică“.

Membri. În prezent desp. numără 40 membri, cari și-au achitat taxele complet.

Un singur membru avem pe viață.

Numărul membrilor e însă prea mic în raport cu numărul cel mare al populației.

Un îndemn de încurajare, e foarte just să pretindem, dela elementul intelectual din loc, care n'ar trebui să lipsească din șirul membrilor. Se știe adecă cât de grea e procurarea de ziare azi. Pe prețul bagatel de 50 Lei putem fi cruțați de un mare titlu din cheltuelile de buget. Unde mai pui apoi, opera de educație, ce se face prin exemplul ce se dă poporului.

Averea Societății. Aceasta la sfârșitul anului trecut a fost de Lei 9512 la intrate, iar la eșite de Lei 6282, excedent Lei 3230. În libele Lei 1300.— Bani intrați din arânzile locurilor, destinate pentru clădirea Casei de cultură și Casa națională.

Iar Lei 1000 dați dela centru pentru a se pune bazele unui fond pentru așezarea unei plăci comemorative pentru Eroii căzuți în luptă, din comuna Codlea.

Președ. desp. *Gheorghe Fl. Preșmereanu.*

4. Hărman (jud. Braşov).

Acest desp. a fost reorganizat în 21 Nov. 1926. Prelegeri populare s'au ținut în Hărman: dl preşedinte preot. D. Greceanu despre „Insemnătatea rugăciunii” şi „Virtutea creştinească” şi A. Goicea, dir. şcolar un subiect şcolar, Gh. Tătuleţ despre „Cruţare”, iar elevii de şcoală au recitat poezii patriotice şi distractive şi au executat frumoase cântece româneşti. Despărţământul a aranjat serbările naţionale, arătând însemnătatea zilelor serbătorite şi jucându-se de către Reuniunea femeilor sub conducerea dnei prezidente Victoria Greceanu, preoteasă, a reuniunii de cântări „Armonia” şi soc. „Sf. Gheorghe”, piesele „Icoana Maicii Preceste” de preotul Ioan Ludu şi „Ziua Unirii” de Elena şi C. Sporea. La ziua Mamii şi a „Temperanţei” dl preş. Dim. Greceanu a ținut o conferinţă despre „Insemnătatea cuvântului şi noţiunii mamă”, iar A. Goicea, dir. şc. despre „alcoholism” şi „Temperanţă”.

Preşed. desp. *Dim. Greceanu*, preot.

5. Săcele (jud. Braşov).

Acest desp. constă din 4 comune: Satulung, Cernatu, Turcheş şi Baci. În fiecare din aceste comune funcţionează câte un *Cerc cultural*, dela cari însă n'am primit rapoarte amănunţite despre activitatea lor.

Numărul bibliotecilor este 6 şi anume: Satulung bis. nouă cu 2400 vol. cetitori 1000; Satulung bis. veche cu 2500 vol. cetitori 1100; Cernatu cu 500 vol. cetitori 100; Turcheş cu 600 vol. cetitori 160; Baci cu 500 vol. cetitori 100.

Conferinţe pentru toate aceste 4 comune s'au ținut în sala Gimnaziului din loc, cu concursul elevilor, coruri şi declamări. Din cauza gerului şi a unor împrejurări neprielnice, nu s'au putut ține conferinţe ca anii trecuţi. Au conferenţiat următorii domni: prof. Z. Popovici despre unirea tuturor românilor şi despre rolul preoţimei la unitatea neamului, prof. I. Tăraş, despre însemnătatea zilei de 10 Mai, Inginer Măzgăreanu despre Aviaţie, Inginer Micu despre „Calendarul îndreptat”, Dr. Căliman despre „Boalele venere”, Colonel Petrescu despre „Cultul Patriei”.

Comitetul desp. a ținut în fiecare lună câte una şi două şedinţe discutându-se chestiuni culturale şi naţionale. Ca urmare a sforţărilor tuturor, este de amintit, trecerea dela vorbe la fapte, pentru ridicarea unui monument Eroilor Seceleni. Acest monument este comandat şi se lucrează de Sculptorul Măţăuanu pentru suma de Lei 260.000 a cărui inaugurare sperăm să fie în luna lui Septemvrie.

Acesta realizat, toate energiile se vor concentra în scopul ridicării unei Case Naționale. În legătură cu cele de mai sus, țin să-mintesc, că desp. nostru a fost în fruntea tuturor manifestațiilor culturale și naționale. În deosebi 1 Dec. și 10 Maiu au fost sărbătorite cu deosebit fast de toate comunele, școli și autorități laolaltă. Tedeumul a fost oficiat de toți preoții din Săcele, vorbind în biserică pr. Z. Popovici, iar afară, după coruri și declamări eroice, a vorbit prof. I. Tăraș, a urmat apoi defilarea tuturor școalelor.

De încheiere se constată, că din punct de vedere cultural și religios moral în aceste 4 comune suntem an de an în progres.

Preot. *Zenovie Popovici*, președinte.

6. Teliu (jud. Brașov).

În cursul anilor 1927 și 1928 s'au ținut următoarele conferințe: Petru Ghicoș, inv. „Din trecutul nostru cultural” și „Din trecutul nostru istoric”, Dr. Ulpiu Ștefan „Higiena boalelor venerice” (cu proiecțiuni) și Gh. Purdu, inv.) „Insemnătatea zilei de 1 Dec. și rolul Asociațiunii „Astra”.

Biblioteca desp. numără 94 volume, iar averea desp. în bani este de Lei 5500.

Președ. desp. *Daniil Cojocariu*, preot.

V. 1. Caraș (desp. central județean).

Acest desp. și-a dezvoltat activitatea sa, ca și în anul trecut, prin înființare de noi desp. de plasă și cercuri culturale, prin ținere de conferințe și prelegeri populare, cu conținut moral și instructiv, prin distribuirea colecțiilor din Biblioteca populară și ajutoare bănești pentru zidirea caselor naționale și în fine prin achizițiunea a două cinematografe, unul de iarnă și altul de vară.

Conferințe s'au ținut în Oravița: I. Ruzmir, prof. președ. desp., „Insemnătatea zilei de 1 Dec.”, V. Vălcovici, prof., Școala politehnică, Timișoara, despre „Univers”, Gh. A. Popescu, dir. băncii „Franco-Română”, „Insemnătatea zilei de 10 Maiu”.

Prelegeri populare s'au ținut în comunele: Ciclova-Montană, Ciclova-Română, Macoviște și Năidaș despre, „Pericolul alcoolismului”. Ticvanul-mare: I. Ruzmir, „Rolul și însemnătatea Asociațiunii” și Dr. I. Țeicu, „Combaterea tuberculozei și sifilisului”. Sasca-Montană: Dr. I. Bolboca, „Insemnătatea Astei” și Dr. I. Țeicu, „Sănătatea”. Bozovici: Dr. I. Bolboca, „Insemnătatea Astei pentru cultura poporului”. Petrovăț: I. Ruzmir, „Grădinaritul” și în Socolari: Dr. I. Bolboca, „Insemnătatea bibliotecilor populare”.

O activitate deosebit de frumoasă au dezvoltat cercul cultural din comuna Vărădia, unde s'au ținut 21 prelegeri populare

și 14 șezători culturale, cu diferite subiecte și programe artistice, cercul cultural Socolari, unde s'au ținut 4 șezători culturale cu 4 conferințe și cel din Broșteni, 3 șezători cu caracter moral și instructiv.

Despărțământul nostru a avut un rol important, în legătură cu desvelirea Monumentului „Eftimie Murgu” din Bozovici, ținând o sedință festivă, la care au luat parte delegații tuturor desp. și cercurilor culturale din Banat și reprezentanții tuturor celorlalte societăți culturale din Țară. Cu acest prilej dl prof. univ. Gh. Bogdan-Duică a ținut o conferință despre „Viața și opera lui Eftimie Murgu”.

Casă națională este în comuna Ciclova-Montană, în valoare de Lei 700.000.

O bună parte din timpul liber al Comitetului desp. nostru județean a fost răpită de lungile și repetatele tratative pentru cumpărarea Cinematografului de iarnă și cel de vară din Oravița, fapt pe care astăzi l-am și realizat. Cinematograful de iarnă ne-a costat Lei 250.000, din care am achitat până acum Lei 240.000, mai rămânând o datorie de Lei 10.000— Cel de vară ne-a costat Lei 162.000 în contul cărora am preluat asupra noastră datoriile dlui Lunzer Béla, fostul proprietar al acestui cinematograf. Bineînțeles că am preluat datoriile numai până la concurența sumei de mai sus. Am avut și avem încă mulți dușmani, chiar și din sânul Asociațiunii, cari ne acuză că am deraiat dela scopul adevărat cultural și că facem comerț. Noi însă nu ne intimidăm și conștii de chemarea noastră și de scopul nobil ce-l urmărim, mergem cu fruntea sus pe drumul croit, fiindcă în afară de propaganda culturală ce se poate face cu ajutorul filmelor instructive, prin intermediul acestor cinematografe mai sperăm s'ajungem la bani, din cari să putem împărți ajutoare satelor din împrejurime pentru construire de Case naționale și tot prin intermediul lor sperăm, ca cu timpul să putem ajunge la un local propriu, în care să avem o sală de spectacole și o bibliotecă corespunzătoare unei capitale de județ.

Președ. desp. *Ilie Rusmir*, profesor.

2. Moldova nouă (jud. Caraș).

Despărțământul a serbat, cu fastul cuvenit, toate sărbătorile naționale, la cari s'au ținut conferințe despre însemnătatea zilelor de 1 Dec. și 10 Maiu, împreunate cu program artistic. În ziua de 10 Maiu s'a jucat de către elevi piesa „Ziua Unirii” de Elena și C. Sporea, cu un succes deosebit.

Despărțământul a trimis delegați atât la serbările Unirii, cât și la desvălirea monumentului lui Eftimie Murgu din Bozovici.

Biblioteca a fost cercetată de către 200—250 cetitori.

Președ. desp. *Ioan Oravițan*, preot.

3. „Vichentie Babeș“ din Sasca-Montană (jud. Caraș).

La 21 Decembrie a. c. Societatea culturală „Vichentie Babeș“ împlinește 48 ani de existență. Cătinând ultimul raport general din 1 Februarie 1928, cu multă satisfacție sufletească constatăm progresul enorm făcut în acest an expirat și avem nemărginita fericire de a fixa și faptul, că toate planurile noastre din anul trecut, în acest an iubilar al întregirei neamului s'au realizat chiar peste așteptările noastre.

La 1 Iulie 1928 câțiva frunțași ai „Astrei“, au descălecat la societatea noastră și apoi împreună cu noi la Societatea culturală „Infrățirea“ din loc și au reînființat în comuna noastră vechiul despărțământ al „Astrei“, înființat acum 29 ani de însuși patronul societății noastre: marele Vichentie Babeș. În cadrul unor conferințe, frunțașii din Oravița au cucerit atunci atât de mult inimile noastre, încât în adunarea generală extraordinară din 23 Septembrie 1928, societatea noastră s'a contopit cu „Astra“, luând la indemnul celor dela centru numele de mai sus. Aceasta din venerațiune față de memoria marelui ei patron. Acest fericit eveniment a avut apoi ca urmare și contopirea cu noi și cu „Astra“ celei de a doua societate culturală din loc „Infrățirea“.

Astfel s'a realizat vechea și îndreptățita noastră dorință de a fi un suflet și o simțire. Ceeace noi ani de arândul nu puteam realiza: Unirea mult dorită a realizat-o între noi „Astra“ luându-ne sub aripile ei ocrotitoare. Azi sub flamura ei societatea noastră s'a întărit în mod considerabil. Ea numără opt membri pe viață și 120 membri activi între cari și multe femei, peste tot 128 membri.

Despărțământul nostru dispune de două biblioteci cu 3548 volume, primind anul acesta și 500 volume dela centrala din Sibiu pentru înființarea bibliotecilor din satele din jur. Sporul bibliotecii în acest an e de 1038 volume. Am avut 72 cetitori cu 360 volume cetite. E acesta un progres față de anul trecut. Am primit din partea societății U. D. R. gratuit revistele: „Cele trei Crișuri“, „Transilvania“, „Convorbiri Literare“, „Revista pentru toți“, „Antigaz“, „România Ilustrată“ și „Viața Românească“, apoi dela diferitele redacții „Revista corurilor din Banat“, „Semenicul“, „Banatul“ și „Tribuna Banatului“, cum și 8 ziare politice și sociale. Despre starea financiară și bibliotecă, cassarul și bibliotecarul vor raporta separat.

Despărțământul nostru în anul expirat a participat printr'o delegație numeroasă la desvelirea monumentului „Eftimie Murgu“ din Bozovici și prin delegații lui, la serbările Unirii din București, apoi au mai aranjat excursii și petreceri cu coruri și declamațiuni. În anul acesta s'au ținut peste tot 14 ședințe. Avem două săli de cetire în centrul și în partea românească a comunei, cu mobilier propriu, care anul acesta s'a sporit cu scaune noi în va-

loare de Lei 9530 și cu un biliard primit ca dar dela fosta reuniune din loc, contopită mai de mult cu noi, nu avem însă un local propriu al nostru. Ridicarea unei case naționale începe a fi pentru noi idealul viitorului. Măcar la anul 1931 cu ocaziunea jubileului de 50 ani de existență a societății noastre, de s'ar putea realiza acest ideal.

În anul expirat 9 (nouă) conducători ai despărțământului nostru au descins în câteva comune din jur, ținând 30 conferințe publice la cari au participat public foarte mult. În această direcție vom continua viitoarea noastră activitate. Dăm aici numele conferențiarilor și obiectul lor: *Dr. I. Bolboca*, secretarul Societății U. D. R. 1. Rosturile Asociațiunei. Ing. silv. *Cornel Cinghița* 4. Cultivarea pământului, Cultura pomilor, Viața în familie, 1 Decemvrie 1918. *Dr. Med. Cornel Dăneți* 3. Creșterea copiilor, Despre curățenie, Boale lipicioase. Judecător *Dr. Ilie Groșianu* 9. Istoricul Asociațiunei, Apărarea hotarelor, Spre Alba-Iulia, Coriolan Brediceanu, Viața lui Vichentie Babeș, Alex. Mocsonyi, Cronica satului nostru 1918—19, Chestiuni culturale, 10 Maiu. Inv. *Ion Izvernariu* 1, boagații săraci. Prof. *Ilie Rusmir*, Despre Astra. Adv. *Dr. Traian Mica* 6, Despre nevoile noastre culturale, Chestiuni sociale, Din scăderile poporului nostru, Unirea Principatelor, Viitorul Comunei noastre, Eroii neamului. Preot. *Gheorghe Târba* 5, Despre sectele religioase, Istoricul „Astrei”, Chestiuni locale, Eroii și Martirii noștri. Med. *Dr. Ion Țicu* 1, Despre sănătate.

Afară de aceste evenimente importante a înrolării noastre sub steagul „Astrei” și al fuzionării Societăților culturale din loc, apoi al celor 30 conferințe culturale, — în anul jubilar 1929 ni s'a realizat vechea dorință de a ridica în comuna noastră *monumentul eroilor*, — tocmai când se îplineau 10 ani de existență națională și aniversarea contopirii noastre cu „Astra” s'a serbat la 30 Iunie în cadrul unei frumoase manifestări naționale *inaugurarea monumentului eroilor*. Monumentul a costat Lei 100.000 sumă achitată de societatea noastră, mulțumită celor puțini și buni, cari au contribuit la realizarea acestui scop. E poate unic cazul, că o modestă societate culturală ridică un astfel de monument, prin acest fapt s'a sorbit întregul nostru capital disponibil așa că de prezent societatea noastră, afară de taxele de membru din acest an, nu mai dispune de nici un numerar.

Monumentul eroilor a fost sculptat la București, el reprezintă soldatul român cu arma în mână și cu privirea spre blăstămata frontieră, el are pe frontispiciu inscripția: „*Pân' la Tisa! Eroilor și Martirilor noștri 1914—1919*”, iar în dos: „*Ridicat de Societatea Culturală Vichentie Babeș din Sasca-Montană în al X-lea an al întregirii neamului românesc*”. La inaugurarea lui a participat public numeros, la care s'au asociat și satele din jur

în număr foarte impunător, aducând multe cununi și aproape 100 buchete de flori, participând și coruri și fanfare și elevii școalelor din loc și jur.

Rezolvând chestia monumentului și întăriți prin fuziunile făcute în acest an, în viitorul apropiat *v'om continua propaganda noastră culturală până în cele mai uitate unghiuri ale Banatului* dela Dunăre și suntem siguri, că în hora culturală, nici pe viitor, nu vom fi cei din urmă. Așa să fie.

Președinte : *Dr. Ilie Groșianu*, cons. de curte de apel.

VI. 1. Mercurea-Ciuc (jud. Trei-scaune).

Adunarea generală se va ținea, din cauza plecării fostului președinte N. Comaniciu la Oradea, numai la toamnă, când se va face și darea de seamă despre activitatea despărțământului.

2. Ciuc-Sânmartin (jud. Ciuc).

În cursul anului 1928/29, acest despărțământ a aranjat câte o serată artistică în Sânmartin și Ciumani cu o conferință despre „Insemnătatea Astrei“, a cumpărat un aparat cinematografic și a distribuit diferite broșuri în comuna Cașiu, realizând un venit net de Lei 4250.

Președ. desp. *C. Popescu*, inginer.

VII. 1. Cluj (desp. central județean).

Desp. Cluj și-a putut începe activitatea pentru anul 1929 abia în luna Martie a. c., când, prin demisia dlui președinte Nicolae Bogdan, a fost ales președinte dl *Dr. Iuliu Hațieganu*, iar secretar dl *Dr. Spârchez*.

Cu această schimbare în conducere desp. Cluj a pornit la drum ducând solia culturii în satele cari au putut fi vizitate adăogând o cărămidă la fundamentul vieții noastre naționale românești. A încercat să sădească în inimile țăranilor dragostea față de neam și ca un călăuzitor modest a arătat drumul propășirii. Sămânța aruncată va da în curând roadele dorite spre mulțumirea sufletelor entuziaste cari în avântul lor spre o muncă ideală nu pregetă un moment de a risipi energiile de cari dispun, dând o hrană sufletească miilor de țărani, adevărata sursă de energie națională și cari sunt dornici și setoși de a se împărtăși de binefacerile și foloasele învățături. Comitetul a continuat opera începută de predecesori.

Preocuparea principală a fost reorganizarea despărțământului, deoparte o reorganizare a forțelor din centrul Cluj, de altă parte o intensificare a activității centrelor culturale din diferitele plase.

Aceste centre trebuiesc considerate ca adevărați nuclei de cultură, ca focare principale de îndrumători și apostoli ai învățătorei, având ca obiectiv viața țaranului. Pentru ca lupta să fie dusă cu mai mulți sorți de izbândă s'a avut în vedere cointeresarea tuturor intelectualilor din Cluj și în special o colaborare sinceră cu societățile culturale și studențești. Apelul nostru nu a rămas fără răsunet. Înțelegând pe deplin rolul și scopul cel urmăream, societățile studențești nu au prețat un moment de a ne trimite conferențieri sau de a contribui la înjgheburile unei șezători culturale bine reușite prin puncte de muzică sau declamări.

O colaborare prețioasă a fost și aceea a „Ligii Culturale”, domnul profesor Hațieganu, a expus la Congresul „Ligei”, în mod magistral, legăturile cari există și trebuie să dăinuiască între cele 2 societăți surori cu înalte meniri pentru culturalizarea satelor.

Nu pot trece cu vederea ajutorul prețios oferit de corul Episcopiei ortodoxe de sub conducerea dlui Golumba. Prin ariile și doinele românești, cântate cu multă pricepere, el a făcut să vibreze inimile țaranilor. Dl Fărăian prin versurile hazlii și pe înțelesul poporului a știut să distreze și să stârneasce uneori adevărate lacrimi de răs. Echipa de educație fizică a „Astrei” și cercetașii, prin exerciții fizice și demonstrațiuni, executate cu multă măiestrie, au făcut pe țărani să înțeleagă rostul acestor mișcări pentru îngrijirea trupului. Cu acești tovarăși de muncă am încercat realizarea unui program plin de nădejdi.

Dorința noastră era ca fiecare cătun să se bucure și să guste această activitate rodnică. Dar ar fi fost foarte greu să străbatem cele 300 de sate din județ, deaceea tactica urmată de noi a trebuit schimbată.

Este absolut necesar ca intelectualii să fie în continuă legătură cu țaranul, să-i cunoască necazurile, lipsurile, să-i câștige încrederea. Aceia cari cunosc mai bine nevoile spirituale ale poporului sunt preoții și învățătorii. Precum înainte de unire ei au știut să mențină trează conștiința românească, rolul lor nu s'a terminat nici astăzi. Ei au o datorie tot așa de mare ca să nu rupă legătura cu pătura țărănească, ci să fie și pe mai departe păstorii sufletesți, îndrumătorii ei adevărați.

Pentru a avea o unitate de acțiune în această propagandă a fost neapărată lipsa de a da directive necesare și de-a arăta noile principii pe cari le urmărește bătrâna asociație culturală „Astra”. Aceste îndrumări au fost expuse de dl președinte al despărțământului la fiecare Cerc cultural. Deviza noastră, spune Domnia Sa, este „Sănătate bună”. Sănătate bună va avea acel om, care își păstrează sufletul nepătat, mintea luminată, iar trupul curat, vișuros. Această armonie se poate menține numai urmând calea bisericeii, cetind și urmărind slovele românești și luptând pentru ridicarea calităților fizice ale națiunii, cari sunt hotăritoare

pentru prosperitatea ei în viitor. Din acest echilibru frumos al unui suflet curat, al unei minți înțelepte și al unui trup sănătos, poporul românesc va ști să progreseze ori câte piedici s'ar ivi. Tot în cadrul programului urmărit trebuie să amintim problemele cari interesează țărănul român și în special chestiunile economice, sociale. În rezumat, deviza noastră a fost realizarea unui program cultural-național, medico-social-economic și de educație fizică. Pentru propovăduirea principiilor amintite este necesar, ca un mă-nunchiu de intelectuali să se angajeze cu trup și suflet la munca începută de „Astra”. Deaceia am crezut mai util ca în acest an să ne ocupăm numai cu reorganizarea Cercurilor culturale, mai ales din centrele de plasă, unde se poate înjgheba o întovărire de cărturari, cari să-și jertfească, cu multă plăcere, timpul liber pentru cauza națională.

Am descins în fiecare din centrele de plasă unde am ținut consfătuiri cu intelectualii adunați din întreaga plasă, am știut să-i cointeresăm și să îi câștigăm pentru scopul urmărit. Li s'au schițat metodele și mijloacele de realizare ale propagandei. În fiecare an vor trebui să aranjeze în plasa lor cel puțin 10 șezători culturale astfel încât fiecare sat va fi vizitat tot la 2—3 ani.

Centrul își ia angajamentul de a completa programul prin conferințări sau puncte distractive ori de câte ori se va cere. Toate aceste cercuri culturale au obligațiunea de a aranja în fiecare an 2 șezători culturale, în stil mare, în colaborare cu despărțământul. Cu această ocaziune se vor aranja expoziții de copii, concursuri de cântece, de jocuri sau de porturi naționale, mai ales în locurile unde au început a fi părăsite. Entuziasmul cu care am fost primiți este o cheazășie pentru o reușită sigură. Prima descindere s'a făcut în ziua de 24 Martie în comuna Gilău. După convorbirea avută cu conducătorii cercului cultural din întreaga plasă, a urmat desfășurarea unui program bogat și mult gustat de sutele de țărani, cari primeau cu multă convingere hrana sufletească. Președintele despărțământului, dl prof. Dr. I. Hațieganu, a relevat rostul „Astrei”, care duce la sat lumină, cultură și sănătatea trupului. Dl Agârbiceanu într'o limbă populară aleasă a vorbit despre Unire și marii ei înfăptuitori. Dl Dr. Spârchez, a arătat cu proiecțiuni urmările dezastruoase ale beției. Corul episcopiei ort. condus de dl Golumba prin doinele și cântecele românești a cules multe aplause sincere. Dl Fărăianu a declamat bucăți comice. Exercițiile fizice, executate de echipa de educație fizică a „Astrei”, au fost un frumos punct de atracție.

La întoarcere, reprezentanții „Astrei” au fost așteptați de întreaga populație din comuna Florești unde s'a executat același program.

La 28 Aprilie a. c. s'a reorganizat cercul cultural din Mociu. După consfătuirea avută cu comitetul cercului s'a ținut șezătoarea

culturală. Dl președinte al despărțământului a vorbit despre scopul „Astrei” și a tâlmăcit poporului ce trebuie să înțelegem prin *cu-vintele cumiți* pe cari le rostesc țaranii zilnic „Sănătate bună”. Dl Agârbiceanu a vorbit despre credință și nădejde, două puteri, cari *trebuesc sădite* în toate sufletele românești. Dl Dr. Goia, într'un graiu popular, a vorbit despre bolile lipicioase, dând sfaturi prețioase pentru păstrarea sănătății. Corul dlui Golumba și versurile hazlii spuse de dl Fărăianu au completat admirabil programul festivalului. Echipa de cercetași a făcut demonstrațiuni sportive.

Acelaș program a fost executat în comuna Suat. La Sărmaș în ziua de 5 Maiu, în colaborare cu Secția Medicală, s'a organizat o expoziție de copii. Au luat parte la aceste manifestații, familii numeroase din întreaga plasă. S'au împărțit premii în valoare de 20.000 Lei. Dl Dr. Iancu a vorbit despre creșterea copiilor. După masă s'a ținut șezătoarea culturală. Dl președinte a arătat menirea și rolul „Astrei” dând poporului frumoase povețe pentru păstrarea celui mai scump dar ce îl are fiecare om, sănătatea trupului, a minții și sufletului. Dl Meteș ca un colaborator din partea „Ligei Culturale” a vorbit despre „Unire”, prof. Dr. Țeposu despre „Sifilis”. Aceleași coruri, declamări și manifestațiuni sportive au completat programul festivalului.

În ziua de 26 Iunie, sătenii din Hida și satele vecine, așteptau delegații „Astrei” în haine de sărbătoare. După îndrumările date Comitetului, dl preș. al desp. în fața unui auditoriu numeros arată eforturile pe cari le face „Astra” pentru a pătrunde în fiecare casă lumina răspândită de Asociațiune. Dl prof. Atanasie Popa vorbește despre „Datoriile soților” și „Viața morală” care trebuie să existe în fiecare căsuță românească. D-rul Goia vorbește despre „Obiceiurile rele dela țară” și „Combaterea bolilor lipicioase” (cu proiecțiuni), iar părintele Curea despre „Ridicarea nivelului cultural al săteanului”.

Acelaș program s'a executat în comuna Drag.

În ziua de 16 Iunie s'a reorganizat Cercul cultural Huedin. Cu această ocaziune am avut deosebita satisfacție de a asista ca spectatori la o serbare culturală în comuna Morlaca. Programul bogat și variat executat de elevii școlii primare și intelectuali, conducătorii Cercului, a fost mult aplaudat de un public numeros.

Tot în această zi în comuna Ciucea ne-a reușit de a convinge intelectualii din satele vecine pentru formarea unui alt Cerc cultural pendinte de cel din Huedin. Cu această ocazie dl prof. Dr. I. Hațieganu a expus noul program al „Astrei”, dl Dr. Spârchez a vorbit despre „Bolile lipicioase și modul lor de prevenire” (cu proiecțiuni). Dl Fărăianu a reprodus scene hazlii din viața săteanului.

Ca încheiere a activității „Astrei” la sate, în ziua de 7 Iulie a. c., am organizat Cercul Cultural din Borșa. Cu această ocazie dl președinte îndeamnă la începerea unei activități desinteresate și productive, arată rosturile „Astrei”, dl Docent Dr. Iancu dă câteva sfaturi despre creșterea copilului, iar dl profesor Chinezu a evocat momentele mai importante din Istoria neamului românesc.

În comuna Jucul s'a executat acelaș program.

Acesta este numai începutul; numeroși intelectuali plini de entuziasm, înregimentați în cele 8 Cercuri culturale, vor desvolta în întreg județul o activitate productivă fiind în continu îmbărbătați și ajutați de centru. Sperăm că metoda descentralizării, prevăzută de conducătorii Despărțământului va da în curând roadele dorite, spre mulțumirea atât a celor cari au lipsă de această hrană sufletească, cât și a celor cari o propovăduiesc.

Pentru a desvolta gustul cetitului, iar pentru acei cari cetesc de a fi în curent cu probleme noi cari interesează viața țăranelui, Despărțământul a abonat 100 exemplare din ziarul „Foaia Noastră”, pentru țărani și tinerii de slovă românească din diferite sate. Acești abonați, un fel de agenți culturali, au obligațiunea de a ceti grupurilor de țărani ziarul în toate Duminicile. Sperăm însă că în curând Despărțământul va scoate pe seama județului o foaie cuprinzând toate problemele biopolitice.

Asociațiunea noastră nu a uitat nici cealaltă clasă socială să fie tratată în mod mașter; este vorba de *muncitorimea românească dela orașe*.

Intr'adevăr această categorie de oameni dintre cari majoritatea sunt tot țărani români veniți dela sate, trebuie să recunoaștem că e pe calea de a apuca pe o pantă greșită. Organizațiile sindicale cu încetul le otrăvesc sufletul și le tocesc orice simț național.

„Astra” a încercat să salveze trezind la realitate muncitorimea românească. Am intrat în legătură cu conducătorii lor arătându-le scopul frumos ce-l urmărim, invitându-i de a figura și ei în programul nostru. Ne-am interesat ca acest program să fie într'adevăr adaptat și corespunzător preocupărilor lor profesionale.

Șezătoarea ținută la Mănăstur în ziua de 10/III, a fost încununată de succes. Intr'o sală tixită cu mult popor, dl președinte prin cuvinte bine simțite relevă rolul „Astrei” și în special preocupările ei față de muncitorimea românească, dl prof. Roșca a vorbit despre „Organizarea sistemelor de muncă în America”. În ziua de 20/III, dl Dr. Daniello a vorbit despre „Scopul educației fizice”, dl Marcu președintele studenților în litere a vorbit despre „Unire”. În ziua de 7 Aprilie, în acelaș cartier dl prof. Gh. Popa a arătat rostul cărței și al școlai. Dr. Spârchez a vorbit despre „Bolile lipicioase”. La fiecare șezătoare a fost ca

punct distractiv corul neintrecut al dlui Golumba; declamațiile hazlii ale dlui Fărăian și exercițiile fizice executate de echipa de propagandă a „Astrei” cari au plăcut foarte mult.

Incurajați de aceste rezultate am încercat aranjarea șezătorilor similare și în celelalte cartiere muncitorești. În locul unei săli tixite cu care eram obișnuiți, ne-am trezit abia cu 2 muncitori.

Acest fapt care a fost experimentat și de predecesorii noștri, nu ne va descuraja și în înțelegere cu conducătorii muncitorilor vom face noi eforturi de a pătrunde în mijlocul lor.

Vom încerca cu concursul prețios al Secțiilor „Astrei” să tipărim conferințe tip. și pentru săteni spre a crea o conștiință națională și de răspundere la sate.

Chestia Caselor culturale care agita așa de mult centrul, nefiind suficient pregătită, rămâne ca o proplemă a viitorului.

Asociațiunea a știut să ia parte la toate serbările naționale cu tot fastul cuvenit, ținând cu acele ocaziuni discursuri înălțătoare.

A imbrățișat cu multă căldură toate problemele cari urmăresc o ameliorare, o vindecare a rănilor sulletești și trupești ale țaranului. În ziua de 2 Iunie s'a ținut în toate satele din județ conferințe pentru combaterea beției, boală socială care și-a înfipt rădăcinile adânci în toate cătunele. În aceeași zi în Cluj s'a organizat o șezătoare culturală pentru soldați. Dl Agârbiceanu a vorbit despre vitregia timpurilor prin cari au trecut Românii din Ardeal până la Unire. Doctorul Drăgoiu a vorbit despre urmările rele ale beției.

Și cercurile culturale înțelegând pe deplin avântul spre care tinde „Astra” pentru binele neamului, au răspuns prin desfășurarea unui program fructuos în sfera lor de activitate. Ținem cu această ocazie să aducem laudă dlor președinți ai acestor cercuri cari își fac un merit neprețuit pentru munca lor neobositoare și productivă.

Dlor conferențieri și în special tovarășilor noștri credincioși, Corului dlui Golumba și dlui Fărăian, le exprimăm mulțumiri pentru concursul oferit la toate șezătorile cărora le-a dat un caracter sărbătoresc și național.

Cercul cultural Gilău a aranjat în anul trecut, cu concursul intelectualilor din loc, trei serate literare, reprezentându-se trei piese teatrale. La 10 Maiu și 1 Decemvrie s'a aranjat cu concursul școlii serbări festive cu conferințe potrivite pentru popor.

Cercul cultural are o bibliotecă de 650 vol., dăruite de Casa școlii și de către despărțământ. Biblioteca e așezată într'un dulap în sacristia dela biserică și de acolo se distribuie cărți în fiecare Duminecă cetitorilor al căror număr crește mereu.

Lipsește o casă de cetire, care e o chestie a viitorului.

Cercul cultural a colaborat cu Cercul învățătoresc.

Serbarea din „Ziua Temperanței” a izbutit bine, înființându-se în comună o Reuniune de temperanță.

Dr. Victor Pop, președ. cerc. cult. mai raportează, că în plasa Mohilav s'au mai înființat Cercuri culturale în comunele Someșul-rece și Căpușul-mic.

Președ. desp. *Dr. Iuliu Hațeganu*, prof. univ.

2. Almaș (jud. Cluj).

Comunele din despărțământul Almaș sunt în număr de 33. Numele comunelor în care se află Cercuri culturale ale Asociațiunii sunt următoarele: Hida, Sâmpetrul-Almașului, Strâmba, Voivodeni, Drag, Adalin, Ugruțiu, Miluan, Baica, Sânmihaiul-Almașului, Bercia, Sântă Maria, Zimboru, Sutor, Sâncraiiul-Almașului, Cuzăplac, Ruginoasa, Gălăseni, Petrind, Tămașa, Dânc, Tic, Arghiș, Mierța, Almașu, Tăud, Mesteacăn, Cutăiș, Cubleş și Stobor.

Activitate s'a dezvoltat în comunele: Hida, Sâmpetrul-Almașului și Zimboru.

Numărul bibliotecilor de pe teritoriul despărțământului sunt de 27, și anume: Sâmpetrul-Almașului are 118 volume plus 5, spor total 123 volume, cu 93 de cititori, Strâmba 50 volume, Ugruțiu 50, Drag 50, Adalin 25, Miluan 50, Baica 60, Sânmihaiul-Almașului 50, Bercia 50, Sântă-Maria 50, Zimboru 60, Sutor 50, Sâncraiiul-Almașului 50, Cuzăplac 50, Ruginoasa 50, Gălăseni 50, Petrind 80, Tămașa 50, Dânc 50, Tic 50, Arghiș 50, Mierța 50, Almaș 60, Tăud 50, Mesteacăn 50, Cutăiș 50, Hida are 332 volume, total 332 volume cu 48 cititori, cât privește activitatea celorlalte biblioteci n'am primit nici un raport.

Prelegeri populare au ținut în comunele Hida, Sâmpetrul-Almașului și Strâmba, împreunate cu proiecțiuni de schiopticon, d-nii: Dr. Spârchez, Dr. Mihăilă și Dr. Rubin Popa „Alcoolism”, „Boli infecțioase ca Tuberculoză și Sifilis”.

La data de 21 Noemvrie 1928, d-nii Mitrea Aurel și Tibenschi Vasile au ținut conferințe în comuna Strâmba, dl Mitrea Aurel vorbind despre „Foloasele învățaturii”, iar dl Tibenschi Vasile cetind o conferință cu titlul „Unde trebuie să ne petrecem Duminecile și sărbătorile”.

În comuna Zimboru, la data de 17 Februarie 1929, s'a ținut prelegeri populare din partea dlor Simion Curea, preotul local și Dr. Ornștein. Primul a vorbit despre „Viața desfrânată”, iar al doilea „Sifilis și complicațiunile lui”.

Tot în comuna Zimboru, la data de 24 Februarie 1929, a vorbit dl Curea „Cum trebuie folosit timpul”, iar dl Dr. Ornștein „Tuberculoză”.

La data de 10 Martie 1929, tot în comuna Zimboru, dl Curea a vorbit despre „Rolul părinților”, dl Dr. Ornștein „Creșterea

copiilor". La data de 17 Martie a. c. intelectualii din comuna Zimboru au ținut din nou conferințe, dl Curea vorbind despre „Sentimentul patriotic“, Dr. Ornștein „Boalele molipsitoare“.

Dl președinte al despărțământului județan Cluj, dr. Iuliu Hațieganu, însoțit de d-nii Dr. Goia, profesor universitar, Dr. Spârchez, d-nii profesori Atanasiu Popa, Patriciu Curea și corul episcopiei ort. române din Cluj, sub conducerea dlui profesor Sava Columba, s'au deplasat în comunele Hida și Dragu la data de 26 Maiu a. c., unde au desfășurat un program frumos, plin de învățături folositoare, producându-i poporului din acele comune o adevărată zi de bucurie. Pe lângă conferințele „Rolul Astei în viața culturală“ și „Boalele molipsitoare“, însoțite de proiecțiuni de schiopticon s'a continuat programul bogat constător din coruri frumoase și reproduceri de scene hazlii din viața săteanului.

În 2 Iulie 1929, dl Dr. Traian St. Pop, preș. desp. însoțit de dl Dr. Șuteu, a ținut conferință în comuna Sâmpetru-Almașului despre „Alcoolism“.

La data de 9 Iunie a. c. d-nii Mitrea Aurel, Tibenschi Vasile și Kriștoff Robert s'au deplasat în comuna Sărata, unde dl Mitrea Aurel a vorbit despre „Cooperatie“, iar dl Tibenschi Vasile a citit monologul „Nicolae Sărac“.

Serbări culturale s'au aranjat în comuna Hida la data de 9 Iulie 1928. S'a jucat piesa teatrală „Ileana Cosinzeana“ de d-na Dr. Aciu, sub conducerea d-lor Vasile Nossa, Ionel Turcu, d-na Lia Moldovan, Petru Russu și d-șoara Veronica Muradin, inv. școlii primare de stat din Hida. Serbarea a avut o reușită bună relevându-se în munca depusă mai ales dl Ionel Turcu, care și-a dat toată osteneala pentru o cât mai bună reușită a serbării. Venitul curat a fost destinat pentru fondul „Astei“.

La 1 Decembrie 1928 în comuna Hida a ținut conferință dl Dr. Simion Tămaș și dl Vasiliu Nossa, s. rev. șc., ambii conferențieri au scos în evidență însemnătatea zilei de 1 Decembrie pentru noi români.

La data de 10 Maiu a. c. au ținut conferințe ocazionale dnii Dr. Simion Tămaș, Vasile Nossa și Iuliu Chifa, cari conferințe au fost urmate de un program în conformitate cu însemnătatea zilei, sub conducerea dlui inv. Petru Russu.

Cursuri de analfabeți s'au ținut în comunele: Hida și Sâmpetru-Almașului.

În comuna Hida Casa de citire a funcționat în localul școlii primare de stat din loc. Teren pentru case naționale s'a dat în comunele: Almaș, Mesteacăn, Zimboru, Dragu și Sânmihaiul-Almașului.

Averea desp. Almaș constă din mobilierul casei de citire din Hida și depunerea dela banca „Vlădeasa“, care se cifrează la suma de 17.578 Lei.

Desp. a abonat revista „Transilvania“, „Foaia Noastră“ și „Patria“ și a făcut un abonament la „Foaia Noastră“ pe seama săteanului Milonean Vasile, locuitor în comuna Sâmpetru-Almașului, și a distribuit 20 calendare ca premii elevilor din Sâmpetru-Almașului, tot asemenea a mai împărțit și 18 broșuri bibliotecilor active ca Hida și Sâmpetru-Almașului.

Președ. desp. *Dr. Traian St. Pop*, medic.

3. Câmpia (jud. Cluj).

Acest desp. constă din 22 comune.

Activitatea acestui desp. în anul 1928/29 s'a extins aproape în toate comunele din desp., în cari s'au ținut prelegeri populare și anume în Sărmășel: Dr. Dancu despre „Educația religioasă“ și Dr. Cupșa „Alcoolism și urmările lui“. Răzoare :despre „Alcoolism“ și s'au pus bazele unei societăți de „Temperanță“; apoi în comunele: Tușin, Cămărașu, Șopteriu, Dâmb, Silivașu și Năoiu, unde au fost de față și delegații „Astreii medicale“ din Cluj.

În Sărmaș s'a organizat o serie de șezători culturale și s'au ținut mai multe conferințe despre „Beție“, „Economie“, „Drepturi și datorii“ etc. Sărbătorile naționale s'au serbat în mod demn, dându-și concursul și despărțământul.

Desp. a organizat în Sărmaș o expoziție de copii, la care au luat parte 400 de copii, împărțindu-se cu acel prilej premii în valoare de Lei 25.000.

Președ. desp. dr. *V. Dancu*.

4 Huedin (jud. Cluj).

Activitatea desp. în timpul dela 21 Oct. 1928 până la 16 Iunie 1929 s'a restrâns indeosebi asupra unei colecte pentru ridicarea unui monument al Eroilor în Huedin și asupra serbărilor naționale, colectându-se pe întreg teritoriul desp. pentru monument suma de *Lei 18.369*—. Cu prilejul serbărilor naționale s'au ținut în Huedin următoarele conferințe: Păr. Gh. Rus, vicepreș. desp. despre „Insemnătatea unirii și rolul „Astreii“ la înfăptuirea României Mari“, preș. desp. Aurel Munteanu „Insemnătatea „Astreii“ în viața noastră culturală în legătură cu evenimentele din anul 1918“. La 24 Ian. dl Nicolae Făt, cassarul desp. a vorbit despre „Insemnătatea zilei“, iar dl preș. al desp. Aurel Munteanu, cu prilejul comemorării spargerii frontului dela Ciucea, în ziua de 14 Aprilie, despre această comemorare. La 2 Iunie 1929 dl preș. Aurel Munteanu și Iliescu „Insemnătatea societății Temperanță“.

Prelegeri populare la sate s'au ținut nu numai în cadrele „Astreii“, ci și în cadrele cercurilor preoțești și învățătorești și al profesorilor dela gimnaziul din Huedin, și anume din diferite domenii: istorie, literatură, medicină, geografie, economie și industrie.

În cadrele „Astrei medicale“ din Cluj au ținut conferințe în Valea Drăganului și Poieni: Dl Dr. Iuliu Hațieganu, prof. univ. despre „Rolul Astrei și a medicilor în viața sătească“, dl Dr. Borbil „Boale contagioase“ și dl Dr. Danielo „Tuberculoză“.

Președ. desp. *Aurel Munteanu*.

5. Mociu (jud. Cluj).

Despărțământul constă din 24 comune.

Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune: Mociu: Tătar Stefan „Ziua Dobrogei“. Legii: Crăciun Dumitru „Despre Cooperatie“. Boteni: Gherman Iuliu „Insemnătatea școlai“, Pătru Ioan „Creșterea vitelor“. Frata: Vlăștean Ioan „Urmările proceselor“. Berchieș: Cristurean Alex. „Războiul mondial“. Feldioara: Tătar Stefan „Unirea Românilor“.

În 28 Aprilie 1929 despărțământul Cluj al „Astrei“ a aranjat în comuna Mociu un festival, vorbind preș. Dr. Iuliu Hațieganu despre „Scopurile Astrei“, iar dl Agârbiceanu „Credință și Nădejde“. Corul Episcopiei din Cluj condus de iscusința dlui Columba a executat câteva cântece, cari au săltat inimile țăranilor, dl Fărăian, un elev al Conservatorului a distrat mult publicul, declamând câteva bucăți comice, iar echipa de Cercetași au făcut câteva demonstrațiuni sportive, cari au fost o adevărată surpriză pentru țărani. Cu această ocaziune desp. Mociu s'a reorganizat. Tot în aceiași zi în comuna Suat dl Dr. Goia a vorbit instructiv și pe înțelesul poporului despre „Primejdia boalelor infecțioase și combaterea lor.“

În 2 Iunie 1929 aproape în toate comunele aparținătoare desp. s'a organizat cu succes „Ziua Temperanței“.

Sărbătorile naționale s'au serbat cu serbări școlare și conferințe despre însemnătatea zilei. Aceste serbări au fost ținute și pe sate, unde au ținut conferințe preoții și învățătorii.

În decursul anului s'au făcut mai multe improprietări dându-se în fiecare comună teren pentru Casa Națională și ținându-se vorbiri pentru înaintarea economică-culturală a poporului. Teren pentru Case Naționale s'a dat în 23 comune.

Președinte, *Dr. Emil Mureșianu*.

VIII. 1. Făgăraș (desp. central județean).

Despărțământul constă din 22 comune.

Îmbucurătoarea activitate culturală ce s'a desfășurat în anii trecuți în cadrele despărțământului nostru este a se atribui în prima linie preșiosului concurs dat de școlale secundare din localitate. Anul 1928/29 însă fiind un an greu de tranziție pentru aceste școli, programul de muncă ce ni-l întocmisem pentru acest an îl vom putea realiza numai la toamnă.

La sate s'a continuat organizarea cercurilor culturale din despărțământ.

La centru s'au organizat serbări ca și în trecut cu concursul școalelor din localitate în prezența autorităților civile și militare.

Cu acest prilej s'au ținut următoarele conferințe :

La 26 Octomvrie 1928, a vorbit dl prof. Ilie Stiniguță despre „Cehoslovacia”. La 28 Octomvrie 1928, a vorbit dl prof. Voina Mircan „Dobrogea”. La 1 Decemvrie 1928, a vorbit dl prof. Romul Ursu „Trecutul sbuciumat al Ardealului”. La 24 Ianuarie 1929, a vorbit dl prof. Ilie Stiniguță „Unirea Principatelor”. La 9 Maiu 1929, a vorbit dl prof. Aurel Nestor „Învățăminte culese din viața Eroilor”. La 10 Maiu 1929, a vorbit dl Nicolae Vrăbiescu, delegatul Universității libere dela București „Factorii cari au contribuit la unirea Românilor”.

Biblioteca centrală este adăpostită la liceu. Cărțile ei au făcut un bun serviciu instructiv și educativ-național, fiind imprumutate și elevilor cu deosebire celor din cursul inferior. Conform inventarului, biblioteca constă din 319 volume. În cele mai multe comune se găsesc biblioteci parohiale.

Pentru muzeul etnografic s'au mai primit în cursul anului acestuia o monedă poloneză de 1000 coroane, donată de elevul Petrașcu Ioan cl. III B și mai multe bancnote mai mărunte donate de diferite persoane.

Averea despărțământului este de 72.118 (șaptezecișidouămii-unasutăoptsprezece) Lei. În bugetul județului Făgăraș pe exercițiul 1929, s'a prevăzut suma de 20.000 Lei și în bugetul orașului Făgăraș suma de 5000 Lei. Bugetele nefiind încă aprobate, sumele încă nu s'au ridicat.

Afară de acestea, s'au prevăzut în bugetele celor mai multe comune din județ, potrivit cu starea lor materială, diferite sume pentru cercurile culturale, pe cari nu ne-au reușit încă să le încasăm, afară de mici excepții.

Președ. desp. *Stefan Damian*, dir. de liceu.

2. Viștea (jud. Făgăraș).

Mișcarea culturală a anului în curs în despărțământul Viștea, a încercat o învioreare, prin stăruința de a înscrie membrii activi, cu participare la biblioteca Asociațiunii. Numărul comunelor cu organizare a rămas cel de 21, membrii fondatori 3, membrii pe viață 44. Ogranațiile Asociațiunii par șterse și incolore, — conduse, cu mai puțină atenție, de unii și aceiași oameni, par contopite cu mișcările social-culturale ale cercurilor învățătorești și profești.

În toate comunele s'au ținut prelegeri și conveniri cu caracter cultural înjghebate de aceste organizări. Scheopticonul despărțământului

mântului nostru a fost purtat de conferențiarul despărțământului, Gheorghe Țarog, institutor la școala de meserii din Viștea de jos, ținând în 16 comune prelegeri cu diapozitive din domeniul religiei, istoriei și literaturii. Prelegerile conferențiarului nostru au fost bine cercetate și ascultate cu atenție.

Rezultatul a fost înscrierea a 130 de membrii cu participare la biblioteca Asociațiunii.

Pentru reînnoirea cadrelor de organizare generală cerem cu insistență conferențiar cu delegație dela centru.

Președ. desp. *Pavel Borza*, preot.

IX. 1. Hunedoara (Deva, desp. central județean).

Activitatea despărțământului dela 10 Octomvrie 1928 până la 30 Iunie 1929 s'a manifestat prin serbări culturale-naționale, cum au fost 1 Decemvrie, 24 Ianuarie, și 10 Maiu, din care prilejuri s'a organizat, cu concursul autorităților și școalelor festivaluri cu program artistic.

Tot cu prilejul acestor serbări au ținut conferențe dl prof. G. Cristescu despre „Aniversarea de 10 ani al actului unirii dela Alba-Iulia”, iar la 10 Maiu dl R. Seișanu, „Insemnătatea acestei zile” în calitate de delegat al Universității Libere din București.

Extensiunea Universitară din Cluj a ținut în orașul Deva 6 conferențe și anume: C. Sporea, despre „Epoca reformelor sociale, M. Botez, „Stările morale și Creșterea populației”, V. Meruțiu, „Prin țara noastră”, A. Diculescu. „Dacia este patria străveche a românilor”, P. Sergescu, „50 de ani de cultură românească” și N. Drăgan, „Ce este literatura?”

Afară de serbările naționale și conferențele amintite, despărțământul și-a întins activitatea și în afară de oraș, participând împreună cu elevii școalei normale din Deva cl. VI., la Cercurile culturale die Sarmiseghetuza, Vulcez și Uroi, unde s'au ținut prelegeri populare, împreunate cu recitări, coruri, dansuri naționale etc. executate de elevii școalei normale și elevii dela școalele comunale anume instruiți de învățătorul școalelor primare. Despărțământul a primit dela primăria orașului Deva un ajutor de Lei 5000.

Președ. desp. *C. Sporea*, dir. școalei normale.

2. Brad (jud. Hunedoara)

Acest desp. constă din 20 comune, are un Cerc cultural și 2 biblioteci populare.

Șezători culturale s'au ținut în comunele: Brad, Buceș, Criștior, Luncoiul de jos, Ruda, Tohățul, Vaca și Valeabrad, iar pentru combaterea alcoolismului s'au ținut prelegeri în comunele

Buceș și Mihăleni, înființându-se societăți de temperanță. Sărbătorile naționale s'au serbat împreună cu școalele, executându-se programe artistice de către elevii acestor școli.

Averea desp. la 30 Iunie 1929, a fost de Lei 77.475 depuși la banca „Crișana” din Brad.

Președ. desp. *Dr. Pavel Opreșa*, profesor.

3. Geoagiu (jud. Hunedoara).

Acest desp. constă din 29 comune și are 11 cercuri culturale.

Din activitatea desp. în anul 1928/29 remarcăm râvna, bunăvoința și competența dlui profesor Pavel Leu dela Școala de Agricultură din Geoagiu, care ne-a ținut niște prelegeri economice în graiu poporal despre cultura grâului, cucuruzului, pregătirea terenului arabil și seminței, precum și făcându-ne cunoscute diferite metode de sămănat (Boidis și Demcinschi) metode despre înfrățirea grâului, îngrijirea grâului primăvara, tăvălușitul, grăpatul și cositul primăvara; combatând însă pășunatul cu oile a grâului primăvara și altele.

Pentru toate acestea și alte semne de bunăvoință îi aducem mulțumită în numele acestei asociațiuni.

În 4 August a. c. am ținut ședința cercului cultural al „Astrei” desp. Geoagiu la Casa culturală de acolo, unde în Geoagiu s'au continuat ciclul de prelegeri, ținute anul trecut de dl profesor Leu, vorbind poporului adunat despre avantajul aratului de miriști și aratului de toamnă și altele.

În comuna Mada preotul Vasile Glodean a dezvoltat o activitate în cadrul religios, combatând sectrismul în șezători populare, folosindu-se de cârticele de combatere a sectarismului de P. S. Episcop Dr. Gr. Comșa din Arad.

Cea mai frumoasă activitate în cadrele „Astrei” a dezvoltat învățătorul Aron Todea din Balșa, ținând șezători culturale-populare, în care s'a vorbit despre procese și cauzele de multeori înlăturabile ale lor, despre începutul neamului românesc, despre cooperative și însemnătatea lor, despre faptele istorice ale Domnitorilor români, unirea cea mare dela 1 Decembrie 1918, calea culturală și mijloacele prin cari au înaintat popoarele din Apus. La ziua eroilor s'a vorbit despre cultul eroilor la grecii vechi, despre monumentul eroului necunoscut, datoria de a-ți apăra țara și altele. Toate acestea în fața unui mare număr de popor și școlari, fiind îmbinate aceste cu producții teatrale și corale ale școlărilor.

Biblioteca are 48 de cărți, iar cu a școlăii 315. În iarna trecută s'au citit 270 cărți de către 93 cetitori din comuna Balșa și comunele învecinate.

Trebuie să remarcăm cu multă satisfacție activitatea rodnică a învățătorului I. Popovici din comuna Rapoșel, care în iarna anului 1927—28 a organizat și susținut în comuna sa, în cadrele „Astrei“, o școală de analfabeți adulți de peste 40 elevi, prestând în fața comisiei reglementare un splendid examen, în rezultatul căruia aproape toți elevii au obținut note bune. Faptul de a introduce în secretele alfabetului 40 de oameni, trecuți peste etatea școlară, cari renunțaseră pentru totdeauna la marea dar al cărții, nu mai trebuie comentat deosebit, se laudă de sine. Comitetul central al „Astrei“ în baza raportului președintelui despărțământului Geoagiu, a premiat pe numitul domn pentru aceasta cu 2000 Lei.

Cu prilejul adunării generale a desp. ținută la 6 August 1929 în comune Folt dl N. Pășarariu, directorul Școalei de Agricultură din Geoagiu a ținut, ca demonstrații practice, o prelegere despre „Altoirea“ numită „în mugurul dormind“, care se face în luna August, declarând-o de cea mai practică altoire, combatând altoirea în despicătură, dl Martin Alexi, medic-veterinar din Geoagiu despre „Febra aftoasă“, iar dl Gavril Todică o prelegere morală, arătând, că trebuie să fim mulțumiți și mulțumitori lui Dumnezeu pentru cât și ce ne-a dat, neuitându-ne de semenii noștri.

Desp. a primit dela banca „Ardeleana“ un ajutor de Lei 2200, iar averea totală de Lei 9989 este depusă la banca „Ardeleana“.

Președ. desp.: *Dr. Ioan Marghita*, șef-judecător.

4. Ghelar (jud. Hunedoara).

Acest desp. n'a putut desvolta nici în anul acesta o activitate culturală deosebită tot din aceleași motive, arătate în raportul din anul trecut. Președintele desp. a ținut prelegeri populare în comunele: Ghelar, Lelese, Sohodol, Alun și Vadu-Dobri, cu care prilej a cântat corul bărbătesc din Ghelar în biserici și la prelegeri cântece populare, executate în 4 voci.

Președ. desp. *Gh. Henția*, preot.

5. Hunedoara (jud. Hunedoara).

Acest desp. constă din 29 comune, are 17 cercuri culturale, fiecare cu câte o bibliotecă poporală. Conferințe s'au ținut în Hunedoara: V. Greavu despre „Dobrogea“, T. Popa „Cehoslovacia“, I. Brâncoveanu „Cuvânt festiv“, de 1 Dec. Dr. V. Oană, protopop „Cuvânt festiv“, de 24 Ian. V. Bărbat, prof. univ. Cluj, „Condițiunile de dezvoltare ale Culturii“, C. Diclescu, prof. univ. „Cum și când s'a născut poporul român“, P. Grimm, prof. univ.

Cluj, „Poporul englez în viață și literatură“, Nicolae Drăgan, prof. univ. Cluj, „Ioan Neculce“.

Toate aceste conferințe au fost încadrate în programe artistice, executate de către elevii școalelor din Hunedoara și orchestra Uzinelor de fier ale Statului. Desp. a primit ajutor dela Primăria Orașului Lei 6000 și a colaborat cu cercurile preotești și învățătorești și cu cercurile „Sft. Gheorghe“ ale tinerimii adulte.

Acest desp. și-a ținut adunarea generală la 30 Iunie 1929, în comuna Răcăștia. Pe lângă partea administrativă, președintele a ținut un cuvânt de deschidere potrivit despre însemnătatea Asociațiunii.

La adunare au luat parte delegați ai cercurilor culturale ale Asociațiunii din comunele: Hunedoara, Nădăștia-inferioară Buitur, Josani și Răcăștia. Afară de acești reprezentanți au mai participat elevele școlii profesionale de fete din Hunedoara, elevii gimnaziului de băieți din Hunedoara, cărturari țărani și meseriași, bărbați și femei.

S'a dat un festival pentru popor; a) cu declamări și cântări executate de școala primară și grădina de copii din Răcăștia; b) Dansuri naționale executate de școala profesională de fete din Hunedoara; c) conferința pentru popor despre comorile, cari au păstrat și pregătit unitatea noastră națională, (credința, limba, legea, portul), ținută de prof. S. Zemora din Hunedoara.

Intratele în anii 1928/29 Lei 19.658'75.

Eșitele deasemenea . . . „ 19.658'75.

Bugetul pe 1929/30, s'a stabilit cu Lei 10.173 la intrate și eșite.

Publicul este indemnăt să scoată cărți de cetire din Biblioteca „Astrei“, care pune la dispoziție cărți celor dornici de cetire fără nici o taxă.

Președ. desp. *Dr. Vasile Oana*, protopop.

6. Ilia (jud. Hunedoara).

Acest despărțământ constă din 46 comune având 16 cercuri culturale cu tot atâtea biblioteci culturale dintre cari în acest an de activitate am reorganizat șase (6) și am înființat din nou două (2).

Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune:

Ilia: Nica Savu „Cuvânt de deschidere“, inv. Marin Bolovan „Sfaturi pentru îngrijirea copiilor și îndrumări pentru sănătate“. Glodghilești și Brădățal: protopopul Iuliu Josan „Astra și ce ne-a dat ea“, Dr. D. Sulică „Contracte și valoarea lor“. Bacea: Nica Savu „Cuvânt de deschidere“, Marin Dincă „Sfaturi despre îngrijirea copilului și păstrarea sănătății“. Ilia: Nica Savu „Ziua de 1 Decemvrie“, protopopul Iuliu Josan „Astra ca pregătitoarea zilei de 1 Decemvrie“. Visca: protopopul Iuliu Josan „Foloasele

invățăturii". Ilia : Nica Savu „Cuvânt de deschidere“, inv. Marin Bolovan „Alegerea vitelor de tracțiune, de lapte și de lână“. Brănișca: Dr. Valer Suciuc „Dezastrele alcoolismului din punct de vedere fiziologic“ și protopopul Iuliu Josan „Dezastrele alcoolismului din punct de vedere moral“. Bretea și Ilia : protopopul Iuliu Josan „Alcoolismul ca distrugător al sănătății, iubirei, păcii și credinței“. Ilia: inv. Ioan Orbonaș „Importanța zilei de 10 Maiu“ și protopopul Iuliu Josan „Cum trebuie să trăim noi zilele de sărbători și rolul educativ al sărbătoririi și comemorării evenimentelor mari din viața poporului nostru“. Câmpuri-Surduc: protopopii Iuliu Josan și Iosif Morariu, inginer E. Popescu, preotul Ioan Budoiu, trei țărani și două țărance, membrii ai „Oastei Domnului“. au conferențiat cu prilejul sfințirii steagului acestei societăți.

Președ. desp. *Iuliu Josan*, protopop.

7. Jiu (județul Hunedoara).

Acest despărțământ constă din 12 comune, are 8 cercuri culturale, fiecare cu câte o Bibliotecă populară. Prelegeri populare s'au ținut în Petroșeni: I. Berghian prof. „Omul și Evanghelia“, Dr. C. Fülöp, prof. „Școala și Familia“, C. Opriș, catih. „Cristos ca reformator al omenirii“, Dr. Gheorghe Preda, vicepreședintele „Astrei“ „Problema Muncii“, Dr. Nicodim Cristea, conf. „Astrei“ „Rostul Astrei eri și azi“, I. Niciu, prof. „Insemnătatea Unirii din 1918“, Victor Iancu, stud. „Despre sindicalism“, I. Niciu, prof. „Democrația și bolșevismul“. *Vulcan*: R. Leheni, dir. „Unirea Principatelor“, Pompeiu Hossu Longin, inv. „Mihail Eminescu“, Aurel Precup, inv. „Foloasele industriei și comerțului“, P. Hossu Longin, inv. „Istoricul Văii Jiului“ și „Unirea Dobrogei“, G. Ionescu, inv. „Despre curetenie“, R. Leheni, „1 Decembrie 1918. *Lonea*: I. Mischie, inv. „Spre ideal“, I. Dima, inv. „Din trecutul neamului“.

Curs de analfabeți s'a ținut în Vulcan, sub conducerea dlor dir. R. Leheni și inv. P. Hossu Longin, învățând a scrie și a ceti 50 elevi.

Averea despărțământului este de 7582, iar pentru Casa Națională 3509/29 Lei (treimiicincisutenouă Lei și 29 bani).

Despărțământul a colaborat cu cercurile culturale învățăto-reșți, cu școlile secundare și primare și cu orchestrele soc. Mi-niere Petroșani.

Președintele desp.: *Ing. Iosif Iancu*.

8. Orăștie (desp. Hudedoara).

S'au ținut conferențe în Orăștie: 1. Cu concursul Ext. univ. Cluj, la 8 Dec. 1928, dl prof. Al. Borza, „Viața pădurii“, 20 Dec. 1928, dl prof. V. Stanciu, „Nașterea și moartea pietrilor“, 16 Febr 1929, dl prof. Onisifor Ghibu, „Problema presei în nouile

provincii", 2 Martie 1929, dl prof. P. Grimu, „Shakespeare”, 16 Martie 1929, dl prof. Ștefănescu-Goangă „,„Selecție și orientarea profesională”.

2. De către desp. „Astra”, a) în Orăștie: la 1 Dec. 1928, „Matineu”, dl C. Margaritescu, institutor, „Festivă”, dl Vl. Ghidionescu, prof. univ., 10 Maiu 1929, „Festivă”, dl Victor Iacob, prof. b) La 2 Dec. 1928, în comunele: Căstău: dl I. Moța, preot. Beriu: dl Dr. Solomon, medic. Sereca: dl D. Popi, funcționar. Orăștia de sus: dl N. Ștefănescu, agronom. Ludești: dl Z. Stanciu, prof. Romos: dl D. Albu, prof. Romoșel: C. Mihailă, funcționar. Vaidei: dl V. Necșa, prof. Spini: dl Dr. E. Muntean, funcționar. Pricaz: dl Gh. Voișan, avocat. Vinerea: dl A. Demian și V. Boroș, adv. Cugir: „Matineu”, dl Dr. Boroș, „Festivă”, A. Demian. La 9 Maiu 1929 în: Orăștia de sus: dl I. Romoșan, prof. Mărtinești: dl I. Lepsi, prof. Pricaz: dl N. Crețu, dir. Vlaicu: dl D. Albu, prof. Șibot: V. Iacob, prof. Vinerea: dl C. Margaritescu, institutor. La 10 Maiu 1929 în Cugir: dl A. Demian, director. Ludești: dl I. Solomon, medic. La 12 Maiu 1929 în Beriu: dl A. Demian, director, S. Crăciunaș, prof. Total s'au ținut 25 conferințe în 15 comune, 5 conferințe în Orăștie de către Ext. univ., 3 conferințe în Orăștie de către desp. Total s'au ținut 33 conferințe.

S'a făcut Ziua cărții, vânzându-se 200 bucăți cărți. S'a făcut curs pentru analfabeți, la care au audiat 127 soldați și 196 soldați cari știa puțin românește. S'au premiat 55 elevi cu câte una carte din bibl. „Astrei”, cărțile au fost date 20 de Centru, iar 35 de către desp.

S'a înființat o fanfară din 22 țărani din Orăștie, procurându-se instrumentele necesare în valoare de 82.707 Lei. Instrucția și dirigearea fanfarei este încredințată dlui N. Crețu, dir. școlar.

Averea despărțământului este de 103.273 Lei, din care numerar și depunere este de 2489 Lei.

Fondul monumentul „Vlaicu” este de 147.339 Lei.

Ajutor moral a primit desp. dela „Reuniunea femeilor române” și publicul din Orăștie, iar ajutor material dela Ministerul cultelor și artelor 50.000 Lei și comunele Beriu 500 Lei, Sibiușel 450 Lei. Dela primăria Orăștiei combustibilul și lumina electrică cu ocazia conferințelor și festivalelor naționale.

Tuturora desp. „Astra” le exprimă cele mai afectuoase mulțumite.

Președ. desp. A. Demian, director.

9. Pui (jud. Hunedoara).

Deși anul de gestiune 1928—1929 a fost caracterizat de o criză generală economică, care intrucâtva a contribuit la abținerea țărănimii noastre dela manifestațiunile culturale, fiind preocupați

cu asigurarea traiului, totuși cu bucurie putem înregistra, că majoritatea dintre țărani a manifestat un viu interes pentru activitatea Asociațiunii noastre, care interes crește zi cu zi și adună din ce în ce mai multe persoane în jurul Asociațiunii noastre.

În cursul anului am avut ocazie de mai multe ori, ca să iau contact cu populația, deplasându-mă singur la sate, unde pe lângă distribuirea cărților primite dela centru, le-am arătat importanța și folosul Asociațiunii noastre, atrăgându-le atenția, asupra manifestațiunilor culturale și discutând mai multe chestiuni, cari interesează țărănimia.

Astfel de întruniri am avut mai ales în comunele Sălașul de sus, Sălașul de jos, unde am distribuit cărți folositoare între țărani și cu bucurie am constatat, că aceste întruniri au și avut rezultatul dorit.

Trebuie să mai înregistrez cu bucurie, că interesul țărănimii a crescut considerabil, față de orice manifestațiune culturală, grație răpândirii cărților și unor ziare folositoare.

Astfel dacă în anul de față, deși a trebuit să luptăm cu greutate materiale, totuși am avut semne atât de îmbucurătoare, cari trebuie să ne dea curaj, la intensificarea activității noastre culturale.

Președ. desp. *Dr. Mihai Tirea*, avocat.

10. Sarmiseghetuza (jud. Hunedoara).

Acest desp. a ținut în anul 1928 3 adunări, cu care prilej s'au ținut prelegeri populare despre „Barbarisme“ de preotul Iustin Bora, „Industria casnică“ de inv. Cecilia Bora și „Unirea sufletească, ce trebuia să existe între cei de dincoace și cei de dincolo. La adunarea din Ostrovul mare s'a aranjat și o piesă teatrală „Țiganul la însurătoare“.

Președ. desp. *Romul Raca*, protopop.

X. 1. Maramureș (desp. central județean).

Actualul președinte, dl *Dr. V. Ilea*, ales în Decembrie 1926, și-a propus dela început să pună bazele unui fond mai mare, alimentat dintr'un izvor permanent. Obținând pentru despărțământ la începutul anului 1927 concesiune de cinematograf, acordată de dl *V. Goldiș*, a izbutit după grele lupte să înjghebeze o acțiune din cele mai frumoase și laudabile pentru valorizarea acestei concesiuni.

„Astră“ neavând local și bani la dispoziție, a rămas cu concesiunea nevalorizată, până la începutul anului 1928, când a închiriat dela județ clădirea Palatului cultural, pe lângă o chirie

anuală de Lei 100.000, din cari Lei 80.000 anual să se întrebuințeze pentru reparații.

S'a făcut apel la membrii „Astrei” și s'au găsit 4 membri, cari au procurat „Astrei” Lei 530.000, cu cari s'a făcut aranjamentul intern al cinematografului.

Într'o atmosferă sărbătorească s'a inaugurat la 15 Iunie 1928 cinematograful „Astra” din Sighet în prezența delegatului dela centru dl Dr. Horia Petra-Petrescu.

În decurs de 6 luni și jumătate, până la 31 Decembrie 1928, s'au încassat din bilete de intrare Lei 860.000.

Astfel „Astra” își urmează calea sa de progres. A preluat Cazinoul, care tânja, i-a înfrumșețat localul, i-a sporit numărul membrilor cu încă 60, a întocmit un buget de Lei 200.000, în care se prevede îmbogățirea *bibliotecei* cu Lei 25.000 și pornirea unei viguroase acțiuni de propagandă culturală la sate cu Lei 30.000, pe lângă conferențe, șezători, concerte, cari se vor aranja în Sighet.

Astfel începe o eră nouă în viața „Astrei” din Maramureș. Cinematograful va fi un izvor sigur de venituri și acum se așteaptă ca și oamenii să fie la locul lor.

În toamna anului trecut s'a pornit o acțiune de federalizare a societăților culturale din oraș, făcându-se, până în prezent, fuziunea „Astrei” cu Casina Română și Cercul Militar, iar sărbătorile naționale s'au serbat cu fastul cuvenit și cu concursul școlaelor și al societăților susamintite.

Președ. desp. Dr. V. Ilea, Dir. osp. de alienați.

XI. 1. Mureș (desp. central județean).

Acest desp. constă din 38 comune, are 5 cercuri culturale, fiecare cu câte o bibliotecă.

Prelegeri populare s'au ținut în comunele: Satul nou, Tirimia, Tirimioara, Bolintineni, Păsăreni, Mercurea-Niraj, Șard, Ogari, Chinar, Morești, Mureșeni, Cristești, Voiniceni și Stânceni, de către dnii: I. Bozdog, Gr. Ciortea, Dr. Domițian Baci, Al. Sighișorean, Vas. Hoadrilă, Ion Roman, P. Comes, Dr. P. Nistor și Tr. Popa, cu subiecte variate și proiecțiuni.

Sărbătorile naționale s'au sărbătorit în toate comunele cu fast deosebit și cu concursul școlaelor, iar la ziua „Temperanței” a ținut conferință ocazională, ca reprezentant al despărțământului, dl Dr. Pompiliu Nistor, prim-medic orașenesc.

Potrivit scopului ce urmărim: de a întări elementul românesc existent de pe Valea Nirajului și de a-l chema la nouă viață pe cel amorțit: am căutat să exoperăm și am reușit să întărim școlile și bisericile din acest ținut, obținând dela Ministerul Cultelor și Artelor următoarele subvenții: pentru Ernei Lei 20.000,

Sântandrei Lei 10.000, Șard Lei 20.000, Laurenii Lei 10.000, Bolidinenii Lei 10.000, Crăciunești Lei 10.000, Miercurea Nirăzilor Lei 15.000, Păsărenii Lei 20.000.

Am donat din partea despărțământului nostru pentru recondiționarea bisericii demolate din Păsărenii Lei 5000, orfanilor și școlărilor săraci din diferite comune: cărți și revizite școlare în valoare de 2100 Lei.

O grijă deosebită am pus pentru câștigarea dreptului de proprietate a Căminului de ucenici „Avram Iancu”, oferit nouă de către Eforia aceluia Cămin. Căminul este astăzi trecut în proprietatea noastră și intabulat la Cartea funduară, obținând spre asigurarea neconturbată a dreptului de proprietate recunoașterea acestui drept exclusiv al nostru din partea Ministerului Muncii și Cooperăției și cel al Instrucțiunii, cari au contribuit cu sume importante la clădirea lui. Urmează să obținem și *recunoașterea Prefecturii județene, a orașului Tg.-Mureș și a Camerii de Industrie și Comerț*, cari deasemenea au contribuit cu sume importante la această clădire.

Țin să exprim mulțumirile adunării generale, Onoratei Eforii a Căminului, care a înțeles importanța mare a acestui Cămin și l-a oferit societății noastre și în special inimosului ei președinte dl *Dr. Aurel Băciu* pentru zelul și jertfa cu care a condus și conduce lucrările.

O altă problemă, care ne preocupă este câștigarea pentru despărțământ a proprietății Muzeului industrial, care în legătură cu Căminul de ucenici va deservi și mai bine scopul ce-l urmărim.

Am înzestrat despărțământul cu un aparat de proiecțiune, pe care îl are secția medicală și pentru care am cumpărat *dinamoul* și pânzele necesare, cheltuind un total de aproape 15.000 Lei (cincisprezece mii).

Gazeta despărțământului nostru „Astra” am susținut-o cu sacrificii și mai mari ca anul trecut, angajând aproape 80.000 Lei din fondurile despărțământului spre acoperirea cheltuielilor și plățind o remunerație lunară de Lei 2000 administratorului P. Grigoriță și 1500 Lei dlui V. Hondriță corector și colaborator, lucrând fără nici o remunerație și în acest al treilea an, directorul gazetei și colaboratorii săi.

Din cauza indiferentismului și marilor restanțe de abonament suntem nevoiți să suspendăm apariția pentru lunile de vară.

Susținerea acestei gazete este o chestie de onoare și datorie națională aici în Tg. Mureș unde față cu 14 publicațiuni ungurești n'avem nici o altă publicație românească, în afară de această gazetă.

Am colaborat și anul acesta ca și în trecut cu cercurile culturale sătești ale învățătorilor, aranjând împreună prelegerile și producțiunile populare.

Am întreprins organizarea conferențelor, cu membrii Extensivității Universitare, pentru publicul din oraș, dovedind acest public prea mult desinteres, așa că eram nevoiți să suportăm noi din fondurile noastre și ale Asociației profesorilor secundari și cheltuielile diferiților conferențieri, cari ne onorau orașul.

Exprim mulțumirile noastre Primăriei comunale, care ne-a dăruit și în acest an subvenția obișnuită de Lei 50.000.

Președ. desp. *Dr. Ioan Bozdog*, profesor.

2. Band. (jud. Mureș).

Acest despărțământ are 14 comune și 5 cercuri culturale. Prelegeri populare s'au ținut în comunele Band, Mădăraș, Madaraș-Fănață, Oroiu și Oroiu de Câmpie, Grebeniș, Săulia, apoi cătunele: Band-Drăculea și Band-Valearece. Au conferențiat dl Emil Tătar, președinte, despre pericolul alcoolismului, dl Vasile Tamaș, dir. școlar despre cooperatie, A. Tartacan, inv. despre „Asociațiunea Astra“, dl Maxim Pop, preot în Mădăraș despre chestiuni religioase, D-șoara Ana Hirian despre rolul femeii în familie, dl Zaharie Oltean inv., despre mașinile agricole și cultura rațională a porumbului.

Această activitate despărțământului a dezvoltat-o în legătură cu cercul cultural învățătoresc al învățătorilor din Band și jur.

Despărțământul a aranjat în prima Decembrie 1928 și la 24 Ianuarie a. c., în înțelegere cu cercurile culturale, serbări comemorative.

Activitatea ce s'a desfășurat a fost mai intensivă ca cea din anul trecut de-și n'a ajuns încă limita dorită.

Averea despărțământului la 30 Iunie 1929, este de Lei 7930.

Președ. desp. *Emil Tătaru*, protopop.

3. Gurghiu (jud. Mureș).

Acest desp. constă din 12 comune, are 5 cercuri culturale, fiecare cu câte o bibliotecă populară. Prelegeri populare s'au ținut 36 cu subiecte din religie, istorie, constituție, economie și igienă. Aceste prelegeri foarte bine cercetate, erau o adevărată serbătoare pentru comunele unde se țineau. Ca însemnătatea lor să fie și mai înălțătoare, domnii învățători cu elevii de școală aranjau frumoase serbări școlare, cu declamări, cântece și jocuri. Elevii merituoși și diligenți au fost premiați cu broșuri din biblioteca pop. a Astrei. În afară de aceste prelegeri în fiecare comună din

desp. s'a serbat cu fastul cuvenit ziua de 1 Decembrie, aranjându-se frumoase serbări școlare și ținându-se conferințe despre însemnătatea zilei. Adunarea generală a desp. s'a ținut în 7 Iulie în comuna Iabenița. Cu prilejul adunării generale s'a aranjat un concurs de copii și porturi naționale, iară seara cu concursul elevilor dela școala primară din Hodoc o reușită producțiune teatrală-corală urmată de dans.

Despărțământul are avere de Lei 2500. Ajutor a primit Lei 500 dela banca pop. „Lumina“ din Hodac.

Despărțământul a colaborat cu cercurile culturale învățăto-rești și preoțești.

Președ. desp.: *Leon Ternăveanu*, preot.

4. Râciu (jud. Mureș).

Activitatea acestui desp., în cursul anului 1928—29 s'a redus, în lipsa de conferențieri și mijloace bănești, la 5 prelegeri populare.

Președ. desp.: *N. Vulcu*, proprietar.

5. Reghin (jud. Mureș).

Tot ceea ce am spus în raportul nostru din anul trecut despre activitatea noastră în acest despărțământ o afirmăm și de data aceasta cu cea mai mare mulțumire. Deși activitatea noastră nu este așa de bogată în unele privințe (materiale), cum este a câtorva despărțăminte mari, cari sunt totodată și mari centre culturale (Brașov, Cluj, Sibiu), totuși rezultatul muncii noastre, din punct de vedere cultural, nu este cu nimic mai puțin.

Dacă nu am realizat și rezultate materiale, cauza este starea mizeră din acest ținut, unde economia-plugăritul abia există, iar lipsa de muncă și izvoarele de câștig pentru populație sunt extrem de reduse.

În schimb nici cheltueli nu s'au efectuat. Alte despărțăminte au în bugetele lor sume însemnate la cheltueli, iar noi am păstrat neatins avutul nostru, fără de a cheltui câtuși de puțin acolo, unde se cheltuiește în alte despărțăminte.

Prima noastră grijă a fost și acum de a ridica nivelul cultural al fraților noștri dela sate, pentru că acolo este mai mare întunerecul și necunoștința și pentru că satele din acest jur sunt deja dornice de a avea „trimișii Astrei“ în mijlocul lor. Dovadă este că aproape în toate satele școlile nu sunt destul de încăpătoare pentru a primi numărul tot mai mare a celor ce doresc să participe la „Cercul cultural“ și suntem nevoiți a ținea conferințele sub încăpătorea boltă cerească.

Cu mândrie putem afirma că nu suntem numai ascultați cu plăcere, dar sfaturile și îndrumările noastre sunt și urmate și luate ca normă de viață.

Despărțământul Reghin constă din 21 comune. Cercuri culturale organizate avem în toate comunele. Biblioteci populare avem în prezent 23 cu un număr de 9476 de volume în total. Bibliotecile sunt încredințate învățătorilor, cari și-au luat angajament de a distribui cărțile cititorilor.

Înainte de a trece mai departe trebuie să accentuăm aici deosebitul sprijin de colaborare ce ni l-au dat cercurile învățătoresci. Nu facem altceva decât ne indeplinim o datorie de onoare când constatăm, că învățătorimea noastră își îndeplinește misiunea culturală cu toată abnegația și cu toată conștiințiozitatea, așa că poate servi de model demn de imitat multor intelectuali, cari prin sfaturile lor ar putea contribui la luminarea poporului, ca fericirea lui să vie cu un ceas mai curând.

Încă odată zicem: Onoare și laudă învățătorilor noștri.

Conferințele „Extensiunii Universitare“ din Cluj.

În acest an, din cauza campaniei electorale, n'am avut norocul de a avea, ca în anii trecuți mai multe conferințe din partea „Ext. Univ.“ deși publicul din acest oraș așteaptă conferențiarul din Cluj. Dl. Al. Borza ține în orașul nostru 3 conferințe: Din lumea florilor (acelaș subiect și pentru sași) și Unirea cu Roma.

Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune: Aluniș: Dr. E. Nicoară „Păstrarea sănătății“, Șular „Despre cultură“. Morăreni: Dr. Nicoară „Ce să facem să fim sănătoși trupește și sufletește“, Sălăgean „Meseriile“, Șular „Școala și cultura“. Maiorești: Dr. Nicoară „Urmările alcoolismului“ (cu ilustrații), Sălăgean „Despre meserii“, Șular „Datini rele“. Rușii-Munți: Sălăgean „Astra și grijile ei“, Dr. Nicoară „Cum ne ferim de boli molipsitoare“. Porcești: Dr. Nicolescu „Tuberculoza“, Șular „Alcoolism“. Mureș Mort: Dr. E. Nicoară „Tuberculoza-alcoolismul-tabagismul“, Șular „Din trecutul nostru“. Râpa de sus: Sălăgean „Despre cultură“, Stino „Portul național“, Dr. Nicolescu „Tuberculoza“. Peica de sus: Dr. Nicoară „Cancerul“, Suciuc „Credința“, Mirion „Industria casnică“. Beica de jos: Dr. Nicoară „Trebuinte sufletești și trupești“, Bucin „Fii drept“, Pop „Portul național“. Suseni: Crăciun „Îndrumări sănătoase“, Dr. E. Nicoară „Spiritul metilic“, Vișoiu „Votul universal“. Cornești: Popa Traian „Un mare bărbat al județului Mureș, Al. Papiu“, Dr. Nicoară „Dzas'rele alcoolului“. Ibănești: Dr. Nicoară „Cum să trăim igienic-religios“. Deda: Staicu E. „Meseriile“, Dr. Nicoară „Igienă și religie“. Toldal: Dr. Nicoară „Igienă de toate zilele“, Cioloca „Din trecutul neamului“. Urisiul de jos: Dr. Nicoară „Igienă populară“.

Cismași „Pildele lui Jov“. Suciul „Românii și civilizația“. Habic: Rotar „Alcoolismul“, Dr. Nicoară „Boalele molipsitoare și paza lor“, Fărcaș „Promovarea industriei“. Petelea: Moldovan „Despre cultură“, Dr. Popa „Datoria fiecărui român“. Căcuci: Dr. Nicoară „Avantajele igienei zilnice“, Suciul „Pisma“, Cismaș „Credința veche“, Popescu „Iubirea de neam“. Idicel pădure: Dr. Nicoară „Igienă și religie“, Crăciun „Alcoolism“, Vișoiu „Serbări naționale“. Nadășa: Dr. Nicoară „Dușmanii sănătății“, Pop „Cultura“, Popescu „Iubirea de țară“. Solovăstru: Dr. Enea Popa „Datoria față de neam“, Moldovan „Datini rele“, Butnar „Alcoolism“. Chiherul de jos: Dr. Nicoară „Ziua temperanței“, Grama „Credința și puterea ei“. Iabenița: Dr. Nicoară „Igienă de toate zilele“, Cotta „Obiceiuri și credințe deșarte“.

Colaborare cu alte societăți.

Din partea Astrei s'au trimis conferențieri la cercurile religioase și culturale. Extensiunea Universitară a ținut conferințele sub auspiciile „Astrei“. Am colaborat cu Societatea meseriașilor din Reghin, cu Reuniunea femeilor din Reghin, cu Liceul din Reghin, cu Casina intelectualilor din Reghin, cu Școala Normală de băieți din Tg.-Mureș.

10 Maiu, 1 Decembrie, 24 Ianuarie. 1 Decembrie depășind cu mult cadrele unei serbări obișnuite împlinindu-se 10 ani dela unirea Ardealului, a fost un prilej de sincer entuziasm și de înălțare sufletească. A vorbit președintele Dr. Nicoară: „Ce este 1 Dec. pentru noi“. Dr. E. Popa: „Istoricul zilei“. 24 Ian. Dr. E. Nicoară: „Cum am ajuns la Unire“. 10 Maiu și Ziua Eroilor: Serbările au fost pregătite în comun acord cu autoritățile. A conferențiat I. Maloș protopop: „Ce este unirea noastră“. În toate comunele din acest despărțământ s'a serbat 10 Maiu și ziua Eroilor cu un fast deosebit. S'au adunat în câteva centre 5—6 comune și s'au aranjat adevărate serbări populare.

Reprezentatii și serate.

S'au jucat piese teatrale cu diletanți în: Reghin 3, în Suseni, Nadășa, Râpa, Petelea, Habic, Deda, Breaza. Case naționale: Situația e cea din raportul anului trecut. Ajutoare am primit dela primăria orașului Reghin Lei 5000.

Averea despărțământului: Lei 32.662 în numerar, depuși pentru fructificare. În acest an nu s'a cheltuit nici un ban. Deplasările n'au costat nimic pe despărțământ. Deplasarea a fost dată gratuit de președintele Dr. Nicoară.

Biblioteca populară s'a abonat pentru 6 membrii.

Președintele desp.: *Dr. Eugen Nicoară*, medic-șef.

6. Toplița (jud. Mureș).

Activitatea acestui despărțământ în anul 1928/29 s'a extins în marginile putinței, căutând în toate părțile înaintarea și ajungerea scopurilor „Asociațiunii”, conformându-se regulamentului, ordinelor și instrucțiunilor date de Comitetul central. Așa în anul 1928/29 a înființat 7 Cercuri culturale (căutând atingerea directă și neîntreruptă cu poporul din jurul acestui orașel), s'au ținut în total 28 conferințe pe sate, cu diferite subiecte, pentru folosul și progresul poporului românesc de pe aceste ținuturi, s'au înființat și donat biblioteci la fiecare Cerc cultural, distribuind totodată și broșuri și cărțile folositoare poporului, din care au putut trage multe învățăminte, s'au ținut mai multe serate artistico-culturale, precum și ceaiuri și intruniri, în confelegere cu Reuniunea femeilor române din localitate, din care au rezultat atât câștiguri materiale, cât și morale mulțumitoare, s'au distribuit școlărilor premii în cărți, încurajându-i la muncă și carte, — dându-le sfaturi părintești în toate direcțiile, s'au înscris noi membrii în despărțământul nostru, reușind prin conferințe antialcooliste, combătând poporul și atrăgându-i spre Asociațiune pentru binele și folosul lor.

În primăvara anului curent Comitetul a luat inițiativa de a redacta un ziar al despărțământului; (s'a hotărît apariția lui sub îngrijirea unui comitet). Ziarul apare bilunar cu numirea „Glasul Călimanilor”, foaie pentru popor, având ca scop povețele și sfaturile cele mai bune gospodărești și sociale țaranului nostru. Dealtfel se simțea o mare lipsă a unui ziar popular în aceste ținuturi. Tot în acest an s'a făcut o placă comemorativă în comuna Stânceni, jud. Mureș, unde până ieri-alaltăieri, spre rușinea românilor, figura placa milenară maghiară. Cu această ocazie s'au ținut conferințe și o mare serbare populară în cadrele unui frumos program artistico-cultural. La această zi de înălțare sufletească a participat multă lume între care chiar și minoritari, — spre mirarea lor.

Casa Națională este frecventată zilnic de membrii — întrucât s'a avut în vedere lipsa de distracții, s'a instalat un aparat de radio cu 5 lămpi și o bibliotecă, stând la dispoziția membrilor zilnic dela ora 5 d. m. până la ora 11—12. Cu aceste ocazii au avut loc multe consfătuiri și mici conferințe, — atât poporului, cât și intelectualilor ce frecventau acest local.

Cercurile culturale încă și-au desfășurat o activitate destul de rodnică — cu toate că au fost înființate multe numai în anul în curs, — mulțumită harnicilor conducători, cari au muncit.

Președ. desp. *Dr. N. Vasu*, medic.

XII. 1. Năsăud (Bistrița, desp. central județean).

În anul 1929 până la sfârșitul lunii Iunie, despărțământul nostru a dezvoltat o activitate destul de intensivă. Mai ales profesorii dela liceul de stat „Alexandru Odobescu“ din Bistrița, cari sunt și membri ai „Astrei“ au ținut un ciclu de conferințe la sate în cadrele Asociațiunii. Astfel dl E. Domide, directorul liceului și vice-președintele despărțământului, însărcinat cu conducerea acestui despărțământ, în locul regretatului președinte G. Curteanu, a ținut conferințe în comunele: Serețel, Șirioara, Chintelnic, Blăjenii de jos, Blăjenii de sus, Caila, precum și vorbiri la toate serbările școlare și naționale. Conferințe la sate a mai ținut dl profesor I. Partene. În Bistrița, capitala de județ și sediul despărțământului, au ținut conferințe dnii profesori de liceu: G. Ionescu cu ocazia serbărilor naționale și la ziua mamelor, A. Candale și L. Bucur, elevilor dela liceu și St. Lupu, secretarul despărțământului meseriașilor români din loc. Cu ocazia serbărilor naționale a conferențiat și dl I. Echim, secretarul (despărțământului) liceului și membru al despărțământului. Profesorii acestui liceu mai colaborează și redactează și două gazete locale și anume „Gazeta Bistriței“ și „Săptămâna“, unde publică numeroase articole despre „Astra“. Afară de profesori au mai conferențiat în cadrele Asociațiunii și alți intelectuali din Bistrița, precum dnii Dr. Z. Șutu, care a ținut un ciclu de conferințe despre bolile de sânge, Gh. Rusu, despre Cooperație și alții. Tot în cadrele „Astrei“ au ținut conferințe dnii profesori dela Universitatea din Cluj, membri ai „Extensiunii universitare“. Astfel au conferențiat în sala prefecturii din loc dnii profesori: Dr. N. Drăganu. S. Dragomir, Capidan, Borza și Marinescu.

O mare activitate culturală la sate o desfășoară învățătorii, cari sunt constituiți în Cercuri culturale, precum și preoții cu ocazia exercițiilor spirituale. La aceste conferințe ia parte de multe ori și câte un membru al „Astrei“ din sediul despărțământului.

În ceea ce privește bibliotecile dela sate, ele trebuiesc reorganizate și acestea nu se va putea face, decât când ne vor sosi cărți dela centru.

Președ. desp. *Em. Domide*, dir. de liceu.

2. Năsăud (desp. de plasă, jud. Năsăud).

Numărul comunelor din despărțământ 32, are 26 cercuri culturale și 20 bibl. poporale.

Prelegeri pentru popor s'au ținut în cadrul „Astrei“: Năsăud: prof. Ilarion Boțiu „Despre ziua sfântă a Unirii“, prof. Tănăsă Pușcă „Prinos eroilor morți în războiul cel mare“, Ioan Filimon, agronom „Despre valoarea sădirii pomilor“. Lușca: Ioan Filimon „Despre îngrijirea vitelor“. Nimigea de sus: Sandu Ma-

noliu, director „Ridicarea omului prin școală”, Ioan Filimon „Sfaturi economice”. Nimigea de jos: Sandu Manoliu, director „Infrățirea oamenilor de omenie”, I. Filimon „Ingrijirea pomilor”. Măgura-Ilvii: Ioan Filimon „Gospodăria națională”. Blăjenii de sus: Sandu Manoliu, dir. „Rostul școalei normale”, Ioan Filimon „Ingrijirea vitelor”. Blăjenii de jos: Sandu Manoliu, dir. „Ridicarea prin școală”, Ioan Filimon „Cum se poate face o lăptărie”. Leșu: Sandu Manoliu „Insemnătatea învățaturii de carte”, Ioan Filimon „Ingrijirea vitelor”. Mintiu: Sandu Manoliu, dir. „Grija pentru copii”, Ioan Filimon „Ingrijirea pământului”. Tăure: Sandu Manoliu „Ridicarea prin școală”, Ioan Filimon „Foloasele pomiculturii”. Rodna veche: preotul Simeon Pop „Insemnătatea Unirii și a conștiinței naționale”. Feldru: inv.-dirigente I. Sângeorzan „Despre marea și sfânta Unire a neamului”. Rodna veche: preotul S. Pop „Insemnătatea zilei de 10 Maiu”. Rebrîșoara: arhidiaconul Anton Precup „Momentele istorice legate de ziua de 10 Maiu”. Coșbuc: inv.-dirig. Anton Dămian „Despre însemnătatea Unirii neamului”. Maieru: preotul Anchidim Bob „Insemnătatea Unirii neamului”, S. Coruțiu, dir. școalei prim. „Despre necesitatea Unirii în cugete și în simțiri”. Mintiu: preotul Octavian Bulbuc „Cum am ajuns la marea unire a neamului?”. Tăure: preotul I. Pop „Despre însemnătatea zilei”. Prislop: Dumitru Irini, inv. „Relele cari stau în calea progresului și îndreptarea lor”. Rebra: Constanța Mihalca, inv. „Unirea principatelor, acum 70 de ani”. Parva: George Tatu, inv. „Imbrățișarea industriei și comerțului”, Petru Rogneanu, subrevizor școl. „Lipsa de carte și cultură la poporul dela sate”. Rebrîșoara Teodor Irimieșiu, inv. „Greutățile vieții și modalitățile de ușurare a acestor greutăți”, Eugenia Rețeșan, inv. „Rolul femeii în educația națională și patriotică”. Rebrîșoara, pe Gersa Nr. 2: Teodor Zăgreanu, dir. de școală primară „Insemnătatea zilei de 10 Maiu și a Unirii tuturor Românilor”, Constantin Vrabie, inv. „Necesitatea științii de carte”.

NB. În zilele memorabile de 1 Dec. 1928 și 10 Maiu 1929 s'au ținut prelegeri și vorbiri ocazionale și în alte comune, dar nu ne-au sosit rapoarte.

Serute și șezători artistice literare în cadrul „Astrei” s'au ținut: în Năsăud la 1 Dec. 1928, cu cântări, declamări și reprezentarea piesei dramatice „Zorile”, în 19 Dec. 1928, cu cântări, declam. și piesa dram. „Militărește”, în 20 Martie 1929, cu cântări etc. și piesa dram. „Lipitorile satelor”, în 24 Iunie 1929, cu cântări etc. și piesa dram. „Rămășagul”. Rodna veche cu cântări, decl., jocuri etc. Maieru cu cântări, decl., jocuri etc. Sângeorz-băi cu cântări, decl., jocuri etc. Rebrîșoara cu cântări, decl., jocuri etc. Coșbuc cu cântări, decl., jocuri etc.

NB. Festivități și șezători art. literare s'au ținut în urma apelurilor despărțământului „Astrei” în toate comunele de pe te-

ritorul despărțământului atât, în 1 Decembrie 1928, cât și în 10 Maiu 1929.

Conferențe, tot în cadrul „Astrei”, s’au ținut: în Năsăud: dl Dr. Silviu Dragomir, prof. univ. „Despre propaganda ungu-rească”, dl Ștefan Bezdechi, prof. univ. „Un umanist român în secolul XII-lea”, dl Th. Capidan, prof. univ. „Românii din Peninsula balcanică”, dl C. Marinescu, prof. univ. „O călătorie prin țările scandinave”, dl Sandu Manoliu, dir. „Caleidoscop feminin”, dl Ioan Nistor, prof. „Viața și opera lui Galileo Galilei”, dl Gh. Sofronie, prof. univ. „Cum s’a făcut Unirea neamului”.

Chetă, bal mascat. Desp. Năsăud în ziua de 1 Dec. 1928 a aranjat o chetă în favorul despărțământului, cu acea ocazie s’au vândut bilețele cu prețul de 5 Lei bucata și s’a încasat un venit net de 558 Lei. Desp. a mai aranjat în seara de 5 Ianuarie 1929 un *bal mascat*, al cărui venit net a fost de 3157 Lei destinat spre scopul de a se înființa bibliotecii populare în comune.

Cursuri de analfabeți nu s’au ținut, comunele dispunând fiecare de școala sa cu 1, 2, 3 și 4 puteri didactice.

Averea în bani a despărțământului este de Lei 8264, care se află depozitată la banca „Aurora” din Năsăud.

Tot la aceasta bancă a depozitat Cercul cult. din Rodna veche suma de 11.068 Lei, adunată pentru „Casa națională”.

Ajutoare, deși am cerut dela comuna Năsăud, dela societatea de expl. de păduri „Regna” din Bistrița și dela unele bănci, n’am primit nimic.

Numai banca „Aurora” din Năsăud a destinat în bilanțul său din venitul destinat spre scopuri culturale: 1000 Lei pentru cumpărarea alor 50 bilete de loterie ale „Astrei”, iar pentru abonarea foilor din județ: „Revista Bistriții” și „Săptămâna” pentru câte 10 țărani, gratuit, a destinat suma de 3100 Lei.

Ceice au luat parte la propaganda pe sate și la serate și sezători artistice-literare, au făcut aceasta *gratuit*, fără ca din averea despărțământului să se fi cheltuit vre-un ban.

Președ. desp. *Ioan Pecurariu*, profesor.

XIII. 1. Odorheiu (desp. central județean).

Despărțământul județean Odorheiu în urma referințelor specifice din acest județ și în lipsa totală a surselor materiale în anul de gestiune 1928/1929 a desvoltat o *activitate redusă* nelipsind însă și momente de înălțare sufletească și manifestare de puternică conștiință națională.

Ziua de 1 Decembrie 1928 a fost prăznuită cu multă demnitate în cadrele unui program ales și bine reușit, conlucrând în bună armonie conducerea institutelor de învățământ ale statului

cu intelectualii localnici și despărțământul Astrei. Despre momentozitatea zilei cu frapante dovezi istorico-literare a conferențiat dl profesor liceal Aurel Nanu. Elevii dela liceul de stat sub conducerea abila a zelosului director dl Ion Steriopol au jucat cu un remarcabil succes piesa teatrală „Romanțioșii”. Tot domnii profesori dela liceul de stat au ținut în decursul iernii câteva conferințe de propagandă culturală. Ca un moment cultural notific înființarea unui cor bisericesc a intelectualilor din loc sub abila și stăruitoare conducere a dlui Colonel Petrov, care Duminecă de Duminecă și sârbătoarele de sârbătoare contribuie neșpus în mare măsură la podoaba și înălțarea slujbei D-zeiești, atrăgând și grupând pe credincioși în jurul altarului strămoșesc.

O zi frumoasă și de manifestare măreață națională a fost și ziua de 10 Maiu 1929, când s'a plantat stejarul comemorativ în parcul din piața orașului nostru.

Festivalul aranjat în cadrele unui program bogat și ales, a reușit spre deplina noastră mulțumire, conlucrând toate institutele de învățământ și corul intelectualilor. A conferențiat dl profesor universitar Gheorghe Vrăbiescu, exmis de „Universitatea liberă” cu conducerea centrală a „Astrei”, care primit cu multă căldură ne-a prilejuit multă și mare elevare sufletească, pentru ce și pe aceasta cale îi exprimăm deplina noastră mulțumire și recunoștință. Mai amintesc cumcă corul bis. a făcut mai multe descinderi în comunele rurale ca Porumbeni-mari, Praid, Sângeorgiul de pădure, făcând cu toate prilegiurile adâncă impresiune și storcând lauda și recunoștința enoriașilor noștri și a frunțașilor săi din acelea comune. S'au împrăștiat printre creștinii știutori de carte multe broșuri de propagandă culturală, trimise de biroul central al „Astrei”. Biblioteca poporală a despărțământului în decursul anului a fost luată în folosință și cetită de numeroși românași știutori de carte, găsind în istorioarele morale și instructive și cu mult simț practic alese, multă mângâiere și desfătare.

Despărțământul județean este descompletat și ar fi de dorit, că la toamnă să se trimită din Centru un conferențiar pentru organizarea din nou a Comitetului despărțământului județean și totodată să se afle și mijloacele materiale de lipsă, ca astfel pe viitor să se poată desvolta o activitate mai intensivă, căci ogorul e vast și lucrătorii puțini.

Președ. desp.: *Iuliu Laslo*, protopop.

XIV. 1. Sălaj (desp. central jud).

N'a trimis raport.

2. Băsești (jud. Sălaj).

Din mai multe motive, independente de voința conducerii, acest despărțământ nu a putut desvolta o activitate culturală mai

mulțumitoare. Dl președinte al desp., împreună cu ilustra Doamnă Elena Pop de Băsești, a fost în 4 comune, în cari D-sa a ținut prelegeri populare.

Președ. desp. *Alexandru Achim*, preot.

3. Desp. Jibou (jud. Sălaj).

Și în anul 1928—1929, s'au ținut șezători culturale în toate comunele din despărțământ și anume: în comunele Ciglean, Prodănești, Cuceu, Poptelec, Firminiș, Șoimuș, Domnin, Cheud, Năpradea, Traniș, Guruslăul de Someș, Husia, Rona, Bârsa, Aluniș, Surduc, Gâlgău, Lupoiaia, Var, Ciocmani, Băbeni, Cristolț, Cristolțel, Muncel, Vădurele, Brăglez și Jibou.

S'au ținut aproape în fiecare comună următoarele conferințe: „Relele de azi sunt datorite în mare parte răsboiului mondial”, „Insemnătatea și îndatoririle votului obștesc”, „Meseria este plug de aur”, „Insemnătatea școalelor de meserii”, „Iubirea de țară”, „Iubirea de școală”, „Lucrarea rațională a pământului”, „Îngrășăminte”, „Astra culturală în trecut”, „Despre superstiții”, „Insemnătatea zilei de 1 Decembrie”, „10 ani dela unire”, „Eroii neamului”, „Despre superstiții”.

Conferențiarul au fost d-nii: Dumitru Ilea, V. Oșanu, V. Precup, I. Ardeleanu, P. Dimitriu, Aurel Pop, V. Dobocan, Zenoviu Precup student, Andreiu Hosu, Gh. Oprea, T. Ponorar, A. Malina și dl I. Fetu.

Au asistat la conferințe peste 7000 săteni. Aproape în fiecare comună, pe lângă conferințe s'au executat coruri, declamări și producțiuni teatrale, diferite cântări și coruri din patefon.

Sărbătorile naționale au fost și în anul acesta adevărate zile de înălțare sufletească și mândrie națională pentru toți românii din despărțământ. În Jibou s'au sărbătorit cu mare fast 1 Dec. Ziua Eroilor și 10 Maiu. La aceste sărbări au luat parte și satele din jur.

Cele mai active cercuri cult. au fost Jiboul, Șoimușul și Năpradea. Țin să amintesc pe tânărul și harnicul inv. din Șoimuș, care a depus multă muncă și dragoste în conducerea cercului, iar pe dl Dimitriu din Năpradea pentru producțiunile reușite și corul bisericesc cari au înălțat totdeauna nimbul șezătorilor culturale din acel Cerc.

Despărțământul nu primește ajutor din nici o parte. Taxele de membru se achită cu mare greutate. Sprijiniții, cari ne mai însoțesc în munca noastră grea, avem pe dl Alexandru Comșa notarul comunei Jibou, și secretarul despărțământului, Samoilă Urian, dir. de bancă și casarul desp. și A. Marcu prim pretorul plasei.

Dacă lumea cultă românească din despărțământ ar da mai multă atențiune acestui minunat așezământ cultural și dacă intelectualii de azi și-ar da seama de rezultatele realizate în trecut și de ceea ce se poate realiza în viitor de către această veche instituție culturală, atunci cu adevărat lupta noastră ar fi mai ușoară, iar rezultatele pretutindenea mai evidente.

Președ. desp. *Dumitru Ilea*, dir. școl.

XV. 1. Satu-mare (desp. central jud.)

Activitatea acestui desp. s'a redus în anul 1928/29 la următoarele conferințe: Dl Prof. univ. Gh. Bogdan-Duică „N. Bălcescu” și Dr. Eugen Seleş, dir. președ. desp. „Gh. Cosbuc”, „Datoriile țaranului român în zilele de azi” și discursul festiv la serbarea de 1 Decembrie 1928.

Președ. desp. *Dr. Eugen Sebeș*, dir. de liceu.

2. Chioar (jud. Satu-mare).

Acest desp. constă din 27 comune din plasa Șomcuta-mare, căruia îi mai sunt atașate 11 comune din plasa Hideaga și 1 din plasa Baia-mare, are 33 Cercuri culturale, cu tot atâtea biblioteci populare.

Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune: Corina: Vladimir Diaconiță, inv. „Școala și familia” și Ioan Mihaiu, „Ravagiile alcoolului”. Văleni: Ștefan Gheție, preot „Cultul eroilor naționali”, Andrei Grobeiu, inv. „Asigurarea vitelor”. Lăpușel: Ioan Bohățiel „Importanța scrisului și a cetitului” și Vasile Pop, inv. „Sădirea pomilor și altoirea”. Șomcuta-mare: Ioan Iepure, prof. „Persoanele marcante în săvârșirea Unirii la 1918”.

Serbările naționale s'au ținut cu concursul gimnaziului și al școlii primare sub conducerea dlor directori Pr. Gh. Sinca și Ștefan Pop, iar la ziua „Temparenței” desp. a fost reprezentat prin Dr. Nicolae Gherghel, medic de circumscripție, care a ținut conferințe antialcoolice și despre „Bolile contagioase” în: Fintensulmare, Văleni și Mogoșești.

Cursuri de analfabeți s'au ținut în comunele: Corina și Coas de învățătorii Gheorghe Mare și Ioan Mihaiu.

Terenuri de case naționale nu sunt rezervate în acest desp. Averele desp. la 30 Iunie 1929 a fost de Lei 40.493, depuși la banca „Chioreana”, din Șomcuta-mare, care adăpostește biroul desp. și pune camerele sale la dispoziția desp. pentru ținerea ședințelor comitetului și adunărilor festive în mod gratuit.

Președ. desp. *Alexandru Nilvan*, dir. de bancă.

3. Copalnic-Mănăştur (jud. Satu-mare).

După o introducere cu privire la înfiinţarea Asociaţiunii şi a desp. Copalnic-Mănăştur raportul urmează astfel :

Despărţământul are 22 comune, din acestea în 19 au fost înfiinţate Cercul culturale şi anume : Copalnic-Mănăştur, Ruşor, Măgureni, Cerneşti, Brebeni, Fânaţe, Ciocotiş, Prestia, Plopiş, Făureşti, Lăschia, Vad, Berinţa, Cărpeniş, Cărbunar, Curtuiuşul-mic, Copalnic, Preluca-nouă şi Preluca-veche. Fiecare din aceste are câte o bibliotecă populară trimisă dela centru, multe din cărţile bibliotecilor însă lipsesc.

Prelegeri populare s'au ţinut aproape în fiecare comună din despărţământ cu următoarele subiecte : Cerneşti : Emil Dragomir „Relele trupeşti şi sufleteşti cauzate de beutură. Plopiş : Teodor Bota „Foloasele ştiinţei de carte“, Teodor Paşca „Din trecutul neamului românesc“. Curtuiuşul-mic : Teodor Paşca „Urmările lenei, risipei şi minciunei. Făureşti : Dumitru Muntean „Higiena satului. Lăschia : Gheorghe Tarţa „Credinţele greşite în popor“. Copalnic : Valeria Orăşteanu „Iubirea de bine“. Copalnic-Mănăştur : Nicolae Avram, prot. „Din trecutul istoric al Astrei“, Teodor Paşca „Ţări româneşti înainte de Unire“. Cărpeniş : Grigore Roman „Fericirea în viaţa casnică, Gavril Hereş „Răsboiul pentru întregirea neamului“. Copalnic-Mănăştur : Nicolae Avram, prot. „Biserica în trecutul neamului românesc“, Teodor Paşca „Românii în luptă cu Turcii“. Berinţa : Teodor Paşca „Creşterea puterii româneşti în ultima sută de ani 1821—1918“. Vad : Emil Dragomir „Astra“ în trecut şi scopurile ei în viitor“, Ioan Coţofan „Mişcarea naţională a lui Tudor Vladimirescu“. Plopiş : Simeon Petraş „Cultura raţională a pământului“. Preluca-nouă : Vasile Juga „Boalele molipsitoare la om“. C.-Mănăştur : Dr. Coloman Hochtheil „Urmările alcoolismului“, Nicolae Avram „Societatea Temperanţa“ şi Dr. Gheorghe Urdea „Combaterea alcoolismului“. Cerneşti : Teodor Bota „Iubirea de carte“ şi Teodor Paşca „Urmările alcoolismului“. Trestie : Gheorghe Tarţa „Combaterea luxului“.

Afară de acestea ziua de 1 Decembrie, Ziua Eroilor şi 10 Maiu au fost serbate cu deosebit fast în toate comunele despărţământului, prin Te-Deumuri, urmate de conferinţe despre însemnătatea zilei şi festivaluri la cari şi-au dat concursul şcoalele primare din fiecare comună.

Reprezentatii teatrale s'au dat în : Copalnic-Mănăştur la 26 Dec. 1928 : „Gura lumii“, „Ştefan şi Victoria“, tot în Copalnic-Mănăştur la 10 Maiu 1929 : „Poemul Unirii“, „Cuza Vodă“ şi „Prinţesa Cărcanilor“. În Berinţa la 26 Dec. 1928 : „Vine Crăciunul“. La 20 Maiu 1929 : „S'a stricat lumea“, „Ruga dela Chişătau“ şi „Duşmanii“. Măgureni, la 1 Aprilie 1929 : „Duşmanii“,

„Țiganul“, „Sergentul“. Lăschia, la 10 Maiu: Piesa „10 Maiu“. Brebeni, la 10 Maiu: „Ovidiu Șicană“, „Domnul Plutonier“.

Comitetul despărțământului în propaganda culturală a colaborat cu cercurile culturale învățătorești și cu cele două centre culturale.

Numărul cetitorilor a fost de 150 cari au citit 473 volume din bibliotecă.

Președ. desp.: *Nicolae Avram*, protopop.

4. Țara-Oașului (jud. Satu-mare).

Acest desp. a luat parte la organizarea mișcării antialcoolice cu ocaziunea serbării „Zilei Temperanței, îndemnând pe preoții și pe ceilalți intelectuali din desp. să stea în ajutorul organelor sanitare la aranjarea acestei serbări.

Din cauza lipsei totale de mijloace materiale și în urma secetei ce a bântuit în anul 1928 acest ținut nu s'a putut desvolta o activitate culturală, cum am fi dorit.

Președ. desp. *Cecil Demian*, protopop.

Ugocea (jud. Satu-mare).

Conducerea acestui desp. a organizat, cu concursul școalelor, serbările naționale de 1 Dec., 24 Ian. și 10 Maiu, la cari au ținut conferențe despre însemnătatea acestor zile dnii Atanasie Doros, președ. desp. Leon Bârlea, notar și Ioan Nagy, inv. sub a cărui conducere corul „Astrei“ a executat cântări patriotice și populare, iar elevii școalei primare au jucat piese „Pe aicia nu se trece“, iar „Ziua Temperanței“ a fost serbată în 4 comune, vorbind despre alcool și urmările lui Dnii Alex. Flontoș, Ciocandel, Suaner Radu, preotul Cornel Hotea, Dr. Ioan Doboși și Atanasiu Doros, președ. desp.

Desp. are 2 biblioteci înzestrate cu cărți donate de diferiți binevoitori și membri și de către Biblioteca I. G. Bibicescu din Turnu-Severin.

Averea în bani, a desp. este de Lei 81.823, depuși la banca „Sentinela“ din Halmeu.

Având în vedere că în aceasta regiune este absolută lipsă de meseriași români asociația noastră la stăruința dlui Popescu Baltă, în ședința comitetului din 28 August, 1928, a hotărât să se țină un concurs pentru copii de țărani, cari ar dori să-și dea copii la școala de Arte și Meseri sau în școala de ucenici.

S'au prezentat la concursul de primire 12 copii selecționați de către preoții și învățătorii membri ai despărțământului dintre cari 10 copii au fost admiși la acest concurs cu burse depline din partea despărțământului acordate pe anul școlar 1928—29.

Dintre aceștia 8 copii au fost trimiși la Școala de Arte și Meserii din Satu-mare, iar 2 copii la Șc. de Ucenici din București.

În cursul anului 4 copii din diferite motive sau retras dela Școala de Arte și Meserii, rămânând numai patru (4) la Școală până la finele anului școlar.

În cursul anului s'a mai acordat o bursă unui elev sărac din cl. V. a Șc. de Arte și Meserii, Satu-Mare, Tat Petru, în suma de Lei 2800 plus 300 la finele anului, cari sunt trecuți și pe contra pagină la situația materială.

În total sau acordat burse copiilor trimiși la școală în sumă de circa 35.000 Lei.

Despărțământul în cursul anului a delegat mai mulți membrii în diferite comune pentru a lua contact cu populația, aducând la cunoștință comitetului doleanțele populației, cari apoi au fost comunicate autorităților în drept pentru a lua măsuri de îndreptare.

Toți acești delegați au ținut și întruniri în diferite comune, vorbind poporului despre chestiuni de istorie națională, economice, Chestiuni gospodărești etc.

Activitatea acestora nu o putem detalia lipsindu-ne rapoartele lor în aceasta privință.

Sediul despărțământului este în comuna Halmeu având biroul, și biblioteca în localul oferit de Casina Română despărțământului.

Președ. desp. *Atanasie Doros*, protopop.

XVI. 1. Severin (Lugoș, desp. central județean).

După o lungă epocă de stagnare, acest desp. s'a reorganizat în adunarea generală ținută în 16 Iunie 1929, alegându-se președinte dl *Dr. Vasile Loban*, dir. de liceu și un comitet compus din bărbați fruntași bănățeni, comitetul desp. a început propagandă culturală la sate cu o serie de conferințe și prelegeri ținute de dl președinte *Dr. Loban*, colonel *Apostolescu*, *Iosif Radoslav*, șef-inginer, *Pavel Grecu*, dir. Camerei agricole ș. a.

Totdeauna s'au luat dispoziții grabnice pentru organizarea de noi despărțăminte în plasele: Sacul, Făget, Bichiș și Balinț.

2. Orșova (jud. Severin).

Prelegeri populare medicale s'au ținut de către dl *Nic. Popescu*, medicul circ. Eselnița, în mai multe comune din apropiere, fiind cu mare interes ascultate de numeroșii săteni. S'au serbătorit după cum se cuvine zilele de 1 Dec., 10 Maiu, Ziua cumpătării, ținând dl medic *Nic. Popescu*, conferința despre „Primejdia alcoolismului și roadele cumpătării” apoi „Ziua Mamelor”, vorbind la mormintele românești, dl prof. *Tr. V. Țăranu*, despre

„Însemnătatea Zilei Mamelor“. La 24 Iunie fiind rugă în comuna Iablanîța, dl S. Morariu, director de bancă și vice-președintele desp. a vorbit sătenilor despre „Năcazurile materiale și morale și tămăduirea lor“, iar la ruga din comuna Petnic, dela Sf. Petru și Pavel, tot dânsul a vorbit poporului despre „Lipsurile economice și înlăturarea lor“.

Cu prilejul rugii bisericii din Orșova, la Rusalii s'au organizat 3 feluri pe concursuri și anume: unul de costume naționale bănățene, fiind premiate 5 fete, apoi altul de jocuri naționale bănățene 4 flăcăi și 3 fete, iar altul de frumusețe și sănătate până la 4 ani, luând premii 3 fetițe și un băiețel.

Au luat parte o delegație din Orșova, compusă din dnii: Tr. V. Țăranu, profesor, Sergie Morariu, director de bancă, I. Băiaș, primar, Dr. I. Buha, preot și Nic. Milivoi, meseriaș, la comemorarea marelui român bănățean, Eftimie Murgu și desvelirea monumentului său la Bozovici, în ziua de 28 Aprilie.

Totodată a luat parte și dl învățător Gh. Bălțeanu dela Cercul cultural din Toplet, preotul Gh. Tătucu, dela cea din Iablanîța și protoereul Mih. Costescu, dela cea din Eselnița.

Desp. a organizat, ziua Temperanței, la care dl Dr. Nic. Popescu, medic, a ținut o conferință despre „Primejdia alcoolismului și roadele cumpătării“, s'a juțat piesa „Cărbunarii“ și s'au recitat mai multe poezii.

La Rusalii desp. a organizat 3 feluri de concursuri și anume: costume naționale bănățene, jocuri naționale bănățene și de copii până la 4 ani, împărțindu-se premii în valoare de Lei 4500.

Președ. desp. Tr. V. Țăranu, profesor.

3. Sacul (jud. Severin).

Acest desp. s'a organizat în 2 August 1929, fiind ales președinte dl Dr. Antoniu Bălaci și înscriindu-și în programul de muncă: înființarea caselor naționale în comunele mai mari, înființarea de biblioteci, coruri și fanfare, organizarea serbărilor naționale etc.

4. Teregova (jud. Severin).

În toamna anului 1928, am participat la cercul cultural învățătoresc din comuna Armeniș, împreună cu dl Dr. Axente Gogonea, medic de circumscripție, unde D-sa și subsemnatul, între cântări și recitări de poezii de către elevii acelei școale, am conferențiat despre „Folosul cărții la țăranul român“, iar dl medic despre „Pericolul alcoolului“.

În comuna Feneș dl inv. Martin Velescu din comuna Varendin a conferențiat despre „Avram Iancu“, iar dl Ioan Humița din Rusca, despre „Combaterea analfabetismului“.

În comuna Luncavița despre „Necesitatea meseriilor la noi”.

În comuna Verendin a conferențiat părintele Ioan Imbrescu din Mehadica despre „Credința strămoșească” și subsemnatul „Combaterea proceselor izvorite din certe, cari pot fi înconjurate și cari certe și procese contribuiesc la mărirea sărăciei și a urei față de semeni și societate”.

În comuna Luncavița am luat biblioteca Astrei, care era la un țăran și n'a pus-o în activitate și am predat-o Comitetului școlar pe lângă un inventar, pentru a-și ajunge scopul.

Am intervenit la Camera Agricolă Lugoj, să trimită un conferențiar, care să vorbească poporului și să dea instrucțiile necesare la cultivarea pomilor. La cererea mea a venit chiar dl Pavel Grecu directorul camerei agr., aducând un aparat de cinematograf, cu ajutorul căruia în sala Casinei Române din loc, a ținut conferința de mai sus, arătând pagubele ce diferite omizi și insecte pricinuesc pomilor, apoi măsurile necesare ce trebuiesc luate în acest scop. L'am rugat să vină în zori de primăvară cu proaștele de stropit pomii, cu soluția necesară și să facem o încercare la moșia unui fruntaș țăran. D-sa a venit și a arătat modul de manuire a acestui aparat și facerea soluției. Aceasta pentru că acest ținut e împodobit cu fel de fel de pomi roditori și mai în toți anii viermii și insectele stricăcioase fac ravagii. Am de gând să fac o tovărășie, care să poată procura asemenea unelte atât de folositoare.

Am intervenit, ca în comunele unde nu sunt plăci comemorative pentru eroii satelor, să se facă aceste plăci. (În comuna Teregova dorim să facem un monument, al cărui desvelire se va face cu fastul cuvenit, despre care voiu ruga Prezidiul Astrei, ca la timpul său să-și trimită delegații, pentru participare la această serbare).

În toate comunele din acest despărțământ, s'au ținut cu ocazia zilei de 1 Decembrie, mari serbări școlare și populare, conferențindu-se despre Unirea Transilvaniei cu patria mamă în Alba-Iulia la anul 1918.

În luna Iunie am serbat ziua Temperanței cu care ocazie subsemnatul am arătat poporului cum slăbesc facultățile sufletești: inteligența, memoria, judecata, rațiunea etc., în urma alcoolului, iar dl Dr. Ioan Grozavescu, noul medic de circumscripție, a vorbit despre boalele ce se ivesc în urma acestei plăgi și urmările lor.

Angajamentul sub formă de jurământ nu l-a luat nimeni, pentru a nu consuma rachie sau țuică, pentru a putea forma astfel o societate de temperanță și aceasta mai ales din cauză că populația acestui ținut e producătoare de țuică, apoi săraci fiind, pe aceasta o consumă, pentru că celelalte băuturi ca vinul și berea sunt prea scumpe.

E de dorit, ca Asociația Culturală Astra, să intervină la Inaltul Guvern, ca în asemenea locuri să se zidească cuptoare moderne, ca cele din Bosnia, Boemia sau Germania, pentru industrializarea fructelor, în urma cărora populația ar ajunge cu o muncă mai ușoară la un câștig mai mare, și statul să-și încasseze într-o formă pe care ar afla-o mai potrivită, taxele pentru folosirea acestor cuptoare. În felul acesta, poate ar mai scădea consumul de rachiuri, cari provoacă rele mari, atât în familie, cât și în societate.

Cărțile trimise de D-voastră le-am împărțit pe la școale pentru premiera elevilor, iar opurile „Cărtica Sănătății” mamei cari știu carte, căci pentru elevi sunt prea serioase.

Călindarele Asociațiunii, în număr de 50 buc., le-am plasat, trimitându-vă costul la timpul său. Pe viitor vă rog să-mi trimiteți de timpuriu 200 exemplare pentru că poporul le caută ca fiind ieftine și bogate în program.

Președ. desp. *Ioan Cucuruz.*

XVII. 1. Sibiu (desp. central jud).

După un an de muncă jertfelnică, despre rodnicia căreia credem, că se va pronunța apropiatul viitor; după un an de sbucium sufletesc pentru căutarea și aflarea mijloacelor potrivite scopului ce-l urmărim cu toată râvna, dela marea unire încoace, de-a servi cu sfințenie ideea și idealul cuprins în lapidarele cuvinte: Cultivarea masselor; astăzi, când cu toată seninătatea ne putem da seama de drumul parcus dela ultima noastră adunare generală și până la această nouă întrunire a noastră, — zic, astăzi și aici suntem în măsură să ne botezăm anul de muncă 1928/29, cu pronunțatul și mult grăitorul nume, de: „an al primelor izbâni întru intensificarea propagandei culturale la sate”.

Felul cum au răspuns cu toții cei chemați să ne dea mână de sprijin frățesc — apelurilor noastre ce le-am adresat cu toate ocaziunile, — este o dovadă mult grăitoare, că în aceste timpuri de un materialism bolnav și de un egoism respingător, — sufletul nostru a putut trezi prin contact direct și de un colorit sufletesc sincer — dorul și interesul tuturor cărturarilor noștri de a se gândi și de a se preocupa mai intensiv — cu problemele culturale în ceea ce privește nobilitarea simțirii și-a gândirii poporului nostru prin carte și prin cultivarea frumosului în toate ramurile vieții publice.

Cărturărirea noastră a cetit și-a înțeles din rândurile noastre, adresate indeosebi sentimentului de jertfă, sentiment existent, dar uneori adormit în conștiințele celor în drept să se considere pe

sine izvor și centru de lumină pentru cei din jurul lor; că izbânda unui popor în lupta de mâine în toate domeniile vieții de stat nu se asigură numai cu forța brută a unui popor, ci se asigură îndeosebi prin progresul și prin intensificarea unei culturi prielnice, într'aripării și avântului sufletesc a respectivului popor.

Avem cu toții convingerea, că — precum neamul nostru a fost capabil ca cu pieptu-i de oțel să înfrunte toate vijeliile vremurilor de bejanie, — tot astfel va fi capabil, ca cu braț tare să ridice, în fața popoarelor conlocuitoare și încunjurătoare, facla culturii naționale și umane, la lumina căreia omenirea întreașă să vadă și să constate schimbarea iobașului de ieri întru stăpân, demn de soarta sa binemeritată și pe veci asigurată prin înglobarea sufletului și a culturii românești în universala și eterna cultură umană!

În vederea acestui scop bine definit și continu urmărit, comitetul nostru județean a căutat să reorganizeze micile noastre citadelle pentru răspândirea culturii și a luminii în popor, în-suflețind despărțămintele noastre și înființând cercuri culturale în aproape toate comunele județului nostru.

Pentruca contactul nostru să rămână în permanență viu cu acești prețioși și locali auxiliari ai noștri, nu am pregetat a aduce cele mai mari jertfe pentru scopul urmărit, înzestrând despărțămintele noastre, pe lângă cărțile trimise din abundență, și cu câte un aparat „Aladdin”, cu câte 25 „diafilme” pe cari le-a primit fiecare despărțământ de plasă gratuit.

Am amintit pe scurt și vom sublinia aici în întregime importanța înființării cercurilor culturale la sate. — Este cât se poate de necesară și absolut indispensabilă această latură a activității ultimului an de muncă al nostru, întrucât e imposibil să răzbați la individ și aceasta pentru cultivarea lui, fără ca el să fie membru și să facă parte organic, din organizația noastră culturală în cadrele căreia numai astfel, deci numai în calitate de membru, îi poți oferi totul și din toate câte ne stau culturali-cește la dispoziție.

Dar râvna noastră de a întemeia cercuri culturale, în cadrele „Astreii”, la sate, mai are încă o altă și de tot importantă justificare și anume: cum noi intenționăm să înzestrăm fiecare comună cu câte-o bibliotecă, pentru cărțile cărora s'au plătit în acest an, suma de peste 200.000 Lei — ne-am convins că aceasta ar fi imposibil fără de o organizație culturală anterioară — care să servească întocmai scopul urmărit de noi pentru trezirea gustului de a ceti și de a se cultiva a țaranului nostru.

O bibliotecă fără un cerc cultural, fără bibliotecar, controlor, comitet de lectură și de cenzurare etc. nu se poate! Ori toate acestea numai cercurile culturale ni le asigură în întregime!

Apoi cum membri noștri primesc lunar gratuit cărți bune de cetit din „Biblioteca populară” a „Astrei”, scopul prin înscrierea de membri servește într'un chip grandios ideea de-a îndrăgi țărănul cartea din care el să-și creieze un tovarăș sincer și un sfetnic stabil.

Numai după toate acestea se pot creia și înființa bibliotecile mari și bogate, așa cum le contemplăm și cum le-am și compus noi. — Întâiu a trebuit prin cercurile culturale să dezvoltăm gustul de-a ceti cu dorul de cultură și apoi să le punem la îndemână cărți bune, pe cari numai astfel le va ști prețui țărănul. Tot în vederea acestui scop înalt, *comitetul central a abonat pentru fiecare cerc cultural, pentru fiecare comună și răspândește admirabila gazetă „Foaia Noastră”, care în fiecare număr al ei rezervă o pagină numită „Pagina Astrei”, condusă de iscusitul scriitor dl Horia Petra-Petrescu, pentru informațiile, pe cari credem de bine a le transmite membrilor cercurilor noastre culturale!*

Tot în serviciul ideii îndrăgirii cărții și răspândirea luminii cărților bune în păturile largi ale poporului, putem îngloba și nobila hotărâre a comitetului nostru de-a înzestra regimentele din Sibiiu, — unde floarea tineretului județului nostru își face datoria către țară, fiecare flăcău 2 ani, — cu câte o bibliotecă-tip.

Dar pentru documentarea adevărului, că strădanii nobile în această privință nu rămân fără rezultat — vorbească despre aceasta faptul următor:

La Roșia — din 80 familii, la stăruința vrednicului și harnicului preot I. Bânda, — la data înființării cercului cultural — s'au înscris 60 membri, asomenea și la Slimnic, unde entuziastul inv.-director Tatu, înscrie 80 membri activi!

Că la ce rezultate poate ajunge o acțiune bine îndrumată în această privință, trebuie să subliniem și să recomandăm tuturor, drept pildă de urmat, activitatea Școalei superioare de Comerț și a gimnaziului mixt din Săliște, cari ca prin minune au știut să entuziasmeze masele largi ale frunțașelor noastre comune din jurul Săliștii, astfel, încât Direcțiunea Școlilor primește zilnic invitații pentru ca în cadrele „Astrei” luminătorii satelor, strânși în jurul acestor școli — să descindă în mijlocul lor pentru sămânarea semințelor aducătoare de roduri îmbelșugate în ogorul culturii naționale! Poporul ne chiamă pentrucă poporul simte de unde vine sprijin desinteresat și frățesc!

Vom aminti tot la acest loc o altă ramură a activității noastre, în cadrele ideilor sulevate și anume: pentru cunoașterea nevoilor reale ale satelor noastre, din punctul nostru de vedere privindu-le, apoi pentru compunerea unei monografii istorice — a județului nostru din punct de vedere cultural, noi am compus și am lansat un chestionar — cuprinzând 15 întrebări, menite ca prin răspunsul primit să clarifice și să arunce o lumină clară

asupra stării culturale a județului nostru și am făcut aceasta pentru de-a complecta unde este nevoie și pentru a încuraja acolo unde am aflat porniri bune în această privință !

Conferințele în Sibiu.

Seria : I. Dr. Gh. Preda : „Din vârtoarea vieții”. Dr. I. Stoichiția : „Probleme de actualitate”. Dr. Gr. Cristescu : „Concepția creștină despre lume și viață”. Dr. I. Lupaș : „Serbarea unirii”. (Festival). Gh. Marinescu : „Rosmersholm (Ibsen)”. Dr. Em Veisa : „Influența maladiilor acute și cronice asupra formării și fixării caracterelor”.

Seria II. I. Vâlcovici : „Ce este Universul”. N. S. Ionescu : „Problema minoritaților din punct de vedere juridic și național”. I. Pillat : „Pământul românesc în poezia românească”. N. Colan : „Creștinism și sclăvie”. (Festival). G. I. Brătianu : „Desvoltarea ideii unității politice Românilor, dela unirea Principatelor la 1918”. G. Bogdan-Duică : „Elementele lirice în epoca lui Alecsandri”. Generalul C. Găvănescul : „Despre Mitropolitul A. Șaguna”. Dr. Voicu Nițescu : „Gambetta și Disraeli”. Prof. M. Botez : „Cultură și sănătate”. V. Nicoară : „Ce este gazetarul și cum îl vrea publicul”. Gh. Adamescu : Discurs festiv „Unirea”.

Din șirul conferențiarilor au fost 1. ca reprezentanți ai Extensiunii universitare din Cluj domnii : Dr. I. Lupaș, Gh. Bogdan-Duică și M. Botez : 2. ca reprezentanți ai „Universității libere” din București domnii : I. Pillat, Gh. I. Brătianu și Gh. Adamescu.

Ca și în anul trecut, comitetul nostru a organizat, atât în suburbiul Maier, cât și în cel Iosefin, cu prețiosul concurs al Dlor profesori T. Popovici și N. Oancea, festivaluri bine reușite, încadrate cu conferințe instructive și anume :

În parohia Bucșa : Protopopul militar I. Dăncilă „Legătura omului cu Dumnezeu”. Dr. I. Stoichiția „Tuberculosă”, cu proiecțiuni.

În aceiași parohie a ținut dl director al școlii primare de stat Nr. 4, Izidor Dopp, cinci șezători, cu următoarele teme tratate de d-sa, pe lângă coruri, lecturi din „Foaia Noastră” și declamări : „Despre foloasele învățaturii de carte, contra judecăților, plantarea pomilor, păduchii de frunze, patima jocului da cărți, legi și autoritate, lenea, gunoirea pomilor, mulsul vacilor, boalele molipsitoare, patria, iubirea de neam și țară”. În parohia Boiu : Dr. I. Stoichiția : „Bolile molipsitoare”, cu proiecțiuni, H. P.-Petrescu : „Cine ne stă în drum”, Prof. I. Popa „Desvoltarea ideii unității naționale”, Conferențiarii noștri n'au uitat nici de Căminul de ucenici și ucenice, industriali, de stat, unde au conferențiat : H. P.-Petrescu : a) Lecturi din I. Creangă ; b) Amintiri, de : A. Bârseanu ; c) H. P. Petrescu : Lecturi din opere proprii și d) diafilme, Dr. L. Popovici : „Sfaturi igienice”, Dr. I. Stoichiția :

„Păstrarea sănătății“, H. P. Petrescu: a) Pagini din Alexandru Depărățeanu: b) Fiind „Ziua Mamei“, diafilmul; „Mama și Copilul“.

Nu ne-a scăpat din atențiune nici conferințele inaugurate la Cercul reangajaților din Sibiu de către secretarul nostru, părintele I. Dăncilă, unde, alături de D-Sa a colaborat în acest an, ca exponenți ai „Astrii“ desp. Sibiu; a) dl Dr. Gr. Cristescu, apoi dl H. P.-Petrescu, vorbind primul „Mântuitorul ca ostaș“, iar ultimul „Despre Astra și scopurile ei culturale“ — (și lecturi din opere proprii).

Pe viitor acest ram al activității noastre va primi o dezvoltare mai pronunțată — organizând la acest cerc — pentru cei 400 reangajați din garnizoana Sibiu, bisăptămânal câte o conferință instructivă, îmbrățișând toate domeniile vieții morale și sociale în care trăiesc acești harnici fii ai glorioasei noastre armate.

La „Reuniunea meseriașilor români din Sibiu“, a conferențiat la 28 Martie dl președinte S. Țeposu „Cauzele cari au contribuit la căderea și la mărirea neamului românesc“.

Ținem să amintim că vom da pentru viitor și acestei ramuri a activității noastre o mai amplă dezvoltare, designând lunar câte un conferențiar, care, cu ajutorul „diafilmelor“ ce ne stau la dispoziție, să contribuie la lărgirea cunoștințelor folositoare între meseriașii noștri.

S'a conferențiat și la Academia Teologică din partea dlui H. P.-Petrescu și anume: „Astra“ și biblioteca ei, piesa teatrală „Lavina“ și alte lecturi, „Despre Goethe“ cu 50 fotografii, iar la Școala Normală: a) „Frumusețile Parisului“ b) „Crucea roșie“, cu diafilme.

Conferențele la sate.

Aceste conferențe s'au început într'o atmosferă cu totul neprielnică scopului urmărit de noi.

Alăgerile din toamna trecută și starea sufletească enervată a populației dela sate, nu ne-a permis să începem seria conferențelor la sate decât abia prin 16 Decembrie 1928, timp destul de înaintat, când din cauza intemperiilor iernii grele din acest an, numai cu mari și multe greutateți am putut urmări și atinge obiectivul urmărit. Dragostea de neam însă și entuziasmul nefățărit al conferențiarilor noștri au învins greutateți după greutateți, astfel, încât bilanțul nostru și din acest punct de vedere este destul de îmbucurător.

Fără să intrăm în aprecierea fiecărui drum și conferență a parte, ne vom mărgini deastădată a Vă prezenta un tablou sumar, în ordine cronologică, despre conferențele ținute în anul de activitate 1928/29:

Orlat: S. Țeposu „Importanța cărții și a bibliotecilor“, Dr. L. Ionașiu „Tuberculoză“, cu proiecțiuni și H. P.-Petrescu „Lectură“.

Sura-mare: Medic-maior, Dr. Capitanovici „Sfaturi medicale, leziuni și degerături” și prof. I. Isac „Dobrogea”. *Gușterița*: Veterinar-șef Georgescu „Sfaturi practice” și Dr. Dumitrescu „Calitățile și defectele moștenite de către copii dela părinții lor”. *Rășinari*: S. Țeposu „Din trecutul neamului”, protopop mil. I. Dăncilă „Despre puterea conștiinții omenești”, Dr. L. Ionașiu „Răceala, cu sfaturi practice pentru combaterea ei”. *Veștem*: Dr. G. Bolintineanu „Profilaxia tuberculozei și mijloacele de vindecare”, I. Isaicu „Muncă, Credință și Caritatea creștinească”. *Mohu*: Prof. I. Popa „Formarea și biruința neamului românesc”, Dr. Dumitrescu „Calități și defecte moștenite dela părinți”. *Șelimbăr*: H. P.-Petrescu „Scopurile Astei”, Dr. Mihail „Sifilis”. *Bungard*: S. Țeposu „Cauzele cari au contribuit la căderea și la mărirea neamului românesc, în trecut”, Dr. I. Stoichiția „Bolile molipsitoare” cu diafilme. *Turnișor*: Consilier I. Iliescu „Legea veterinară, sanitară și alimentară” și dl Măcelar „Rentabilitatea gospodăriilor naționale”, „Foloasele gunoiului artificial și ramul culturii de flori”. *Cristian*: dl Măcelar „Cultura florilor”, sfaturi economice și I. Iliescu „Lupta pentru dreptate”, „Din pildele Mântuitorului”. *Rășinari*: Dr. I. Stoichiția „Alcoolism și acidul metilic”. *Roșia*: S. Țeposu „Insemnătatea cărții pentru prosperarea poporului românesc” și I. Stoichiția „Bolile infecțioase”. *Noulsăsesc*: Dr. Șandru „Plăgile sociale” și I. Isac, profesor, „Momente politice mai însemnate la românii din Ardeal Moldova și Muntenia până la Unire”. *Cașolț*: Prof. I. Popa „Figuri reprezentative din trecutul neamului”. *Daia*: Dl Moșoiu „Ce urmărește Astra culturală”. *Gușterița*: H. P.-Petrescu „Ce este Astra”, „Din frumusețile Parisului”, „Califul Cocostârc”, „Mănăstirile din România”. *Slimnic*: S. Țeposu „Desvoltarea ideii unității naționale” și Dr. H. P.-Petrescu „Astra” și rolul ei”, „Lectură”, „Diafilme”. *Ruși*: Dr. L. Ionașiu „Tuberculoză”, cu diafilme și prof. I. Popa „Câteva personalități din trecutul nostru istoric”. *Marpod*: S. Țeposu „Insemnătatea zilei de 10 Maiu” și Dr. L. Ionașiu „Tuberculoză”, cu proiecțiuni. *Fofeldea*: S. Țeposu „Insemnătatea zilei de 10 Maiu”, Dr. H. P.-Petrescu „Astra”, și chemarea vremii”, „Lectură proprie” și Dr. L. Ionașiu „Tuberculoză”, cu proiecțiuni. *Sibiul*: S. Țeposu „Paralela între unirea dela 1859 și cea din 1918”. *Chirpăr*: S. Țeposu „Astra”, Dr. H. P.-Petrescu „Lectură și dl inspector-șef, I. Bratu „Trecutul și viitorul școalei la noi”. *Bradul*: Dr. I. Stoichiția „Tuberculoză”, cu proiecțiuni, Dr. H. P.-Petrescu „Lectură” și I. Munteanu „Mama și rolul ei în familie”. *Păuca*: S. Țeposu „Astra”, Trecutul neamului” și „Foloasele cărții” și Dr. L. Ionașiu „Tuberculoză”, cu proiecțiuni. *Poplaca*: Dr. H. P.-Petrescu „Biblioteca și Muzeul „Astei””, „Lecturi din lucrări originale”, prof. Gh. Maior „Suflet și Biserică” și Munteanu „Mama și copilul”, diafilme. *Rușciori*: Dr. H.

P.-Petrescu „Muzeul și publicațiile „Astrei“, „Lectură proprie“ și prof. I. Isac „Rolul vechiului Regat pentru înfăptuirea Unirii“, Lectură: „Portul Constanța“. *Cristian*: S. Țeposu „Rolul „Astrei“ și importanța Cercurilor culturale sătești“ și Dr. I. Ionașiu „Plăgile sociale“. *Săliște*: În adunarea despărțământului, S. Țeposu „Granițele în viața poporului nostru“, I. Bratu, inspector-șef „Armonia în natură și viață“ și N. Colan, rectorul Academiei Teologice „Biserica în legătură cu „Astra“.

Înainte de a încheia raportul nostru ținem să subliniem activitatea rodnică a tuturor comitetelor de plasă — și îndeosebi însă a celui din Săliște.

Facem aceasta fără intenția de-a micșora bunele rezultate ale celorlate comitete surori, cari și ele au făcut tot posibilul pentru atingerea scopului comun!

Rugăm, ca onorata adunare generală să exprime mulțumiri:

a) Delegației permanente și Consiliului județean pentru ajutorul moral și bănesc de 100.000 Lei cu care ne-a înscris în buget, sumă pe care sperăm să o avem și în anul viitor;

b) Primăriei orașului Sibiiu, pentru suma de 120.000 Lei pusă în buget, pentru desp. „Astra“ Sibiiu;

c) „Extensiunii Universitare“ Cluj, pentru sprijinul moral de care ne-a învrednicit și în acest an, ridicând prin conferințarii trimiși nivelul conferințelor noastre din Sibiiu, pentru cari publicul arată un tot mai viu interes;

d) „Universității libere“ din București de sub prezidenția Doamnei Sabina Cantacuzino, conferințarii căreia au ilustrat și în acest an prin participarea lor la conferințele „Astrei“ cultura românească;

e) I. P. S. Sale dlui Arhiepiscop și Mitropolit Dr. N. Bălan, precum și dlui general C. Găvănescul, Comandantul C. 7 A., pentru sprijinul părintesc și interesul viu ce ni l-au acordat și arătat în toate ocaziunile — sprijinind cu înalta lor pricepere și autoritatea lor bunele noastre porniri;

f) Tuturor prietenilor noștri din învățământul secundar și primar, preoților și fruntașilor din centru și dela sate, pentru concursul lor prețios de care ne-am învrednicit și în acest an de muncă.

Președ. desp. *Silviu Țeposu*, inspector școlar.

2. Avrig (jud. Sibiiu).

Despărțământul Avrig al Asociațiunii împlinește anul acesta 3 ani de existență. Activitatea acestui despărțământ din anii precedenți a fost un îndemn la muncă desinteresată și pentru anul acesta, — întărindu-ne credința că poporul român urmărește cu viu interes orice manifestație culturală.

Comitetul acestui desp., fiind convins că orice progres în păturile largi ale poporului emană dela colaborarea tuturor intelectualilor din comună cu cercul cultural și dela o bună și conștiințioasă administrare a bibliotecilor populare, a fost condus în tot timpul activității sale de dorința de a strânge pe acești intelectuali în jurul cercurilor culturale și de a centraliza aceste biblioteci în localitățile unde erau mai numeroase. Astfel în comuna Avrig cele 4 biblioteci ale diferitelor asociații și reuniuni locale au fost concentrate în Casa de citire a desp. pentru a se împărți poporului. Instrucțiuni în sensul acesta s'au dat și cercurilor culturale, iar pentru ca aceste principii să-și aibă realizarea imediată, membrii comitetului s'au deplasat în diferite rânduri și în comunele din jur, unde au organizat aceste cercuri culturale, aranjând diferite serbări și ținând o serie de conferințe. Un sprijin real în executarea acestui program a fost și aparatul de proiecțiuni „Aladdin”, donat de desp. jud. Sibiiu, cu care ținându-se mai multe conferințe proiectate, remarcăm îndoitul interes înțelegerea deplină cu care poporul urmărea aceste conferințe.

În ziua de 14 Aprilie 1929 domnii: Gheorghe Mareș și Vasile Berghea s'au deplasat în comuna Glâmbocă, iar în ziua de 13 Maiu 1929 în comuna Săcădate, unde s'a conferențiat despre „Viața lui Isus”.

În comuna Sebeșul de sus s'au deplasat în ziua de 5 Maiu 1929 dnii Vasile Berghea și Nicolae Paraschiv, făcându-se o interesantă interpretare a filmului „Isus în locurile sfinte”.

În afară de aceste conferințe membrii comitetului au desvoltat o activitate intensă în cadrul *cercurilor culturale* ale Astrei.

Avrig. La 16 Aprilie 1928 s'a dat o producție teatrală cu piesele: „Pălăria ciornicarului” și „Nepotul răsfățat”. La 5 Septembrie 1928 producția teatrală „Avarul” de Molière, executată de tineretul școlar. La 1 Decembrie 1928 Dl Gheorghe Vulcu, directorul șc. normale, ține o conferință despre „Unirea Principatelor”. La 2 Februarie 1929 se dă o producție teatrală din partea elevilor școlii normale „Gh. Lazăr”, unde se joacă piesa „Cain” și se ține o conferință despre Gheorghe Lazăr, de dl dir. Vulcu. În 23 Februarie 1929 se ține o șezătoare culturală de către dnii Traian Maxim și Gheorghe Mareș, unde se dau sfaturi economice și se citesc „Foaia Noastră” și „Foaia Interesantă”. În 2 Martie se ține o altă șezătoare culturală de către dnii: Traian Maxim, Vasile Berghea și Gheorghe Mareș, dându-se sfaturi în cece privește creșterea copiilor, apoi se citesc gazetele „Foaia Noastră” și „Dumineca Poporului”. În 10 Martie 1929 cercul cultural învățătoresc „Gh. Lazăr” ține o sedință poporală în Avrig, unde vorbesc dnii Ilie Mateș despre respectarea legilor și dl Octavian Sumea despre pagubele jocurilor de noroc. În

21 Aprilie dl Traian Maxim ține o conferință despre „Lipsa de a ne hrăni sufletul” și „Viața lui Isus”. În 10 Maiu 1929 se ține o serbare națională unde vorbește dl Nicolae Orlandea despre „Cum a luat ființă România-Mare”, se joacă apoi piesa „Ziua Unirii” de elevii șc. normale din loc. În 2 Iunie 1929 cercul cultural al „Astrei” își ține adunarea, unde vorbesc dnii Dr. Traian Bude despre „Alcoolism” și dl Traian Maxim dă explicațiuni filmului „Ardealul”. În 9 Iunie 1929 dă explicațiuni filmului „In grădina zoologică” dl Traian Maxim, președ.-cercului. Cercul cultural în decursul acestui an a colaborat cu membrii Comit. desp. Avrig, „Școala Normală Gh. Lazăr”, Reuniunea Meseriașilor Români, Reuniunea Femeilor, Cercul tinerimii adulte și Cercul cultural al învățătorilor „Gh. Lazăr”. *Boița*: În acest cerc s’au ținut mai multe conferințe cu caracter religios, moral și cultural din partea dlor: Ioan Druhora, Ioan Bratilesco și Ioan Branea. Casa de cetire s’a deschis în zile de Dumineci și sărbători. *Săcădate*: În această comună se țin mai multe conferințe: Dl Ilie Bucur despre „Unirea Principatelor”. Dl Oct. Sumea „Roadele și foloasele plantațiilor”. Dl Ioan Prie, brig. silvic, „Folosul salcâmului”, Dl Ilie Bucur „Folosul paserilor”. Dl Ioan Georgescu „Eroii neamului”. Dl T. Măhăra „Gloria străbunilor”. *Sebeșul de sus*: În cadrul acestui cerc s’au ținut mai multe conferințe cu ocazia serbărilor naționale dela 1 Decemvrie, 24 Ianuarie și 10 Maiu. La 5 Maiu cercul cultural învățătoresc „Gh. Lazăr” a ținut o ședință poporală, unde dl Nicolae Parachiv a povestit „Despre viața lui Isus”, fiind proiectată cu aparatul „Aladdin”. *Sebeșul de jos*: Aici a conferențiat dl I. Stoica „Muncă și economie, dl prof. Criștiu „Școala de Comerț din Săliște”, dl prof. Martin „Industria și comerț”, dl Ioșif Stoica „24 Ianuarie”, dl Nic. Morar „Dragostea de țară”, dl inv. Oros „Cinstirea sărbătorilor”, Părintele Crăciun „Ziua Eroilor” și dl L. Ursu „10 Maiu”. În această comună s’a pus Casa de cetire în mod gratuit la dispoziția cercului cultural de către banca „Isvorul”. *Tâlmăciu*: Dl M. Bratu vorbește despre „Insemnătatea școalei de copii mici”, dl Toma Târșia „1 Decemvrie”, „24 Ianuarie” și „10 Maiu”. S’au dat 3 producții teatrale și s’au ținut 5 șezători culturale. *Brad*: Elevii școalei primare joacă piesa „Mana vacilor”. Păr. Tr. Lincariu vorbește despre „Cercetarea bisericii”, N. Ursu „Ingrijirea animalelor domestice” și „Cultivarea pământului”, d-șoara Maria Berghea „Ingrijirea copiilor”. *Glâmboca*: În acest cerc se țin mai multe conferințe de dl I. Mateș: „1 Decemvrie”, „24 Ianuarie”, „10 Maiu” și „Insemnătatea arborilor în agricultură”, dl V. Berghea „Despre viața lui Isus Mântuitorul” și dl Ioan Prie, brig. silvic, „Insemnătatea arborilor”.

Președintele desp. Gh. Vulcu.

3. Nocrich (jud. Sibiiu).

Activitatea comitetului despărțământului „Astra”, Nocrich pe anul 1928—929 constă din deplasări făcute în legătură cu cercul cultural inv. Nocrich prin diferitele comune ale despărțământului, unde s'au ținut următoarele prelegeri populare: *Țichindeal*: Simion Dragoman „Rolul familiei în propășirea neamului”, dl Petru Popa, inv. dir. „Bogațiile și frumusețile țării noastre”, Iancu Dragotă „Îngrijirea copiilor mici și șezătorile satului”, sub-rev. școlar T. Măhăra „Rolul școlii de astăzi”. *Fofeldea*: Iancu Dragotă preș. cerc. cult. „Șimțul de demnitate și rolul lui în societate”, dr. E. Ilcuș, preș. desp. „Astra” Nocrich, „Boalele molipsitoare și combaterea lor”, Octavian Băcilă, inv. dir. în Nucet „Aratul și valoarea lui în producția pământului”. *Alțina*: secr. desp. S. Dragoman, inv. dir. „Trecutul ca oglindă și indemn pentru viitor”, „Avram Iancu” și Iancu Dragotă „Vlad Țepeș”. *Nocrich*: S. Dragoman, secr. desp. „Cultura și poporul”, D-șoara inv. V. Bratu „Mamele din trecut și mamele din viitor”, Gh. Bânda, inv. dir. în Săsăuș „Obiceiurile rele și combaterea lor”; *Marpod*: Iancu Dragotă, inv. dir. „Insemnătatea învățaturii și culturii poporului”, Octavian Băcilă „Cultura pomilor fructiferi”, se rulează cu aparatul „Aladdin” diafilmele „Din grădina zoologică” și „Parisul” de către inginerul silvic al ocolului Nocrich Malarsky, dând cuvenitele explicații; *Ilimbav*: secr. desp., S. Dragoman „Fapta și credința”, Petru Popa, inv. dir. „Combaterea alcoolului”, A. Răduțiu, inv. „Drepturile și datorile cetățenești”, Dr. E. Ilcuș, preș. desp., „Boalele infecțioase și combaterea lor” și a rulat cu aparatul „Aladdin” diafilmele „Tuberculoza” și „Parisul”; *Nucet*: Iancu Dragotă, inv. dir. „Insemnătatea sărbătorilor naționale” și inv. Gh. Bânda „Obiceiurile rele și combaterea lor”; *Cornățel*: Dr. E. Ilcuș, preș. desp. „Boalele infecțioase și combaterea lor”, D-na V. Florea, inv. „Mamele din trecut și mamele din viitor”, inv. dir. Augustin Cichindelean din Alțina „Iubirea de patrie”, inv. dir. C. Constantin „Foloasele pădurilor”, inv. Simion Dragoman, secr. desp. „Sărbătorile naționale”; *Chirpăr*: au participat din partea desp. „Astra” Sibiiu preș. desp. Silviu Țeposu, v.-președ. Dr. Liv. Ionașiu, secretarul „Astrei” Dr. Horia Petra-Petrescu, însoțiți fiind și de inspect.-șef școl. I. Bratu și dir. de spital Dr. G. Bolintineanu, conferențindu-se despre „Chemarea Astrei” de președ. cerc. cult. inv. I. Dragotă, „Trecutul și viitorul școlii românești” de dl inspector școlar șef I. Bratu, „Datoriile și drepturile cetățenești” de inv. dir. A. Cichindelean din Alțina, „Obiceiurile rele și combaterea lor” de inv. dir. Gh. Bânda din Săsăuș, iar secr. al „Astrei”, Horia Petra-Petrescu, a vorbit despre „Biblioteca Pop.” a „Asociațiunii”, arătând broșurile și cetind schița umoristică de Zaharia Bârsan: „Când cu comedia”.

Din rapoartele primite dela cercurile culturale se constată, că cercul cultural Nocrich se compune din: 6 membri pe viață și 27 activi; total 33 membrii.

Biblioteca școlară are 611 volume, un spor de 195 față de trecut.

Cetitori 40, cu 161 cărți citite.

În cursul anului școlar 1928—1929 s'au ținut 10 întruniri culturale: cu 4 producțiuni teatrale, declamări, cântări, 13 conferințe și anume: „Boalele infecțioase în general“, „Alcoolismul și Tuberculoza“, „Cancerul“ de Dr. E. Ilcuș, medic de circumscripție; „Insemnătatea zilei de 1 Decembrie“, „Insemnătatea zilei de 24 Ianuarie“, „Mamele din trecut și mamele din viitor“, de V. Bratu, „Eroismul voivodului Mihai Viteazul și dragostea de țară“, „Insemnătatea zilei de 1 Decembrie“, „Credința, învățătura și hărnicia ca baze de fericire și progres“, „Insemnătatea zilei de 24 Ianuarie“, „Felul de conducere al statului și puterea solidarității naționale“, „Cultura și poporul“ și „Insemnătatea zilei de 10 Maiu“ de inv. Simion Dragoman.

La 7 Aprilie 1929 dl inginer silvic Malarsky, cu aparatul „Aladdin“ a rulat filmele „În grădina zoologică“ și „Guliver în țara piticilor și a uriașilor“, iar la 13 Aprilie dl Dr. E. Ilcuș a rulat filmele „Parisul“ și „Igiena zilnică“.

S'a mai făcut lectură aleasă din cartea „Povestiri morale“ de inv. S. Dragoman.

Rezumat.

Comitetul desp. a făcut 9 deplasări în 10 comune, a ținut 25 conferințe și a înscris 174 membri.

Pentruca pe viitor „Astra“ să-și poată realiza într'o formă și mai mulțumitoare nobilele sale intențiuni, ar fi de dorit, ca toate autoritățile comunale, toți intelectualii satelor să primească ordine dela superiorii lor, ca să se intereseze mai mult de buna funcționare a acestei instituțiuni.

Când preotul, notarul, cu învățătorul, precum și alți intelectuali ai satelor, cu toți vor îmbrățișa și sprijini cu mai multă căldură și interes activitatea „Astrei“, atunci și progresul realizat va fi cu mult mai evident; lăsată numai pe umerii învățătorilor aceasta sarcină e cam grea și nu poate duce la rezultatele dorite.

Bazați deci pe cele relatate și având în vedere trecutul, când membrii com. desp. „Astra“ cercetau satele plășii noastre numai la intervale de ani și când numărul membrilor era mai redus față de al celor din prezent, rămânem cu conștiința împăcată — asemenea muncitorului, care a depus toată bunăvoința și truda întru îndeplinirea muncii sale — însă, cu dorința vie, de a realiza în marginile posibilității progrese și mai simțitoare

pentru viitor, ceea ce se va putea înfăptui numai atunci, când toți iubitorii de progres ai neamului nostru ne vor da concursul recerut.

Preș. desp. *Dr. E. Ilcuș.*

4. Ocna-Sibiului (jud. Sibiiu).

Despărțământul central județean Sibiiu a căutat în anul acesta cultural să intensifice munca din desp. de plasă Ocna-Sibiului, lucrând mână 'n mână cu conducătorii desp. jud. al Sibiului. Spre scopul acesta s'a dus președ. dl Silviu Țeposu, odată la fața locului și a împărțit comunele în două, în acelea, cărora să li se dea atenție mai mare din partea desp. Sibiiu și acelea, cari să fie cercetate de conducătorii din Ocna-Sibiului.

Una din greutățile cele mai mari ce ne-au stat în cale a fost că drumurile de țară din plasa aceasta nu sunt așa de bune ca într'alte ținuturi și astfel n'au avut puțința conducătorii, din cauza ploilor, să cerceteze comunele așa cum ar fi vrut, cu trăsurile sau cu automobilul. Au mai venit și stările politice, cari ne-au stat în drum.

Cu toate acestea, și în plasa Ocna-Sibiului suntem pe calea cea bună.

În 1928/29, s'au înființat din partea desp. Ocna-Sibiului următoarele „Cercuri culturale“:

1. Ocna-Sibiului (circumscripția superioară); 2. Ocna-Sibiului (circumscripția inferioară); 3. Alămor; 4. Loamnăș; 5. Mândra; 6. Ruși; 7. Șura-Mare. Dl Miron Bibu, delegat de a organiza comunele de sub 3—7, a constituit totodată și comitete locale la cercurile culturale.

Preș. desp. *N. Albu.*

5. Săliște (jud. Sibiiu).

Activitatea culturală a despărțământului Săliște pe anul 1928—29 a câștigat atât ca intensitate, cât și ca valoare artistică față de cea a anului trecut. Emițându-se de către centrul județean noua deviză: nici un sat fără agenție culturală, despărțământul Săliște a pornit cu întreg avântul său la sate pentru a înființa și reorganiza agenții, în vederea intensificării vieții culturale. Felul cum a înțeles despărțământul nostru să satisfacă lozinca emisă de centru e următorul: în fiecare sat unde avea să înființeze sau să reorganizeze o agenție, echipa culturală a despărțământului — în urma avizului și a pregătirilor prealabile — se prezenta întâi la Biserică, unde cânta Liturgia, preotul cuvântând despre rolul „Astrei“. După masă se ținea serbarea de reorganizare sau înființare, care constă dintr'un număr destul de mare de cântece populare ce uneori luau proporția unui concert, apoi

recitări comice, dialoguri, conferințe și proiecțiuni luminoase. La sfârșitul serbării se proceda la înscrierea de membrii, alegerea comitetului și în cele din urmă se distribuiau gratuit broșuri din „Biblioteca pop. a Astrei” cu sfaturi practice pentru țărani. Atari serbări s’au dat în comunele: Valea, Rod, Mag, Topârcea, Sibiel, Orlat, Aciliu, Gurarâu, Amnaș, iar ședințe, de proiecțiuni pure în comunele: Tilișca, Săcel și Galeș. Pretutindenii echipele culturale ale desp. nostru au fost permise cu multă însuflețire, iar impresiile lăsate de serbările lor au fost dintre acelea ce lasă urme neperitoare în sufletele auditorilor.

Felul după care s’a desfășurat viața culturală în centrul despărțământului a fost următorul: s’a abandonat ideea conferințelor izolate, încadrându-le în largi programe artistice, iar alte conferințe au fost urmate de proiecțiuni luminoase. În urma acestei amplificări de program sala festivă a școlii primare, unde „Astra” și-a ținut serbările, a fost totdeauna arhiplină, publicul manifestând cu nespusă căldură alături de propagandiștii „Astrei”. Atari serbări s’au dat în Săliște 8, plus trei ședințe cu proiecțiuni.

Dacă despărțământul Săliște a dat o așa de mare extensiune mișcării sale culturale, aceasta o datorește în primul rând dlui inspector *Silviu Țeposu*, inițiatorul și animatorul acestui nou curent de culturalizare a maselor. Ca președinte al județului Sibiiu, — ajutat de colaboratorii săi — a dat directive precise de organizare, sprijinind moralicește întreagă mișcarea din județ, contribuind personal și în largă măsură la intensificarea propagandei.

În al doilea rând o datorește președintelui de despărțământ *Dr. Dumitru Borcia*. Aproape n’a existat serbare în Săliște și în despărțământ la a cărei reușită D-sa să nu fi contribuit efectiv și cu toată puterea sufletului său.

Urmează apoi munca fără seamăn a Școlii inf. și sup. de comerț, precum și a Gimnaziului mixt și a Școlii primare. Credem necesar să ne oprim la ideea școlilor noastre de a se constitui factori de răspândirea culturii la sate în numele Astrei, idee datorită directorului Nicolae Borcia și aplicată mai întâi de școala D-sale. Nu se poate da o îndrumare mai bună școlilor și o utilizare mai fericită forțelor elevilor decât făcându-le să participe la realizarea idealului cultural pe care și l-a propus Astra. Cu chipul acesta, satele primesc îndemnuri noi pentru o viață sufletească mai intensă, iar elevii au ocazii să cunoască mai bine nevoile și sufletul țăranului, identificându-se de pe acum cu aspirațiunile lui. Astfel numai se vor putea crește adevărații conducători ai satelor, cu iubire către popor.

Un puternic mijloc auxiliar utilizat cu mult succes în răspândirea culturii la sate a fost aparatul de proiecțiuni „Aladdin” pe care centrul județean al Astrei l-a donat despărțământului nostru, iar un al doilea Agenției culturale din Sibiel. Ideea de a

dota fiecare despărțământ cu un atare aparat este dintre cele mai fericite. Nimic nu poate fi mai instructiv și mai atrăgător în propaganda la sate decât acest aparat.

Comitetul despărțământului, la cererea președ. județean, dl inspector Silviu Țeposu, s'a întrunit în cursul acestui an de activitate în două rânduri pentru a discuta modalitățile de reorganizare a agențiilor culturale. S'au mai ținut apoi încă patru ședințe în vederea aranjării serbărilor naționale care s'au făcut totdeauna cu concursul tuturor școalelor din localitate. În lipsa unei organizațiuni interșcolare, „Astra” a fost acea instituție care a unit la sânul său toate școlile din Săliște.

Lăsăm să urmeze acum darea de seamă asupra activității despărțământului nostru pe anul 1928—29. Ținem să constatăm dela început, că activitatea noastră în perioada de timp dela 1 Noemvrie până la sfârșitul lunii Decemvrie a stagnat din cauza întrunirilor politice foarte frecvente în acea vreme.

Conferințe s'au ținut în Săliște: Cu prilejul aniversării Dobrogei, Dr. D. Borcia, protopop și președ. desp., Nicolae Borcia, dir. Școalei sup. de comerț și dir. I. Moğa „Dobrogea și însemnătatea aniversării”, prof. Nicolae Martin „Ioan Alex. Brătescu-Voinești”, iar prof. D. Petruțiu „Conferință și lectură din operele lui Brătescu-Voinești”, dir. Const. Țintea „Gunoirile artificiale”, prof. I. Tola „Insemnătatea zilei de 1 Decemvrie”, inv. Virgil Corfaru „Rolul factorilor politici în făurirea României-Mari”, iar prof. Ioan Lupu „Contribuția literaturii la făurirea aceleiași țări”. Cu prilejul aniversării „Unirii Principatelor” Dr. I. Moğa vorbește despre „Insemnătatea zilei”, iar la inaugurarea ciclului de conferințe al postului mare, Dr. D. Borcia, protopop despre „Activitatea Astei dela înființare până în zilele noastre”. Alte conferințe au ținut dnii prof. M. Martin „Personalitatea lui Muzicescu”, prof. Bucur Pinciu „Stabilizarea Leului”, Dr. D. Borcia „Viața lui Isus”, „Noul Testament” și „Locurile sfinte” (cu diafilme), Dr. Mihaiu Lupaș „Tuberculoza”, (cu diafilme). La „Ziua Eroilor” au vorbit dnii: Iacob Stefla, preot, C. Țintea, P. Bota, Dr. D. Borcia și Dr. O. Ghibu, prof. univ., iar la 10 Maiu: Dr. D. Borcia și Ioan Tolu „Insemnătatea zilei”. La „Ziua Temperanței”, Dr. Mihaiu Lupaș a vorbit „Contra alcoolismului” (cu diafilme).

La toate aceste conferințe, precum și la prelegerile populare ținute în Cercurile culturale, corurile școalelor din Săliște, sub conducerea dlor V. Corfaru, Dan Predovici și Petru Bota au executat programe artistice, aranjate în concordanță cu însemnătatea serbătorilor și a conferințelor ținute, iar elevii au recitat diferite poezii.

Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune: *Aciliu*: prof. Const. Iosof „Mama ca educatoarea copilului până la vârsta de școală”, prof. P. Rociu „Viața popoarelor orientale comparată

cu viața poporului nostru în trecut și în prezent", Ioan Bărbat, preot „Antialcoolismul”. *Amnaș*: prof. Dumitru Floașiu „Educația cetățenilor în afară de politică”, iar inv. Frăcea „Albinărit”, dl inv. I. Soră citește din broșura contra beției, de Gh. Coșbuc, iar părintele Giurgiu „Despre temperanță”. *Cacova*: Părintele Hanzu „Insemnătatea legumelor din punct de vedere sanitar” și „Pregătirea gunoiului nobil și importanța lui economică”, inv. Stanciu Stroia „Cultura paserilor din punct de vedere umanitar și folosul lor pentru pomicultură”, Oprea Jogărean „Insectele stricătoare pomiculturii”. *Galeș*: Avram Tâmpănar, notar „Rolul și însemnătatea aviației române”, Gheorghe Tecău, inv. „Iubirea și îmbrățișarea portului național român”, Nicolae Răchitan, preot „Temperanța și pericolul beuturii” și „Insemnătatea băncilor populare”. *Mag*: dl inv. Nicolae Balteș a vorbit despre „Mitropolitul Andrei Baron de Șaguna”, iar părintele A. Vlad despre „Unirea dela Alba-Iulia”, părintele Vlad „Progresul armelor de luptă, apoi despre Cucerirea Sevastopolei”, „Nutremânt, digestie, circulația sângelui, etc.”, inv. N. Balteș „Efectele rele ale beuturilor”, părintele A. Vlad „Rolul „Astrii”, apoi Originea Românilor dela Daci și Romani”, „Binefacerile „Astrii”, prof. Nicolae Martin „Formarea negustorului român”, „Viața lui Isus, Noul Testament și Locurile sfinte” cu explicațiile d-lui prof. Nicolae Martin, Dr. Ioan Olar „Antialcoolism”. *Orlat*: Părintele Ioan Becicheri despre „Trecutul școlii din Orlat”, dl inspector Silviu Țeposu „Folosul și însemnătatea cărții”, dl Dr. Ionașiu „Diferite boale”, iar dl Horia Petra-Petrescu a citit o instructivă narațiune, părintele Ioan Becicheri „Istoricul „Astrii”, dir. Nicolae Borcia face „Analiza situației economice a Țării Românești din punct de vedere al proprietății capitalului”, „Viața lui Isus și Noul Testament, cu explicațiile părintelui protopop Dr. Dumitru Borcia. *Rod*: dl dir. Const. Țintea a predicat despre „Sf. mucenic Gheorghe” și despre „Pomărit”, „Viața lui Isus”, cu explicațiile d-lui prof. Nic. Martin (cu diafilme). *Săcel*: În cursul anului de activitate 1928—29 s'au ținut 4 conferințe de către intelectualii din localitate.

La 2 Iunie Centrul Săliște a aranjat o ședință de proiecțiuni luminoase. Au rulat diafilmele: Viața lui Isus, Noul Testament și Locurile sfinte. Elevii Școlii primare au executat mai multe cântece urmate de recitări. Diafilmele au fost explicate de părintele protopop Dr. Dumitru Borcia. *Sibiel*: Părintele Valer Popoviciu a ținut 5 conferințe: Calea Bisericii, Hramul Bisericii și despre Pomărit. Dl subrevizor Nicolae Bembea 6 conferințe: Cooperarea școlii cu familia, Indreptarea defectelor corporale și sufletești la copii prin familie și școală, Relele ce bântue azi poporul. Dl Ioan Groza, notar, 6 conferințe: Drepturile și datorințele cetățenești. Dl Ioan Dobrotă, dir. școlar, 10 conferințe din domeniul Sociologiei, Pomărit, Istoria Națională, Geografie,

Economie și Fizică. Dl insp. Silviu Țeposu face o paralelă între Unirea lui Mihai Viteazul și cea a Regelui Ferdinand. Părintele protopop conferențiază despre Contribuțiile Bisericii la făurirea României întregite. Dl Horia Petra Petrescu citește schița umoristică „Niță Zdrenghea”. Cu acest prilej Centrul județean donează agenției din Sibiel un aparat de proiecțiuni „Aladdin” cu 21 diafilme. Seara a rulat diafilmul Noul Testament, cu explicațiile părintelui protopop Dr. Dumitru Borcia.

La 2 Iunie 1929: S'a serbat ziua Temperanței.

S'au jucat urm. piese de teatru de către elevii școlii primare din Sibiel: La datorie, Ulciorul fermecat, Vine Crăciunul, Nevoia, Florile, Unirea face puterea, Prinosul Ingerilor, Slujnica Maicii Domnului. Cu tinerimea adultă s'au jucat urm.: Să nu mai spui la nimeni, Piatra din casă, Două bilete de loterie, Orfana, Țăranul boier.

Agencia are patru biblioteci cu 1718 volume și o frumoasă Casă Națională. *Tilișca*. Dr. Mihai Lupaș „Îngrijirea copiilor mici”, iar dl dir. Const. Țintea despre „Gunoii artificial”, „Viața lui Isus, Noul Testament și Locurile sfinte”, (cu diafilme). *Vale*: „Viața și faptele lui Mihai Viteazul”, de dl inv. Nic. Simian. „Lectură din Povestea vorbei”, d-na inv. E. Simian. „Mijloacele prin cari poate inainta poporul în cultură”, „Activitatea culturală a Mitropolitului Șaguna”, „Luptele poporului român de sub regimul maghiar și emanciparea de sub stăpânire streină”, părintele Gh. Ittu „Insemnătatea zilei de 1 Dec.”, inv. Nic. Simian „Praznicul cel mare al Unirii Transilvaniei”, „Insemnătatea zilei de 24 Ian.”, Gh. Ittu, preot, „Insemnătatea zilei de 24 Ian.”, N. Simian, inv. D-ra Vetty Comșa „Importanța școlii de copii mici”, „Viața lui Isus, Noul Testament și Locurile sfinte”, cu explicațiile părintelui protopop Dr. Dumitru Borcea, „Scopul Asociațiunii „Astra” și activitatea desvoltată de ea”, „Cultul Eroilor”, Gh. Ittu „Cinstirea Eroilor”, inv. N. Simian.

La 2 Iunie 1929: S'a serbat ziua Temperanței. *Topârcea*: „Unirea Transilvaniei sub patria mamă”, dir. Știrban, „Despre educația copiilor”, părintele N. Ilea „Despre insemnătatea învățământului”, inv. Vițelar „Cooperatiia”, inv.-dir. Știrban „Unirea Principatelor”, părintele Ilea „Viața lui Isus, Noul Testament și Locurile sfinte”, explicațiile dlui protopop Dr. Dumitru Borcea, (cu diafilme), D-sa a mai conferențiat și despre rolul „Astrei”, făcându-i și un scurt istoric.

Fruntașa comună Gurarâului nu ne-a trimis darea de seamă cerută. Ținem să amintim, că la 5 Maiu Gimnazul mixt din Săliște, împreună cu Cercul cultural al Orlatului au dat în numele „Astrei” o serbare în stil mai mare.

Tot Gimnaziul mixt a dat la 26 Maiu o serbare sub egida „Astrei“ în comuna Ludoș. Corul Școalei a executat mai multe cântece populare, urmate de recitări. Dl dir. Ioan Moga rostește cuvântul de deschidere. Dl prof. Dumitru Petruțiu recitează conferința umoristică: Baccilul lui Koch, de Topârceanu. La sfârșit a rulat diafilmul: Tuberculoza, cu explicațiile dlui Dr. Mihai Lupaș.

Președ. desp. *Dr. Dumitru Borcia*, protopop.

6. Mercurea (jud. Sibiu).

Activitate deosebită a dezvoltat despărțământul Mercurea, prin conferințele ținute în diferitele comune de către dnu: Avram S. Păcurar, în Mercurea, în 3 Dumineci după masă, explicarea evangheliilor și cetiri biblice, Rolul cultural, economic, social al „Astrei“ și în comuna Cunța. Matei Scorobeț în Mercurea: „Despre pomărit, în general și arătarea altoirilor pomilor, în special“, „Cruțarea pădurilor“, „Creșterea copiilor în familie“, în Gârbova, Dobârca, Gusu și Cărpiniș a vorbit despre „Astra“ și binefacerea ei culturale, economice și sociale, arătând cu aparatul de proiecțiuni „Aladdin“ și explicând diferite diafilme. Dr. Andrei Draser, medicul circumscripției Mercurea: în Gârbova și Apoldul de jos, despre „Bacteriile, prietini și dușmanii omului“, în Cărpiniș despre „Alcoolism și combaterea lui“, în Apoldul de jos, Avram S. Păcurar, preș. „Astra“, rolul ei dela înființare până astăzi“, pretorul Pantilimon Bratu „Respectarea autorităților și buna înțelegere între păturile sociale“, Matei Scorobeț „Combaterea alcoolismului“ (beuturile spirtoase, rachiurile, vinul și berea). În legătură cu combaterea alcoolismului cetește o foarte frumoasă și instructivă legendă: „Via lui Noe“ unde se aseamănă omul beutor cu oaia, leul, tigru, porcul și maimuța, apoi pentru înviorarea publicului, cetește o snoavă „Curajul Sărbului“, Nicolae Ivan, paroh ort. rom., dir. școlar în comuna Dobârca, „Tovărășii“, dă sfaturi pentru îmbrățișarea lor ca să-și poată și țăranul valoriza produsul său agronomic, atât în țară — cât și afară din țara noastră.

Președintele desp.: *Avram S. Păcurariu*, protopop.

7. Activitatea Cercurilor culturale din plasa Turnișor.

Bungard: Au conferențiat: inv. N. Boiceanu „Ziua Dobrogei“, „Unirea mică a făcut Unirea mare“, „Industria izvor de bogăție“, preot T. Modran „Puterea rugăciunii și explicații din Sf. Scriptură“, inv. S. Frățilă „Insemnătatea zilei de 1 Decemvrie“.

La șezători inv. N. Boiceanu a făcut scurte biografii ale scriitorilor M. Eminescu, Creangă, P. Ispirescu, Goga, Coșbuc etc.

Elevii șc. primare sub conducerea învățătorilor au cântat și declamat. *Cristian*: In cursul anului s'au ținut 8 ședințe la cari au conferențiat: preot I. Răceu „Increștinarea poporului românesc”, „Religiozitatea oamenilor geniali”, inv.-dir. I. Vălean „Stat și Națiune”, „Românii dintre Prut și Nistru”, d-na E. Vălean „Creșterea copiilor”, inv. T. Popovici „Rolul femeii în societate.

Elevii școlii primare pe lângă coruri, declamări și jocuri naționale au jucat încă următoarele piese teatrale: „Umbrela pierdută”, „Povestea vorbei” și „Sâmbăta morților”. *Daia*: Acest cerc cultural a ținut 6 șezători culturale, în cari inv. dir. M. I. Vlad a vorbit despre „Iubirea de patrie”, „Insemnătatea țăranimii”, „Insemnătatea Unirii”, „Chestiuni de ordin sanitar”, „Revenirea la biserică” etc. Paralel cu aceste șezători publice dl M. I. Vlad, a ținut în cadrele cercului „Astrei” — o serie de 12 șezători serale cu tineretul de ambele sexe. In aceste șezători s'au cetit bucăți potrivite și atrăgătoare, s'au deprins diverse cântece naționale etc. *Gușterița*: S'au ținut 3 ședințe, la cari au vorbit: Medicșef I. Georgescu „Bolile cele mai frecvente la vitele cornute, Dr. căp. I. Dumitrașcu „Arta de a zămisi copii sănătoși”, inv.-dir. V. Stănilă „Obligativitatea învățământului primar și rolul școlii în progresul unui neam”, preot I. Todea „Insemnătatea religiunii”, inv.-dir. I. Stănilă „Frumusețile și bogățiile țării noastre”.

A treia ședință s'a ținut cu colaborarea Cercului cultural inv. și a cl. VII. a Școlii normale „A. Șaguna” din Sibiu, în care vorbesc inv. P. Vulc „Insemnătatea meseriilor”, d-ra E. Rădulescu „Insemnătatea școlilor de copii mici”, I. Neagu „Bolile molipsitoare și I. Hociotă „Dragostea față de școală și rolul școlii”. La toate șezătorile elevii șc. primare, sub conducerea dlui inv. Stănilă, au cântat și declamat. *Poplaca*: S'au ținut 7 șezători la cari au vorbit: Oprea Olariu „Stările în cari se aflau Românii în timpul marelui războiu”, „Legătura între școală și șezătorile culturale”, „Insemnătatea postului Paresimi în legătură cu Isus în pustie”, inv. M. Popescu „Viața Românilor în timpul primei Uniri pe vremea lui Cuza Vodă, „Importanța contactului între școală și tineret” și preot G. Modran „Viața unui bun creștin”, „Fiul pierdut”.

Elevii școlii au cântat și declamat. *Roșia*: La toate festivitățile cari s'au făcut în comună a fost și „Astra” reprezentată. Astfel, atât la „Ziua Eroilor”, cât și la 10 Maiu, în conlucrare cu învățătorii, s'au aranjat festivaluri cu cântări și declamări ocazionale, la cari președintele, dl I. Banda, a vorbit despre „Insemnătatea zilelor din punct de vedere istoric”, iar la 24 și 29 Iunie despre „Insemnătatea școlii și legătura care trebuie să existe între biserică și școală”. In afară de acestea, aproape în fiecare Duminecă și sârbătoare li s'au cetit, în formă de șezători, diferite știri din ziare sau bucăți folositoare și frumoase din literatura

noastră. *Selimbăr*: A vorbit inv. I. Modran despre „Hrana săteanului”, „Între datorie și răspundere”, „Credință și păstrarea obiceiurilor”, etc. *Șura-mare*: A ținut mai multe șezători la cari au vorbit pr. I. Milea, inv. I. Hociotă și Dușe. *Veștem*: A ținut 8 ședințe, la cari au vorbit: R. Moldovan „Dragostea de D-zeu”, „Relele urmări ale proceselor”, „Sărbătorile bisericesti”, „Povețe cătră săteni”, inv.-dir. Hurubean „Istoria neamului până la Mihaiu”, „Nu tot ce s'a moștenit dela strămoși este bun”, „Unirea și Cuza”, „Răsboiul cel mare”, „Despre legi și aplicarea lor”, inv. D. Roman „Despre economie”, „Ai carte, ai parte”, „Relele alcoolismului”, „Sărăcia țaranului român”, inv. D. Bunea „Creșterea copiilor, ca viitori buni cetățeni ai țării”, „Muncă și economie”, „Foloasele școalei”.

Adunarea generală

a desp. central jud. Sibiiu s'a ținut la 28 Iulie 1929 în frunțașă comună Rășinari, luând parte, pe lângă mulți membri din Sibiiu, și președintele „Asociațiunii” dl Vasile Goldiș, care a ținut o înălțătoare cuvântare și dl Dr. Coriolan Ștefan, prefectul județului Sibiiu, care promite tot sprijinul județului.

Cu acest prilej dl Petre Petrescu, inspector școlar a ținut o conferință despre „Demnitatea națională” și s'a aranjat o expoziție de industrie casnică, fiind premiate cu diplome de onoare atelierele: Cioran-Dancășiu, Prie Sorița, Vidrighin Ioan și elevele școalei primare din Rășinari.

Averea desp. central județean este de Lei 451'837.

Președ. desp. centr. jud. *Silviu Teposu*, insp. școlar.

XVIII. 1. Someș (desp. central județean).

Desp. constă din 51 comune, are 37 cercuri culturale, fiecare cu câte o bibliotecă populară.

Prelegeri populare s'au ținut în comunele: Cetan, Zalha, Babdiu, Șomcutul mic și Vad: dl Iacob Marga „Despre meserii”, „Prin muncă la izbândă”. „Cultura rațională a pământului”, „Pomărit”, „Beția și ravagiile ei” și „Creșterea copiilor”, în Chiuești, Jichișul de jos, Târgiu, Codor, Salatin, Mănăstirea și în Mica: dl dr. I. Santa „Prețuiți timpul”, Originea poporului român”, „Iobăgie și libertate”, „10 ani dela unirea tuturor Românilor”, „Serbările jubiliare din Alba-Iulia” și „Faptă și suferință românească în Ardeal”, în Vad și Cetan: dl Aurel Ghițiu „Reforma agrară împreună cu chestiunea optanților” și „Unire”; în Coplean, Cășeu, Urișor, Cuzdrioara și Mihăești: dl Petre Bizo „Insemnătatea zilei de 10 Maiu”, „Urmele romane la Cășeu”; în Maia, Băbdiu, Șomcutul mic și Răsbuneni: dl Iuliu Danciu

„Feriți-vă de cămătari“, „Jertfele îndurate pentru întregirea neamului“, „Salvarea poporului din mizeria de azi“ și „Podoabele noastre naționale“; în Ghirolt și Pincul-român: dl I. Reinhardt „Boalele venerice“.

Având în vedere, că celelalte despărțăminte de pe teritoriul județului nu pot desfășura o activitate culturală mai intensă, în lipsa de un număr mai mare de intelectuali, comitetul desp. le-a venit în ajutor, trimitându-și conferențiarilor săi și în comunele altor despărțăminte, conform dorinței comitetului central și anume în comunele: Dealul mare, Drăghia și Corneni, în cari dl I. Marga a ținut prelegeri populare, însoțite de programe artistice. Alte 34 prelegeri populare s'au ținut de către dñii învățători în tot atâtea sate, în urma apelului adresat de către desp. dlui revizor scol. al jud. Someș.

Conferențe au ținut în Dej: dñii A. Maior „Teoria relativității“; prof. Bezdechi „Mitropolitul Nicolae Valahul“, prof. Dr. O. Ghību „Românii de peste Nistru“, prof. S. Pușcariu „Ce e românesc în literatura noastră“ și prof. Al. Borzea „Pădurea“. Cu prilejul acestor conferențe elevii școlilor secundare din Dej au executat bucăți muzicale și dansuri naționale și au recitat diferite poezii.

Despărțământul și-a dat concursul la aranjarea serbărilor naționale, prăznuite și în comunele desp. cu fastul cuvenit.

Terenuri rezervate pe seama caselor naționale sunt în 18 comune.

Despărțământul a căutat să țină legături cât se poate de strânse cu toate societățile, cari urmăresc același scop: Luminarea satelor noastre.

Saldul cassei la 10 Iunie 1928 Lei 25.935·01

S'au încassat până la 22 Iunie 1929 „ 14.472·23

Total Lei 40.407·24

S'au cheltuit până la 22 Iunie 1929 „ 21·225—

Saldul la 22 Iunie 1929: Lei 19.182·24, din cari Lei 16.000— depunere la banca „Someșana“, iar ceialalți la cassă.

Desp. Gărbou i s'a dat un ajutor de Lei 4011.

Președ. desp. Victor Motogna. dir. de liceu.

2. Beclean (jud. Someș).

Acest desp. nu a putut desvolta o activitate mai intensivă din lipsă de fonduri de propagandă și din cauza neinteresării membrilor, atât din centru, cât și din jur. Cu toate acestea s'au ținut vreo 10 prelegeri populare, la cari și-a dat concursul corpul didactic din Beclean.

Averea desp. este de Lei 2365 depuși la banca „Minerva“ din Beclean.

Președ. desp.: Ștefan Bușiția, protopop gr.-cat.

3. Gârbou (jud. Someș).

Numărul comunelor din desp.: 34. *Cercuri culturale* sunt 7: în Gârbou, Poptelec (reorganizat), Briglez, Surduc, Solomon, Pańticeu și Hașmaș. *Biblioteci* 7 în comunele cu cercuri culturale. Biblioteca din Gârbou are 268 cărți, s'a sporit cu 4 ex., cetitori 32.

Prelegeri: în Hășmaș: la „Ziua Temperanței” dl preot-protopop Augustin Bud a aranjat un festival cu conferență despre pericolul alcoolismului. Tot la „Ziua Temperanței” a aranjat în Ciubanca dl preot-inv. ort. Ilie Piso, iar în Eșeu dl preot-inv. ort. Ioan Danciu câte o serbare populară cu conferență despre pericolul alcoolismului.

Conferențe și serate: Gârbou: la 1 Dec. 1928 „Ziua „Astrei” și a unirei (1 Dec. 1918) cu patria mamă”, după serviciul divin, s'a ținut un festival școlar, cântări, declamări și o conferință ocazională prin prezidentul desp. Virgil Barboloviciu. În 10 Febr. 1929, cercul cultural din Gârbou a aranjat o serată literară, declamări, muzică și cu predarea piesei: „Soacra domnului profesor” de A. Țintariu, cari toate a succes bine. După serată a urmat dans, prezentându-se un public frumos. În zilele de 9, 10 Maiu „Ziua Eroilor și Aniversarea unirei de 10 ani”, a fost serviciu divin, urmând apoi festival școlar, cântări, declamări și conferințe ocazionale și în 9 Maiu seara și petrecere cu dans. Hășmaș: „Ziua Astrei” și unirea cu patria-mamă (1918 1 Dec.) s'a serbat solemn prin serviciu divin, festival școlar, cântări, declamări și o conferință instructivă „Insemnătatea învățaturii”, ținută de dl pr.-protop. Augustin Bud din loc. În comuna Hășmaș s'a serbat în mod solemn și zilele memorabile de 9 și 10 Maiu, cu serviciu divin, festival școlar și două conferințe ocazionale ținute de dl pr.-protop. gr. c. Augustin Bud și D-șoara Ana Ungur inv. de stat. Eșeu: (1 Dec. 1928). S'a serbat solemn „Ziua Astrei” și a „Unirii” prin serviciu divin, festival școlar, dialog „Procese” și conferința dlui preot-inv. ort. Ioan Danciu „Unirea Ardealului cu Vechiul Regat”. În 24 Iunie a. c. s'a ținut adunarea generală ord. a desp. „Astrei” Gârbou în comuna Poptelec, participând o parte din inteligența din Gârbou și jur și popor în număr frumos. A ținut o conferință frumoasă instructivă dl Gavril Deac, preot gr. c. din Gârbou despre „Importanța dreptului de vot”, care a fost ascultată cu mare atenție. După adunare a fost un festival școlar, cântări și declamări naționale sub conducerea bravului învățător dirigente dl Ioan German din loc. Acest învățător a ridicat un monument frumos, așezat înaintea școlii, în memoria celor căzuți și dispăruți în războiul mondial din comuna Poptelec, fiind gravat pe monument numele eroilor. Monumentul a costat 30.000 Lei, din care sumă 29.400 Lei a contribuit numitul brav învățător, iar restul unii dintre săteni, iar alții ajutând cu carele și palmile la transportarea monumentului și așezarea lui. Am ex-

primat multumită și în numele „Astrei“ la toți și îndeosebi dlui învățator pentru această jertfă națională.

Amintim, că în raionul despărțământului, în comuna Olpret, s'a ridicat prin săteni încă un asemenea monument în anul trecut, care a fost și desvălit prin o serbare frumoasă.

Teren pentru casa națională s'a dat câte 400 st. □ în următoarele 9 comune: Gârbou, Cernuc, Recea, Cristur, Olpret, Pruni Jurca, Ciubăncuța, Zalha și Osoiu; iar în comunele Buduș și Pustuța câte 300 st. □.

Averea desp. în bani Lei 6599·58. *Bugetul* Lei 2900.—. S'a abonat dela desp. atât în anul trecut, cât și în anul crt. „Societatea de mâine“. *Membri*: 42 pe viață, activi 28, ajutători 2, total: 72. Despărțăm. a colaborat cu Cercul cultural al învățătorilor.

Președinte: *Virgil Barboloviciu*, judecător.

4. Gherla (jud. Someș..)

Numărul comunelor din despărțământ 34. Numărul bibliotecilor pe teritorul despărțământului 8, Iclodul Mare 56. Mintiul Gherlii 62, Fizeșul 80, Nicula 48, Dindeleag 60, Nima 45, Cazarma Călărași, Gherla 42, Reuniunea meseriașilor, Gherla 208, comuna Hășdate 40 cărți.

Conferențe și serbări ținute: E. Pioraș „Cehoslovacia“, Ion Enescu „Dobrogea“, „Insemnătatea zilei“, S. Mihali „Unirea principatelor“, Sextil Pușcariu „Ce e românesc în literatura românească“, V. Bărbat „Factorii progresului cultural“, E. Precup „G. Muzicescu“, N. Drăganu „Ion Neculce“, Dr. Valer Pop „Puterea credinței“, Letiția Mititeanu „Rolul învățătorului în educația copiilor“, Virgil Pop „Foloasele învățaturii“, Virgil Timandi „Cooperativele și băncile populare sătești“, S. Dragomir „Figuri reprezentative din istoria Ardealului“, E. Precup „Ion Beran“, Gr. Carabă „Ion Creangă“, Horea Teculescu „Insemnătatea zilei“, E. Pioraș „Eroi“.

Despărțământul are la 31 Decembrie 1928: 16.394 Lei 85 bani. Nu a primit nici un fel de ajutor de nicăiri.

Astra a colaborat cu Extensiunea universitară Cluj și cu celelalte societăți culturale din localitate.

Adușarea desp. s'a ținut în comuna Hășdate, la 23 Iunie 1929, cu un program frumos învârstat cu conferențe, coruri, recitări etc. și darea de seamă despre activitatea desp. în anul 1928/29.

Președ. desp. *Gr. Pop*, canonic.

5. Ileanda (jud. Someș).

Acest despărțământ nu a putut desvolta nici o activitate, deoarece membri comitetului, fiind funcționari, au fost mutați din localitate, iar un nou comitet nu s'a putut constitui, rămânând astfel singur prezidentul.

6. Tg.-Lăpușului (jud. Someș).

Despărțământul nostru Lăpuș, în cursul anului de gestiune 1928/29 a desvoltat o activitate oarecare, dar dimisionând se-cretarul N. Criste, care s'a mutat de aici, apoi eu care sunt președintele despărțământului fiindcă mă strămut la Dej și ocupat fiind cu conducerea alor 2 protopopiate nu am putut să ne facem datoria cum am fi dorit.

Cu toate aceste o echipă de tineri universitari, preoți, învățători s'au deplasat în diferite comune și au ținut conferințe pentru popor.

Anume la 1 Dec. 1928 s'a serbat 10 ani dela unire cu parastas în biserica pentru Eroii, apoi prot. Z. Manu a ținut o vorbire ocazională relevând trecutul eroic a neamului nostru. Seara la 6 Dec. s'a dat reprezentație teatrală de elevii gimnaziului P. Rareș, a vorbit dl inv. dir. Constantin Manu, dl prof. I. Cotuțiu, primul despre „Datorințele noastre față de moștenirea hrăpărită prin jertfele înaintașilor noștrii”, „România-Mare” și al doilea despre „Recunoștința față de Eroii măcelăriți mișelește în 5 Dec. 1918 în Tg.-Lăpușului”.

Cu ocazia serbărilor de 10 Maiu 1929, cari s'au desfășurat cu un fast oarecare și la noi, a vorbit prot. Z. Manu, prof. Lălici mulțimei de popor din piața comunei.

Deplasări s'au făcut în satele: Costeni, Libotin, Borcut, Cufonia, Rohia, Poiană și Stoiceni.

În aceste comune au conferențiat poporul: Ioan Cotuțiu, prof. „Importanța cărții și a școlii”. Aug. Iuga, prof. „Sfaturi economice”, Dr. I. Perhaițu „Profilaxia boalelor sociale”, Nistor Șanta, stud. în științe „Despre cooperative”, Ieremia Șanta, teolog „Despre credință”, Alex. Lucian, inv. „Creșterea copiilor”.

Cu ocazia Cercurilor culturale ale învățătorilor și Cercurile religioase ale preoților se țin conferințe cu subiecte interesante și folositoare pentru popor în fiecare lună odată, așa că s'au perendat odată aproape toate satele din despărțământul nostru.

În 15 August 1929 s'a aranjat de despărțământ, cu concursul studenților universitari, o petrecere, a cărei venit de Lei 6000 s'a destinat pentru comandarea unei plăci comemorative a măcelului din 5 Dec. 1918 pe care se vor grava numele celor 24 măcelăriți în curtea școlii gimnaziului, Petru Rareș.

În luna viitoare pe la sfârșit eu voiu preda totul comitetului și voiu convoca adunarea generală pentru alegerea noului președinte.

Președ. desp. *Zaharie Manu*, protopop.

IX. 1. Târnava-Mare (desp. central județean).

Acest desp. constă din 23 comune, are 10 cercuri culturale, fiecare cu câte o bibliotecă populară.

Conferințe s'au ținut în Sighișoara: prof. P. Munteanu, „10 ani dela unirea Cehoslovaciei“, prof. Fl. Prodan, „50 de ani dela realipirea Dobrogei“, prof. Fl. Prodan, „Ziua de 1 Decembrie“, prof. Fl. Prodan, „24 Ianuarie“, Ion Agârbiceanu, „Frământările în preajma Unirii“, Em. Bucuța, „10 Maiu“, prof. I. Medrea, „Stejarul Unirii“, prof. „P. Nisipescu, „Lupta împotriva gazelor“, prof. P. Nisipescu, „Combaterea alcoolismului“, prof. Z. Török, „Din lumea plantelor“, Horia Teculescu, „10 ani dela Unire“, „Epigramiștii români“, „Viața lui Eminescu“, „Iubirea lui Eminescu“, „Poezia filozofică a lui Eminescu“, „Filozofia socială a lui Eminescu“, „Proza literară a lui Eminescu“, „Proza politică a lui Eminescu“, „Lucefărul“, „Eminescu, îndrumător al neamului“, I. Petrescu, prim-președinte al tribunalului, „Ziua Eroilor“, Maior Petrescu, „În amintirea Eroilor“.

S'au comemorat 40 de ani dela moartea lui Eminescu, slujindu-se un parastas. A vorbit dl Dr. A. P. Bănuțiu și p. pro-Em. Stoica. Prof. Ștefănescu Goangă, „Neam, popor, națiune“. Din partea Extensiunii Universitare (Cluj) au conferențiat: Prof. S. Dragomir, „C. Roman“, I. Lupaș, „Prăbușirea imperiului habsburgic“, Predescu-Rion, „Tuberculoza în lumina de azi“, M. Botez, „Cultură și sănătate“, A. Maior, „Cosmogonia modernă“, Bogdan Duică, „Legenda lui Dragoș“, S. Pușcariu, „Ce e românesc în literatura noastră ?“

Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune: *Daneș*: Dr. A. Bănuțiu despre „Astra“, R. Barcianu „Tăria poporului și a țării noastre“, V. Vermeșan „Mihai Viteazul“, Dr. O. Dobre, „Despre legi“. *Albești*: Radu Barcianu „Tăria poporului român“, A. Stoicovici „Despre credința în Dumnezeu“. *Cohalm*: Dr. A. Bănuțiu „Menirea Astei“, p. protopop Brote și Horia Teculescu, „Luptătorii pentru întregirea neamului“. *Șeica-Mare*: H. Teculescu, „Din trecutul neamului“. *Agnita*: Dr. A. Bănuțiu „Rostul Astei“, p. protopop Păcală și H. Teculescu „Avem dreptul să fim mândri că suntem Români?“. *Hendorf*: Dr. A. Bănuțiu și H. Teculescu, „Momente de mândrie din istoria noastră“. *Soard*: Au vorbit Dr. A. Bănuțiu, S. Șerban și H. Teculescu, „Sufletul țaranului nostru“. *Vânători*: C. Teculescu „Ce-i va folosi omului de va dobândi lumea întreagă și-și va pierde sufletul!“, apoi la șezătoarea culturală

a conferențiat R. Barcianu „Însemnătatea cărții”, și H. Teculescu, „Să privim cu încredere viitorul”. *Feldioara*: s'a ținut o serbare în ziua de 22 Iunie, când s'au împlinit 400 de ani dela biruința oștilor lui Petru Rareș. Cu acest prilej s'a fixat o placă de marmoră, în zidul școlii primare din centrul satului, cu următoarea inscripție:

„Cu ajutorul Astei desp. Târnava-Mare. Așezatu-s'a acest semn în amintirea biruinței oștilor lui *Petru Vodă Rareș*, Cărmuite de Vornicul Grozav la 22 Iunie 1529. Liceul „Principele Nicolae”, din Sighișoara. În anul Domnului 1929, Iunie 22”.

S'a servit de 12 preoți un parastas în amintirea eroilor căzuți în această luptă. Au vorbit: Dr. A. Bănuțiu, General Butunoiu și H. Teculescu. Doi elevi au declamat (Vornicul Grozav, de Bolintineanu și Visul lui Petru Rareș, de V. Alexandri), corul elevilor dela liceul „Principele Nicolae”, din Sighișoara a cântat, condus de prof. H. Panichian.

La toate aceste prelegeri a cântat corul „Astrei”, sub conducerea dlui prof. Hacic Panichian, iar elevii liceului „Principele Nicolae” au recitat diferite poezii.

Un ritm nou s'a simțit în activitatea Astei dela înființarea „Corului Astei”, din inițiativa dlui H. Teculescu, sub conducerea dlui prof. H. Panichian.

Primul concert a însemnat o manifestare de dragoste față de cântecul românesc din partea întregului oraș. La început a vorbit H. Teculescu „Infrățirea prin cântec”.

Al doilea succes a fost reprezentarea operii „La Șezătoare”, sub conducerea prof. H. Panichian, fiind de față și dl T. Brediceanu, care a fost sărbătorit de societatea din Sighișoara. Au vorbit Dr. A. Bănuțiu și H. Teculescu despre „T. Brediceanu”.

Despărțământul Sighișoara al Astei a luat inițiativa ridicării unui monument lui M. Eminescu, pe soclul unde a fost statuia lui Petofi, în fața palatului prefecturii județului și însemnarea, prin plăci comemorative, a locului unde s'a născut A. Pumnul, A. Sever, I. Ursu, V. Roman, I. Popescu, unde a copilărit Șt. O. Iosif și unde a locuit Il. Chendi.

Starea cassei Lei 7506.

Pe lângă taxele incasate dela membrii despărțământului nostru, amintim frumoasa donație făcută nouă de dl Senator R. Schöpkes, de Lei 10.000.

Președ. desp. central-jud. *Dr. A. P. Bănuțiu*, prefect.

2. Agnita (jud. Târnava-Mare).

Acest desp. constă din 18 comune. În anul 1929 s'a mai înființat încă 10 cercuri culturale, în cari membri comitetului au ținut prelegeri populare și anume: în Coveș, Dealul-frumos, Prostea, Selistat, Vecerd, Ghișa de jos, Bărghiș, Pelișor și Zlagna.

Conferențe au ținut în Agnita: Dl H. Teculescu, dir. de liceu din Sighișoara despre „Mândria neamului românesc”, dl A. P. Bănuț președ. desp. centr. județean, „Insemnătatea Astrei”, dl Șerban, revizor școlar „Insemnătatea școlii rurale, dl Emil Păcală, protopop „Insemnătatea Astrei”, dl jud. Chiriliuc „Insemnătatea zilei de 10 Mai” și „Obligativitatea învățământului primar”, V. Topârceanu „Cultivarea porumbului” și Dr. O. Stănilă „Îngrijirea copiilor”.

La aceste conferențe și-a dat concursul Corul meseriașilor din Sighișoara. Președ. desp.: *Dr. Romul Carta*, avocat.

3. Hendorf (jud. Târnava-Mare).

În anul 1928/29 s'au înființat aproape în toate comunele din despărțământ cercuri culturale, în cari dnii preoți și învățători și-au dat silința, prin conferințe și producțiuni teatrale să lumineze poporul. În Hendorf au ținut dl A. P. Bănuț, președ. desp. central județean o conferință despre „Mândria neamului românesc”, iar la adunarea generală din 20 Iulie Ilarion Enciu, președ. desp. și Valeriu Rodeanu, inv. dir. „Urmările beției”.

Averea desp. este de Lei 4680.

Președ. desp.: *Ilarion Enciu*, preot.

4. Mediaș (jud. Târnava-Mare).

Acest desp. constă din 17 comune și are 16 cercuri culturale.

În 20 Ianuarie 1929 dl profesor Universitar Virgil Bărbat președintele „Extensiunii Universitare” din Cluj a conferat despre „Condițiile de dezvoltare a culturii”.

Sub conducerea despărțământului nostru s'a serbat ziua de 24 Ianuarie, cu care ocaziune dl Locotenent G. Ionescu din Aviație a rostit discursul festiv, corurile Școlii primare de Stat și a Școlii Tehnice a Aviației din Mediaș au executat cântări, iar elevii acestor școli au declamat poezii.

În 3 Februarie 1929 dl Profesor Universitar Victor Stanciu delegat al Extensiunii Universitare din Cluj a ținut o conferință despre „Problemele în legătură cu legea minelor”.

Ziua de 10 Mai s'a serbat tot sub egida „Astrei”. Insemnătatea zilei a arătat-o dl profesor universitar Gheorghe Strat din București, conferențiar delegat de Universitatea liberă. Școala primară de Stat și Școala Tehnică a Aviației și-au dat concursul la aceasta serbare, cu puncte de coruri și declamări.

În ziua de 23 Iunie 1929 în comuna fruntașă Vorumloc Președintele despărțământului Dr. Eugen Sâmpeteanu a vorbit despre „Trecutul și rostul Astrei” dl Gheorghe Brânduș, inginer a vorbit despre „Originea poporului român”. Elevii școlii primare au executat mai multe cântece și au declamat poezii.

Președ. desp.: *Dr. E. Sâmpeteanu*, judecător.

Despărțământul de plasă Șeica-Mare, a ținut în localitate următoarele conferințe: Dr. Deac, „Boli în general“, dl S. Șerban „Casa culturală“, Dr. Deac, „Porțile de intrare a microorganismelor“, A. Blotor „Povestea șarpelui și a omului bețiv“, Al. Sestrașiu „Băncile populare“, A. Blotor, „Apicultura“, C. Marcu „Bugetul moral“, H. Botezan „Despre Astra“, „Cartea funduară“, R. Andronic „Despre contravențiuni“, Dr. Deac „Tifosul“, H. Botezan „Regele Carol“, Dr. Deac, „Stabilizarea valutei“, Al. Sestrașiu „Cooperativa“, A. Blotor „Silvicultura“, Dr. Deac „Anecdote“, „Microorganismele“, „Concurența grâului“, Al. Sestrașiu „Băncile populare și cooperativa“, în Calvaser. Dr. Deac Combaterea alcoolismului, în Calvaser. Starea cassei e de 890 Lei.

Președ. desp. *Dr. Deac*, medic.

XX. 1. Târnavă-mică (Blaj, desp. central județean).

În vremile grele pe cari le trăim, când urmările marelui războiu al popoarelor se simt încă în măsură destul de mare, nizuințele culturale, nizuințele spre luminarea minții și innobilitarea inimii, întimpină piedeci foarte serioase. Lumea de astăzi, robită mai mult de grija aranjamentelor materiale și politice, este încă prea nervoasă, prea nerăbdătoare pentru glasurile idealismului și ale avânturilor generoase. Sau, ca să grăim mai la înțelesul poporului, în zilele de astăzi ne leagă par'că mai mult nizuințele după o îmbogățire repede și ușoară; ne frământăm mai mult după câte-un post de primar ori de consilier comunal, decât după o mână de învățătură, folositoare minții și sufletului. Ne hărțuim în alegeri de tot felul și cheltuim vreme prea puțină pentru luminarea minții și pentru izbânda cea singură mântuitoare prin armele științei și ale pregătirii sufletești. Ne pasionăm, ne sdrobim după izbânzi momentane, trecătoare și uităm, că atât noi, ca oameni singuratici, cât și scumpa noastră țară românească, binecuvântată de Dumnezeu cu toate bunătățile, nu putem să ajungem la înflorirea dănuitoare, la fericirea deplină și mulțumitoare, decât prin cultivarea sufletelor și minților noastre. Sufletul este mai presus decât trupul; inima mai presus decât stomacul. Și când sufletul și inima sunt îndestulitor cultivate, nici trupul, nici stomacul nu rămân lipsite de ceea ce trebuincioase lor.

Astfel, vrând să înălțăm această țară, acest bun și scump popor, trebuie să începem odată, mai cu tot dinadinsul, lupta cea mare pentru înălțarea sufletelor și a inimilor. Trebuie să mai turnăm, în multele griji materiale și politice cari ne frământă și apa vie a renașterii sufletești, balsamul vindecător și înviorător al culturii, al înaintării prin graiurile învățăturii și al cunoștințelor celor dătătoare de mulțumiri sufletești. Mulțumirea în această lume o dă mai mult sufletul împăcat, inima senină, decât punga și

onorurile pământești. Sufletul nobil este mai fericitor într'o colibă, decât conștiința pătată într'un palat. Mai bine o țară de oameni mulțumiți și împăcați, decât una putredă prin lăcomie și prin certuri între frați.

Nobila chemare, de-a înălța sufletele prin lumina învățăturilor și de-a întări inimile, prin evanghelia cunoștințelor celor generoase, o au, în prima linie, societățile, tovărășiile de cultură, cum este și bătrâna noastră „Asociațiune“, în numele căreia am venit noi, astăzi, în această comună fruntașă. Am venit să arătăm munca de un an, pe care a desfășurat-o despărțământul Blaj al „Astrei“ în comunele de pe Târnavă, de pe Secaș și împrejurimi, slujind luminarea minților și înălțarea sufletelor. Intre alte împrejurări mai prielnice, poate că am fi făcut mai mult; însă cece s'a făcut poartă pecetea bunelor intenții și a inimilor cari tremură pentru binele poporului, al țării și al nostru al tuturor.

Din ziua de 8 Iulie 1928, dela adunarea generală ținută în comuna Tăuni, despărțământul nostru, poate încresta următoarele momente mai însemnate :

I. Conferențe populare.

În cursul anului care expiră, conferențiarilor despărțământului nostru au cutreerat următoarele comune, tratând următoarele subiecte : Cisteiul român : păr. Ștefan Roșianu „Păstrarea și sporirea bunurilor morale și materiale“. Biia : păr. Ștefan Roșianu „Ziua Eroilor“ arătând, că unde-i mai mare jertfa, acolo-i mai mare darul. Valea Sasului : păr. Vasile Mărginean „Îngrijirea copiilor“, iar păr. Ștefan Roșianu „Bucuria de pe urma faptei bune și durerea de pe urma faptei rele“. Spini : păr. Ștefan Roșianu „Binefacerile unirii sufletești și despre unirea tuturor Românilor“. Șona : păr. Vasile Mărgineanu „Condițiunile între cari învățătura bună produce roade“, iar păr. Ștefan Roșianu „Ținerea poruncilor Dumnezești ca condiție a fericirii“. Sâncel : păr. Ștefan Roșianu „Dragostea ca chiag al sufletelor celor buni, cari colaborează spre binele comun“. Pânade : păr. Ștefan Roșianu „Însemnătatea zilei pentru începerea luptei sistematice și generale contra alcoolismului“, păr. Vasile Mărgineanu „Bărbatul ca soț, ca părinte, ca conducător în familie, ca membru al fericirii și al patriei“. Iclod : păr. Ștefan Roșianu, mănecând din învățătura Sf. Scripturi „Pentru neșaf mulți au pierit, iar cel înfrânat adaugă viața“, a arătat motivele pentru care s'a decretat pe ziua de 2 Iunie o mobilizare generală contra alcoolismului, păr. Vasile Mărgineanu „Urmările faptelor bușe și ale celor rele“. Țapu : păr. Demetriu Boariu „Asociațiunea și scopul ei“, păr. Ioan Mărgineanu „Alcoolism“. Cisteiul român : păr. Ștefan Roșianu „Cooperare“ în legătură cu congresul mondial agricol, ce se ținea atunci la București. Crăciunelul de jos : păr. Nicolae Lațiu „Asociațiune“, păr. Ștefan Ro-

șianu „Frumusețea și păstrarea portului național“. Tiur: Dr. Virgil Băican „Alcoolism“, Dr. Ioan Bianu „Curățenie“. Micăsasa: pâr. Ioan Mărgineanu „Alcoolism“. Glogoveț: pâr. Ștefan Roșianu „Blasfemie“, pâr. Iosif Bucur „Urmările necumpătului în consumarea beuturilor spirituoase“. Chesler: pâr. Demetriu Boariu „Pagubele mari de pe urma proceselor nesocotite“. Făget: pâr. Demetriu Boariu „Alcoolism“. Cergăul-mare: pâr. Ștefan Roșianu „Zestrea sufletească ce o reclamă o căsătorie fericită“. Cergăul-mic: pâr. Ștefan Roșianu „Copii și creșterea lor“. Lunca: pâr. Ioan Mărgineanu „Meserii și comerț“. Lodroman: pâr. Ioan Mărgineanu „Însemnătatea meseriilor și a comerțului“. Țapu: Dr. Ioan Bianu „Asociațiunea și rosturile ei“. Mănărade: pâr. Iosif Bucur „Urmările grozave ale necumpătului în beuturile spirituoase — pentru familie“, — pâr. Ștefan Roșianu „Trecutul neamului“. Spătac: pâr. Iosif Bucur „Pierderile sufletești de pe urma necumpătului“, pâr. Ștefan Roșianu „Imprumuturi și Băncile populare“.

La acestea se mai adaug următoarele :

Tiur: Ioan Pop Câmpeanu „Animalele păgubitoare“. Crăciunel: acelaș conferențiar, acelaș subiect. Mănărade: acelaș conferențiar, acelaș subiect. Spătac: acelaș conferențiar, acelaș subiect. Sâncel: acelaș conferențiar „Plantele de leac“.

De notat. 1. În toate comunele s'a vorbit și despre „Asociațiune“; 2. Aproape toate conferențele s'au ținut în biserici, împreunându-se cu servicii religioase, ceace a contribuit la o participare foarte numeroasă a poporului.

II. Conferențe pentru intelectuali.

Cu concursul „Extensiunii universitare“ din Cluj s'au aranjat la Blaj următoarele conferențe pentru intelectuali și tineretul școlar: prof. G. Mateiescu „Primele civilizații istorice“, prof. G. Bogdan-Duică „Despot Vodă“, de Vasile Alecsandri, prof. Nicolae Drăgan „Ioan Neculce“, prof. Onisifor Ghibu „Vasile Pârvan ca pedagog național“, prof. Silviu Dragomir „Figuri reprezentative din istoria Ardealului“, prof. George Marinescu trimis de cătră Universitatea liberă din București „Însemnătatea zilei de 10 Maiu“.

III. Indemnuri pioase și de ordin social.

Nu numai cu graiul viu, ci și prin scrisori ne-am silit să dăm îndrumări bune satelor noastre. În special în Circulara Nr. 4 1929, am îndemnat pe purtătorii tuturor oficiilor parohiale din despărțământul nostru, să așeze câte-o placă comemorativă cu numele celor căzuți sau dispăruți în răboiu. Ce gând bun este acesta înțelege ori cine. Suntem datori cu toții să cinstim pe veci numele acelora cari prin jertfa vieții lor ne-au câștigat țara mândră pe care o stăpânim astăzi. Amintirea sângelui care a stropit glia

mănoasă a pământului nostru, va fi și pentru urmași un indemn la bărbăteasca apărare a moștenirii primite dela părinți și de sporire a slavei românești.

O altă circulară cu Nr. 29—1929, îndemna să se prăznuiască în fiecare comună, la 2 Iunie 1929 „Ziua Temperanței”, începând luptă orânduită împotriva celui mai mare dușman, care strică azi puterea și sănătatea neamului nostru, împotriva băuturilor alcoolice.

IV. Porniri de ordin economic.

Mai mult decât acestea învățături cu vorba și cu scrisul, am căutat anul acesta, să trecem la o învățatură mai puternică și mai dăinuitoare: la fapte. Ne-am gândit întâi la lipsa supărătoare și păgubitoare a pomilor roditori în unele din comunele noastre. Ca să îndreptăm acest rău, ne-am gândit să ducem în sate altoi de tot felul, pe cari să-i dăm sărbătorește în grija acelor țărani, cari se vor lega să-i cultive cu scumpătate. Am și comandat dela „Ferma Statului” din Geoagiul de jos 100 altoi, peri și meri, pentru a-i planta în Crăciunel și Cistei, unde am făcut toate pregătirile. Din motive neatârnatore de noi, ferma nu ne-a putut trimite altoi la timp, așa că plantarea a trebuit să o amânăm pe toamnă, când acest gând al nostru se va înfăptui cu siguranță.

V. Porniri de ordin practic.

Am mai încercat încă ceva: Să deschidem într'una din comunele despărțământului o școală practică de tâmplărie gospodărească, trimițând pe cheltuiala despărțământului un maestru bun, care să învețe pe țărani cum să-și facă singuri uneltele de lipsă în gospodăria lor. Până acum însă n'am putut împlini acest gând, negăsind localurile trebuincioase. Nu vom părăsi însă acest gând și vom stărui să-l înfăptuim.

În ședințele comitetului s'au mai discutat și alte multe lucruri de mare folos pentru satele noastre, ca înființări de cooperative și bănci populare, mijloace pentru păstrarea portului și a bunelor obiceiuri moștenite din părinți, precum și alte asemenea. Dar oamenii noștri, cu toată bunăvoința n'au putut sta de ducerea lor la îndeplinire, fiind cu toți foarte încărcăți cu slujba și munca lor de toate zilele. Nădăjduim însă că viitorul ne va fi mai prielnic.

Darea de seamă despre averea desp. prezintă următoarele date pe timpul dela 8/VII 1928—7/VII 1929:

I. Izvoare de venit:

1. Taxe dela membrii.
2. Depuneri.
3. Donațiuni.

II. Intrate:

1. Taxe dela membrii	2,130.—
2. Donațiuni (dela județ, orașul Dumbrăveni, Sânmărtin și „Patria”, Blaj	60,000.—
3. Interese capitalizate și ridicarea dela „Patria”	1,496.—
4. Rest de cassă la 8/VII 1928	6,496·80
Suma intratelor	70,122·80

III. Eșite:

1. S'a trimis Comit. Central, Sibiiu	6,369.—
2. Depunere la banca Axente Sever și Patria, Blaj	45,496.—
3. S'a dat Desp. Dumbrăveni	3,000.—
4. Aparatul „Aladdin”	6,450.—
5. Extensiunea universitară, Cluj	1,016.—
6. Spese cu prelegerile populare	1,369.—
7. Diferite spese (birou, etc.)	6,084.—
Suma eșitelor	69,784.—

IV. Bilanț:

Suma intratelor	70,122·80
Suma ieșitelor	69,784.—
Rest cassa 7/VII 1929	338·80

V. Stat activ.

1. Depunere la „Patria” Lib. Nr. 2901	13,292.—
2. Depunere la Axente Severu, Lib. Nr. 154	45,000.—
3. Rest de cassa la 7/VII 1929	338·80
Suma stat. activ	58,630·80 Lei

Raportul despre adunarea desp. ținută în comuna Țapu și publicat în „Unirea poporului” Nr. 28 dela 14 Iulie 1929 este un model de felul cum ar trebui să se țină adunările generale ale despărțămintelor.

Din Raportul despre adunarea generală ținută la 7 Iulie 1929 în comuna Țapu, dăm următoarele:

„Despărțământul Blaj al „Astrii” noastre culturale a luat, dela un timp încoace, frumosul obicei, să aranjeze în fiecare vară câte-o zi de înălțătoare, serbări populare, în care glasurile povățuitoare ale conducătorilor se înfrățesc cu frumoasele obiceiuri de sârbătoare ale poporului dela țară, prilejind clipe neuitate, atât pentru unii, cât și pentru alții. Conducătorii vin cu învățătura și cu dragostea lor pentru popor, iar satele își desfă-

șoară toată bogăția de porturi, de cântece și dansuri naționale, într'o îmbinare cum nu se poate mai frumoasă și mai însuflețitoare. Adunările generale ale Despărțământului Blaj, sunt cu adevărat, prilejuri de neuitată înălțare sufletească, atât pentru cărturarii cu dragoste de popor, cât și pentru „nația” noastră scumpă, care le-a îndrăgit și le așteaptă cu atâta nerăbdare an de an. Dovadă serbările de acest fel dela Roșia de Secaș din 1927, cele dela Tăuni din 1928 și aceasta de acum, din frunțașă comună Țapu.

Insemnătatea acestor fel de serbări zace mai ales în împrejurarea, că într'ânsele politica și măruntele frământări trecătoare se lasă cu totul la o parte și poporul are ocazia să se vadă un singur trup, un singur suflet, o singură inimă legată prin aceleași simțiri mai înalte, cari ne închiagă în acelaș popor, acelaș neam, unul și nedespărțit pe veci. În asemenea ipostaz „Astra” poate și trebuie să fie o binecuvântare în timpurile de nesfârșite sbuciumări politice pe cari le trăim. Ea trebuie să ne unească, să ne țină legați, în numele singurului scop pe care îl avem cu toții: fericirea țării și a neamului, prin înțelegerea desăvârșită pe care o dă cultura și lumina.

Conducătorii Despărțământului Blaj al „Asociațiunii” de astfel de gânduri se arată animați, când aranjează serbările din fiecare an, ca o încununare a muncii trudnice, pe care conferențiarii săi o desfășoară pe tăcute, în singuraticile comune ale județului nostru. Și răsplata nu întârzie. Ea se arată, ca astăzi, în comuna Țapu, unde poporul a dat dovadă, cât de mult prețuiește străduințele binefăcătoare ale conducătorilor săi“.

Primire frumoasă, cu 5 porți triumfale, case și porți împodobite cu flori și covoare.

La Sf. liturghie a pontificat și predicat președ. desp. Părintele S. Roșianu despre folosul învățaturii.

Domnișoarele din comună au condus cântările dela Sf. liturghie.

Lume multă din Blaj și din împrejurimi.

Păr. Roșianu a ținut o conferență despre „Cooperative și bănci populare“.

• La sfârșit poporul a strigat, într'un glas: — Vrem și în comuna noastră o bancă populară! Cerem și noi cooperative!

D-șoara Ersilia Muntean dela Teatrul Național din Cluj a declamat frumoasa poezie „In tabără” de dl Al. Lupean-Melin, care a răscolit toate sufletele.

Dl medic arhidiecezan Dr. Virgil Baican a vorbit despre „Mame și copii“.

Comisiile au raportat apoi, pe rând, despre cele ce au constatat din dările de seamă ale comitetului. Ele doresc:

1. „Astra“ să caute a înființa în fiecare comună câte-o școală de pomărit.

2. Să se înfăptuiască vechiul plan al Despărțământului, de a se da cât mai multor comune școli practice de tâmplărie, pentru lipsurile mărunte ale satelor.

3. Centrul „Astrei“ (Sibiiu) să trimită prin comune o trupă de teatru sătesc, căci teatrul este cea mai bună școală pentru satele noastre.

4. Comunele să ieie, toate, în bugetele lor ajutoare pentru nizuințele „Asociațiunii“.

5. „Astra“ să se îngrijească de conferențieri specialiști, îndeosebi economi și pricepători în ale viei, dela cari poporul să învețe metode moderne de cultura pământului. Să urmăim și noi pilda Sașilor, cari coboară prin sate, nu atât ca să vorbească, ci ca să îndrume la fața locului, în brazdă sau în vie, plugăria țaranului.

Di A. Lupean-Melin a ținut să lămurească poporul asupra noimei *concursurilor populare* ce au urmat.

Expoziția de copii. S'au dat la 24 mame premii de câte 500—100 Lei și diplome pentru hărnicia și buna lor grije de copilași.

Concursul de porturi. S'au premiat 19 femei și fete din diferite comune ale desp. Cele premiate au luat și câte o diplomă, împreună cu câte-o frumoasă cocardă națională, cu inscripția: „Premiul „Astrei““.

Concursul de dansuri naționale. S'au decorat 13 din cei mai de frunte jucători.

Serbările dela Țapu s'au încheiat în fapt de seară, cu o cuvântare a dlui deputat Dr. Ion Coltor și cu mulțumita pentru toți a Părintelui canonic: Ștefan Roșianu, președintele despărțământului.

Preș. desp. Șt. Roșianu.

2. Târnava-Sân-Mărtin (jud. Târnava-mică).

Președintele desp. împreună cu dnii: Ioan Vulcuțiu, dir. gimn., Nicolau Ilie și Aron Șerb, profesori la gimnaziu, au ținut prelegeri populare în comunele: Basna, Blăjel, Căpâlna de jos, Feisa, Tătărlăua și Crăciunelul de sus, despre „Menirea din trecut și prezent a „Astrei“, „Inchegarea statului românesc“, „Meserii“ și „Munca și foloasele ei“. În fiecare din aceste comune s'a înființat Cerc cultural și câte o bibliotecă populară.

Președ. desp. Simion Moldovan, protopop.

3. Dumbrăveni (jud. Târnava-mică).

Acest desp. constă din 20 comune. Activitatea culturală a acestui desp. s'a desfășurat în anul 1928/29 cu concursul Extensiunii Universitare din Cluj și Cercurilor culturale învățătorești din județul Târnava-mică.

Conferințe s'au ținut în Dumbrăveni: I. Predescu, prof. „Gura și gâtul, mijlocitori de boale”, Augustin Maior, prof. (subiect neindicat), Sextil Pușcariu, prof. univ. „Ce e specific românesc în literatura noastră populară” și Gh. Fogdan-Duică, prof. univ. „Ștefan Octavian Iosif”. *Prelegeri populare* s'au ținut în următoarele comune: Ernea: D-ra I. Schiau, inv. „Urâți păcatul din porunca virtuții”, Ioan Helgiu, inv. „Religia” și „Bogatul milostiv și săracul Lazăr” (lecții practice). Alma: David Sava, inv. „Legătura din clasa conducătoare și țărânie”. Ghiacăș: D-ra I. Schiau, inv. „Datorințele părinților față de copii” și Traian Pop, inv. „Oftica”. Sântioana: D-ra Victoria Costea, inv. „Creșterea și îngrijirea copiilor mici” și Tănase Becuș, inv. „Albinărit”. Curciu: Tr. Pop „Creșterea și îngrijirea vacilor de lapte” și d-ra Valentina Vameșiu „Nevoia de a ști carte”. Hundorf: Tr. Pop, inv. „Importanța grădinăritului” și Cornel Schiau, subrevizor „Sămânța trifoiului în porumbiște” și David Sava „Munca”.

Averea desp. în cursul anului nu a crescut, folosindu-se banii pentru cărți, reviste și întreținerea materială.

Președ. desp. *Dr. Ilarie Holom*, avocat.

XXI. 1. Timiș-Torontal (desp. central jdețean).

Din amănunțitul raport îniaintat de biroul acestui despărțământ dăm următoarele:

În raportul nostru din anul trecut am accentuat, că toată munca depusă a Comitetului central s'a mărginit la organizarea despărțămintelor pe plase, lucrul cecece a și reușit aproape integral, afară de plasa Gătaia, care rămâne să fie organizată. Trecând peste acest lucru de căpetenie, despărțământul central și-a rezervat conform unui program stabilit toată munca pentru organizarea cercurilor culturale la sate.

Trebuie să menționăm aici, că dacă acest lucru a reușit în despărțământul central, nu putem însă tăgădui, că celelalte despărțăminte din județul nostru pe acest teren au muncit foarte puțin.

La apelul nostru, ca despărțămintele să ne raporteze ce au în această direcție, cu regret trebuie să amintim, că a răspuns numai despărțământul Sănnicolaul mare, trimițându-ne un raport detaliat.

Din acest raport reese, că în desp. Sănnicolaul mare în anul 1928 s'a ținut 4 serate literare și anume: în comuna Igrăș

în 19 Februarie și trei în Cenadul mare în lunile Februarie și Martie. În com. Igrîș a ținut conferință președintele desp. dl Dr. Ioan Demian „Poetul M. Eminescu“, părintele V. Negru „Căsătorie și cauzele scăderii populației. În com. Cenadul mare părintele G. Ionescu, inv. D. Bozianu au ținut prelegeri populare tratând cel dintâi „Religia și morala“ și „Concubinaj“, iar al doilea „Urmările dezaastroase ale luxului la sate“.

Din raportul de mai sus reese, că în desp. Sânnicolaul mare s'au organizat cercuri culturale în comuna Igrîș, Cenadul mare și Valcani, toate inzestrate cu biblioteci populare cu câte 150—200 volume.

Dela celelalte desp. rapoarte despre activitatea desfășurată în anul 1928 nu ne-a sosit. Deși acest raport general trebuie să cuprindă întreaga activitate culturală din județul nostru în lipsa rapoartelor ne vom mărgini a arăta mai detaliat ce a muncit despărțământul central.

Organizări. În anul 1928, grija principală a despărțământului a fost organizarea cercurilor culturale la sate.

În acest an au fost înființate următoarele cercuri culturale: În com. Remetea-Timișană la 6 Maiu, delegat fiind președintele despărțământului, părintele protopop, Dr. Patrachie Țiucra.

În com. Medveș la 20 Maiu organizată de păr. protopop Dr. P. Țiucra; În com. Bucovăț la 29 Iunie organizată de păr. protopop Dr. P. Țiucra; În com. Moșnița la 11 Noemvrie organizată de păr. protopop Dr. P. Țiucra; În com. Șag la 18 Noemvrie organizată de păr. Ioan Rusu din Parța.

Reese deci că în decursul anului 1928 s'au înființat cinci cercuri culturale noi, iar socotindu-le cu cele înființate deja în despărțământul central, avem în total 9 cercuri culturale înființate, rămânând să se organizeze restul de 8 cercuri culturale.

Serbări și conferințe la centru.

Ca în anii anteriori așa și în anul 1928 „Astra“ a patronat cele 2 mari serbări naționale și anume cea din 10 Maiu și cea din 1 Decemvrie, amândouă cu programe bine alese și bine executate.

Activitatea la sate.

1. În Remetea-Timișană la 6 Maiu 1928 păr., protopop Dr. Patrachie Țiucra a vorbit despre „Rostul Astrei“, arătând necesitatea organizării țărânilor noastre în societăți culturale. Dr. P. Nemoian a ținut o conferință tratând despre „Tuberculoză“ și „Și cum trebuie să ne ferim de ea“. După aceasta s'a predat o bibliotecă poporală 50 volume și poporul în număr de vreo sută au asistat la prestațiunile artistice-muzicale ale elevilor dela școala locală.

2. În Medveș la 20 Maiu 1928, pâr. protopop Dr. Patrîchie Țiucra a vorbit despre „Rostul Astei culturale“. Iar dl Dr. Isaia Popa medic, a ținut o conferință tratând problema: „Tuberculoza“. Președintele și aici a predat o bibliotecă de 50 volume punând astfel baza bibliotecii populare. Elevii școalelor și de data aceasta s'au distins cu prestațiuni artistice muzicale.

Ținem să reliefăm deosebita activitate culturală ce se desvoltă în ultimul timp în comuna Medveș, datorită agilității tinărului învățător și secretar al Cercului cultural dl Roman Todea.

3. În Bucovăț la 29 Iunie 1928, pâr. protopop Dr. Patrîchie Țiucra a tratat chestiunea culturalizării poporului în cadrul „Astei“. Dl Dr. Emil Pocrean medic, a vorbit despre „Tuberculoză și boli venerice“.

Conferințele au fost încadrate cu frumoase bucăți corale ale Reuniunii de cant și ale elevilor dela școala primară.

4. La Moșnița 11 Noemvrie 1928, pâr. protopop Dr. Patrîchie Țiucra a ținut o conferință despre „Rostul „Astei“, dl Dr. Ioan Corcan medic, a vorbit despre „Tuberculoza și tratamentul ei“. Conferințele și aici au fost încadrate cu frumoase prestațiuni corale ale corului bărbătesc și a elevilor“.

5. În Șag la 18 Noemvrie, delegatul părintele Ioan Russu a vorbit despre „Astra“ și însemnătatea ei“, dl Dr. Emil Pocrean, a vorbit despre „Tuberculoză și boli venerice“.

6. În Chiroda la 16 Decemvrie, în Cercul Cultural organizat mai de mult, s'a ținut o conferință în prezența a 200 săteni, unde pâr. protopop Dr. Patrîchie Țiucra, a vorbit despre „Culturalizarea poporului în cadrul „Astei“, dl Dr. Maior medic, a conferențiat despre „Boalele venerice“. Conferințele au fost încadrate cu frumoase prestațiuni ale corului tinerimei „Sf. Gheorghe“ și a elevilor.

În Cercul cultural Ghiroc, înființat în decursul anului 1928, s'a desvoltat o frumoasă activitate culturală. „Astra“ din Ghiroc atât independent, cât și în colaborare cu alte organizațiuni culturale a ținut și a luat parte la mai multe întruniri populare, în cari s'au ținut prelegeri, cu subiecte potrivite a promova interesele culturale ale poporului din comună.

În ziua de 1 Decemvrie 1928, Cercul cultural din Ghiroc a ținut o ședință festivă cu un program bogat, desfășurat în colaborare cu învățătorii și școalele primare din loc.

Ținem să reliefăm cu deosebită plăcere concursul ce ni s'a dat din partea „Asociației medicilor“ din Timișoara, cari ne-au pus la dispoziție ori de câte ori s'a făcut apel, câte un conferențiar, care a tratat lucruri din domeniul higienei, atât de necesar poporului nostru dela sate.

Ziua de 1 Decemvrie a depășit cu mult cadrele unei serbări naționale obișnuite. În anul acesta împlinindu-se un deceniu

dela acest măreț act, serbarea Unirei Ardealului și a Banatului cu Patria Mamă a fost prilej de sincer entuziasm național și înălțare sufletească.

Rapoartele sosite dela Cercurile culturale evidențiază acest lucru și ne bucurăm, că „Astra” a avut prilejul fericit de a patrona această serbare măreață.

Biblioteca. Despărțământul central județan a avut 4207 broșuri din cari s'a distribuit în anul 1928 la Cercurile culturale 621 broșuri. Rămân cu finea anului 1928, 3586 broșuri.

Pentru despărțăminte mai sunt 4659 broșuri. Reviste abonate sunt: „Societatea de mâine”, „Banatul”, iar dela centru primim „Transilvania” și „Foaia Noastră”.

În decursul anului 1928 desp. central și-a mărit biblioteca sa cu 65 volume literare, în partea cea mai mare din operele scriitorilor contemporani.

Subvențiuni. Din raportul casierului reese, că membrii nu-și plătesc cotizațiile regulat.

Prefectura județului și primăria orașului în anul 1928 ne-au șters din bugetul lor subvențiile preliminate la cererea noastră, motivând, că „Astra” beneficiază în urma unui acord făcut cu primăria și On. Minister de finanțe, din impozitul pe spectacol dela cinematografele comunale, o sumă destul de considerabilă (1.500.000 Lei anual). În cererea noastră Centrala din Sibiiu ne-a acordat suma de 100.000 Lei din încasăările anului 1928.

În adunarea generală a „Astrei” din Sibiiu, din 8 Decembrie 1928, delegatul despărțământului central dl preot Traian Golumba a susținut cu toată tăria interesele despărțămintelor din Banat. Azi suntem în plăcuta situație de a Vă anunța, că Centrul și adunarea generală, recunoscând dreptatea cauzei noastre, a hotărât acordarea unui ajutor de 20% din cota încasată de Centru dela cinematografele comunale din Timișoara.

Asigurându-se acest ajutor din partea Centrului, despărțământului nostru i se deschide una din cele mai frumoase perspective de muncă în interesul promovării culturale a păturei noastre țărănești dela sate.

Adunarea desp. în anul 1929 s'a ținut la 24 Martie în comuna Utvin.

A ținut o conferință, păr. Ioan Imbroane, arătând ce minimi a săvârșit în alte țări studiul Sf. Scripturi și dl Dr. Pocrean vorbește despre „Mijloacele cari îi asigură omului un traiu îndelungat”. Cu această ocazie s'a constituit și Cercul cultural al „Astrei”. Frumoase prestațiuni ale elevilor dela școala primară.

Averea desp. la finea anului 1929 a fost de Lei 314.473.— în acții și libele de depunere.

Președ. desp. Dr. Patriciu Țiucra, protopop.

2. B.-Comloș (jud. Timiș-Torontal).

În cursul anului 1929 până la 24 Iulie s'au ținut următoarele prelegeri populare: Dr. Aurel Contrea „Minerale pe cari trebuie să le cunoască și economii“, Valer Besu „Insemnătatea zilei de 24 Ianuarie“ și Dr. Ștefan Cioroianu, protopop „Cine au fost strămoșii noștri și datoria de ai urma“.

Și în anul acesta desp. s'a îngrijit, ca sărbătorile naționale să decurgă în cadrul cel mai frumos, fixându-se programul și îngrijindu-se de executarea lui.

Președ. desp. *Dr. Ștefan Cioroianu*, protopop.

3. Deta (jud. Timiș-Torontal).

Adunarea generală a despărțământului Deta s'a ținut la 15 Iunie 1929 în comuna Deta de odată cu adunarea generală a Asociației învățătorilor Bănățeni din plasa Deta.

Despărțământul înființat la 1 Maiu 1927, constă din 17 comune, 1 Cerc cultural (Partoș) și 7 biblioteci populare.

Numărul membrilor: 1 fondator, 3 pe viață, 23 activi și 8 ajutători. Total 35.

Conferințe s'au ținut în Deta, la 15 Iunie, cu ocazia adunării generale, despre „Insemnătatea și activitatea „Astreii“ în Banat“ și despre „Colaborarea ei cu Asociația învățătorilor din Banat“ de președ. P. Bizerea și despre „Insemnătatea lucrului manual“ de Gh. Crețu, învățător în Partoș, apoi în comuna Partoș la 24 Ianuarie, despre „Insemnătatea zilei“, 5 Februarie „Cu ce să se ocupe oamenii în timpul iernii?“, la 26 Februarie despre „Combaterea luxului“, 8 Aprilie despre „Aviație“, la 10 Maiu despre „Insemnătatea zilei“, 19 Maiu despre „Creșterea copiilor“.

Averea despărțământului în bani gata: 2175 Lei.

Cu despărțământul au colaborat: secția Deta a „Asociației învățătorilor Bănățeni“ și „Casa Națională“ din Partoș

Președ. desp. *P. Bizerea*, preot.

4. Lipova (jud. Timiș-Torontal).

Activitatea culturală a acestui desp. s'a mărginit, în anul 1928/29, la aranjarea serbărilor naționale, împreună cu celelalte societăți culturale și în special, având concursul școalelor.

Conferințe s'au ținut în Lipova 3, împreunate cu cântări și declamări, iar *prelegeri populare* s'au ținut în Dorgoș 8, tratându-se subiecte economice, religioase și morale, cu program artistic, executat de elevii școlii.

Președ. desp. *Fabriciu Manuilă*, protopop.

5. Sânnicolaul-mare (jud. Timiș-Torontal).

Acest desp. constă din 7 comune, are 3 cercuri culturale, fiecare cu câte o bibliotecă populară.

Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune: Sânnicolaul-mare: „Insemnătatea Unirii Ardealului-Banatului și a celorlalte provincii cu patria mamă” și I. Molnar, prof. „Mijloacele prin care se poate spori recolta agricolă”, Vâlcani: N. Mihuțiu „Anteluptătorii Unirei”, T. Pop inv. „Frumusețile Țării noastre”, N. Mihuțiu „Alcoolism”, Dr. V. Popovici „Oțica și mijloacele de apărare, Dr. Vațian, medic „Boalele venerice”, Dr. Ioan Demian, adv. președ. desp. „Cauzele scăderii populației și lipsa forței morale din zilele noastre”, Igrăș: V. Negru, preot „Luptele politice ale Românilor din Ardeal și Banat în secolul XVIII—XIX-lea până la unirea politică”, Dr. V. Popovici „Tuberculoză” și Dr. Ioan Demian „Concubinajul în Banat și urmările lui”, Cenadul-mare: Gh. Ionescu „Unirea politică a Românilor”, D. Bozian inv. „Luptele Românilor și despre tribunii din 1848 și iobăgia”, I. Molnar, prof. „Agricultura rațională și folosul mașinilor agricole” și D. Bozian „Monografia com. Cenadul-mare”, Saravale: N. Mihuțiu „Alcoolism” și S. Andron inv. „Creșterea morală a copiilor”.

În cadrul acestor prelegeri s'au executat de către elevii de școală diferite cântări și recitări sub conducerea D-lor Titus Pop și D. Bozian.

Președ. desp.: *Dr. Ioan Demian*, avocat.

XXII. 1. Trei-scaune (desp. central județean).

Chemarea Asociațiunii Culturale „Astra” în aceste ținuturi așa de neglijate sub raportul culturii românești este așa de mare și imperioasă, încât toți cari simt românește și văd inferioritatea noastră culturală ar trebui să se înroleze benevol și cu toată dragostea, neașteptând nici un apel, în rândurile singurei noastre societăți cu caracter cultural. Este aceasta o constatare atât de banală și totuși țin să o accentuez și cu această ocazie, pentru toți aceia, cari încă nu înțeleg menirea „Astrei” în Trei-scaune. Atât de vast teren de muncă ar avea „Astra” aicea încât ar fi nevoie de înzecit de multe puteri de muncă și poate tot n'ar fi de ajuns. În anul care s'a scurs dela ultima adunare generală Comitetul despărțământului a căutat în limita posibilității să contribuie la propășirea culturii în acest județ.

Principala noastră preocupare a fost în anul 1928/29, *propaganda culturală*, atât la sate, cât și în orașul Sf. Gheorghe. În total s'au ținut 17 conferințe și anume 6 în comunele din județ, înșirate mai jos, iar restul în Sf. Gheorghe.

Conferențieri au fost următorii: Dl Dr. Miron Crețu a conferențiat în Vâlcele despre „Bolile contagioase“, în Zagon „Despre sifilis“ iar în Sf. Gheorghe a ținut 3 conferințe, una despre „Cancer și 2 despre „Tuberculoză“, fiind toate conferințele însoțite de proiecțiuni de schiopticon, afară de cele 2 despre tuberculoză, ținute în Sf. Gheorghe, cari au fost însoțite de rularea unui film tratând despre problema tuberculozei. A ținut deci în cadrele „Astrei“ 5 conferințe, iar cu ocazia zilei „Temperanța“ a mai ținut o conferință despre primejdiiile alcoolismului. Dl protopop Aurel Nistor a conferențiat în Ariușd, despre „Viața mântuitorului“, și în Sf. Gheorghe despre „Apostolatul laic“. Dl Mihail Tigoianu a conferențiat în comuna Valea Mare despre „Facerea testamentului“. Dl Ioan Podea dela Brașov, a ținut în comuna Vâlcele în cadrele unei șezători ale „Astrei“, conferința despre „Foloasele cooperăției“. În Sf. Gheorghe au mai ținut conferințe următorii domni: Căp. Virgil Chinoagă „Optanții și Reforma agrară din România“, Director de liceu Petru Marcu „Românii din peninsula balcanică“, prof. Vasile Popa „Idealul antic și idealul modern“, Loct. Atanasie Ivan „Gazele de luptă“, Dr. Ioan Vintilă a ținut în Vâlcele și în Ariușd câte o conferință despre „Tuberculoză“, însoțită de proiecțiuni, iar cu ocazia serbării zilei de 1 Decembrie 1928, o conferință ocazională despre însemnătatea acelei zile.

Cu ocazia propagandei culturale la țară am căutat să explicăm poporului adunat rostul „Astrei“, și am înființat 4 *noui cercuri culturale* și anume în Zagon, Valea Mare, Ariușd și Vâlcele. Acesta din urmă a fost înzestrat și cu o bibliotecă în valoare de 7000 Lei donată de 5 membri ai „Astrei“, din Sf. Gheorghe.

În ceea ce privește *activitatea internă* a comitetului țin să amintesc, că s'au ținut 10 ședințe și s'au rezolvit 91 de hârtii.

Biblioteca despărțământului Central județean s'a sporit cu 128 de volume în valoare de 5960 Lei, toate donațiuni. Numărul cetitorilor din anul trecut a fost de 86, iar numărul cărților cetite de 312 volume.

În ceea ce privește numărul *membrilor* situația este următoare: Membri fondatori 12, membri pe viață 26, membri activi 58.

Eu doresc să amintesc atâta, că în anul 1929 am făcut un pas însemnat spre *intemeierea unei Case Naționale în Sf. Gheorghe*, prin achiziționarea la licitație publică a imobilului din Str. Regele Carol, care a format proprietatea comerciantului Bartha Árpád.

În legătură cu chestiunea aceasta nu pot să nu menționez numele acelor, cari s'au grăbit în aceste timpuri de grea criză financiară să răspundă apelului îndreptat către toți bunii Români subscriind sume frumoase pentru Casa Națională:

Despărțământul Central județean „Astra“ Brașov, 100.000 Lei, d-nii Dr. Nicolae Crăciun, prefect 30.000, Dr. Ioan Popa, proprietar 30.000, Dr. Victor Cergă Pop 10.000, Dr. Ioan Vintilă

10.000, Loc. Valer Finichiu 10.000, Dr. Miron Crețu 6000, Dr. Ioan Rosu 5000, Ioan Muscalu 3600, Dr. C. Berbescu 3000, Dr. Grigore Păltineanu 3000, N. Râmbețiu 1000, E. Sibianu 1000, Alexandru Crețu 1500, Petru Marcu 1000, Aurel Nistor 1000, Ștefan Bratu 1000, Virgil Luca 1700, Dr. Györgyjakab Miklós 1000, Tănase Balea 900, Gheorghe Galan 500, Gheorghe Stoiceanu 500, C. Săcuiu 300, Ioan Runceanu 200.

Deși sunt convins că toți donatorii au contribuit, având în vedere numai scopul măreț al „Astrei“, totuși am amintit frumosul lor gest ca un indemn și încurajare pentru restul aceluia, cari n'au încă cunoștință de greutatea materiale, cu cari avem de luptat și pe care numai cu puteri unite le putem învinge.

Contul de gestiune al desp. central județean pe anul 1928, se prezintă :

La venituri cu Lei 283.723.99

La cheltueli „ „ 114.098.25

Sold Lei 169.625.74

sumă depusă la Banca Generală filiala din Sf. Gheorghe.

Valoarea inventarului ce constă din cărți, reviste, ziare, tablouri, obiecte naționale și mobilier este de Lei 163.335.

Bugetul pe anul 1930, este proiectat cu Lei 930.000 la intrate și eșite.

Președ. desp. Dr. Vintilă.

2. Tg.-Săcuiesc (jud. Treiscaune).

Din cauza desmembrării comitetului, fiind mai mulți membri mutați dela posturile lor în alte localități, activitatea acestu-despărțământul s'a redus simțitor. Cu toate acestea despărțământul a aranjat cu prilejul serbărilor naționale, având concursul școalelor, conferențe și festivaluri, arătând importanța zilelor serbătorite și însuflind poporul cu cântări recitări și cu frumoasele noastre jocuri naționale.

Averea desp. la 1 Iulie a fost de Lei 47.658.

Președ. desp.: Colonel Basarabescu.

XXIII. 1. Turda (desp. central județean).

Activitatea de propagandă la sate s'a desfășurat normal, în satele aparținătoare despărțământului. În fiecare an conferențiarilor noștri au fost în 10—15 sate din jur. În fiecare sat au mers câte 2 conferențieri. Descinderea la sate ne-a fost mult îngreunată prin lipsa de fonduri. Am fost avizați la bunăvoința cunoșcuților în ce privește mijloacele de transport, prin aceasta activitatea noastră a fost stânjinită mult. În anul acesta situația s'a schimbat. Prin

subvențiile primite dela primăria orașului și dela județ, dar mai ales prin modestul venit de pe urma preluării cinematografului orașenesc, ne-am putut crea un fond cu care suntem în situația de a ne putea plăti transportul la sate. În primăvara aceasta am fost în 11 sate din jur: Mihai-Viteazul, Cornești, Moldovenești, Burul, Poiana, Oprișani, Copăceni, Tureni, Comșești, Vâlcele și Micești. În fiecare sat au mers câte doi conferențieri. Despărțământul a cumpărat și un patefon. Acesta ne servește ca un mijloc de atracție și de îndrăgire a muzicii românești. În fiecare sat am împărțit un anumit număr (20—30 b) de cărți românești. Un prețios ajutor ne-a dat în această propagandă Camera Agricolă prin dl Gr. Sârbu, directorul acestei camere.

Propaganda la orașe. În anii trecuți s'au ținut câte un ciclu de 6—8 conferințe pentru intelectuali, parte în Casa culturală, parte în sala festivă la liceu. În anul acesta nu s'au aranjat conferințe pentru intelectuali, în schimb s'au ținut patru conferințe pentru țărani din Turda-Nouă în școala primară de acolo.

Seria conferințelor pentru intelectuali se va reincepe la toamnă. Avem gândul de a aranja conferințe și pentru meseriașii din loc, pe cari prea i-am neglijat.

Cercuri culturale. În fiecare sat am înființat câte o agentură de a „Astrei” numite acum cercuri culturale. Dar, durere, activitatea acestora e inexistentă. Vina vom fi avându-o și noi cești dela centru, dar o mare vină au și cărturarii dela sate, cari numai atunci își aduc aminte de îndatoririle culturale față de „Astra”, când descind conferențierii în satele lor. Cauzele acestei inactivități sunt multiple. Nu e locul să le cercetăm acum.

Biblioteci s'au înființat în fiecare sat. Amestecate cu bibliotecile școlare, se citesc în aceeaș măsură ca și acestea, adecă: aproape de loc.

Casa Culturală, e trecută contractual în folosința Despărțământului, în sarcina căruia revine întreținerea. S'a preluat într'o stare de primejdioasă deteriorare. Am fost nevoiți să facem urgent repararea ei. Lucrările au fost executate de către inginerul arhitect Wagner dela Hunedoara expertul „Astrei Centrale”. Ne-au costat lucrările de reparație 200.000 Lei. Vom augmenta, scăpați odată de cheltuelile materiale de reparație, biblioteca, vom reorganiza și augmenta muzeul.

Membrii. O icoană clară nu vă putem prezenta despre situația membrilor. Numărul lor nu s'a sporit în anii din urmă. Cauzele sunt mai multe. Între ele e și lipsa noastră a Comitetului Central de stăruință. La orașe, cărturarii de obicei ne refuză. Își vor fi având și ei motivele lor. La sate n'am cam stăruit dintr'o anumită jenă. N'am voit ca printr'o cerere de taxe să mărim și mai mult aversiunea țăranilor față de cărturari. Ce n'am făcut până acum vom cerca să facem de aici încolo. Chestiunea e de

a găsi mijlocul de colaborare și materială și sufletească a țăranilor cu cărturarii. *Vom pune stăruințe la Centrul dela Sibiu, ca taxele de membru să rămână în folosul cercurilor culturale de pe sate. Banul plătit de membrii săteni să rămână în folosul lor.*

Casele naționale. S'a dat teren pentru construirea de Case naționale în fiecare sat. Aceste terene se dau deocamdată în arendă. Bani de arendă s'au trimis parte prin consilierat despărțământului nostru central, parte s'au depus de către primării spre fructificare la Administrația financiară. Suma acestor depuneri la Banca pop. din Turda : 15.216.— Lei.

Starea financiară e relativ bună. S'a îmbunătățit prin preluarea cinematografului orășănesc, care ne aduce lunar un venit sigur de 5000 Lei. Cu banii aceștia și cu subvențiile primite, putem face față multelor probleme culturale și economice ce le avem. De aici încolo ne vom putea intensifica și mai mult activitatea de propagandă culturală. Am introdus inovații pe cari nu le-am avut până acum. Așa am cumpărat un *patefon* de propagandă la sate. Voim să cumpărăm un *aparat de cinematograf* transportabil. În toamnă vom începe publicarea unei biblioteci de popularizare a „Astrei”. *Bugetul pe 1929* se prezintă așa : Intrate : 207.945 Lei. Eșite : 207.945 Lei.

Președ. desp. : *P. Suciu*, dir. de liceu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Iara (jud. Turda).

Acest despărțământ constă din 25 comune și a fost reorganizat în adunarea, ținută la 31 August 1929 în Iara.

Președ. desp. *Gheorghe Mărie* profesor.

3. Luduș (jud. Turda).

Activitatea acestui desp. s'a redus, din mai multe motive, la o singură conferință, ținută în Luduș de către președintele desp. dl protopop *Enea Bota*.

4. Sălciua (jud. Turda).

Acest desp. constă din 18 comune, are 8 cercuri culturale și 11 biblioteci populare.

Prelegeri populare s'au ținut în comunele : Baia de Arieș, Lăturenii, Lușța, Ocoliș, Ponor, Runc, Sălciua de jos, Geamăna, Valea Gergelului și Vința-Geamăna din diferite domenii.

Conferințe, serate artistice cu producții de cântări, teatre, declamații și dialoguri s'au ținut în toate 18 comunele din despărțământ. Numărul lor : 28.

Cursuri de analfabeți nu au fost. Case naționale proprii nu s'au deschis. Convenirile și conferențele se țin în salele școalelor primare din comune. Neexistând în părțile aceste pământ de expropriat, nu s'a dobândit teren pentru nici o casă națională. Averea despărțământului în numerar a fost la finea anului 1928 Lei 3100. Valoarea unui cinematograf de sistem mic, care din lipsa de filme nu se poate întrebuița, Lei 4100. Total averea Lei 7200. În cursul anului s'a aranjat o expoziție de lucruri femeiești și alta de sugaci în Lupșa. În ambele secții s'au distribuit premii în valoare de una mie (1000) Lei. Despărțământul n'a primit dela județ nici un fel de ajutor. A primit și distribuit însă ca premii dela directorul despărțământului Turda Lei 500 și 200 Lei dela două comune politice din despărțământ. Din revista Transilvania, în afară de exemplarul ce vine gratuit, s'au făcut și plătit de cei ce primesc revista 2 (două) abonamente. Despărțământul colaborează cu cercurile preoțești și învăătorești din despărțământ. Prelegerile cu subiecte religioase, culturale și economice le țin preoții și învățătorii din comunele rurale. Uneori prelege din igienă și câte un medic. Prelegătorii din afară de despărțământ nici odată nu au venit în aceste părți locuite de plugari și în genere oameni săraci, cari nu pot plăti taxe de intrare la manifestațiile culturale, și astfel conferențiarilor streini nu pot fi poftiți la noi, neavând de unde acoperi speșele de transport.

BCU Cluj / Centrul de Cercetare și Documentare în Istorie și Arheologie
Președ. desp. Vasile Gan, protopop.

XXIV. 1. Cetatea-Albă (desp. central județean).

Acest despărțământ constă din 104 comune, are 20 Cercuri culturale, fiecare cu câte o bibliotecă populară.

Despărțământul a organizat serbări cu prilejul zilelor de „1 Decembrie“, „24 Ianuarie“ și „10 Maiu“.

Cu acest prilej au ținut conferințe d-nii: T. Iacobescu, președ. desp., G. Ștefănescu, secret. desp. și E. Mănescu, avocat.

În ziua de 3 Iunie 1929, a organizat o expoziție de copii între 1—5 ani, acordând următoarele premii: 1 de 1000 Lei, 2 de 500 Lei, 2 de 250 Lei, 3 de 200 Lei și 1 de 150 Lei.

A plasat 100 tablouri alegorice (Întregirea neamului) primită dela regionala „Astri“ Chișinău și a delegat 9 membri la serbările unirii dela Alba-Iulia, iar cu ocazia încheierii anului școlar conducerea desp. a distribuit 18 premii celor mai buni elevi premiați.

Cursuri de adulți s'au ținut cu soldații Reg. 35 Inf. la cari au participat 321 soldați, iar biblioteca Cercului cultural de pe lângă acest Regiment a fost cercetată de către 850 soldați.

În darea de seamă se vorbește deasemenea în mod elogios și de activitatea Cercurilor culturale din județ, remarcându-se în special Cercurile: Plătărești, înființat la 29 Aprilie 1928, prin vrednicia învățătorului P. Antohi, care a organizat serbări și chete

pentru Crucea Roșie, ajutând cantina copiilor infometaji, procurând cărți de școală și îmbrăcăminte, D-sa a mai organizat 5 serbări populare, precum și un muzeu cu medalii vechi și plante din localitate.

Acest Cerc a hotărât procurarea unui aparat de radio și înființarea unei secții a soc. „Temperanța“; s'au enumerat Cercurile din comunele Purcari și Satu-Nou, unde la cele 3 serbări organizate a conferențiat dl T. Mardan, avocat și C. Angelescu, învățător, Slobozia-Ganezi, care a ținut 10 șezători culturale, organizate de dl învățător V. Surugiu, Tudora, care a organizat 8 serbări și 3 conferințe cu caracter religios, precum și cursuri de adulți. Biblioteca acestui Cerc are 424 volume, iar în iarna 1928—1929 această bibliotecă a fost cetită de 107 locuitori, Răscaieți, Tașlăc, care are o bibliotecă de 810 volume cari au fost citite de 150 locuitori, Gura-Roșie, Moldovca.

Până în prezent s'au mai înființat 2 Cercuri culturale în comunele Acmanghit și Divizia.

Dl președinte a făcut apoi un călduros apel către toți membrii „Astrei“ să o sprijine cu vorba și fapta, pentru ca activitatea ei să poată da rezultatele cari se urmăresc pe terenul cultural-național.

Dl T. Mardan a vorbit despre sprijinirea copiilor de moldoveni, care trebuie aduși dela sate și încurajați să intre în licee, dela toamnă, pentru că numai așa această populație va putea fi chemată la viață și numai așa li se va putea da posibilitatea de a conlucra cu noi și de a se bucura de drepturi pe care nu le-au avut în trecut.

Trecându-se la partea financiară, dl V. G. Mironescu, prefectul județului, în calitate de cassier al „Astrei“, a citit raportul financiar din care se vede că la data de 30 Iunie a. c., soldul cassei este de 27.288, la care se mai adaugă Lei 11.348 din cotizații, sau în total Lei 38.576, din care se scade suma de Lei 18.155, cheltuelile făcute de Asociație până la această dată, rămânând un sold de Lei 20.421, la această dată.

Președ. desp. *T. Iacobescu.*

XXV. Constanța (desp. central județean).

Despărțământul Constanța al „Astrei“ organizațiipentru întregul județ a luat ființă în Maiu 1927, fiind președinte până în Aprilie 1929 dl Consilier N. N. Papadat iar dela acea dată subsemnatul.

Până în prezent nu au luat ființă despărțăminte pe plăși, întreaga mișcare a „Astrei“ pe raza județului fiind condusă dela Constanța. Vom încerca a organiza despărțăminte pe plăși în cursul anului 1929—1930.

Mișcarea culturală în orașul Constanța s'a defășurat de către regiunea Astra Dobrogeană și Cercul Cultural Astra Constanța

care e în curs de organizare ca despărțământ Astra al Municipiului Constanța, urmând a îngloba filialele înființate și cele ce se vor mai înființa în suburbiile orașului.

Încă dela început s'a avut în vedere a se înființa filiale în cele 145 cătune ale județului, care dispun fiecare de școală primară și chiar și în care n'ar fi școli.

În cursul anului s'a stăruit a se serba cu deosebit fast serbările naționale și în special ziua de 1 Decembrie și 10 Maiu.

Cu ocazia chetei din Constanța la 1 Decembrie 1928 s'a strâns 7922 Lei din care jumătate s'a întrebuințat pentru nevoile despărțământului, iar jumătate pentru Regiunea Astra Dobrogea.

În alte centre pe raza orașului nu s'a putut organiza chetă.

Cu ocazia zilei de mai sus s'a trimis filialelor broșura ocazională primită dela Centrală.

S'a instalat în oraș o cutie cu inscripția „Carte pentru săteni” cu ajutorul căreia s'au strâns peste 1000 volume, care selecționate au fost date filialelor.

Deabia acum am început a strânge cotizații dela membri deoarece Regiunea luase măsura a nu se strânge cotizații până nu se va face cunoscut scopul organizației.

În cursul anului s'a căutat a se veni în ajutorul membrilor și pe cale economică, astfel membrii de pe raza județului dispun de asistența medicală cu preț redus și în unele cazuri chiar gratis, reducere de 40% la unele hoteluri lucru de mare folos pentru membrii dela sate, care vin mai des la oraș.

Am luat contact cu biroul de desfacere din Cluj spre a se înființa pe lângă fiecare filială depozite de cărți, tablouri istorice.

S'a intervenit ca filialele sătești să facă a reinvia și menține datinile strămoșești în legătură cu sărbătorile de iarnă.

Ne găsim în imposibilitate a trimite conferențiar și echipe de propagandă din cauza lipsei mijloacelor de transport.

Venitul despărțământului până în prezent în care intră și cheta pe 1928 se urcă la 11.000, și tot atât la cheltueli.

În prezent dispune de un cinematograf pentru sate cu cinci filme instructive, care pe lângă că ne va folosi pentru propagandă ne va da posibilitatea să strângem fondul necesar pentru a oferi premii pentru instruit analfabeții, precum pentru cor pe plăși, costume naționale etc.

Cum am luat conducerea în Aprilie n'am avut timpul necesar pentru adunarea datelor relative la activitatea fiecărei filiale, lucru ce-l vom face până în Octombrie când va avea loc adunarea despărțământului, când vom întocmi și o broșură.

Pe lângă faptul că am recomandat satelor gazeta „Foaia Noastră” și Cuvântul Moldovenesc ne străduim să scoatem o gazetă săptămânală pe numele despărțământului.

Președ. desp.: *Dr. P. Stoescu*, medic-șef sanitar.

V. Tabloul conferențelor, prelegerilor pop., bibl. pop., seratelor artistice, teatru, expoziții, averii desp. 1928/29.

Nr. crt.	Despărțământul	Conferențe	Prelegeri populare	Cerc. cult. și Bibl. pop.	Serate artistice și teatru	Expoziții	Averea despărțământului		Observări
							Lei	b.	
1	I. Alba	—	52	5	—	1	9.600	—	Județul a dat 25.000 Lei ajutor
2	Ighin	—	2	1	—	—	—	—	
3	Vințul de jos	—	25	3	—	—	15.000	—	
4	Zlatna	—	9	—	—	—	—	—	
5	II. Arad	10	—	1	5	—	68.832	—	Primăria Lei 50.000
6	Hălmagiu	—	3	9	3	—	1.350	—	
7	Nădlac	—	5	1	—	—	6.230	08	
8	Săvârșin	3	4	—	—	—	3.447	—	
9	III. Bihor	—	14	—	14	—	—	—	
10	Mărghita	—	14	—	2	—	—	—	
11	Tinca	—	8	6	—	—	6.036	36	
12	IV. Brașov	11	28	14	1	—	1.806.793	—	Diferite comune Lei 37.597
13	Budila	9	21	1	8	—	7.857	—	
14	Codlea	—	8	4	—	—	1.300	—	
15	Hărman	3	4	—	2	—	—	—	
16	Săcele	—	7	4	—	—	—	—	
17	Teliu	4	—	1	—	—	5.500	—	
18	V. Caraș	8	38	6	21	—	1.079	—	
19	Mold.-Nouă	2	—	1	1	—	—	—	
20	Sasca-Mont.	—	30	—	—	—	22.304	—	
21	VI. Ciuc	—	—	—	—	—	—	—	Nu a ținut adunare generală
22	D.-Sân-Mărt.	—	2	—	2	—	—	—	
23	VII Cluj	7	26	8	6	1	—	—	Premii în valoare de 20.000
24	Almaș	5	18	27	3	—	17.578	—	
25	Câmpia	—	10	—	4	1	—	—	
26	Huedin	8	—	—	—	—	—	—	S'au ținut mai multe prelegeri populare
27	Mociu	3	7	—	—	—	—	—	
28	VIII. Făgăraș	6	—	4	—	—	72.118	—	
29	Viștea	—	21	21	—	—	—	—	
30	IX. Huned. (Deva)	8	3	—	6	—	—	—	Primăria oraș. Lei 5000 ajutor
Transport		87	359	117	78	3	1.545.024	44	

Nr. crt.	Despărțământul	Conferențe	Prelegeri poporale	Cerc. cult. și Bibl. pop.	Serate arti- stice și teatru	Expoziții	Aveea despărțământului		Observări
							L e i	b.	
	Transport .	87	359	117	78	3	1545.024	44	
31	Brad	—	10	2	2	—	77.475	—	
32	Ghelar	—	5	—	5	—	—	—	
33	Geoagiu	—	—	11	—	—	—	—	Mai multe prelegeri poporale
34	Hunedoara	7	—	17	7	—	4.187	—	
35	Ilia	—	21	16	1	—	—	—	
36	Jiu	—	17	8	—	—	1.191	29	
37	Orăștie	8	24	17	—	—	2.489	—	
38	Sarmiseghet.	—	3	—	1	—	—	—	
39	X. Maramur.	—	—	—	2	—	—	—	
40	XI. Mureș	2	14	5	—	—	—	—	Ajutor Minist. Cult. 115.000, Prim. 5000
41	Band	—	9	5	2	—	7.930	—	
42	Răciu	—	5	—	—	—	—	—	
43	Reghin	7	58	23	10	—	32.662	—	Primăria Lei 5000
44	Toplița	—	28	10	—	—	—	—	Mai multe serate artistice
45	XII. Năs. (Bistrița)	13	6	—	—	—	—	—	
46	Năsăud	7	37	20	41	—	8.264	—	Banca Aurora Lei 3100
47	XIII. Odorh.	2	3	1	2	—	—	—	
48	XIV. Sălaj	—	—	—	—	—	—	—	
49	Băsești	—	4	—	—	—	—	—	
50	Jibou	—	14	—	28	—	—	—	
51	XV. Satu-m.	4	—	—	—	—	—	—	
52	Chioar	3	7	33	—	—	40.493	—	
53	Cop.-Mănăst.	3	24	19	10	—	—	—	
54	Ugocea	—	10	2	4	—	81.823	—	
55	XVI. Sev. (Lușoai)	—	—	—	—	—	—	—	A fost reorganizat in 1929
56	Orșova	1	4	—	1	3	—	—	Premii Lei 4500
57	Teregova	—	7	—	—	—	—	—	
58	XVI. Sibiu	36	103	18	47	1	451.837	—	Premii Diplome
59	Avrig	—	43	8	15	—	—	—	
60	Mercurea	—	13	18	—	—	559	—	
61	Nocrich	3	31	11	4	—	—	—	
62	Ocna-Sibiului	—	—	9	—	—	—	—	
63	Săliște	22	99	12	50	—	—	—	
64	XVIII. Someș	5	24	37	8	—	19.182	24	
	Transport .	210	982	419	318	7	2.273.116	97	

Nr. crt.	Despărțământul	Conferințe	Prelegeri populare	Cerc. cult. și Bibl. pop.	Serate artistice și teatru	Expoziții	Aveea despărțământului		Observări
							Lei	b.	
	Transport .	210	982	419	318	7	2.273.116	97	
65	Beclean	—	10	—	—	—	2.365	—	
66	Gârbou	—	3	7	3	—	6.599	58	
67	Gherla	17	—	8	1	—	16.394	85	
68	Tg.-Lăpuș	—	10	—	2	—	—	—	
69	X.X. T.-mare	30	16	10	1	—	7.506	—	
70	Agnita	8	9	18	8	—	—	—	
71	Hendorf	1	1	12	—	—	4.680	—	
72	Mediaș	4	2	—	3	—	—	—	
73	Șeica-mare	—	20	—	—	—	890	—	
74	XX. T.-mică	7	38	20	—	—	45.834	80	
75	Dumbrăveni	4	12	—	—	—	—	—	
76	D.-sânmartin	—	6	6	—	—	—	—	
77	XXI. Timiș-T.	—	13	9	8	—	314.473	—	
78	Comloș B.	—	3	1	—	—	—	—	
79	Deta	—	8	7	—	—	2.175	—	
80	Lipova	—	8	1	3	—	—	—	
81	Sânicolaul m.	—	17	3	2	—	—	—	
82	XXII. Treisc.	11	6	—	—	—	169.625	74	
83	Tg.-Săcuiesc	3	—	—	3	—	47.658	—	
84	XXIII. Turda	—	22	28	—	—	—	—	
85	Luduș	1	—	—	—	—	—	—	
86	Sălciua	—	28	—	28	2	7.200	—	Premii în valoare de Lei 1000
87	XXIV Reg. Bas.	33	17	—	10	—	—	—	
88	Cetatea Albă	—	31	20	9	1	20.421	—	
89	XXV Const.	2	—	45	2	—	—	—	
Total .		331	1262	614	401	10	2.918.939	94	

TABLOUL

terenurilor de case naționale, a suprafeței lor și a arenzilor
incassate până la 1 Septembrie 1929

Nr. crt.	Județul	Numărul co- munelor în cari se află terenuri	Suprafața		Suma incassată	
			Jug.	cat.	Lei	bani
1	Alba	12	4	930	1.120	—
2	Arad	12	4	600	—	—
3	Bihor	88	24	896	13.708	—
4	Brașov	13	3	46	9.040	—
5	Caraș	3	—	1200	—	—
6	Ciuc	34	9	57	11.682	55
7	Cluj	25	7	275	1.980	—
8	Făgăraș	8	1	1283	—	—
9	Hunedoara	18	4	1355	2.480	—
10	Maramureș	4	1	811	—	—
11	Mureș	89	22	488	28.175	—
12	Năsăud	12	2	800	4.005	—
13	Odorhei	19	4	33	3.982	25
14	Satu-mare	67	16	324	10.295	—
15	Sălaj	22	5	400	3.132	50
16	Severin	13	8	400	172	—
17	Sibiu	19	5	1117	—	—
18	Someș	58	12	379	6.934	50
19	Târnava-mare	73	16	1287	40.246	—
20	Târnava-mică	4	1	600	678	—
21	Timiș-Torontal	81	118	721	8.274	—
22	Treiscaune	9	3	559	—	—
23	Turda	57	14	1294	—	—
	Total	740	292	1455	145.904	80

Activitatea Secțiunilor științifice-literare.

Raportul general al Secretariatului Secțiilor.

DOMNULE PREȘEDINTE!

DOMNILOR MEMBRI!

Ședința plenară festivă din anul trecut s'a ținut la 29 Iunie, sub președinția dlui Vasile Goldiș. În ședința a doua la p. VI, al debaterilor s'a hotărât ca pe viitor ședința plenară festivă să se țină în fiecare an, potrivit și dispozițiilor regulamentului Secțiunilor, la 21 Maiu, ziua de ss. Constantin și Elena. Ordinea de zi a ședinței plenary de acum s'a stabilit în ședința Secțiilor dela 13 Martie, și tot atunci s'a primit din nou ziua de 21 Maiu, neputând, prevedea amânarea serbărilor unirii pentru ziua de 20, — așa că pentru anul acesta ziua aleasă poate nu este cea mai potrivită, mulți membri fiind împiedecați să participe.

În cele ce urmează am onoare a Vă raporta în general asupra activității Secțiunilor științifice-literare ale „Astrei” pe restimpul dela 29 Iunie 1928—21 Maiu 1929. Țin să amintesc că, potrivit hotărârii ședinței plenary din anul trecut, am rugat singuraticele Secțiuni să-mi trimită un rezumat din raportul lor până la 10 Maiu, pentru a putea cuprinde datele esențiale ale activității în raportul general, dar până la alcătuirea acestui raport, nu mi-au fost trimise.

În ședințele plenary lunare și bilunare ale Secțiunilor s'au discutat și s'au adus hotărâri în următoarele chestiuni, în restimpul dela 29 Iunie 1928—21 Maiu 1929.

I **Lucrarea „Ardealul românese”.**

Pregătirea acestei lucrări documentare asupra realizărilor românești din Ardeal în cei zece ani dela unire s'a început în Iulie 1928, când comitetul de redacție ales de Secțiuni a tipărit un prospect-apel către membrii Secțiunilor și alți colaboratori, în care se arată scopul lucrării, criteriile după care se va pregăti materialul, capitolele cu subîmpărțirea lor, dimensiunile singuraticelor capitole, și se indica numele membrilor și colaboratorilor cari, în majoritate, își dăduseră promisiunea de-a colabora. Apelul iscălit de d-nii G. Bogdan-Duică, Iuliu Hațieganu, V. Onișor, S. Dragomir, Mihail Șerban, V. C. Osvadă și I. Agârbiceanu, a avut un bun răsunset. Afară de foarte puțini membri și colaboratorii cărora ne-am adresat, ceilalți ne-au răspuns, în scris sau verbal, că vor pregăti materialul împărțit lor. În decursul vacanței secretariatul a purtat o întinsă corespondență cu colaboratorii, dar materialul, dată fiind începerea vacanței, se prevedea că nu va putea fi adunat pentruca lucrarea să poată apărea la 1 Decembrie 1928. — Astfel în ședința Secțiilor dela 11 Septembrie se hotărăște a se da un nou termin pentru trimiterea materialului, și anume 1 Oct. 1928. În ședința dela 20 Sept. secretarul citește răspunsurile colaboratorilor, cari cei mai mulți se obligă să trimită materialul până la 15 Oct. Materialul intrat până la 20 Sept. e predat președintelui comitetului de redacție, dlui

S. Dragomir, care în ședința dela 19 Dec. arată stadiul în care se află lucrarea și face un nou apel la colaboratori să se grăbească cu trimiterea materialului.

Greutatea principală de care s'au izbit toți colaboratorii a fost adunarea datelor statistice necesare pentru fiecare capitol în parte, date foarte greu de colecționat și de verificat. Țin să amintesc că numai pentru datele statistice ale învățământului primar a trebuit să facem apel și la Ministerul Instrucțiunii pentru a da o circulară către revizorate și inspectorate, și că deși dl Dr. L. Chirilă, incredințat cu acest capitol a pregătit toate tabelele necesare cari trebuiau numai umplute de către revizorate, acestora a trebuit să le scriem în repetate rânduri și totuși două revizorate județene nici până azi nu le-au trimis.

Lucrarea noastră se afla deci în acest stadiu de pregătire când ne-a sosit adresa Comitetului central Nr. 554/23 Februarie 1929, prin care ni se comunică hotărârea comitetului că — dat fiind faptul că fondului de editare al lucrării dându-i-se altă destinație, Secțiunile să fie rugate a transpune materialul adunat de ele Comisiei de redacție instituită de guvern pentru pregătirea unei ucrări jubilară. — În ședința dela 28 Februarie Secțiunile n'au putut aduce o hotărâre nefiind prezenți destui membri, chestiunea s'a pus din nou în ședința plenară dela 7 Martie, când s'a adus cu unanimitate hotărârea că Secțiunile pot renunța la lucrarea lor, având aceasta și altă menire decât cea de a fi numai o lucrare jubilară. Colaboratorii cari au pregătit și au trimis partea lor de muncă, pot însă să dispună asupra materialului. Hotărârea aceasta a fost ratificată în ședința de 13 Martie a Secțiilor, ținută sub presidenția dlui V. Goldiș, și comunicată Comitetului central, urmând ca lucrarea să se continue și să se tipărească într'o vreme când vom avea cheltuelile de editură.

La lucrarea „Ardealul românesc” au fost angajați vr'o 40 membri ai Secțiunilor. Materialul intrat până la raportul făcut de dl S. Dragomir în ședința dela 13 Martie se ridică la 25 articole, privind diferite capitole ale lucrării *

II. Oficiul de desfacere al publicațiilor „Astreii”.

Comisia aleasă de către ședința plenară festivă din 29 Iunie 1928, care a aprobat hotărârea Secțiilor de-a înființa un oficiu pentru desfacerea publicațiilor „Astreii”, comisie compusă din membri Dr. S. Bornemisa, I. Clopoțel și I. Agârbiceanu, a publicat un concurs pentru angajarea unei persoane potrivite, iar în ședința dela 25 Iulie, după intrarea ofertelor, a propus Comitetului central angajarea dlui Grațian C. Mărcuș, pentru conducerea acestui oficiu. Propunerea comisiei a fost aprobată în prealabil de către presidenții Secțiilor aflători în Cluj, T. Păcățeanu, N. Șerban, Iuliu Hațieganu, în scris T. Brediceanu, și, în lipsa presidenților de către dnii secretari S. Oprean și V. Stanciu. Comitetul central a aprobat propunerea angajând la 1 Sept. 1928, pe dl Grațian C. Mărcuș de conducător al acestui oficiu, cu angajament pe un an. Secțiunile, în ședințe plene, s'au ocupat mai de multe ori cu organizarea și activitatea oficiului de desfacere.

*) Guvernul românesc a tipărit într'aceea lucrarea în 3 vol. „Transilvania, Banatul, Crișana Maramureșul”. (1918—1928) la „Cultura Națională”, 1929, sub conducerea d-lor D. Gusti și Em. Bucuța

În ședința dela 20 Sept. s'a raportat Secțiilor despre înființarea depozitului oficiului la Cluj, într'o cameră din edificiul „Ardealul”, în care au intrat dela început 12.000 ex. din Biblioteca populară a Astrei și s'au concentrat publicațiile Secțiilor. S'a tipărit un catalog al tuturor publicațiilor „Astrei”, cu mici rezumate a broșurilor, în 37.000 ex., catalog răspândit prin 5 ziare populare în straturile largi țărănești și intelectuale.

În ședința dela 13 Noemvrie dl Gr. C. Mărcuș raportează asupra activității de până atunci a oficiului, arată încercările făcute, în afară de publicitate prin organizarea la câteva școli populare a zilei cărții, când elevii s'au făcut vânzători și cumpărători ai cărților „Astrei”, prin vânzarea în târg, în Cluj și în Ludoșul de Mureș, și stăruie asupra necesității unui *Camion al Cărții*. Secțiunile aprobă ideia Camionului și roagă Comitetul central să găsească un prim ajutor pentru procurarea lui, totodată să aproabe un apel al Oficiului pentru o colectă la institutele financiare. Aprobarea până azi n'a fost dată, așa că apelul nu s'a putut face.

În ședința dela 10 Ianuarie 1929 dl Gr. C. Mărcuș a prezentat un bilanț al Oficiului de desfacere din care se evidențiază că în 4 luni Oficiul a primit 26.831 broșuri și volume, din cari s'au vândut 16.968, în sumă de 101.924 Lei, din cari 47.476 în numerar, iar 54.498 mare parte la debitori și în comision. — În ședința dela 24 Ianuarie se discută proiectul de regulament al Oficiului, aprobându-se și recomandându-l Comitetului central. În aceeași ședință se prezintă raportul comisiei de verificare a socotelilor Oficiului cu 31, XII 1928, iscălit de membri V. Vlaicu, S. Cioran și Sept. Copa. Secțiunea e aflată în deplină rânduială.

Membrii Secțiunilor și-au exprimat în diferite ședințe plenare satisfacția pentru înființarea Oficiului și convingerea că el trebuie păstrat dându-i-se mijloace pentru o tot mai largă desfacere a publicațiilor Astrei.

Oficiul a aranjat Ziua cărții la serbările dela Alba-Iulia, folosindu-se ocazional un Camion al Cărții „Astra, Of. de desfacere”. Dela 1 Ianuarie — Maiu 1929, operațiunile Oficiului se rezumă în următoarele: Vânzări în total 76.543'50 Lei din cari s'au încasat în numerar 64.543 Lei; din debitorii anului trecut s'au încasat în numerar 28.763 Lei. *Din inserate 4411 Lei.*

Vânzări din 1 Sept. până Maiu Lei 178.467'50 din cari: 1. Pe bani gata Lei 140.742'50. 2. Debitori și în comision Lei 37.725.

III. Activitatea membrilor în ședințele plenare ale Secțiunilor.

Cu prilejul ședințelor plenare ale Secțiunilor, pe lângă chestiunile de organizare și materiale discutate, s'au făcut următoarele comunicări, toate de către membri noștri activi și corespondenți.

1. În ședința dela 11 Sept. I. Agârbiceanu a făcut o comunicare în legătură cu trecutul revistei „Transilvania” și a schițat activitatea ei viitoare, cerând concursul tuturor Secțiilor pentru o cât mai bună redactare a ei, și desemnându-se din nou membri în comitetul de redacție, în persoana dlor V. Ghidionescu, Dr. L. Daniello, Dr. S. Moroianu, Dr. Al. Borza, Șt. Meteș, Dr. S. Opreanu, Dr. V. Onișor.

2. În ședința dela 20 Septemvrie a făcut o comunicare dl Sabin Opreanu despre „Numiri toponimice păstorești din munții Bârsei, Buzăului și Vrancei”.

3. În ședința dela 11 Oct. a avut loc comunicarea dlui Teodor Filipescu cu subiectul „Voivodina Sârbească”.

4. La 26 Oct. Secțiunile au aranjat o ședință publică la Universitate cu prilejul împlinirii alor 10 ani a înființării Republicii Cehoslovace, la care a fost invitat și dl consul cehoslovac din localitate. Au vorbit din partea Secțiilor Astei dnii I. Agârbiceanu și V. V. Tilea.

5. La 27 Oct. Secțiile au sărbătorit cincizeci de ani de stăpânire românească în Dobrogea, tot la Universitate, printr'o conferență a membrului Secțiunii istorice dl prof. univ. D. Teodorescu.

6. În ședința dela 19 Decemvrie a făcut o comunicare dl G. Bogdan-Duică cu titlul: „Din scrisorile lui Eftimie Murgu”.

7. În ședința dela 10 Ian. dl I. Agârbiceanu a făcut o prezentare a colecției de poezii populare „Flori de pe Câmpie” a dlui T. Podariu, menită să formeze un număr din Biblioteca populară a Astei pe 1929.

8. La 24 Ianuarie a făcut, în ședința plenară a Secțiilor, dl I. Lupaș comunicarea sa: „Un vlădică românesc la 1397”.

9. În ședința dela 14 Februarie și-a dezvoltat comunicarea sa dl S. Dragomir, intitulată: „Un tribun ardelean refugiat în Bucovina și Moldova în anii 1848—49”.

10. La 28 Februarie a făcut, în ședința plenară, o comunicare dl Gh. Giuglea, vorbind despre „Călătoriile unui călugăr moldovean în v. XIX”.

11. În ședința dela 7 Martie a vorbit dl Em. Panaitescu despre „Cercetări și săpături arheologice în Dacia superioară”.

12. În ședința dela 13 Martie 1929 a vorbit dl G. Bogdan-Duică despre o „Descriere a Maramureșului dela 1650”.

13. În ședința dela 26 Aprilie a ținut o comunicare dl S. Stanca despre „Mănăstirea Râmețului”.

14. Ziua de 1 Dec. 1928 a fost comemorată la Sibiu prin conferența membrului nostru I. Lupaș, iar la Cluj prin conferența dlui Silviu Dragomir.

Comunicările au fost urmate de discuțiile membrilor asupra subiectului. Toate au fost în legătură cu preocupările diferitelor noastre Secțiuni în activitatea din cadrele Astei. Cele scrise și pe cari autorii ni le-au putut da, au apărut sau vor apare și în revista „Transilvania”.

IV. Secțiunile și revista „Transilvania”.

În anul de gestiune ce se încheie Secțiunile s'au ocupat în două ședințe cu revista „Transilvania”. În ședința dela 11 Sept. s'au desemnat membri pentru comitetul de redacție. În ședința dela 24 Ianuarie s'a luat în discuție o adresă a Comitetului Central în legătură cu o propunere a dlui V. Lazăr, de a face din „Transilvania” o revistă de familie, — propunere mai veche a D-sale și care a fost prezentată Comitetului Central. La discuție au luat parte dnii: I. Lupaș, S. Dragomir, A. Ciortea, Iuliu Hațieganu, E. Dăianu, S. Popa, I. Agârbiceanu, susținând propunerea ca „Transilvania” să-și continue apariția lunară, ca organ cultural, științific-literar al Astei, în felul cum se redactează dela 1928, imbu-nătățindu-se mereu cu tehnică și cuprins, ea trebuind să fie expresia activității Astei prin Secțiunile sale științifice-literare și în nota tradiției. O revistă

literară ilustrată pentru familii ar fi de dorit, dar independentă de „Transilvania.” Secțiunile își exprimă din nou dorința ca revista să se tipărească la Cluj.

Mulți membri ai Secțiunilor au colaborat la revista „Transilvania” cu articole valoroase, ridicând astfel nivelul științific-literar al revistei.

Astfel au colaborat dela Iunie 1928—Mai 1929, următorii membri ai Secțiunilor, cărora li se aduc călduroase mulțumite și pe această cale: dñii V. Goldiș, E. Racoviță, G. Bogdan-Duică, I. Lupaș, N. Ghiulea, T. Păcățean, Al. Ciura, T. Mureșan, Dr. D. Daniello, Emil Pop, A. Ciortea, C. Petran, dr. Gh. Preda, A. C. Bănuțiu, Sabin Oprean, Maria Baiulescu, Emil Isac, Alexandru Borza, Ștefan Meteș, Nic. Drăgan, Gh. Comiescu. Dintre ceilalți colaboratori cari ne-au dat lucrări valoroase menționăm pe dñii Ștefan Bezdechi, prof. univ., Gh. Șerban, Romul Demetrescu, Aron Cotruș, Iustin Iliescu, Al. Negură, I. Munteanu și Vl. Nicoară, pe lângă dñii I. Agârbiceanu și H. P.-Petrescu cari s'au ocupat de redactarea revistei.

V. Tot în legătură cu revista „Transilvania”

țin să mai amintesc următoarele: În decursul anului trecut Nr. 12 n'a putut apăre, din motive bugetare, ca număr obicinuit științific-literar, — deși aveam întreg materialul pregătit. El a apărut ca număr administrativ cu rapoartele și dările de seamă pentru adunarea generală. Am stăruit ca revista să aibă la an 12 numere științifice-literare și pentru adunarea generală să se pregătească un Anuar, cu materialul administrativ,

Am mai stăruit, în repetate rânduri, la On. Comitet Central, pentru a putea aduce îmbunătățiri tehnice revistei: format mai mare, hârtie mai bună, suplimente artistice, — toate acestea fiind necesare răspândirii „Transilvaniei”. În legătură cu Oficiul de desfacere am făcut propunerea ca toate publicațiile Astei, deci și „Transilvania”, să se dea în toamna fiecărui an în licitație în bloc, pentru a ajunge la prețuri mai mici, ajungând astfel la posibilitatea de a îmbunătăți partea tehnică a revistei. Am realizat ca hârtia și tiparul să fie mai bune ca în anii trecuți, celelalte îmbunătățiri se izbesc de bugetul revistei pe care „Asociațiunea” nu a fost în măsură să-l sporească nici în anul 1929.

Cât privește cuprinsul revistei cred că toată lumea e de acord cu îmbunătățirea lui, așa că azi „Transilvania” poate sta în rândul puținelor noastre reviste bune și serioase. Am încercat să câștig colaborarea cu material pur literar, — în care suntem reduși la câteva colaborări de dincoace de Carpați — a unor scriitori consacrați din restul Țării, dar fără rezultatul dorit. Revista noastră nu-i în situația de-a putea oferi un onor merit acestor scriitori. Cu prilejul serbărilor unirii dela 10 și 20 Maiu 1929 revista noastră a apărut într'un număr festiv de 180 pg., cu colaborări prețioase.

VI Conferențe populare model.

În ședința plenară festivă dela 29 Iunie 1928 s'a primit propunerea ca în decursul anului fiecare Secțiune să pregătească o conferență model pentru popor, potrivită să o citească la șezătorile culturale un intelectual sau de-a dreptul de țărani știutori de carte. Secțiunile s'au ocupat cu această chestiune încă într'o ședință din cursul anului. Secretariatul a rugat și în scris pe președintele Secțiilor să se îngrijească de lucrarea acestor conferențe până la

10 Maiu a. c. Nu am primit încă până acum decât 3: „Țări românești înainte de unire“ de I. Agârbiceanu, „Ziua Unirii“ de S. Popa și „Femeia română din Scheiul Brașovului“ de d-na Maria Baiulescu. Conferențele ar urma să se tipărească fie în broșuri aparte, fie mai multe într'o broșură, în Biblioteca poporală a Astei.

VII. Secțiunile și Biblioteca poporală a Astei.

În ședința dela 10 Ianuarie a Secțiunilor a făcut o propunere referitoare la reeditarea unor numere epuizate din Biblioteca pop. Astra, folositoare și căutate și azi. Membrii prezenți au luat în discuție propunerea și s'au recomandat Comitetului central următoarele lucrări spre editare, sau pentru a fi tipărite întâia oară în Biblioteca poporală a Astei de pe anul 1929:

Istoria lui Alexandru Machedon; Din viețile sfinților; Ion Gură de aur; Povestea unei coroane de oțel, de G. Coșbuc; În sat la Tânguești, de V. Onițiu; De demult, de I. Lupaș; Creșterea pomilor, de N. Iosif; Arghir și Elena, de I. Barac; Povești și legende versificate, de G. Coșbuc; Flori de pe Câmpie de T. Podariu. Dl G. Bogdan-Duică s'a angajat să se îngrijască de noua ediție a lui Arghir și Elena, dl N. Drăgan să dea materialul adunat de Dsa și să supravegheze tipărirea Poveștilor și baladelor versificate ale lui G. Coșbuc. Comitetul central, având la arhivă și material inedit pentru popor, a primit spre tipărire din cele recomandate de secții: T. Podariu; Flori de pe Câmpie, G. Coșbuc; Povești și legende versificate, I. Lupaș; De demult, rămânând ca restul să fie reeditate succesiv.

Țin să amintesc că din inițiativa și sub conducerea dlui Gr. C. Mărcuș, Biblioteca poporală din 1929 apare cu coperte colorate, fiecare broșură cu o copertă potrivită cuprinsului. Dsa a publicat un concurs pentru cele mai bune deseme, iar o comisie dintre membrii secțiilor, între cari dl C. Petran, a ales pe cele mai reușite. Proiectul dlui Mărcuș de a se tipări broșurile în mai multe exemplare decât până acum, sau 2 pe lună, nu s'a putut realiza.

O problemă importantă pentru Biblioteca poporală e reeditarea numerelor epuizate, foarte folositoare și pentru ziua de azi și sporirea numărului broșurilor anuale ca și a tirajului. În depozitul central nu se mai află decât prea puține broșuri din această Bibliotecă, — cea mai bogată și mai potrivită pentru popor din câte avem în România. Oficiul de desfacere s'ar angaja să vândă sute de mii de numere dacă ar putea avea mijlocul cel mai necesar azi: Camionul Cărții. Din această vânzare s'ar acoperi aproape în întregime cheltuelile de editură și „Astra“ și-ar îndeplini cu prisosință rolul de luminătoare a maselor țărănești.

VIII. Biblioteca „Astra“ pentru intelctuali.

Până la sfârșitul anului 1928 au fost proiectate să apară în această bibliotecă: Dr. Ioan Rațiu, 50 ani de luptă națională, de I. Georgescu; Iuliu Caesar (Shakespeare) în traducerea lui Ion Borcea și O lucrare asupra românilor din Serbia. Bugetul bibliotecii fiind limitat, a fost înghițit aproape complet de lucrarea primă care a și apărut ca Nr. 16 al Bibliotecii „Astra“. A doua lucrare „Iuliu Caesar“ în traducerea lui I. Borcea e, din toamnă, gata de tipar. Dl prof. P. Grimm și-a

luat însărcinarea să revadă întreaga traducere, să-i dea notele necesare, dar din lipsa de fonduri nu s'a putut tipări, ca și cea de a treia.

Pentru a înlesni cheltuelile de editură în anul acesta, — având același buget: 100.000 Lei, s'a căzut de acord ca un număr din Biblioteca „Astra” să-l formeze lucrarea dlui St. Meteș: „Viața bisericească a Românilor din Țara Oltului”, lucrare ce se publică în „Transilvania” și de unde se reproduce pentru volum. Așa sperăm să poată apare în cursul anului cel puțin „Iuliu Caesar”.

Comitetul central a făcut o înțelegere separată cu dl Sextil Pușcariu pentru ediția a II-a a „Istoriei literaturii rom. vol. I.” apărută în aceeași bibliotecă.*)

IX. Bibliotecile Secțiunilor. — Subvenția dela centru.

Dela 29 Iunie 1928—Maiu 1929 din bibliotecile Secțiunilor n'au apărut decât ediția a II-a din lucrarea dlui I. Lupaș: Epocel principale din Istoria românilor.

Antologia Scriitorilor ardeleni, hotărâtă de secția literară-filologică să apară în două volume și cu redactarea căreia s'au angajat distinșii noștri membri G. Bogdan-Duică, N. Drăgan, Gh. Giuglea, Al. Ciura, nu s'a putut porni, din lipsă de fonduri. Pentru începutul lucrării: Copierea textelor indicate de Comitetul de redacție s'au cerut Comitetului central, din subvenția Secțiunii suma de 40.000 Lei. Adresa a rămas fără răspuns. Personal mi s'a comunicat că nu sunt fonduri, neștiind Comitetul central ce subvenții va putea primi dela diferite ministere pe anul în curs. Secțiunea literară-filologică n'a folosit nimic din subvențiile anilor trecuți și totuși nu i s'a putut acorda nimic din suma de 200.000 Lei repartizați ei pe 1929 anume pentru editarea Antologiei.

Personal mai am cunoștință, din adresele d-nei Maria Baiulescu, că nici Secția feminină-biopolitică a Astei n'a primit nimic nici din ce i s'a repartizat anul trecut, nici anul acesta. — Nu știu dacă celelalte Secții au putut primi din subvențiile lor. Cred că aici e a se căuta motivul că anul acesta n'au mai putut continua bibliotecile diferitelor secțiuni.

Cred că e bine să se știe pentru lămurirea opiniei publice că în Bugetul Astei de pe cei doi ani din urmă s'au prevăzut pentru trebuințele Secțiilor câte 1,500.000 Lei, că suma aceasta a fost repartizată între ele de Secțiile însăși, repartizare aprobată de Comitetul central. Ceeace nu însemnează însă că sumele au și încurs, nici în 1928, nici în 1929, decât în marginile posibilității. Cred că ar fi potrivit să se repartizeze Secțiilor pentru lucrările lor numai o sumă pe care „Astra” să le și poată vărsa, la trebuință, din mijloacele proprii. Astfel publicul e în drept să se aștepte la mai multă treabă — în augmentarea bibliotecilor, conferențe, etc. din partea Secțiilor subvenționate așa de... gras. Atunci fiecare Secție ar ști pe ce sprijin material real poate conta și nu ar mai surveni desamăgiri.

Astfel a ajuns, deocamdată, fără obiect hotărârea din anul trecut de a da o formă unitară bibliotecilor Secțiunilor.

*) Din lipsă de fonduri Comitetul central a abandonat ideea de a tipări ed. a 2-a a valoroasei lucrări a dlui Sextil Pușcariu. Se va publica în editura firmei Krafft și Drotleff din Sibiu. Lucrarea dlui Meteș va apare la sfârșitul anului.

X. Conferențe.

Secretariatul Secțiunilor ținând seamă de hotărârea ședinței plenare festive de a încerca o coordonare a conferențelor pentru intelectuali, ce se țin de către trimișii și membrii diferitelor societăți culturale, a făcut un apel prin articolul „Conferențe pentru intelectuali”, publicat în Nr. pe Septembrie al revistei „Transilvania”, în înțelesul de a se stabili un program comun de conferențe, care să fie ținute de membrii principalelor societăți și să fie tipărite pe cheltuiala tuturor. Apelul a rămas fără răspuns, așa că și în anul acesta membrii Secțiilor noastre au putut ține conferențe mai ales în cadrele „Extensiunii universitare”, a „Căminului cultural” din Turnu Severin etc., a „Universității libere”, — asociații cari le-au putut oferi cheltuieli de deplasare, ceea ce „Astra” n'a putut nici de data asta. Este adevărat că aceste conferențe se pot numi într-o măsură oarecare și ale noastre, fiind făcute de membrii Secțiilor și cu concursul și organizarea locală a despărțămintelor noastre.

După cunoștința ce-o am, au ținut totuși mulți membri ai Secțiilor conferențe în cadrele „Astrei”, localnicii mai ales. Astfel au ținut conferențe d-nii G. Bogdan-Duică, Dr. G. Preda, Maria Baiulescu, Ax. Banciu, Horia P.-Petrescu, I. Agârbiceanu, Seb. Stanca, Sept. Popa, Al. Lupeanu, P. Suciuc etc.

XI. O mențiune deosebită

merită activitatea prin conferențe a Secțiunii medicale-biopolitice a „Astrei”, atât în orașe, cât și la sate, iar în Cluj prin admirabila serie de conferențe pregătitoare pentru începutul acțiunii subsecției de educație fizică. Raportul special al Secțiunii va arăta cu câtă dragoste, pricepere și abnegație se lucrează în această secție, sub conducerea dlui Dr. Iuliu Hațieganu.

Tot asemenea o mențiune deosebită merită secția juridică a Astrei, care, sub conducerea dlui Dr. V. Onișor, a organizat anul acesta la Cluj o serie de conferențe juridice de un înalt nivel științific, ascultate de un public distins, — după cum se va vedea din raportul acestei secții.

XII. Țin să amintesc cu multă satisfacție că în anul în curs un foarte frumos număr al membrilor Secțiunilor aflătoare în Cluj și-au dat concursul fie la lucrarea proiectată de Secțiuni, fie colaborând la revista „Transilvania”, fie prin comunicări și conferențe ținute în cadrele Secțiilor Astrei. Imi țin de o plăcută datorie să le aduc și în această cale cele mai calde mulțumiri.

XIII. Ediția a doua a Enciclopediei române.

Ultima chestiune desbătută de către Secții în ședința plenară a fost o adresă a Comitetului central privitoare la ediția a doua a Enciclopediei române. Prima ediție apăruse din inițiativa și sub auspiciile Astrei, în redactarea lui Dr. C. Diaconovici, și în editura lui Krafft. După contractele încheiate la pregătirea primei ediții, Astra nu are nici un drept asupra ed. II-a; așa că firma editoare a încheiat un nou contract cu d-nii N. Iorga și D. Gusti (Institutul social român) pentru această ediție, și a cerut Astrei ca la noua lucrare să poată păstra ca subtitlu „Ed. II-a a Enciclopediei române, publicată din însărcinarea și sub auspiciile Astrei de Dr. C. Diaconovici”. Secțiile, în ședința dela 26 April, au opinat că On. Comitet central poate admite acest subtitlu, că Secțiile

nu pot avea răspundere pentru felul cum va apare noua lucrare, și că membrii Secțiilor nu pot fi obligați la colaborare decât dacă se angajează personal de comitetul de redacție și firma editoare.

La 14 Maiu a. c. am primit, prin Comitetul central, o adresă a firmei editoare, care face propunerea ca în titulatura însăși a noiei ediții să fie menționat că lucrarea se face și „cu colaborarea Secțiilor științifice-literare ale Astrei”, și în consecință propune ca Secțiile să aleagă oficial doi membri în Comitetul de redacție, iar în Comitetul executiv-tehnic, care va avea însărcinarea organizării, precum și a distribuirii onorariilor stabilite de întreprindere, un membru*).

Cum dela primirea adresei (14 Maiu) nu a mai fost timp să intrunesc Secțiile, rog pe dnii membri să hotărască asupra acestei propuneri în ședința plenară festivă de acum.

Secretarul Secțiilor. I. AGÂRBICEANU.

Raportul Secțiunii literare-filologice.

DOMNULE PREȘEDINTE !

ON. ȘEDINȚĂ PLENARĂ !

În restimpul dela 1928 Iulie — 1929 Maiu Secțiunea noastră a ținut trei ședințe, în cari s'a discutat împărțirea muncii pentru lucrarea proiectată: „Autologia” scriitorilor ardeleni dela începuturi până azi. Lucrarea s'a proiectat în două volume, unul de versuri, altul de proză. Conducerea și redactarea lucrării s'a repartizat între d-nii G. Bogdan-Duică și N. Drăgan, cu colaborarea d-lor membri G. Giuglea și Al. Ciura. S'a hotărât a se cere și concursul altor membri ai Secțiunii. Pentru începerea adunării materialului, după indicațiile și sub supravegherea Comitetului de redacție, s'a văzut necesară angajarea mai multor studenți pentru copiere. În acest scop s'a cerut dela Comitetul central, din subvenția repartizată Secției spre acest scop, un avans de 40.000 Lei. Nu ni s'a trimis nimic, nici nu ni s'a răspuns. Particular ne-am putut informa că On. Comitet nu ne-a putut trimite nimic din cauza lipsei de fonduri. Dar lucrarea nu poate începe fără cheltueli materiale, fiindcă nu putem pretinde ca înșiși membri Comitetului de redacție să copieze textele.

Tot în ședințele Secțiunii s'a pus problema adunării de pozzii populare în legătură cu războiul din urmă și cu faptul unirii. Dl G. Giuglea a fost încredințat să pregătească un chestionar și un apel.

La Secție a intrat dela Secția medicală-biopolitică un material de versuri, rezultatul unui concurs pentru textul celui mai bun imn destinat Subsecției de educație fizică. Versurile n'au fost aflate reușite.

Membrii Secțiilor au făcut comunicări la ședințele plenare: d-nii G. Bogdan-Duică, G. Giuglea, I. Agârbiceanu. Președintele nostru dl G. B.-Duică a ținut la Bozovici conferința festivă despre Eftimie Murgu, cu prilejul desvelirii monumentului său. I. Agârbiceanu a ținut la 1 Dec. o conferință la Zălau și patru

* Au fost aleși ca membri în comitetul de redacție dnii Dr. Sextil Pușcariu și Dr. I. Lupaș, iar în comitetul executiv-tehnic dl I. Agârbiceanu.

conferințe populare în cadrele desp. „Astra” din Cluj. În cadrele „Extensiunii univ.” membri noștri au ținut o serie de conferințe. Au colaborat la rev. „Transilvania” d-nii G. Bogdan-Duică, N. Drăgan, I. Agârbiceanu, H. Petra-Petrescu. Dl H. Petra-Petrescu a ținut o serie de conferințe la Sibiu și în jur. În cursul anului Secțiunea a pierdut pe valorosul său membru Ion Gorun (Alex. Hodoș).

În ședința dela 7 Maiu Secția a ales membri activi, pe lângă raportul în scris a lui I. Agârbiceanu, pe d-nii I. U. Soricu și Alexandru Lupeanu, alegere pe care Vă roagă s'o luați la cunoștință. Membri corespondenți am ales pe d-nii Lucian Blaga, Ștefan Bezdechi, Teodor A. Naum, Teodor Murășan, Alexandru Hodoș, Ovidiu Hulea și Ioan Breazu.

În ședința dela 5 Februarie dl S. Popa și-a înaintat demisia din secretariatul Secției, rugând să i se primească, fiind foarte ocupat în alte direcțiuni. Cu secretariatul Secției se delegeă I. Agârbiceanu.

Cluj, 20 Maiu, 1929.

Președinte G. BOGDAN-DUICĂ.

Secretar I. AGÂRBICEANU.

Raportul pentru alegerea membrilor activi: I. U. Soricu și Al. Lupeanu.

DOMNILOR MEMBRI!

Rămânând vacante două locuri de membru activ în Secțiunea literară-filologică a „Astrei”, prin moartea mult regretaților ei membri Dr. Valeriu Branisce și Ion Gorun, am onoarea a Vă propune în locul lor pe domnii I. U. Soricu și Alexandru Lupeanu, scriitori și publiciști ardeleni cunoscuți și apreciați, de noi ca și de marele public. Potrivit regulamentului Secțiunilor membri activi se propun și se aleg dintre membri corespondenți ai Secțiunii respective. Dl Ioan U. Soricu a fost ales membru în Secțiune înainte cu mai mulți ani la 1921, dar la reconstituirea Secțiunilor, în 1925, a fost, dintr'o regretabilă greșală, omis din lista membrilor așa că alegerea de acum a d-sale e numai o reparație a acestei greșeli. Din prilejul reparării acestei greșeli țin de potrivită o trecere în revistă a activității d-sale literare, așa de mult apreciată. D-sa, ca poet și publicist ardelen, a fost cunoscut și apreciat de critica noastră literară și marele public, încă înainte de unire. Versurile sale din „Familia”, „Luceafărul”, „Cosinzeana”, „Sămănătorul”, „Ramuri”, — pentru a pomeni numai revistele mai importante la cari a colaborat, i-au stabilit locul de frunte în literatura română, loc pe care a știut să-l legitimizeze prin continuă creație până azi. Sinceritatea simțirii din poeziile sale e dovada talentului real; în versurile d-sale nu e nimic artificial. Un lirism puternic și sănătos, îmbrăcat în versuri ce curg armonios; un cult al trecutului, al vieții patriarhale, ce palpită de dragostea de neam; o notă de revoltă socială pe alocuri, cu totul îndreptățită, dar care culminează într'un sănătos optimism, fac din I. U. Soricu un poet tradiționalist și național în cel mai bun înțeles al cuvântului. Volumele sale de versuri, colecțiile de poezii populare adunate în vremea războiului, lucrarea dramatică publicată în „Transilvania”: „Doamna Munților”, traducerea lui „Faust”, activitatea sa ziaristică, sunt tot atâtea titluri pentru a se înșira în rândul membrilor activi ai Secțiunii literare-științifice a „Astrei”, — titluri luate

in considerare de altfel când a fost ales mai întâiu membru, și pe cari noi acum ne facem o plăcere pomenindu-le din nou.

Al doilea pe care am onoarea să Vi-l propun este membrul nostru corespondent dl *Alexandru Lupeanu*, profesor la Blaj. D-sa și-a început activitatea publicistică și literară în 1905—6, în revista culturală populară „Răvașul” din Cluj, iscăbind cu pseudonimul Al. Melin. Dela întâile d-sale încercări literare s'a adresat marelui public țărănesc, știutor de carte, o preocupare care i-a rămas până azi, potrivită și cu nizuințele sale de culturalizare a maselor, și cu talentul deosebit de a povesti din viața poporului pentru popor, sau a scrie sfaturi și indemnuri pe înțelesul cititorului țăran. Un sănătos umor popular înviorează schițele d-sale, o temeinică cunoaștere și o putere de observație, de notație, le împrumută o solidă valoare literară.

Pe lângă „Răvașul”, în ordine cronologică, d-sa a publicat un volumaș de schițe, a colaborat la „Revista politică și literară” din Blaj, la „Foaia tinerimii” din București, unde a publicat „Povestiri pentru copii”, la „Ramuri”, unde a publicat „Schițe de vrăjbi”, din revoluția dela 1848; la „Unirea”, „Gazeta Transilvaniei”, „Drapelul”. Un an a redactat revista „Cosinzeana”. A redactat apoi, la Cluj, ziarul popular „Solia Satelor”, iar de zece ani conduce gazeta populară, foarte bine scrisă și foarte apreciată de abonații numeroși, „Unirea poporului”. În publicistica noastră populară Al. Lupeanu și-a câștigat un loc de frunte.

În fruntea societății „Inocențiu Micu Clain” a teologilor din Blaj a tradus lucrarea lui A. Wetzel: „Vatra familiară”, a redactat „Albumul Augustin Bunea”. La 1912 a publicat la Cluj „De vorbă cu sătenii”, sfaturi și indemnuri pentru popor. În vremea războiului a început la Blaj redactarea bibliotecii „Cărțile războiului”, în care a dat 4 numere: „Cântece din războiu”, „Plugul Domnului”, „Copiii în războiu”, „Sămânța viitorului”, broșuri epuizate de mult. Indată după proclamarea unirii, pentru a combate curentele anarhice ce începeau să-și ridice capul în mase, a scris volumașul: „În pragul vremii”, în care se combăteau aceste curente și se arăta care era datoria de atunci a neamului românesc din Ardeal. A mai redactat volumele „Călăuza istorică a Blajului”, „Blajul istoric în icoane”, lucrări folositoare pentru cunoașterea trecutului cultural și românesc al Blajului.

În Biblioteca populară a „Astrei” a publicat neintrecute povestiri populare în „Niță Zdrenghea”. A mai îngrijit și tipărit colecția de poezii populare de pe Secaș, a lui S. Pandetti, colecție de pe la începutul veacului trecut.

Raportor:

ION AGÂRBICEANU,

membru activ în Secția literară-filologică.

Secțiunea artistică a „Astrei”

s'a manifestat — din vara anului trecut și până în prezent — cu deosebire pe două principale țărâmur:

I. La Brașov, președintele secțiunii dl Dr. Tib. Brediceanu, împreună cu colaboratorii săi din acest oraș, au desfășurat o laudabilă activitate în jurul

Conservatorului de muzică „Astra” de curând înființat. Roadele de un an au dovedit cu prisosință importanța pe care-l are acest așezământ în viața muzicală a Brașovului. Intemeiat deocamdată pe cinci catedre (piano, vioară, vioară, loncel, canto și teorie) ocupate de 14 profesori, Conservatorul „Astra” a fost vizitat în anul școlar 1928/29 de 250 elevi. S’au dat în acest an școlar *nouă* concerte de muzică de cameră, programul executat fiind de profesorii conservatorului și fiecare concert fiind închinat unei epoci sau câte unui autor clasic: epoca dansului (Scarlatti, Rameau, Pergolesi, Händel, Lully etc.), festivalurile Bach, Mozart, Beethoven, Schubert, Chopin, Brahms, C. Franck și Moussorgsky, și *două* producții interșcolare cu programe executate de elevii conservatorului. Afară de aceasta conservatorul a colaborat, prin profesorii și elevii săi, la diferite alte ocazii, d. p. la serbarea dela 1 Decembrie 1928, 10 Maiu 1929 ș. a. aranjate de „Astra”.

II. Încă în iarnă dl președinte al Secțiunii a fost invitat din partea guvernului să organizeze o producție potrivită pentru serbarea aniversării de 10 ani dela unire. Dl Dr. C. Brediceanu primind această însărcinare s’a decis să completeze cu acest prilej Poemul său muzical-etnografic, — reprezentat mai pe urmă cu ocaziunea vizitei pe care „Astra” a făcut-o „Caselor Naționale” din București și care poem cuprindea până aci numai muzică și etnografie din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș, — cu toate ținuturile României întregite. În scopul acesta a călătorit timp de 3 luni prin toate provinciile țării adunând motive muzicale, coreografice și etnografice și angajând dansatori și figurația necesară înscenării poemului său. Lucrarea terminată a fost reprezentată sub titlu: „*România în port, joc și cântare*” pentru prima oară în seara zilei de 10 Maiu a. c., în prezența familiei Regale, a membrilor guvernului și a altor înalți demnitari, la Teatrul Național, apoi la Arenele Romane din București. Presa s’a exprimat unanim în cei mai elogioși termeni despre această lucrare a dlui T. Brediceanu. De însemnat este, că dansurile au fost executate și porturile au fost reprezentate prin țărani și țărance venite din toate părțile țării. Dl Brediceanu a luat din vreme dispoziții pentru fotografierea tuturor grupurilor în parte și pentru filmarea uneia din producțiunile dela Arenele Romane. Împreună cu muzica tuturor ținuturilor în felul acesta s’au fixat și păstrat pentru posteritate porturile și jocurile (partea coreografică) acestei importante manifestări artistice, culturale și naționale.

Raport despre activitatea secțiunii istorice a „Asociațiunii” din lunie 1928—Maiu 1929.

Secțiunea a ținut 2 ședințe: la 15 Oct. 1928 și la 8 Maiu 1929; în cea dintâi constatând că I-a ediție a publicațiunii „Epocele principale în istoria Românilor” de Dr. I. Lupaș s’a epuizat și că din partea consiliului eparhial din Ismail s’au cerut 210 ex. din care nu s’a putut trimite însă decât jumătate, a decis ca lucrarea aceasta să fie tipărită în ediția a II-a în 2000 ex. Ea a și apărut în primăvara anului 1929.

Dintre membrii secțiunii istorice au colaborat la revista „Transilvania”: T. V. Păcățianu, I. Lupaș, S. Dragomir, S. Stanca; au făcut comunicări la ședințele plenare ale secțiunilor: I. Lupaș „Vlădica ardelean Macarie la a. 1397”,

Em. Panaitescu „Rezultatul săpăturilor în Ardeal”, S. Dragomir „Un tribun ardelean din 1848 în Moldova”, S. Stanca „Mănăstirea Râmețului”. A publicat apoi monografia istorică a bisericii ortodoxe din Sebeșul-săsesc și a ținut conferințele: „Procesul episcopului V. Moga cu Sașii” (Cluj) și „Momente din istoria Sebeșului” (Sebeșul-săsesc).

La 1 Decembrie 1928 a ținut conferință comemorativă în Cluj despre „Adunarea dela Alba-Iulia”, dl Silviu Dragomir, iar la Sibiiu I. Lupaș: „Prăbușirea monarhiei austro-ungare și adunarea dela Alba-Iulia”, publicată în revista „Transilvania”, iar în Anuarul Inst. de Istorie Națională și în Memoriile Istorice ale Academiei Române a publicat studiul „Doi umaniști români în sec. XVI”, în Anuarul V „Sibiiu ca centru al vieții românești din Ardeal”, în „Societatea de mână” despre Memoriul înaintat la 1860 de Alex. Papiu Ilarian lui Cuza Vodă în chestia unității naționale a Românilor, în „Țara Noastră” despre Basarabia românească cu prilejul jubileului de 10 ani dela Unire, în „Revista Teologică” (N-rii 8—9 din 1928) „O scrisoare a Mitropolitului Petru Movilă”, adresată la 27 Octombrie 1638 către patriarhul Chiril Veria din Constantinopol.

Membrii secțiunii au mai ținut conferințe precum urmează: Dl Teodorescu „Dobrogea”, C. Diculescu „Dacia, patria străveche a Românilor”, „Slavii și pământul românesc”, „Românii în epoca migrațiilor”, „Regatul Gepizilor în Dacia”. S. Dragomir „N. Bălcescu și Avram Iancu” (Cluj), „Figuri reprezentative în istoria Ardealului” (Sighișoara), „Rolul Câmpiei ardelenene în rev. din 1848” (Blaj), „Românismul balcanic și Dacorom.” (Caransebeș), „Propaganda ungurească și procesul istoric dintre Unguri și Români” (Timișoara). C. Marinescu „Ideile politice ale rev. române din 1848” (Oradea). G. Mateescu: Despre Traci (Blaj, Alba-Iulia). Dr. E. Dăianu „Importanța istorică a unirii” (Cluj, Turda), „Foloasele unirii” (Cluj). Em. Panaitescu; Dl Victor Motogna a publicat „Relațiile Ardealului cu Moldova în sec. XVI”.

În ce privește situația financiară a secțiunii, cu toate că n'a primit nimic din suma prevăzută în buget pentru trebuințele ei, a fost în stare să achite cheltuielile de Lei 76.000 (șaptezecișisăsemii) cu tipărirea ediției a II-a a scrierii „Epocele principale” din încasările ce au rezultat pe urma desfacerii exemplarelor din ediția I. Exemplarele din ediția a II-a s'au predat, pe lângă chitanță, Oficiului pentru desfacerea cărții.

Având secțiunea speranțe întemeiate de a putea continua cu publicarea Bibliotecii Istorice Astra, ține să solicite și cu acest prilej sumele, pe cari, le-a avut înscrise în bugetele anilor 1928 și 1929, dar nu le-a primit până în timpul de față.

Cluj, 10 Maiu 1929.

Teodor V. Păcățianu
preș. secției istorice.

Secția medicală și biopolitică.

Conform programului ce și-a fixat, conducerea secției s'a nizuit să desvolte și intensifice propaganda ei sanitară la țară. În acest scop s'a servit și de astădată mai ales de conferințe ilustrate cu proiecțiuni tratând subiecte din domeniul medicinei sociale.

În regiunea Cluj secția a ținut în total 76 conferințe, prin cercurile culturale din celelalte orașe: Târgul-Mureș 45 conferințe, Brașov 21, Timișoara 5.

În scopul propagandei la țară a fost apoi editată o planșă murală în culori, reprezentând ravagiile alcoolismului, executată după o compoziție a pictorului Demian care a obținut premiul I. la concursul organizat în acest scop de Secția noastră.

Tot în vederea răspândirii cunoștințelor igienice în sânul populației rurale și mai ales a celor menite să împiedice mortalitatea infantilă, Secția noastră a organizat un concurs de copii în comuna Sârmașul-mare la care au luat parte toate satele din plasa Sârmaș cu un mare număr de copii. Înainte de data fixată pentru acest concurs, populația a fost pregătită în vederea lui prin conferințe repetate, ținute în toate comunele și prin șezători aranjate cu mamele, la invitația și după indicațiile noastre, de către inimoasele soții ale preoților localnici, cărora se cuvine să le aducem și pe această cale mulțumiri. Cu ocazia acestui concurs au fost distribuite premii în valoare de 20.000 Lei puși nouă la dispoziție de către Ministerul sănătății și Ocrotirilor sociale, căruia deosemena ținem să-i exprimăm recunoștința noastră. Au fost premiați copiii cei mai bine îngrijiți ai familiilor celor mai numeroase. Propaganda în scopul îngrijirii raționale a copiilor va fi întreținută în regiunea Sârmaș în tot cursul anului viitor și la finea lui concursul de copii va fi repetat. Se încearcă prin aceasta o experiență care va permite să apreciem eficacitatea propagandei ce-o întreprindem.

În ce privește publicațiile Secției în cursul acestui an nu s'a editat nimic afară de Buletinul eugenic și biopolitic care continuă să apară lunar, publicând un variat și bogat material. Ca și în anii precedenți redactarea Buletinului se face de către dl docent Dr. Zolog. Totalul paginilor revistei pe anul 1928 a fost de 384. Printre principalii colaboratori cităm pe dnii prof. Moldovan, Iacobovici, Vâlsan, pe Drii Preda, Zolog, Daniello, Pușcariu, Kernbach, Manuilă, pe dnele Elena Meissner, Maria Baiulescu, Isabela Sadoveanu etc.

Sesizată de pierderile însemnate pe cari infecțiunea tuberculoasă le cauzează populației noastre urbane și rurale, total lipsite de orice organizație menită să le apere împotriva acestui teribil flagel, Secția medicală și biopolitică a inițiat înființarea la Cluj a unei filiale a Societății pentru profilaxia tuberculozei. Inscrinduse printre membri fondatori ai filialei, Secția noastră a știut în același timp cointeresa pentru această acțiune de înaltă utilitate publică cercurile conducătoare ale orașului și numeroase personalități de seamă, atât din societatea românească cât și minoritară. Este în cea mai mare măsură laudabilă generositatea Primăriei orașului Cluj cât și a persoanelor grupate în jurul filialei nou înființate, grație căreia aceasta a putut aduna deja în câteva luni o sumă de aproape trei sferturi de milion, ceea ce-i va permite să pună în curând în funcțiune cel dintâiu dispensar antituberculos la Cluj.

Pentru a cointeresa în cât mai largă măsură întreaga populație a orașului la lupta antituberculoasă, Secția noastră a organizat în cursul lunii Februarie un ciclu de conferințe despre tuberculoză. Aceste conferințe au fost ținute de către specialiști competenți în sala Prefecturii Județului și au fost ascultate de un foarte numeros public. Au conferențiat: prof. Iul. Hațieganu,

Dr. Daniello, Dr. Irimescu. Tot in vederea propagandei antituberculoase Secția a publicat numeroase articole in presa locală.

O deosebită atențiune a fost acordată de către Secția noastră in cursul acestui an educației fizice. Deja din anul trecut Subsecția de educație fizică luase ființă, in cursul ultimelor luni s'a lucrat cu ardoare la organizarea ei. După ce s'a elaborat un detaliat regulament de funcționare a fost formată prima echipă demonstrativă a Șoimilor Carpaților, care și-a început imediat activitatea de propagandă. Această echipă compusă din studenți universitari, elevi de liceu, foști cercetași și liber profesioniști, a descins sub conducerea profesorului de gimnastică Simion Ilieșiu in repețite rânduri la sate, aranjând foarte reușite festivaluri gimnastice, insoțite de conferințe explicative și de un variat program artistic. Tărâniștea noastră s'a interesat in mod deosebit de aceste manifestațiuni, exprimându-și dorința să poată cât mai curând participa la exerciții și jocuri.

Pentru a trezi interesul marelui public dela oraș față cu această insemnată și la noi aproape necunoscută problemă, Secția a organizat in cursul lunilor Martie, Aprilie și Maiu, in sala Prefecturii Județului un ciclu de conferințe despre Educația fizică. Conferențiarii au tratat in fața unui foarte numeros public, rând pe rând: Istoria educației fizice din antichitate până in prezent (Docent Dr. Bologa, 2 conf.), Influența educației fizice asupra intelectului și moralei (dl At. Popa, 1 conf.), Educația fizică și funcționarea mașinei umane (prof. Nițescu, 1 conf.), Sisteme de educație fizică (prof. Tataru, 1 conf.), aceasta din urmă insoțită de demonstrații practice executate de echipa noastră de propagandă.

Această echipă s'a mai manifestat luând parte la defilarea dela 10 Maiu și la serbările naționale ale Unirii dela Alba-Iulia.

Pentru ca Subsecția educației fizice să-și poată desfășura activitatea așa după cum o prevede programul ce i-a fost trasat, ea are neapărată nevoie de o arenă sportivă bine amenajată. Conducerea Secției a intrat deci încă de mai multe luni in tratative atât cu guvernul cât și cu autoritățile locale și aceste tratative sunt astăzi atât de inaintate încât ne putem permite să vă anunțăm că Subsecția educației fizice va poseda in curând in marginea orașului Cluj un mare teren, menit construirii unui stadion de educație fizică.

In ce privește lucrările de amenajare a acestui teren, ele vor putea fi imediat executate, grație gestului marinitimos pe care președintele Secției medicale și biopolitice dl prof. Iuliu Hațieganu a ținut să-l facă, ținând la dispoziția Secției suma de un milion Lei, menită exclusiv construirii acestui stadion și a unui gimnaziu de educație fizică și morală. In afară de această sumă ni s'au pus in vedere in același scop și din alte părți insemnate mijloace materiale.

In cursul anului trecut Secția noastră a realizat o intimă colaborare cu despărțământul Cluj al Astei, al cărui președinte a fost ales tot dl prof. Hațieganu. La toate descinderile despărțământului Secția a participat, fie cu conferențieri, fie cu echipa de propagandă a Șoimilor.

In ce privește situația financiară a secției un raport detaliat a fost in-tocmit despre ea de către casierul nostru dl Dr. Hângănuți. Mă mărginesc

deci să amintesc aici că secției i-a fost lichidată întreagă subvenția votată pe anul 1928 și ea a fost în întregime utilizată. Înainte de a încheia ținem deci să aducem, ca și în anii precedenți, mulțumirile noastre cele mai călduroase conducerii centrale a Astrei pentru sprijinul ce ne-a acordat și numai grație căruia activitatea noastră a fost cu puțință.

Cluj, la 20 Maiu 1929.

Dr. IULIU HAȚIEGANU,
președinte.

Dr. L. DANIELLO,
secretar.

Raportul Secției juridice.

Din însărcinarea dlui prof. V. Onișor, vice-președintele Secției Juridice a „Astrei”, am onoare a Vă înainta următorul raport despre activitatea acestei secțiuni în răstimpul dela 1 Iulie 1928 — Maiu 1929 :

Secțiunea juridică s'a întrunit în mai multe ședințe pentru a discuta directivele ce urmează să conducă activitatea ei actuală. Drept început s'a hotărât ținerea unui ciclu de conferințe în Cluj. Aceste conferințe au și avut loc la 9, 16 și 23 Martie 1929, apoi la 13 și 20 Aprilie 1929, conform programului anexat *) în sala de ședințe a secțiunilor Astrei. Conferințele au deșteptat într'o măsură destul de largă interesul publicului jurist din acest oraș, fiind sala totdeauna plină.

Indemnați de acest succes, Secțiunea noastră va aranja la toamnă un nou ciclu de conferințe.

Primiți, Vă rog, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Cluj, la 16 Maiu 1929.

Secretarul Secției juridice
Dr. MOISIL.

Secțiunea Științelor Naturale.

De când s'au reorganizat Secțiunile literare-științifice ale „Astrei” și s'au organizat ședințele comune ale tuturor Secțiunilor în Cluj, și Secțiunea și-a dat o parte a tributului său de activitate în cadrele acestor ședințe unite.

Membrii noștri au participat la aceste ședințe, după puțință, contribuind prin cuvântul lor la lămurirea chestiunilor științifice în discuție.

Membrii secțiunii noastre s'au angajat la o colaborare intensivă la lucrarea asupra „Ardealului”, proiectată de Secțiuni. Intervenind însă hotărârea Secțiunilor „Astrei” de a lăsa libertatea autorilor, de a preda manuscrisele lor comisiunii instituite de Guvern pentru redactarea unei monumentale „Monografii a Ardealului”, membrii secțiunii noastre au publicat valoroasele lor lucrări de sinteză asupra pământului și vieții animale și vegetale a Ardealului în monografia amintită. Astfel au lucrat dnii I. Popescu-Voitești, V. Stanciu, V. Bologa și Al. Borza, în armonioasă colaborare cu colegii din Secțiunea geografică-etnografică: G. Vâlsan și R. Vuia.

Membrii Secțiunii noastre au colaborat și în cursul acestui an la opera colectivă a secțiunilor: revista „Transilvania” și „Biblioteca populară”. În re-

*) N'am primit.

vistă au publicat articole d-nii E. Pop, Al. Borza, V. Stanciu, iar in Biblioteca populară sunt pregătite 2 broșuri scrise de membrul Secțiunii noastre, dl I. Pop-Câmpianu.

La opera comună a Secțiilor de a propaga și vulgariza cunoștințele folo-sitoare, au luat parte și membrii Secțiunei noastre, atât in cadrele despăr-țământelor cât și in cadrul „Extensiunii Universitare”, ținând însă și conferințe sub egida Secțiunilor, cum este aceea a membrului nostru Dr. Olaru și alta in cadrele Astei Basarabene, ce s'a angajat să țină prof. Borza.

Secțiunea Științelor Naturale a desfășurat viața sa proprie in cadrul mai multor consfătuiri prezidiale și a ședinței sale ținute in Aprilie, a. c. In această ședință și-a anunțat demisia din postul de președinte dl I. Popescu Voitești, copleșit de indatoriri didactice și muncă științifică in alte părți. In locul său a fost ales de *prezident* colegul *prof. V. Stanciu*. Secțiunea a hotărât punerea sub tipar a numerilor 2 și 3 din Biblioteca secțiunii: „Ocrotirea Naturii” de Al. Borza și „Nașterea zăcămintelor minerale din România” de V. Stanciu.

A censurat lucrarea dlui Nandriș despre „Plantele medicinale”, recoman-dând-o spre publicare in biblioteca „Astra”, unde mai așteaptă să fie publicată și lucrarea colegului nostru I. Prodan asupra „Florei Câmpiei Ardelene”.

Secțiunea noastră a mai hotărât tipărirea de „Lecturi” din domeniul științelor naturale pentru școlari și manuale auxiliare pentru profesori de Științi naturale.

Situația Cassei.

Secțiunea noastră a primit la 28 Iulie 1928, suma de Lei 60.000.

Cheltueli:

- a) S'a plătit restanța la tipografie
pentru No. 1 din Bibl. Secț. 3000
b) Cheltueli de cancelarie 334

Cheltueli Lei 3.334

Rest in cassă, depuși la „Albina” Lei 56.666

Din fondurile votate pe anul 1928 ar trebui să mai primească sec-țiunea 40.000 Lei pentru a putea tipări broșurile Bibliotecii sale.

Cluj, la 21 Aprilie 1929.

Prof. AL. BORZA,
Secretarul Secțiunii.

Secția feminină-biopolitică.

Secția feminină-biopolitică a Astei este atât de identificată cu scopurile și programul Uniunii femeilor române, încât această Federație a incorporat in numirea ei sub titlul de „Uniunea femeilor române din România mare” și Secția biopolitică a Astei.

Sub această formă și aceleași principii s'a prezentat și la Congresul Uniunii femeilor române, ținut in 8 Septemvrie 1928 la Cernăuți, in al cărui program au fost cuprinse toate directivele activității Secției feminine biopoli-tice a Astei.

In privința activității sociale s'au luat in vedere trei insemnate puncte, cu expuneri și discuțiuni.

Ca principală problemă socială, atât de actuală în toate statele Europei, s'a luat în vedere „Protecțiunea familiei țărănești” prin expunerea care a prezentat-o președinta, dna Maria B. Baiulescu, arătând necesitatea ridicării sociale, morale și igienice a acestei familii țărănești.

Dna Baiulescu declară, că a început împreună cu Secția biopolitică o activitate, care să vie în ajutor acestei familii ce este neglijată de legile, care apără femeia muncitorului, cu ore limitate de muncă, pe când femeia țăranului săvârșește din zori până în noapte o muncă grea a agriculturii, având totodată misiunea grea a maternității, care o istovește, încât o vedem îmbătrânită fără de vreme și sfârșită de puteri.

În condițiunile acestea copiii ei rămân nesupravegheați și expuși la boale și accidente.

Dna Maria Baiulescu propune: societățile federate să organizeze la țară grădini de copii pe timpul de vară, pe când părinții sunt duși la muncă; trimiterea de echipe ambulante compuse de absolvente ale școalelor profesionale sau de menaj, care să instruiască țăranca noastră în mod practic la pregătirea unor bucate simple și hrănitoare, să le instruiască în industria națională, precum și la practice lucrări în economia casnică. Să se constituiască în fiecare sat filiale ale societăților din oraș, făcând legătură cu familia țărănească, să se combată prin legi și propagandă alcoolismul, cerând statului reducerea licențelor de cârciumi.

În discuțiile ce urmează au luat cuvântul mai multe dne, arătând insuficiența locuinței țărănești, unde stă într'o singură cameră întreaga familie, precum și hrana țăranului, care este foarte puțin substanțială.

A doua problemă este „*Lupta contra imoralității*”, expusă de dna *Elena Meissner, Iași*, (membră activă a Astrei), care arată cauzele creșterii imoralității și adică: o rea creștere morală cu lipsă de bune exemple, lipsă de ideal, lipsă de ocupații serioase, mediul infectat și vițios al scrierilor pornografice și al filmelor de cinematograf, necontrolate de nimeni.

Dsa propune o serioasă și strictă educație morală, în casă și în școală, având în vedere, că educația trebuie făcută pe baza unității de morală, atât pentru băieți cât și pentru fete.

Să se introducă în ultimele clase ale liceelor și ale școalelor normale noțiuni de educație sexuală, atrăgând atențiunea părinților asupra primejdiei boalelor venerice.

Să se exercite control asupra caselor de distracții imorale, ca să nu aibă dreptul de a primi tineretul.

Organizare de conferințe în care să reiasă consecințele vieții desfrânate.

Tot la această problemă vorbește dna *Maria Pop, Craiova*, (membră corespondentă), expunând „*Lupta contra plăgilor sociale*”, relevând totodată că alcoolismul este una din cele mai grave primejdii, care amenință mai adânc sănătatea publică.

Dsa arată cifre statistice, că 60% la crimele săvârșite la sate sunt datorite beției, 50% din copiii țăranilor mor înainte de cinci ani, 25% din cruciții regiunilor unde se fabrică rachiu și țuică sunt respinși, ca inapți.

Ca să luptăm contra acestei plăgi Dsa propune: să se culeagă date; fiecare în regiunea de care aparține și adecă: câte cărciumi sunt în județ, câte există în jurul fiecărei fabrici, cum stau gospodăriile muncitorilor în jurul lor, câte cazuri de alienație mintală, câte scutiri la Cercul de recrutare, pentru ca să se poată alcătui un tablou interesant pentru toți, pe-baza căruia să se lucreze.

A treia problemă este dezvoltată de dna *Izabela Sadoveanu*, (membră corespondentă), care expune problema „Protecției copilului”, arătând cum Uniunea femeilor române din România mare, care face parte din Secțiunea biopolitică a societății Astra, ce a creat o ramură anume pentru activitatea feminină, cu scopul de a conserva, a prezerva și a face să propășească ceea ce numim capitalul uman.

Toate preocupările femeii în această Secțiune sunt concentrate pe baza familiei, unde se pun bazele sănătății fizice și morale de mai târziu în creșterea copiilor. Măsurile de protecțiune a copiilor din toate vârstele trebuie să tindă a crea un mediu familiar ideal, atât din punct de vedere igienic cât și din punct de vedere al propășirii psihice și fizice a copiilor. Mamele vor învăța prin exemple și practică regulile de igienă, în acest fel ei vor fi păziți de contagium.

Rolul societăților federate este de a se ocupa de organizarea protecțiunii copilului, pe cartiere, solicitând mijloacele dela autorități, în colaborare cu Ministerul sănătății și cu Ministerul muncii, pentru a forma conducători de aziluri, de săli de recreație, terenuri de joc etc.

Din rapoartele care le-am primit până acum aducem la cunoștință raportul activității *Reuniunii femeilor române din Baia mare și jur*, condusă de președinta dna *Marta Iepure*, (membră corespondentă), care urmând chemării și hotărârilor Congresului a înființat în satele din jur comitete de țărance, iar fiecare comitet are cinci subcomitete, urmând punctele directivelor sociale, naționale, religioase și de asistență publică. S'au înființat aceste comitete ce se intrunesc în zile de Dumineci și sărbători, dresându-se procese verbale, despre care vom relata cu ocaziunea Congresului nostru, exprimând mulțumiri acestor zeloase președintă din Baia mare.

De asemenea a raportat Reuniunea „Sfta Maria” a femeilor gr. cat. din Cluj, prin dna președintă *Livia Dr. Boilă* (membră corespondentă), din care vedem înființarea și activitatea diferitelor societăți filiale, ceea ce va înlesni realizarea activității în direcțiunea Secției feminine biopolitice.

Reuniunea femeilor române din Beiuș și jur, sub conducerea dnei *Angela Sălăgeanu Buteanu*, (membră corespondentă), prezintă anuarul său pe anul 1928, din care vedem însemnătatea contactului păturei intelectuale cu țărănimea satelor noastre, profitând la toate ocaziunile a lua legătură cu familiile țărănești. Această Reuniune a organizat conferințe medicale foarte instructive în comunele din jur, în care dñii medici au răspândit cunoștințe pentru îngrijirea boalelor contagioase, a tuberculozei, malariei, sifilisului, îngrijirea sugacilor, a tinerelor mame, cu care ocaziune s'au împărțit broșuri și afișe cerute dela Ministerul Sănătății.

Afară de aceasta relevăm meritul Reuniunii pentru înființarea cursului de gospodărie, urmată în patru serii de câte o lună.

Celălalte societăți federate prezintă de obicei rapoartele lor la Congresul Uniunii femeilor române, care va avea loc în Septembrie a. c.

Tot în această activitate socială, națională și de asistență publică, dna Președintă Maria B. Baiulescu, a ținut o conferință în ziua de 6 Aprilie la Brașov, „Femeia română din Scheiul Brașovului”, pe care a avut onoare s'o prezinte secretariatului Astreii.

În privința *activității politice*, secția feminină biopolitică unită cu Uniunea femeilor române a lucrat în vedere anteproiectului al legii administrative o Moțiune, semnată de Comitetul de direcție dela sediul Brașov, în care se cer unele îmbunătățiri în privința încadrării femeilor la vot și eligibilitate, pentru comună și județ, pe care avem onoare a v'o prezenta anexat.

Totodată președinta Uniunii femeilor române a condus în ziua de 27 Aprilie Comitetele feministe la o întrunire în Fondația Carol din București, relevând în cuvântul de deschidere activitatea și pregătirea femeilor române din Ardeal, pentru viața politică.

Moțiunea prezentată la această întrunire a fost adoptată de toate societățile și înaintată personal dlui Prim-Ministru Iuliu Maniu.

În privința *situațiunei financiare* este foarte regretabil că nu putem face nici o dare de seamă, deoarece Asociațiunea Astra nu ne-a dat nici o subvenție, atât în anul 1927 cât și în anul 1928, cu toate că anumite sume au fost puse în buget, urmând astfel ca Secția feminină biopolitică să nu poată dispune nici răspunde la angajamentele făcute pentru aceasta activitate.

Prezidentă: *Maria B. Baiulescu.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Socotelile „Asociațiunii pe anul 1928 și Bugetul pe anul 1929.

Onorată Adunare generală!

În alăturare ne luăm voie a vă prezenta conturile de încheiere ale „Asociațiunii“ pe anul financiar 1928.

Încasările fondului general au fost de Lei 4,961.745⁴⁴ și anume: Taxe de membri, fondatori și pe viață Lei 184.193[—], taxe de membri activi și ajutători Lei 19.694[—], interese de cont curent Lei 152.620[—], interese de efecte Lei 57.794.48, abonamente la „Revista Transilvania“ Lei 90.584[—], abonamente și încasări la Biblioteca populară Lei 130.420.75, chirii Lei 44.252[—], taxe de administrare Lei 50.350[—], cinematografe Lei 2,061.360⁵⁰ subvenții de la Stat și bănci Lei 1,855.000[—] și anume: Ministerul de culte și arte Lei 500.000[—] pentru trebuințele Asociațiunii, iar pentru acoperirea cheltuielilor cu muzeul unirii, ținerea serbărilor unirii, Lei 850.000[—]; Ministerul Instr. publice Lei 450.000[—]; Banca Albina Lei 105.000[—] și anume: pentru trebuințele Asociațiunii Lei 55.000[—], pentru augmentarea unor fonduri mai mărunte Lei 25.000[—], pentru Internatul de fete Lei 25.000[—]. Ajutoare pentru Case Naționale Lei 33.714[—], venituri extraordinare Lei 70.361[—] și reportul anului trecut Lei 211.401.71.

Cheltuielile fondului general au fost de Lei 4,200.394³⁰, și anume: Biblioteca populară Lei 322.515[—], biblioteca centrală Lei 174.452⁵⁰, muzee regionale Lei 35.405[—], muzeul central Lei 50.735[—], Case Naționale Lei 112.606[—], Conferințe și Prelegeri Lei 60.348[—], Premii și abcedare Lei 73.618.50, Revista Transilvania Lei 239.253.50, contribuții (apă, canalizare, asigurări), Lei 36.867[—], reparații 235.501.60, încălzit Lei 128.688.75, mobilier Lei 6000[—],

Luminat Lei 13.751.—, grădină Lei 4003.—, salare Lei 1.162.200.—, bani de cvartir Lei 39.226.— spese de cancelarie Lei 93.710.45, esmisiuni Lei 15.516.—, secțiile științifice și literare Lei 911.610— monumente comemorative Lei 50.000.—, ajutoare la despărțăminte Lei 110 054.—, arhivă Lei 48.000.—, muzeul unirii Lei 121.533.—, interese de cont curent Lei 154.800.—.

Cheltuelile au fost deci mai mici decât venitele cu Lei 761.351.14, cari se reportează pentru anul viitor. Din această sumă Lei 728.467.— sunt destinați pentru acoperirea cheltuelilor ce vor obveni cu întreținerea muzeului unirii și cu serbările Unirii, eventual alte cheltueli în legătură cu acestea.

Fondurile și Fundațiunile administrate de Asociațiune au crescut în mod normal. Creșteri peste normal sunt: La Fundațiunea N. Rusu-Poiană, cu Lei 48.680.— încassări din prețul pământului vândut. (mai sunt și restanțe) La Fundațiunea Al. I. Lapedatu Lei 50.000.— subvenția Ministerului de Culte. La Fond. Bădilă Moldovanu cu Lei 76.664.— din încassările chirii imobilului fundațiunii și dobânzi. M. Cogălniceanu cu Lei 93.433.— aranzile dela terene de case naționale închiriate. Câteva fonduri mai mici, cari au fost augmentate din donația băneii „Albina“. Avem și o fundațiune nouă în anul acesta de Lei 122.836.— donația fericitului fost judecător Mănăstireanu.

În stocul efectelor nu a obvenit în cursul anului nici o schimbare.

Averea totală administrată cu finea anului 1928 se urcă la Lei 6,103.093.56, un plus de Lei 546.510.65 față de anul precedent.

Terminând Vă rugăm:

- a) să luați la cunoștință acest raport,
- b) să cenzurați conturile de încheiere, „Bilanț“ și „Venite și Spese“ dimpreună cu celelalte tablouri anexate și aflându-le în ordine să hotărâți descărarea pe anul de gestiune 1928.

Dr. Oct. Russu,
vicepreședinte.

Romul Simu,
secretar.

Bilanț general la

F.M.	A C T I V A	Lei	b.	Lei	b.
185	Contul Cassa			753264	38
	Realități:				
86	Edificiul Muzeului	70000	—		
"	" din str. Șaguna 6	60000	—		
"	" Internatului de fete	50000	—		
"	" din str. Șaguna 8	30000	—	210000	—
	Efecte:				
90	Efectele fondului general	393610	—		
91	" fond. și fundațiilor	1088110	—		
63	Optări de acții	400259	—	1881979	—
93	Depuneri spre fructificare			1486839	15
	Transport			4332082	53

BCU Cluj / Central University Library Cluj

31 Decembrie 1928.

F.M.	P A S I V A	Lei	b.	Lei	b.
1	Fondul general cu donația Beloiu și Pană			929938	—
74	Fundațiunea Russu, Poiana			1003844	90
180	Fundațiunea Alex. I. Lapedatu			470420	—
82	Fondul de pensii al funcționarilor			357022	—
184	Fundația Păcurariu Bîanu			453904	98
170	„ Bădilă-Moldovanu			352354	81
36	„ M. Cogălniceanu			128610	—
68	Fondul Const. Brancoveanu			198926	—
194	Fundația Ioan Petranu			190688	65
155	„ A. Bârseanu			164208	55
128	„ Regele Ferdinand			156383	—
193	„ Petre Mureșan			123619	65
190	„ Mănăstireanu			122836	—
196	„ Ioan Rusu Brad			122253	60
4	„ Gr. Sândeanu			104677	—
65	„ Ioan Albon			88281	96
151	„ D. Bălăneșu			87530	10
3	„ Ioan Olteanu			79802	94
6	Fondul Nicolae Iorga			78288	24
9	„ Internatul de fete			63344	68
7	Fundația G. Filep			53879	64
70	„ Dr. I. Nichita			49834	89
10	„ Sid. Munteanu			40077	96
152	„ I. Boboroni			30140	—
51	„ T. Sandul			30246	38
26	Fondul Vasile Alexandri			28180	72
22	„ Avram Iancu			27254	60
	Transport			5536549	25

F.M.	A C T I V A	Lei	b.	Lei	b.
	Transport			4332082	53
	Contul Diverși debitori:				
188	Fundația Sândeau c. sep.	37011	67		
94	" Sandul " "	15000	—		
191	Internatul de fete.	210258	—		
165	Fundația Juliana Pop	1644	—		
73	Diverși	82928	50	346842	17
	Disponibil în cont-curent:				
78	„Albina“, inst. de cred. și de econ.	2146800	—		
166	Banca Centrală, Cluj	8630	—	2155430	—
153	Avansuri			30090	—
	Transport			6864444	70

BCU Cluj / Central University Library Cluj

F.M.	P A S I V A	Lei	b.	Lei	b.
	Transport			5536549	25
140	Fondul Partenie Cosma			23063	90
139	" Cornel Diaconiech			21059	40
110	" Dr. Gh. Anca			20250	70
19	" Andrei Mureşanu			19359	26
18	" Gheorghe Barişiu			18938	33
17	" Adam Buda			18101	66
24	" Gheorghe Coşbuc			17905	—
25	Fundația S. Suci			15881	30
23	" Gr. Forro			15201	39
39	" Ioan Ianeu			14736	60
40	" N. Marinovici			13020	74
41	" Pop Maior			12909	84
20	" Gh. Boieriu			12762	55
56	" Dr. Ioan Moga			12524	17
28	" Ioan Roman			12498	68
30	Fondul Simion Bărnuțiu			12100	—
31	" Dasile Stroiescu			12000	—
32	" Nicolae Grigorescu			12000	—
33	" Nicolae Bălcescu			12000	—
34	" Inochentie Micu Clain			12000	—
35	" Gheorghe Lazăr			12000	—
37	" Ioan Creangă			12000	—
38	" Andrei Şaguna			12000	—
44	" Alexandru Odobeseu			12000	—
45	" Timotei Cipariu			12000	—
46	" Ioan Micu Moldovan			12000	—
47	" Titu Maiorescu			12000	—
48	" Aurel Vlaicu			12000	—
49	" Alexandru I. Cuza			12000	—
	Transport			5952862	77

F.M.	A C T I D A	Lei	b.	Lei	b.
	Transport			6864444	70
	Muzeele Asociațiunii			—	—
	Bibliotecile Asociațiunii			—	—
	Arhiva Asociațiunii			—	—
	Mobilier			—	—
	Total			6864444	70

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sibiiu, la 31 Decembrie, 1928.

Dr. Vasile Bologa m. p.
controlor.

Examitând acest cont am constatat că este exact și
Sibiiu, la 9 Septembrie 1929.

COMISIA DE
președinte: Nic. Togan, m. p. Petre Drăghici sen., m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Russu, m. p.
vice-președinte.

F.M.	P A S I V A	Lei	b.	Lei	b.
	Transport			5952862	77
50	Fondul Mihail Eminescu			12000	—
27	„ Bibliotecii Univ. Cluj			11145	46
141	„ Nicolae Petra-Petrescu			9575	—
42	„ Nicolae Densușianu			9218	66
57	Fundația J. Gallianu			8165	32
53	„ I. Balomiri			8003	84
55	„ Anonima Dobâca			7782	01
192	„ Oasile baron Pop			7670	—
43	„ N. Opincartu			7584	66
61	„ E. D. Bașota			7313	17
77	„ Ioan Bozacu			6796	35
54	„ Radu Râureanu			6482	43
168	„ Ioan Oncescu			6254	—
29	Fondul stipendiaților			5778	50
69	„ Ioan Simu			5634	03
127	„ Carmen Sylva			5421	—
52	„ despărț. Timișoara			5259	—
71	„ Cavaler Pușcariu			5180	99
60	„ Dimitrie Birăuțiu			5058	97
72	„ Simion Stoica			4811	84
66	„ Internatului Petran			2156	56
150	„ Elvira Hangea			1863	—
76	„ despărț. Torac			1076	—
	Report pentru anul viitor:				
	Pentru Muzeul și serbările unirii .	728467	—		
	La dispoziția Comitetului	32884	14	761351	14
	Total			6864444	70

Nicolae Petruțiu, m. p.
expert-contabil.

în consonanță cu cărțile de contabilitate purtate corect

REVIZUIRE:

Dr. Gh. Moga, m. p.

Ioan Vătășianu, m. p.

central, ținută la 10 și 11 Septembrie 1929.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Venite și cheltuieli la

F. M.	CHELTUIELI	Bugetat		Cheltuit			
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
	Biblioteci:						
172	Biblioteci populare	200000	—	322515	—		
195	Biblioteca Centrală	150000	—	174452	50	496967	50
	Muzee:						
107	Muzeul Central	200000	—	50735	—		
162	Muzee regionale	100000	—	35405	—	86140	—
	Case naționale:						
163	Case naționale sătești	200000	—			112606	—
	Conferințe:						
158	Conferințe și prelegeri	300000	—			60348	—
142	Instrucția analfașeșilor						
	Premii și abecedare	100000	—			73618	50
	Publicații:						
197	Revista Transilvania	450000	—			239253	50
	Conservarea realitășilor:						
114	Apă, canal, asigurări	50000	—	36867	—		
179	Reparaturi	50000	—	235501	60		
174	Incălzit	90000	—	128688	75		
101	Mobilier	50000	—	6000	—		
113	Luminat	20000	—	13751	—		
116	Grădină	5000	—	4003	—	424811	35
	Spese de administrare:						
181	Salare	1182440	—	1162200	—		
79	Bani de cvartiv	60000	—	39226	—		
178	Spese de cancelarie	240000	—	93710	45		
16	Emisiuni	200000	—	15516	—	1310652	45
	Diverse:						
156	Secșiiile știinșifice	1990000	—	911610	—		
167	Monumente comemorative	150000	—	50000	—		
132	Ajușoare la despărșăminte			110054	—	1071664	—
	Transport					3876061	30

31 Decembrie 1928.

f. M.	VENITE	Bugetat		Incasat			
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
131	Report din anul trecut					211401	71
	Taxe de membri:						
200	Taxe de membri fondatori și pe viață	150000		184193			
187	Taxe de membri activi			19694		203887	
	Abonamente:						
197	Revista Transilvania	100000		90584			
172	Biblioteca populară	50000		130420	75	221004	75
	Interese:						
126	Interese de efecte	50000		57794	48		
75	" " cont-curent	50000		152620		210414	48
	Ajutoare și subvenții:						
163	Case naționale	50000		33714			
189	Subvenții dela stat	3060000		1855000			
186	Cinematografe	3500000		2061360	50	3950074	50
	Diverse:						
175	Venite extraordinare					70361	
157	Chirii	62000		44252			
122	Taxe de administrare	28000		50350		94602	
	Transport					4961745	44

F. M.	CHELTUIELI	Bugetat		Cheltuit			
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
	Report					3876061	30
177	Arhivă			48000	—		
64	Muzeul Unirii			121533	—		
75	Interese de cont-curent			154800	—		
175	Spese extraordinare	62560	—			324333	—
	Report pentru anul viitor :						
	Pentru Muzeul și serbările						
	Unirii			728467	—		
	La dispoziția comitetului			32884	14	761351	14
	Total					4961745	44

Sibiu, la 31 Decembrie, 1928.

Dr. Vasile Bologa m. p.
controlor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Examinând acest cont am constatat că este exact și

Sibiu, la 9 Septembrie, 1929.

COMISIA DE

președinte : **Nic. Togan**, m. p.

Petre Drăghici sen, m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Russu, m. p.
vice-președinte.

F. M.	DENITE	Bugetat		Incasat			
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
	Report					4961745	44
	Total					4961745	44

Nicolae Petruțiu, m. p.
expert-contabil.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

în consonanță cu cărțile de contabilitate purtate corect.

REVIZUIRE:

Dr. Gh. Moga, m. p.

Ioan Vătășianu, m. p.

central, ținută la 10 și 11 Septembrie 1929.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Nr. 2812—1929.

Onorată Adunare generală!

Avem onoare a prezenta în alăturare proiectul de buget al Asociațiunii pe anul 1930, care conține reduceri considerabile — de Lei 4,500.000 — — față de bugetul anului 1929, fiind fixate veniturile la suma de Lei 2,594.639 —, care sumă e întreagă distribuită pentru acoperirea cheltuelilor, rămânând pentru capitalizare la fondul neatacabil numai taxele de membri fondatori și pe viață și cota parte din venitele fondului general inalienabil.

În baza acestui buget cu venituri de Lei 2,594.639 — a trebuit să se facă reduceri mari și chiar să se elimineze mai mulți titli de importanță din cheltueli, restrângându-se acestea la sumele absolut necesare pentru funcționarea Asociațiunii.

Bugetul celorlalte fonduri și fundațiuni s'a fixat în cadre normale.

Propunem On. Adunări generale să aprobe acest buget al instituției noastre pentru anul 1930.

Sibiu, în 11 Septembrie 1929.

Dr. Octavian Russu, m. p.
vicepreședinte.

Romul Simu, m. p.
secretar.

**Proiect de buget
pentru „Asociațiune“
pe anul financiar
1930.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anexa IX a.

CHELTUIELI	Lei	lb.	Lei	b.
<i>1. Fondul general.</i>				
Biblioteci:				
Biblioteca centrală			100.000	
Muzeu:				
Muzeul central			50.000	
Publicații:				
Revista „Transilvania“ numărul administrativ	80.000			
Calendar	150.000		230.000	
Conservarea realităților:				
Apă, canal, hornar, etc. impozite, asigurări	75.000			
Reparaturi	50.000			
Încălzit	130.000			
Luminat	25.000			
Crădină	5.000		285.000	
Spese de administrare:				
Salare	1.200.000			
Bați de quartir	50.000			
Spese de birou, imprim. și porto	300.000			
Esmisiuni și primiri	150.000		1.700.000	
Fondul gen. inalienabil:				
Taxe de membrii fondatori și pe viață	80.000			
Capitalizarea cotei de 20% din chirii	22.400		102.400	
Diverse:				
Neprevăzute			127.239	
Transport			2.594.639	

VENITE	Lei	b.	Lei	b.
<i>1. Fondul general.</i>				
- Interese:				
Interese de efecte			75.000	
Publicații:				
Incassări din vânzarea calendarului			75.000	
Cinografie:				
După concesiunile Asociației			1,416.000	
Subvenții:				
Subvenție dela Ministerul Instrucțiunii	400.000			
Subvenție dela Banca Națională a României	100.000			
Subvenție dela banca „Albina” din Sibiu	100.000		600.000	
Taxe de membri:				
Taxe de membri fondatori și pe viață			80.000	
Diverse:				
Chirii	112.000			
Taxe de administrare	50.000			
Reportul beneficiului anilor premergători	186.639		348 639	
Transport			2,594.639	

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei	b.
Report			2,594.639	
<i>II. Fundațiunea Dr. G. Anca :</i>				
Taxă de administrare	250	—		
Replătire din datorie	2.550	—	2.800	
<i>III. Fundaț. Bădilă—Moldovan :</i>				
Reparaturi la casa din Sibiu, Str. A. Iancu Nr. 9	150.000	—		
Taxă de administrare	6.200	—		
Capitalizare	77.300	—	233.500	
<i>IV. Fundațiunea Bașota :</i>				
Taxă de administrare	100	—		
Capitalizare	400	—	500	
<i>V. Fundațiunea Gh. Boeriu :</i>				
Taxă de administrare	132	50		
Dobânzi	250	—		
Replătire din datorie	2.417	50		
Ajutoare	400	—	3200	
<i>VI. Fundațiunea A. Buda .</i>				
Ajutor muzeului din Hațeg	1.000	—		
Taxă de administrare	100	—	1100	
<i>VII. Fundațiunea Densușianu :</i>				
Taxă de administrare	100	—		
Capitalizare	600	—	700	
<i>VIII. Fundaț. anonimă Dobâcă :</i>				
Taxă de administrare	100	—		
Capitalizare	500	—	600	
<i>IX. Fundațiunea I. Marinoviciu :</i>				
Taxă de administrare	150	—		
Capitalizare	850	—	1.000	
Transport			2,838.039	

VENITE	Lei	b.	Lei	b.
Report			2,594.639	
<i>II. Fundațiunea Dr. G. Anca :</i>				
Interese de efecte	2.200			
„ „ depuneri	600		2.800	
<i>III. Fundaț. Bădilă—Moldovan :</i>				
Interese de efecte și depuneri	33.500			
Chirii	200.000		233.500	
<i>IV. Fundațiunea Bașota :</i>				
Interese de depuneri			500	
<i>V. Fundațiunea Gh. Boeriu :</i>				
Interese de efecte			3.200	
<i>VI. Fundațiunea A. Buda :</i>				
Interese de efecte (Bihoreana)	—			
„ „ depuneri	1.100		1.100	
<i>VII. Fundaț. N. Densușianu :</i>				
Interese de depuneri			700	
<i>VIII. Fundaț. anonimă Dobâca :</i>				
Interese de depuneri			600	
<i>IX. Fundațiunea I. Marinoviciu :</i>				
Interese de depuneri			1 000	
Transport			2,838.039	

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei	b.
Report			2,838.039	
<i>X. Fundațiunea Dr. I. Moga:</i>				
Taxă de administrare	150			
Capitalizare	850		1.000	
<i>XI. Fundațiunea Dr. Nichita:</i>				
Taxă de admnistrare	600			
Dobânzi	2.200			
Replătire din datorie	5.200			
Capitalizare	500		8.500	
<i>XII. Fundațiunea P. Murășan:</i>				
Taxă de administrare	1.500			
Dobânzi	2.000			
Replătire din datorie	7.000		10.500	
<i>XIII. Fundațiunea I. Olteanu:</i>				
Taxă de administrare	1.054			
Ajutoare	4.623			
Capitalizare	4.623		10.300	
<i>XIV. Fundaș. Păcuraru-Bianu.</i>				
Taxă de administrare	5.200			
Stipendii	18.160			
Premii pentru cultivarea limbei	18.160			
Capitalizare	9.080		50.600	
<i>XV. Fundațiunea I. Petran:</i>				
Stipendii	10.000			
Taxă de administrare	2.650			
Capitalizare	8.650		21.300	
<i>XVI. Fundațiunea I. Roman:</i>				
Taxă de administrare	100			
Capitalizare	900		1.000	
Transport			2,941.239	

VENITE	Lei	b.	Lei	b.
Report			3,838.039	
<i>X. Fundațiunea Dr. I. Moga :</i>				
Interese de depuneri			1.000	
<i>XI. Fundațiunea Dr. Nichita :</i>				
Interese de efecte			8.500	
<i>XII. Fundațiunea P. Murășan :</i>				
Interese de efecte			10.500	
<i>XIII. Fundațiunea I. Olteanu :</i>				
Interese de efecte	9.000			
„ „ depuneri	1.300		10.300	
<i>XIV. Fundaș. Păcuraru Bianu :</i>				
Interese de efecte	27.600			
„ „ depuneri	23.000		50.600	
<i>XV. Fundațiunea I. Petranu :</i>				
Interese de efecte	11.300			
„ „ depuneri	10.000		21.300	
<i>XVI. Fundațiunea I. Roman :</i>				
Interese de depuneri			1.000	
Transport			2,941.239	

CHELTUIELI	Lei	b	Lei	b.
Report .			2,941.239	
<i>XVII. Fundațiunea I. Russu :</i>				
Stipendii	10.000			
Taxă de administrare	1.600			
Capitalizare	6.400		18.000	
<i>XVIII. Fundațiunea Sandul :</i>				
Taxă de administrare	414	38		
Dobânzi	1.600			
Replătire din datorie	3.485	62	5.500	
<i>XIX. Fundaț. Reg. Ferdinand :</i>				
Taxă de administrare	1 900			
Burse	10.000			
Capitalizare	3.700		15.600	
<i>XX. Fundațiunea A. Bârseanu :</i>				
Taxă de administrare	2.250			
Capitalizare	18.550		20.800	
<i>XXI. Fundațiunea N. Iorga :</i>				
Taxă de administrare	1.050			
Capitalizare	10.050		11.100	
<i>XXII. Fundațiunea Boboroni :</i>				
Taxă de administrare	400			
Capitalizare	4.100		4.500	
<i>XXIII. Fundaț. D. Bălănescu :</i>				
Taxă de administrare	1.050			
Capitalizare	6.050		7.100	
<i>XXIV. Fundațiunea S. Munteanu :</i>				
Taxă de administrare	600			
Capitalizare	4.700		5.300	
Transport .			3,029.139	

VENITE	Lei	b.	Lei	b.
Report			2,941.239	—
<i>XVII. Fundațiunea I. Russu:</i>				
Interese de efecte	14.400	—		
Interese de depuneri	3.600	—	18.000	—
<i>XVIII. Fundațiunea Sandul:</i>				
Interese de efecte			5.500	—
<i>XIX. Fund. Regele Ferdinand:</i>				
Interese de depuneri			15.600	—
<i>XX. Fundaț. A. Bârseanu:</i>				
Interese de efecte	9.000	—		
Interese de depuneri	11.800	—	20.800	—
<i>XXI. Fundațiunea N. Iorga:</i>				
Interese de efecte	11.000	—		
Interese de depuneri	100	—	11.100	—
<i>XXII. Fundațiunea Boboroni:</i>				
Interese de efecte	3.600	—		
Interese de depuneri	900	—	4 500	—
<i>XXIII Fundaț. D. Bălănescu:</i>				
Interese de efecte	1.500	—		
Interese de depuneri	5 600	—	7.100	—
<i>XXIV. Fundaț. S. Munteanu:</i>				
Interese de efecte	3.600	—		
Interese de depuneri	1.700	—	5.300	—
Transport			3,029.139	—

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei	b.
Report .			3,029.139	
<i>XXV. Fundaș. D. Sândeanu:</i>				
Taxă de administrare	1.400	—		
Replătire din datorii. . . .	4.725	—		
Capitalizare	1.875	—	8.000	
<i>XXVI. Fund. N. și C. Russu:</i>				
Taxă de administrare	21.000	—		
Capitalizare	4.500	—		
Burse.	50.000	—	75.500	
			3,112.639	

Sibiu, la 7 Septembrie 1929.

Ioan Vătășianu m. p.,
controlor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Sibiu, la 9 Septembrie 1929.

COMISIA

Nicolae Togan, m. p., Med. gen. Gheorghe Moga, m. p.

Aprobat în ședința plenară a Comitetului

Dr. Octavian Russu, m. p.,
vicepreședinte.

VENITE	Lei	b.	Lei	b.
Report .			3,029.139	—
<i>XXV. Fundaș. Dr. Sândeian:</i>				
Interese de efecte	3.000	—		
Interese de depuneri	5.000	—	8.000	—
<i>XXVI. Fund. N. și C. Russu:</i>				
Interese de depuneri			75.500	—
			3,112.639	—

Ioan Morariu,
cassar.

BCU Cluj / Nicolae Petrușiu, University Library Cluj
expert-contabil.

FINANCIARĂ:

Petru Drăghici m. p.

Ioan Vătășianu m. p.

central, ținută la 10 și 11 Septembrie 1929.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Tabloul bursierilor „Asociațiunii“

pe anul școlar 1928/29.

1.	<i>Chelcea Ioan</i> , stud. în drept, Cluj, pentru studii de folklor în străinătate; din „Ofertele pentru Muzeu“	Lei 3000.—
2.	<i>Cioban Virgil</i> , în anul preparator la Politehnică, Timișoara; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	„ 1000.—
3.	<i>Ivan Liviu</i> , stud. la Școala comercială în Lipova; din fond. „T. Sandul“ Lei 500.— și din fond. „Gh. Boeriu“ Lei 300	„ 800.—
4.	<i>Perhaița Ioan</i> , stud. an. V. la facultatea de medicină, Cluj; din fond. „Ioan și Ecaterina Rusu“	„ 1000.—
5.	<i>Rusu Ioan</i> , stud. la facultatea de drept, Cluj; din fond. „Ioan Petran“	„ 1000.—
6.	Zoltur Grigore, stud. an. I. la instit. de cooperative agricole, Praga	„ 2500.—

Tabloul sumar al membrilor „Asociațiunii“.

I.	Membrii onorari	16
II.	Membrii Secțiilor	350
III.	Membrii fondatori ai Casei Naționale	106
IV.	Membrii din despărțăminte etc.	

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total
1.	Desp. I. Alba	9	12	—	21
2.	„ Abrud	2	20	—	22
3.	„ Aiud	7	91	2	100
4.	„ Ighiu	1	7	—	8
5.	„ Ocna-Mureșului	—	10	—	10
6.	„ Sebeș	5	44	—	49
7.	„ Teiuș	3	16	—	19
8.	„ Dințul de jos	3	38	1	42
9.	„ Zlatna	8	21	—	29
10.	„ II. Arad	43	80	—	123
11.	„ Hălmeagiu	9	37	—	46
12.	„ Ineu	5	34	—	39
13.	„ Nădlac	1	—	—	1
14.	„ Radna	4	12	—	16
15.	„ Săvârșin	6	21	—	27
16.	„ Sebeș	1	6	—	7
17.	„ Șiria	—	6	3	9
18.	„ III. Bihor (Oradea)	30	52	—	82
19.	„ Beiuș	2	24	—	26
20.	„ Beliu	—	1	—	1
21.	„ Ceica	1	13	—	14
22.	„ Mărghita	2	11	—	13
23.	„ Salonta-Mare	3	4	—	7
24.	„ Tincea	—	10	1	11
25.	„ IV. Brașov	42	200	79	321
26.	„ Bran	6	12	—	18

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total	
27.	Desp.	Budila	4	7	24	35
28.	"	Buzău	—	—	—	—
29.	"	Codlea	1	—	29	30
30.	"	Feldioara	—	10	—	10
31.	"	Hărman	2	3	—	5
32.	"	Râșnov	—	10	24	34
33.	"	Săceie	—	19	—	19
34.	"	Teliu	—	—	—	—
35.	"	Zărnești	7	54	—	61
36.	"	V. Caraș (Oravița) .	—	21	—	21
37.	"	Bocșa	2	10	—	12
38.	"	Bozovici	1	16	—	17
39.	"	Moldova-nouă . . .	1	9	—	10
40.	"	Reșița	—	—	—	—
41.	"	VI. Ciuc (Mercurea C.)	2	19	—	21
42.	"	VII. Cluj	43	153	1	197
43.	"	Almaș	3	27	18	48
44.	"	Câmpia (Șermaș)	1	3	—	4
45.	"	Huedin	5	68	16	89
46.	"	Mociu	1	9	1	11
47.	"	VIII. Făgăraș	13	64	—	77
48.	"	Cincul mare	3	9	—	12
49.	"	Șercaia	3	27	—	30
50.	"	Dișteea de jos . . .	3	44	—	47
51.	"	IX Hunedoara (Deva)	9	36	6	51
52.	"	Baia de Criș	—	14	—	14
53.	"	Brad	3	52	8	63
54.	"	Dobra	—	9	—	9
55.	"	Geoagiul de jos . .	8	37	—	45
56.	"	Ghelar	—	2	—	2
57.	"	Hațeg	3	10	1	14
58.	"	Hunedoara	10	37	—	47
59.	"	Illia Mureșană . . .	—	7	10	17
60.	"	Jiu	13	38	19	70
61.	"	Orăștie	22	79	6	107
62.	"	Pui	2	36	—	38
63.	"	Sarmțseghetuza . .	—	2	—	2
64.	"	Simeria	—	9	—	9

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total
65.	Desp. X. Maramureș (Sighet)	4	18	—	22
66.	" Iza	—	23	—	23
67.	" Dișeu	—	3	—	3
68.	" XI. Mureș (Tg.-Mur.)	22	45	—	67
69.	" Band	—	4	—	4
70.	" Gurghiu	—	6	—	6
71.	" Râciu	2	8	35	45
72.	" Reghin	8	37	—	45
73.	" Teaca	3	16	—	19
74.	" Toplița	9	11	92	112
75.	" XII Năsăud (Bistrița)	17	25	—	42
76.	" Năsăud	22	84	—	106
77.	" XIII. Odorheiu	1	—	—	1
78.	" Cristur	1	8	—	9
79.	" XIV. Sălaj (Zălau)	8	77	—	85
80.	" Băsești	11	51	—	62
81.	" Careii mari	22	58	10	90
82.	" Crasna	1	21	—	22
83.	" Ilibou	5	51	44	100
84.	" Șimleu	7	28	—	35
85.	" Tășnad	2	52	—	54
86.	" Valea lui Mihaiu	3	10	—	13
87.	" XV. Satu mare	6	8	—	14
88.	" Ardud	—	—	—	—
89.	" Baia-mare	33	72	—	105
90.	" Chioar	16	43	2	61
91.	" Mănăștur	11	21	3	35
92.	" Oașu	—	1	—	1
93.	" Seini	1	6	—	7
94.	" Ugocea	2	—	36	38
95.	" XVI. Severin (Lugoj).	11	29	—	40
96.	" Caransebeș	21	22	—	43
97.	" Orșova	8	65	—	73
98.	" Teregova	3	7	—	10
99.	" XVII. Sibiu	65	179	191	435
100.	" Aurig	—	29	36	65
101.	" Mercurea	5	34	26	65
102.	" Noerich	5	27	8	40

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total	
103.	Desp.	Oena-Sibiului	—	—	28	28
104.	"	Săliște	10	45	29	84
105.	" XVIII	Someș-Dej	17	42	—	59
106.	"	Beclean	1	15	8	24
107.	"	Ciachi-Gârbău	—	48	24	72
108.	"	Gherla	5	17	—	22
109.	"	Ileanda mare	1	1	—	2
110.	"	Lăpușul-ung.	4	15	—	19
111.	" XIX	T.-mare (Sighiș.) . . .	9	20	—	29
112.	"	Agnita	1	11	—	12
113.	"	Hendorf	—	8	—	8
114.	"	Mediaș	21	29	20	70
115.	"	Rupeni (Cohalm)	3	20	43	66
116.	"	Șeica-mare	8	15	—	23
117.	" XX.	Târn.-mică (Blaj) . . .	12	44	—	56
118.	"	Bahnea	—	—	4	4
119.	"	Diciosânmartin	3	14	—	17
120.	"	Dumbrăveni	21	21	—	42
121.	"	Iernut	5	25	—	30
122.	" XXI.	Timiș-Torontal	18	111	2	131
123.	"	Buziaș	3	11	—	14
124.	"	Ciacova	3	26	—	29
125.	"	Comloșul-mare	—	—	—	—
126.	"	Deța	1	2	22	25
127.	"	Gutlăz	—	—	—	—
128.	"	Jimbolia	2	—	—	2
129.	"	Lipova	8	37	8	53
130.	"	Periam	—	—	—	—
131.	"	Recaș	—	4	—	4
132.	"	Sănnicolaul mare	4	37	—	41
133.	"	Uinga	2	6	—	8
134.	" XXII.	Treiscaune	12	35	—	47
135.	"	Covasna	1	—	—	1
136.	"	Ozun	—	3	—	3
137.	"	Tg. Săcuiesc	—	—	25	25
138.	" XXIII.	Turda	5	48	—	53
139.	"	Câmpeni	7	13	—	20
140.	"	Câmpia Turzii	—	11	3	14

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total
141.	Desp. lara	2	15	—	17
142.	" Lud. de Mureș	5	18	—	23
143.	" Sălciua	—	33	—	33
144.	" București	36	47	1	84
145.	" Ceahlău	2	10	—	12
146.	" Cetatea-Albă	—	1	—	1
147.	" Constanța	—	—	—	—
148.	" Tighina Batal.	1	—	—	1
149.	" Tighina oraș	1	—	—	1
150.	" Afară de desp.	59	63	4	126
	Total	1086	3806	2107	6999
	Membri ajutători				1244
				Total	8243
	Membri onorari, ai secți- ilor și caselor naționale				472
				Total	8715

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TABLOUL

**membrilor decedați ai Asociațiunii (despre a căroro
deces am primit știre) în an. 1928—29.**

I. Membri onorari:

1. *Ungureanu Emanoil*, avocat, membru fondator al Asociațiunii, membru fondator al Casei Naționale centrale, organizator și președinte al despărț. Timișoara.

II. Membri ai secțiunilor literare și științifice:

1. *Hodoș Alexandru* (Ion Gorun), scriitor, membru activ al Secțiunii literare.
2. *Mateescu Gheorghe*, prof. universitar, membru coresp. al Secțiunii istorice.

III. Membri fondatori:

1. *Mărghita, Dr. Ioan*, Șef judecător, organizator și președinte al desp. Geoagiul de jos.

IV. Membri pe viață:

1. *Horvath Andreiu*, protopop ort. rom., Orade.
2. *Novacoviciu Romulus*, dir. de liceu, președ. al desp. Bozovici.
3. *Rațiu Dominic*, dir. de bancă, Alba-Iulia.
4. *Vuleu Demetriu*, dir. de bancă, Sibiu.

Concurs.

Comitetul central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român „Astra“ publică concurs pentru 4 burse ce sunt a se distribui din Fundațiunea fericitilor Nicolae Russu și soția sa Cornelia născ. Man din Poiana de Arieș, anume :

1. Două burse de câte Lei 15.000.— anual pentru tineri români gr.-cat. și gr.-or., cari urmează cursurile cu succes bun la una din universitățile sau academiile din patrie.

2. Două burse de câte Lei 10.000.— anual pentru tineri gr.-cat. și gr.-or., cari urmează cu succes bun la una din școalele normale, române, la una din școalele secundare, școală militară, școli de industrie sau de meserii.

La distribuirea acestor burse vor fi preferiți urmașii direcți ai următoarelor rudeni :

a) Ai nepotului de soră Nicolae Fodorean, de prezent locuitor în București;

b) ai celor șase copii rămași de preotul I. Bârsan din Sâncera (jud. Murăș);

c) ai Mariei Trif născ. Man, Bistrița; ai Otiliei Pop născ. Man, Gherla și ai văduvei Letiția Coltor născ. Man, din Turda — întrucât aceștia sunt cetățeni români gr.-cat. sau gr.-or., vor avea purtare bună și vor dovedi spor multumitor în studii.

Bursele se vor achita decursiv, în două rate semestriale, făcând beneficiarii dovadă despre progresul în studii și bună purtare.

La încheierea fiecărui an școlar bursierii vor avea să-și justifice cu certificate originale nota obținută în anul școlar expirat.

Reflectanții vor avea să înainteze, până la 25 Oct. a. e., comitetului central al Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Str. Șaguna Nr. 6, împreună cu petiția timbrată în regulă, următoarele acte :

1. Certificat de botez, 2. certificat de sănătate, 3. certificat școlar, 4. certificat despre situația materială a părinților, 5. cei înrudiți cu fondatorii vor înainta și un certificat dela preotul locului despre gradul de rudenie cu fondatorii.

Se observă că dorința fondatorilor este ca toți aceia cari vor beneficia din această fundațiune, după ce vor fi pășit pe o carieră și vor fi ajuns în stare materială independentă, să restituie fundațiunii bursele sau ajutoarele primite (fără interese) ca astfel pe viitor să poată fi aju- torați prin ea cât mai mulți tineri la învățătură.

Sibiu, din ședința Comitetului central al Asociațiunii culturale „Astra” ținută în

Sibiu, la 10 Septembrie 1929.

Dr. Oct. Russu m. p.,
vicepreședinte.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Erată :

La pag. 758 șirul 7 din jos : în loc de Lei 2,481.252-94, cetește : Lei 2.918.939-94. În șirul 5 din jos : în loc de Capit- tolul VII, cetește : Capitolul VIII (pag. 760 pt. 3);

La pag. 768, șir. ultim (Anexa VII) se referă la Tabloul de pe pag. 769, rămas fără indicația : Anexa VII; iar de fapt ca Anexa VII este : Activitatea secțiunilor (pag. 775).

La pag. 776, șirul 7 din jos, cetește cassier în loc de sassier.